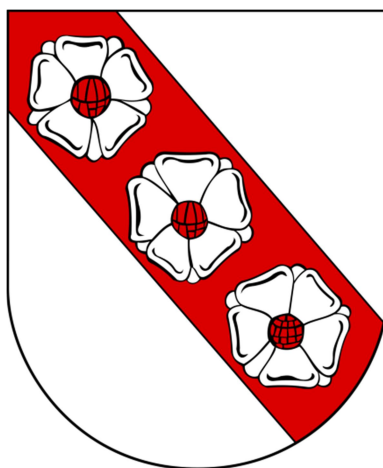

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY ROGÓŻNO
NA LATA 2023 – 2030

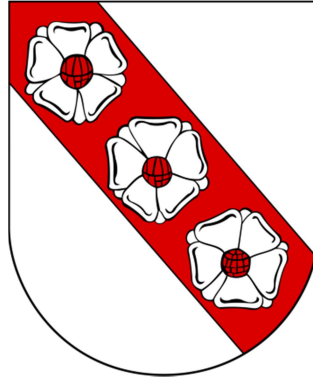
Diagnoza stanu rozwoju Gminy Rogóżno

Zamawiający:

Gmina Rogóżno

Rogóżno 91B

86-318 Rogóżno

We współpracy z:

Agencja Wspierania Ochrony Środowiska Sp. z o.o.

ul. Ziębicka 17

60-164 Poznań

Agencja Wspierania
Ochrony Środowiska

Wykaz skrótów

Skrót	Pełna nazwa
<i>Strategia</i> lub <i>Strategia Rozwoju</i> lub <i>Strategia Rozwoju Gminy</i>	Strategia Rozwoju Gminy Rogóżno na lata 2023 - 2030
<i>Strategia rozwoju województwa</i> lub <i>strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego</i>	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+
<i>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko pomorskiego</i>	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego
<i>Studium</i>	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóżno
<i>Plan miejscowy</i> lub <i>MPZP</i>	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
<i>GUS</i>	Główny Urząd Statystyczny
<i>PUP</i>	Powiatowy Urząd Pracy
<i>p. proc.</i>	Punkt procentowy

Spis treści

Wykaz skrótów	4
1. WSTĘP	5
2. DIAGNOZA ROZWOJU GMINY ROGÓŻNO	7
2.1. Diagnoza porównawcza z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego	7
2.1.1. Struktura społeczna	8
2.1.2. Struktura gospodarcza	22
2.1.3. Struktura przestrzenno-funkcjonalna	46
2.1.4. Struktura środowiskowa	84
2.2. Diagnoza uwarunkowań w gminie Rogóżno	94
2.2.1. Struktura społeczna	95
2.2.2. Struktura gospodarcza	111
2.2.3. Struktura przestrzenno-funkcjonalna	123
2.2.4. Struktura środowiskowa	146
2.3. Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych w zakresie potencjalnych możliwości rozwoju gminy	161
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	181

1. WSTĘP

Strategia rozwoju stanowi jeden z najszerzych, najbardziej wielowątkowych dokumentów gminnych pod względem tematycznym. Dobrze opracowana może stanowić narzędzie do kształtowania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki samorządowej, gdyż pełni trzy podstawowe role:

- kierunkuje politykę rozwoju gminy,
- integruje wspólnotę samorządową,
- ułatwia pozyskanie zewnętrznych środków finansowych,

Cele i kierunki przedstawione w strategii mają charakter ogólny, stanowiący punkt wyjścia do długookresowego zarządzania gminą i obejmują w sposób całościowy najważniejsze procesy społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe.

13 listopada 2020 r. weszły w życie nowe przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Wprowadzone zmiany odnoszą się również do zawartości strategii rozwoju przygotowywanych przez jednostki samorządów terytorialnych. Podstawy do sporządzania tego dokumentu określają:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.).

Głównym celem Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno jest przyjęcie takich kierunków działania i metod ich wdrażania, aby zapewnić zrównoważony rozwój gminy i jej społeczności lokalnej. Wskazane w niniejszym dokumencie rozwiązania wynikają ze zdiagnozowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, na podstawie których wyodrębniono konkretne problemy oraz możliwości rozwoju. Ważnym elementem przy określaniu konkretnych uwarunkowań i oddziaływań na poziomie ponadgminnym były podstawowe dokumenty szczebla regionalnego i lokalnego:

- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+¹.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego² z uwzględnieniem projektu nowego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego³.
- Program rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego (projekt do konsultacji społecznych)⁴.
- Strategia rozwoju powiatu grudziądzkiego na lata 2014 – 2024⁵.

¹ Uchwała nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r.

² Uchwała nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.

³ Uchwała nr XXIX/418/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2021 r.

⁴ Uchwała nr 40/1686/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 października 2021 r.

⁵ Uchwała nr XXV/22/2014 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 29 września 2014 r.

- Program ochrony środowiska dla powiatu grudziądzkiego na lata 2016 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2025⁶.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóżno⁷. Uchwałą nr XI/62/2019 Rady Gminy Rogóżno z dnia 29 sierpnia 2019 r. przystąpiono do zmiany Studium, jednak w czasie opracowywania Strategii prace nad Studium nadal trwały.

Strategia rozwoju gminy musi być zgodna z celami i kierunkami działań określonymi w strategii rozwoju danego województwa. Stąd też przy opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno kierowano się wskazówkami zawartymi w „Wytycznych dotyczących zachowania spójności projektów strategii rozwoju gmin oraz strategii rozwoju ponadlokalnego sporządzanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego z ustaleniami Strategii Przyspieszenia 2030+”⁸.

Okres obowiązywania Strategii obejmuje lata 2023-2030 i pokrywa się z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz z okresem obowiązywania Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Taki zakres czasowy pozwala na dopasowanie działań na szczeblu lokalnym z możliwościami pozyskania dofinansowań zewnętrznych oraz uwzględnienia w kierunkach rozwoju gminy działań prowadzonych na szczeblu regionalnym.

Etapy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno przebiegały następująco:

⁶ Uchwała nr XIII/24/2016 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 29 czerwca 2016 r.

⁷ Uchwała nr XII/62/2015 Rady Gminy Rogóżno z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rogóżno.

⁸ Uchwała nr 34/1474/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 września 2021 r.

Przyjęcie uchwały Rady Gminy Rogóżno

- Przygotowanie i przyjęcie uchwały Rady Gminy w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno na lata 2023 - 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii

Przygotowanie diagnozy

- Uwarunkowania rozwoju gminy Rogóżno na tle jednostek sąsiadujących
- Uwarunkowania wewnętrzne w gminie Rogóżno

Opracowanie Strategii

- Określenie celów i kierunków Strategii, wyznaczenie obszarów interwencji, określenie sposobów wdrażania, monitoringu i ewaluacji

Konsultacje społeczne

- Konsultacje z sąsiednimi gminami oraz związkami międzygminnymi
- Konsultacje lokalne z mieszkańcami, przedsiębiorcami i innymi partnerami
- Konsultacje z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie

Ewaluacja

- Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii

Konsultacje z Zarządem Województwa

- Konsultacje z Zarządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

- Przygotowanie prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno oraz przeprowadzenie uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Kujawsko-Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy

- Przyjęcie projektu Strategii Rozwoju Gminy Rogóżno na sesji Rady Gminy

Wdrażanie poszczególnych kierunków działań do roku 2030 będzie zależało w dużej mierze od uwarunkowań zewnętrznych – rozwoju sytuacji epidemiologicznej i geopolitycznej, możliwości pozyskania krajowych i unijnych środków finansowych (oraz ich wysokości), współpracy partnerskiej zarówno na szczeblu lokalnym, jak i ponadlokalnym. Spójny plan powiązanych ze sobą działań w perspektywie najbliższych 8 lat, z aktualizacją w połowie tego okresu, pozwoli na osiągnięcie wymiernych korzyści i faktyczne podniesienie jakości życia mieszkańców gminy Rogóżno.

2. DIAGNOZA ROZWOJU GMINY ROGÓŻNO

2.1. Diagnoza porównawcza z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego

Diagnoza porównawcza ma za zadanie przedstawić stan rozwoju gminy Rogóżno na tle sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego oraz określić powiązania przestrzenno-funkcjonalne i możliwe kierunki rozwoju w skali ponadgminnej. Na potrzeby niniejszego opracowania diagnozą porównawczą objęto następujące jednostki samorządu terytorialnego:

1. Województwo kujawsko-pomorskie, powiat grudziądzki:

- Gmina wiejska Rogóźno
 - Gmina wiejska Świecie nad Osą
 - Gmina wiejska Gruta
 - Gmina miejsko-wiejska Łasin
 - Gmina miejsko-wiejska Radzyń Chełmiński
 - Gmina wiejska Grudziądz
 - Gmina-Miasto Grudziądz,
- 2. Województwo pomorskie, powiat kwidzyński:**
- Gmina wiejska Sadlinki
 - Gmina wiejska Gardeja.

Rysunek 1: Lokalizacja jednostek administracyjnych objętych analizą porównawczą

Źródło: opracowanie własne

2.1.1. Struktura społeczna

DEMOGRAFIA

Pod względem liczby ludności największą z porównywanych jednostek samorządowych jest gmina-miasto Grudziądz, natomiast gmina Rogóźno zajmuje 8.

miejsce; mniejszą jednostką jest tylko gmina Świecie nad Osą. Od 2015 r. notowany jest spadek liczby mieszkańców we wszystkich jednostkach za wyjątkiem gminy Grudziądz i gminy Sadlinki. Jednostki te przyjmują część ludności emigrującej z miast Grudziądz i Kwidzyn niemniej w całym województwie kujawsko-pomorskim obserwowany jest spadek liczby ludności.

Gmina-miasto Grudziądz charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia spośród wszystkich analizowanych jednostek. Wśród gmin wiejskich i miejsko-wiejskich średnia gęstość zaludnienia wynosi 51,98 os./km², natomiast w gminie-miasto Grudziądz – 1.613,17 os./km². Dla porównania, gęstość zaludnienia województwa kujawsko-pomorskiego w 2020 r. wynosiła 114,74 os./km². Ogólnie dla obszarów miejskich, ze względu na ich ograniczoną powierzchnię w stosunku do obszarów wiejskich, notuje się wyższy wskaźnik gęstości zaludnienia. Powoduje to nieco rozbieżne informacje dot. gmin miejsko-wiejskich, gdzie większość mieszkańców to osoby zamieszkałe w części miejskiej.

Tabela 1: Liczba ludności porównywanych JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	6.535	6.546	6.523	6.427	6.396	6.437
Łasin	8.125	8.074	8.006	7.942	7.839	7.778
Radzyń Chełmiński	4.803	4.735	4.696	4.683	4.638	4.608
Rogóżno	4.196	4.189	4.246	4.245	4.241	4.195
Świecie nad Osą	4.324	4.307	4.276	4.212	4.170	4.151
Gmina Grudziądz	12.363	12.513	12.621	12.762	12.954	13.136
Gmina-Miasto Grudziądz	96.319	95.964	95.629	95.045	94.368	93.564
Gardeja	8.458	8.459	8.469	8.450	8.421	8.387
Sadlinki	5.899	5.940	5.984	5.974	5.984	6.002
Razem	151.022	150.727	150.450	149.740	149.011	148.258

Źródło: GUS

Tabela 2: Gęstość zaludnienia w porównywanych JST w 2020 r.

JST	Liczba ludności [os.]	Powierzchnia [km]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Gruta	6.437	124	51,91
Łasin	7.778	137	56,77
Radzyń Chełmiński	4.608	91	50,64
Rogóżno	4.195	116	36,16
Świecie nad Osą	4.151	95	43,69
Gmina Grudziądz	13.136	165	79,61
Gmina- Miasto Grudziądz	93.564	58	1.613,17
Gardeja	8.387	193	43,46
Sadlinki	6.002	112	53,59

Źródło: GUS

Na strukturę demograficzną wpływ mają przyrost naturalny oraz saldo migracji. W 2020 r. przyrost naturalny na 1.000 ludności w całym województwie kujawsko-pomorskim wyniósł -3,60, z czego większy ubytek ludności odnotowano w miastach (-5,16) aniżeli na obszarach wiejskich (-1,38). Saldo migracji na 1.000 osób również przyjmuje wartości negatywne: w 2020 r. było to -0,98, a rok wcześniej: -1,29. Spadek

liczby mieszkańców na skutek ruchów naturalnych i migracyjnych niesie za sobą ryzyko wystąpienia procesów depopulacyjnych w województwie. Jak podane jest w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego* najliczniej emigrującą grupą wiekową są osoby młode, co w przypadku rodzin, wiąże się z emigracją dzieci.

W przeliczeniu na 1.000 ludności w każdej analizowanej jednostce w 2020 r. przyrost naturalny osiągnął wartości ujemne, co przekłada się na spadek liczby mieszkańców. Dane GUS za okres lat 2015 – 2020 wskazują, że w większości jednostek samorządowych liczba urodzeń z roku na rok staje się coraz mniejsza. Tendencja spadkowa występowała również w gminach Grudziądz i Gardeja, choć w 2020 r. zanotowano wzrost liczby urodzeń w stosunku do 2019 r.

Na niekorzystne wartości wskaźnika przyrostu naturalnego przełożyła się również rosnąca liczba zgonów, szczególnie od 2019 r. Do 2020 r. odnotowano wzrost zgonów w gminach Grudziądz, Łasin, Gardeja, gminie-miasto Grudziądz. Nieco mniejszy wzrost liczby zgonów nastąpił w gminach Rogóżno i Świecie nad Osą. W okresie 2019 – 2020 spadek liczby zgonów odnotowano tylko w gminach Sadlinki i Radzyń Chełmiński, a w gminie Gruta liczba zgonów była taka sama, jak rok wcześniej. W województwie kujawsko-pomorskim najczęstszymi przyczynami zgonów są choroby układu krążenia oraz nowotwory. Choć w ostatnich latach ilość zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia zmniejszyła się, to wartość wskaźnika zgonów z powodu nowotworów utrzymuje się na wysokim poziomie i jest jedną z najwyższych w Polsce. Zgodnie z informacjami podanymi w *Strategii rozwoju województwa Kujawsko-Pomorskie* charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników zgonów z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.

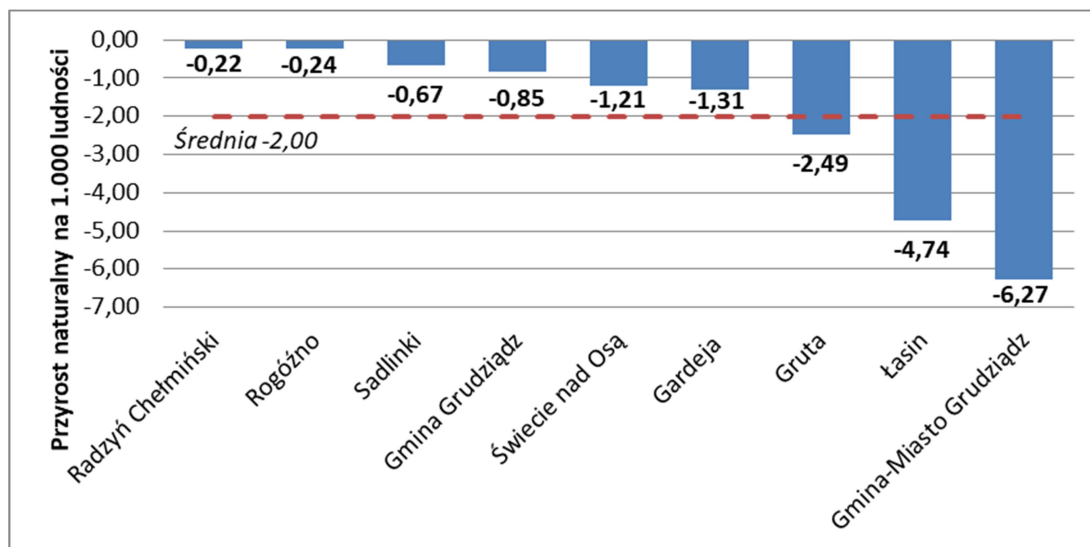
Ubytek ludności na skutek zmniejszenia liczby urodzeń oraz większej liczby zgonów przekłada się na wskaźnik przyrostu naturalnego. Najmniejszy przyrost w 2020 r. odnotowano w gminie-miasto Grudziądz (-6,27) oraz w gminie Łasin (-4,74), w gminie Rogóżno wyniósł on -0,24. Analizując dane od 2015 r. należy stwierdzić, że ten negatywny trend pogłębia się, co jest najbardziej widoczne w jednostkach miejskich. Gmina Rogóżno na tle innych jednostek wyróżniała się w 2016 r., kiedy to odnotowane wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1.000 osób były dla niej najwyższe (+5,95): liczba urodzonych dzieci była wysoka, a liczba zgonów była stosunkowo niska. Od tego czasu obserwuje się jednak stopniowy spadek wartości tego wskaźnika, który w 2020 r. osiągnął wartości ujemne. Pod względem przyrostu naturalnego sytuacja gminy Rogóżno nie jest pozytywna, ale jest lepsza niż w pozostałych jednostkach.

Tabela 3: Przyrost naturalny na 1.000 ludności w porównywanych JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	-0,61	1,23	1,22	1,85	-1,87	-2,49
Łasin	1,59	0,49	0,50	-0,88	-1,77	-4,74
Radzyń Chełmiński	0,62	-2,93	0,42	0,85	-0,43	-0,22
Rogóżno	0,00	5,95	4,52	1,18	0,95	-0,24
Świecie nad Osą	3,25	-4,18	1,63	-0,94	0,72	-1,21
Gmina Grudziądz	0,49	1,77	2,23	1,97	-0,86	-0,85
Gmina-Miasto Grudziądz	-2,24	-2,15	-1,82	-4,27	-2,99	-6,27
Gardeja	0,12	1,66	2,72	2,24	-0,47	-1,31

Sadlinki	3,56	4,24	-0,17	1,17	-0,84	-0,67
Średnia	0,75	0,68	1,25	0,35	-0,84	-2,00

Źródło: GUS

Wykres 1: Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1.000 ludności danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

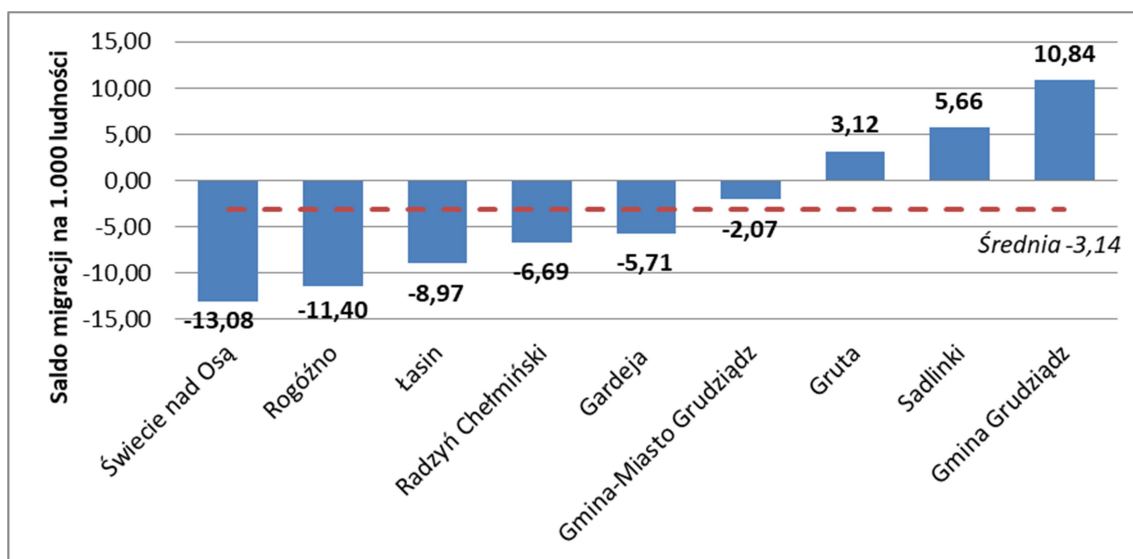
Nie dla wszystkich gmin pozytywnie przedstawia się również kwestia migracji ludności. Wskaźnik salda migracji na 1.000 ludności cechuje się dość dużymi rozbieżnościami między poszczególnymi jednostkami, np. w gminie Świecie nad Osą w 2020 r. wynosił on -13,08, a dla gminy Grudziądz wyniósł +10,84. Dodatkowo wartości wskaźnika w całym analizowanym okresie odnotowywano wyłącznie w gminie Grudziądz. W okresie 2019 – 2020 dość znaczny wzrost wartości wskaźnika odnotowano w gminach Gruta i Sadlinki. Obserwując spadek liczby mieszkańców obszarów miejskich należy zakładać, że na analizowanym obszarze zachodzi zjawisko suburbanizacji. Jest ona widoczna również przestrzennie poprzez zajmowanie terenów przez nową zabudowę mieszkaniową.

Tabela 4: Saldo migracji na 1.000 ludności w porównywanych JST w latach 2015 - 2020

JST	2015 ⁹	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	-7,0	-6,28	-5,20	-12,65	-5,15	3,12
Łasin	-5,9	-8,02	-8,21	-10,17	-9,00	-8,97
Radzyń Chełmiński	-6,6	-2,09	-12,49	-9,61	-10,10	-6,69
Rogóźno	1,7	-4,76	2,38	-5,44	-4,27	-11,40
Świecie nad Osą	-1,4	-7,67	-7,01	-10,55	-10,01	-13,08
Gmina Grudziądz	13,8	6,94	3,75	12,29	12,80	10,84
Gmina-Miasto Grudziądz	-3,1	-1,53	-1,06	-1,89	-3,20	-2,07
Gardeja	-1,9	-3,32	-3,08	0,00	-1,90	-5,71
Sadlinki	-2,5	-1,02	6,87	0,00	-1,01	5,66
Średnia	-1,4	-3,1	-2,7	-4,2	-3,5	-3,1

⁹ Wartości przedstawione w tabeli dla lat 2016 – 2020 dotyczą salda migracji ogółem na 1000 ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne). Ze względu na brak danych dla roku 2015 podano wyłącznie wartości wskaźnika salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności (bez zagranicznych).

Źródło: GUS

Wykres 2: Saldo migracji na 1.000 ludności danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

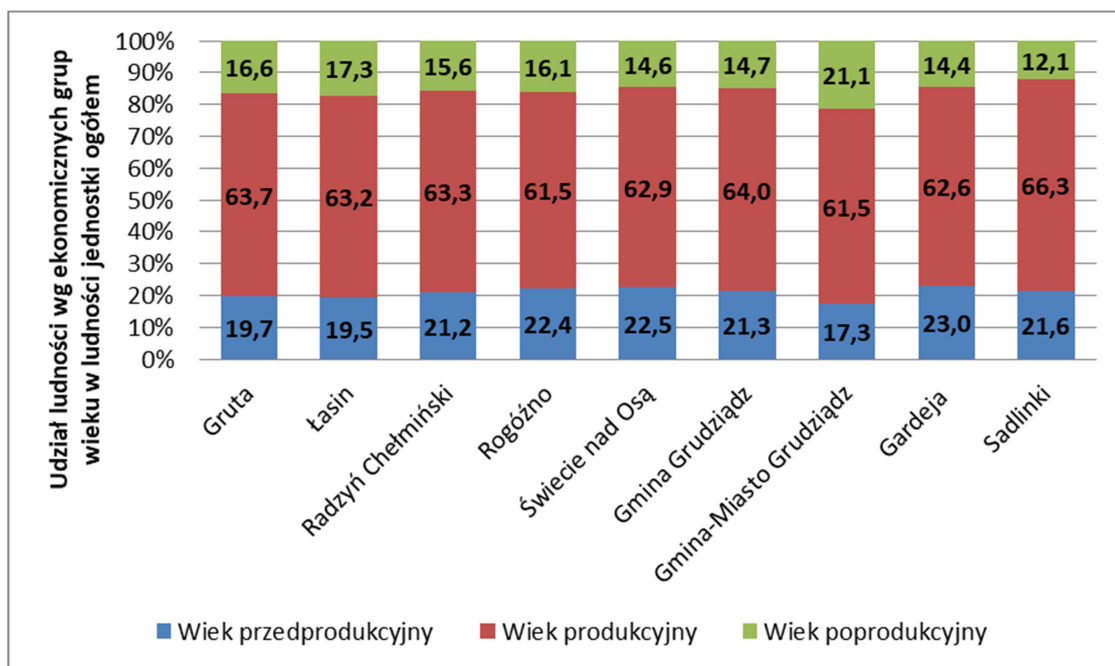
Do obserwowalnych zjawisk należy również starzenie się społeczeństwa. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem dla całego analizowanego obszaru wokół gminy Rogóžno wskazuje na spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, z jednoczesnym wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

W przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym najmniejszy ich udział występuje w społeczności gminy-miasta Grudziądz - w całym analizowanym okresie nie przekracza 18%. Najwyższy notowany w 2020 r. występował w gminie Gardeja (22,1%), choć w porównaniu do lat poprzednich udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ludności gminy wyraźnie się obniżył. W 2020 r. dla gminy Rogóžno wskaźnik ten wyniósł 21,9% i obok gminy Gardeja, jest to najwyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności dla całego analizowanego obszaru.

W przypadku osób w wieku produkcyjnym najmniejszy udział w społeczności ogółem również występuje w gminie-miasto Grudziądz, wykazuje on również najszybsze tempo spadku w porównaniu do 2015 r. Największy udział osób w wieku produkcyjnym w ludności występuje natomiast w gminie Sadlinki, choć tutaj również notowany jest znaczny spadek udziału tej grupy wiekowej. Ogólną tendencją dla gmin analizowanego obszaru jest właśnie spadek udziału osób w wieku produkcyjnym w ich społecznościach. Nieco wyróżnia się gmina Świecie nad Osą, gdzie od 2018 r. zaobserwowano niewielki wzrost tego wskaźnika.

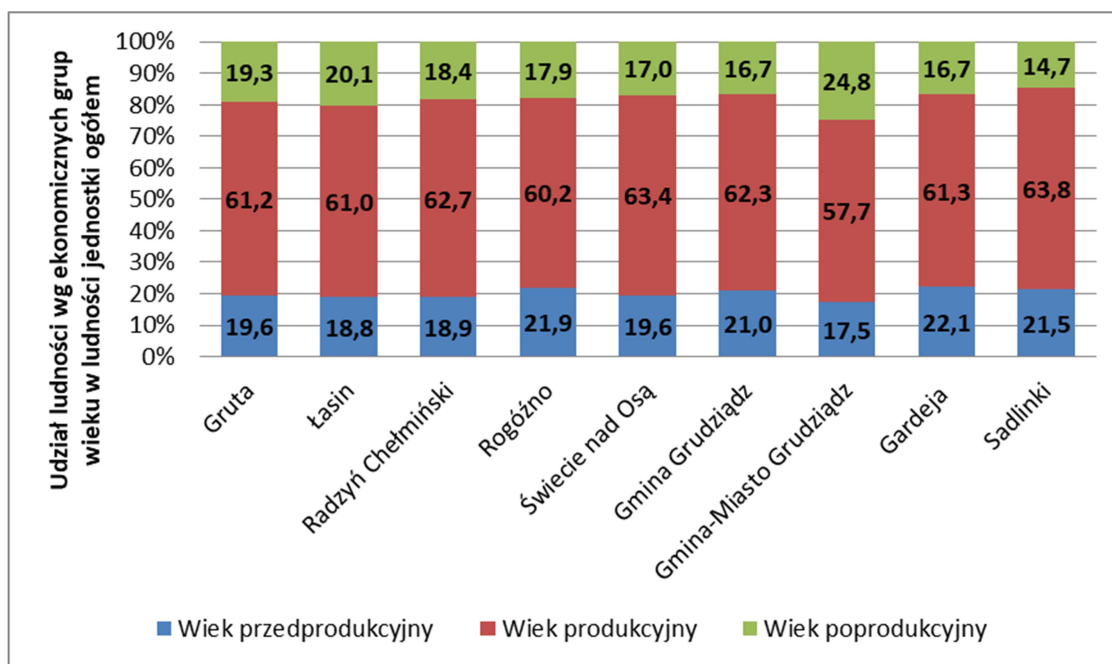
W przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem ponownie wyróżniają się gmina-miasto Grudziądz oraz gmina Sadlinki. W gminie-miasto Grudziądz wartość tego wskaźnika była w całym analizowanym okresie najwyższa (powyżej 21,1%), natomiast w gminie Sadlinki najniższa (poniżej 14,7%). Ogólnie obserwowalną tendencją jest wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym wśród mieszkańców.

Starzenie się społeczeństwa wiąże się z nowymi wyzwaniami, przede wszystkim w zakresie zapewnienia opieki oraz form spędzania czasu wolnego skierowanych do seniorów. Ta tendencja demograficzna jest widoczna nie tylko na analizowanym obszarze, ale w całej Polsce. Na przedmiotowym obszarze pod względem obciążenia demograficznego osobami starszymi najwyższe wartości współczynnika notuje się w gminie-miasto Grudziądz oraz gminie miejsko-wiejskiej Łasin. Gmina Rogóżno plasuje się w środku zestawienia – wzrost obciążenia demograficznego jest widoczny, ale nie wyróżnia się na tle innych jednostek.

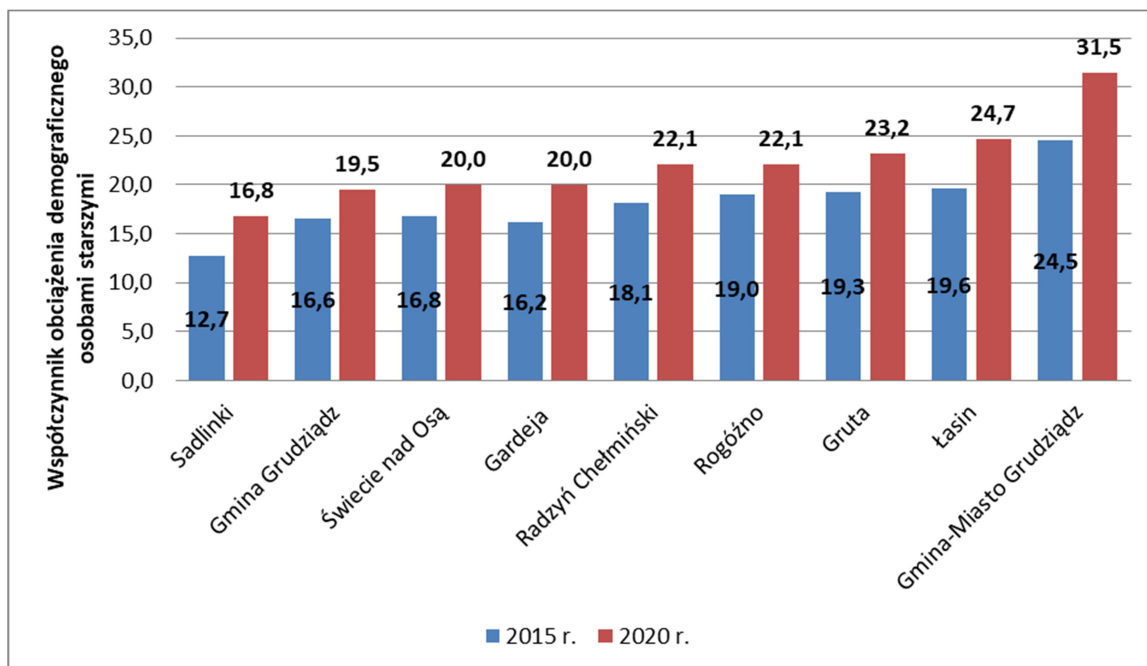
Wykres 3: Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności jednostki ogółem [%] w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

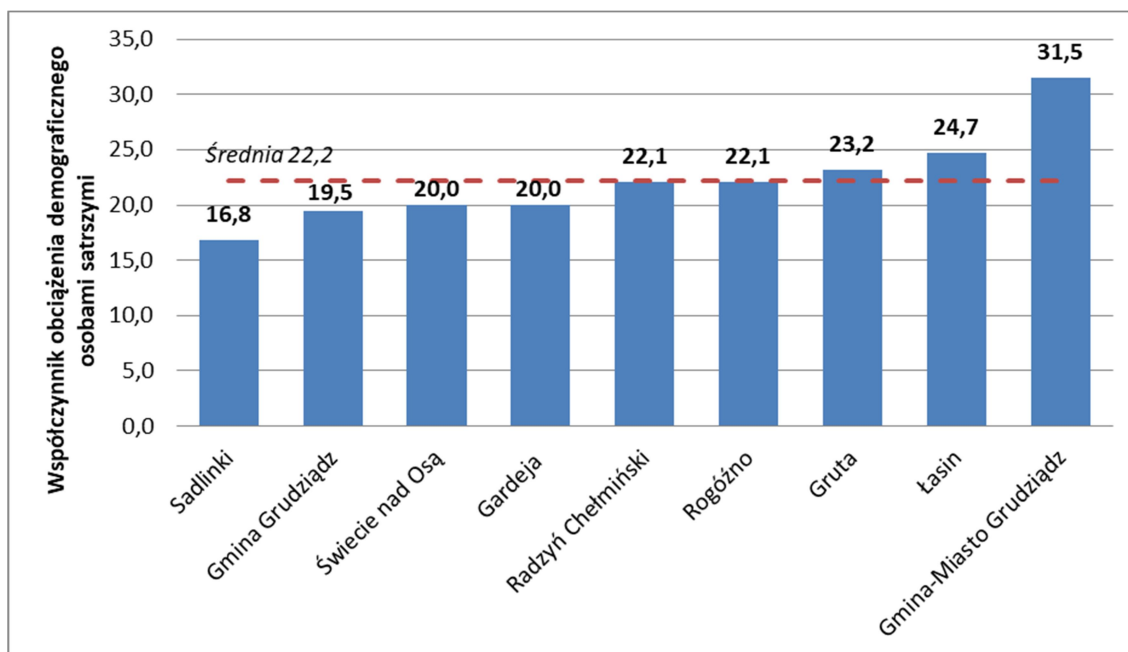
Wykres 4: Udział ludności w grupach ekonomicznych w ludności jednostki ogółem [%] w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5: Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [os.] – porównanie lat 2015 i 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6: Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

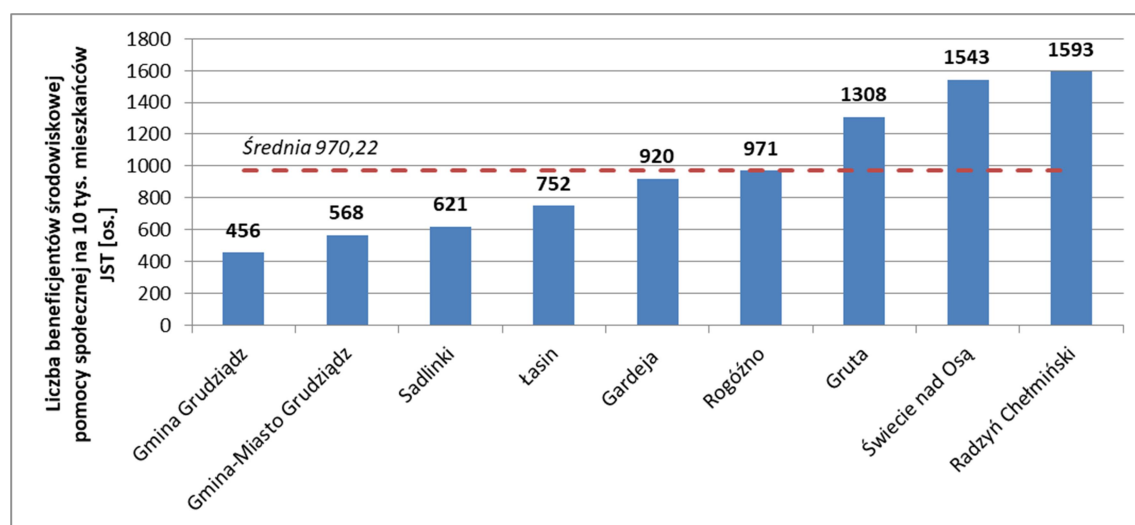
POMOC SPOŁECZNA

Polityka społeczna JST ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić wykorzystując

własne możliwości i uprawnienia. Przede wszystkim ma służyć zaspokojeniu niezbędnych potrzeb i umożliwić życie w godnych warunkach.

W całej Polsce obserwuje się trend spadku liczby rodzin i osób objętych wsparciem pomocy społecznej, również w województwie kujawsko-pomorskim: w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2015 r. przypadało średnio 966 osób korzystających ze wsparcia, w 2020 r. wartość wskaźnika wynosiła 596 osób.

Na analizowanym obszarze liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców danej jednostki stopniowo się zmniejsza, co jest zjawiskiem pozytywnym. W 2020 r. wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości w gminie Radzyń Chełmiński (1.593), najmniejsze w gminie Grudziądz (456). W gminie Rogóżno wynosił ok. 971 os./10 tys. ludności, co plasowało gminę na 4. miejscu w zestawieniu JST.

Wykres 7: Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej korzystają przede wszystkim gospodarstwa domowe kwalifikowane poniżej kryterium dochodowego. Oznacza to, że dochód na osobę w rodzinie/osobę samotnie gospodarującą nie był wyższy, niż ustalone w ustawie kryterium do uzyskania świadczenia pieniężnego. Od 1 października 2018 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł, a dla osoby w rodzinie 528 zł¹⁰.

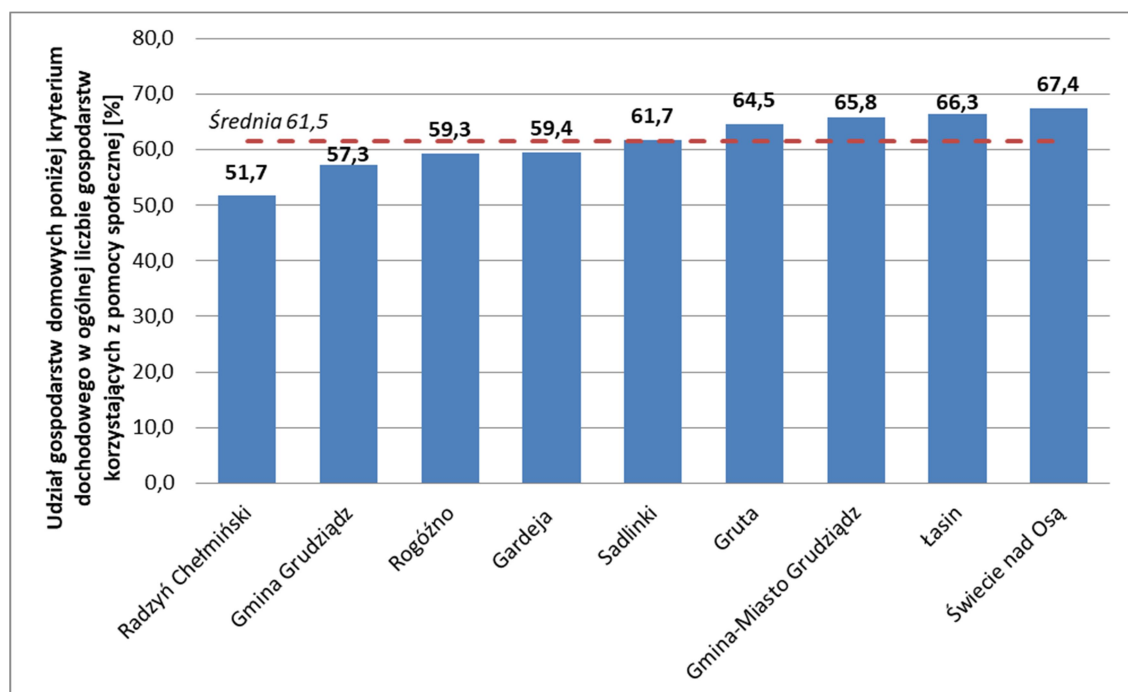
Dla analizowanego obszaru wokół gminy Rogóżno udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w liczbie wszystkich gospodarstw korzystających z pomocy społecznej wynosił w 2020 r. średnio 61,5%, tj. o 0,8 pp. więcej niż w roku poprzednim. Udział takich gospodarstw od 2015 r. stopniowo malał, a wzrost wskaźnika w 2020 r. może być skutkiem epidemii COVID-19 i związanych z nią problemów gospodarczych – ze względu na zmniejszenie przychodów pewna liczba gospodarstw domowych „spadła” poniżej kryterium dochodowego.

¹⁰ Źródło: opis grupy według GUS.

Tabela 5: Udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	74,2%	72,4%	62,2%	60,9%	64,5%	64,5%
Łasin	78,1%	76,0%	68,8%	66,8%	63,9%	66,3%
Radzyń Chełmiński	61,4%	61,6%	59,4%	54,5%	51,3%	51,7%
Rogóżno	80,9%	76,5%	71,6%	72,0%	67,3%	59,3%
Świecie nad Osą	81,4%	76,5%	74,2%	69,8%	70,4%	67,4%
Gmina Grudziądz	74,9%	73,0%	65,6%	62,8%	58,6%	57,3%
Gmina-Miasto Grudziądz	76,3%	72,1%	66,5%	62,3%	56,6%	65,8%
Gardeja	74,0%	65,7%	64,8%	58,9%	56,8%	59,4%
Sadlinki	75,3%	70,3%	64,6%	62,5%	56,3%	61,7%
Średnia	75,2%	71,6%	66,4%	63,4%	60,6%	61,5%

Źródło: GUS

Wykres 8: Udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w danej JST w 2020 r.

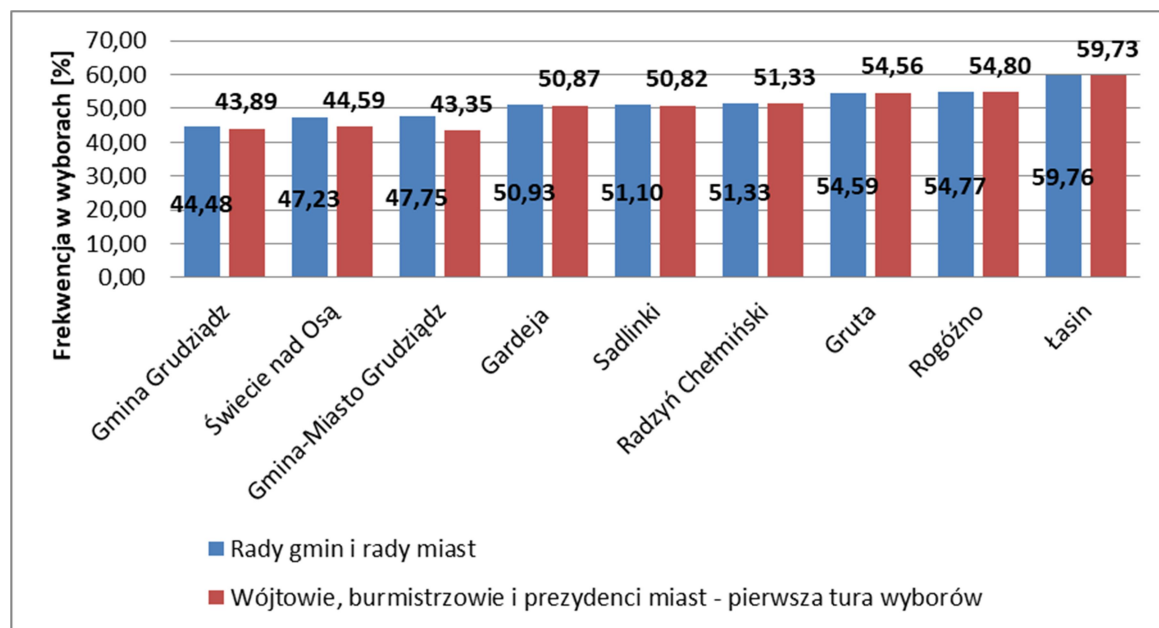
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczna mieszkańców jest trudna do zmierzenia wartościami liczbowymi. Jednym ze wskaźników może być frekwencja wyborcza. Ostatnie wybory na szczeblu lokalnym odbywały się w 2018 r. Wtedy też najwyższą frekwencję wyborczą, zarówno przy wyborach rad gmin i miast oraz wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów¹¹ odnotowano w gminie Łasin, najniższą w gminie Grudziądz (wybory rady gminy) oraz w gminie-miasto Grudziądz (wybory prezydenta miasta). W zestawieniu analizowanych jednostek samorządowych gmina Rogóżno plasuje się na 2. miejscu pod względem frekwencji mieszkańców w wyborach – zarówno w przypadku wyboru rady

¹¹ Pierwsza tura wyborów.

gminy, jak i wyboru wójta, frekwencja wyniosła ponad 54%. Dla całego województwa frekwencja podczas wyborów samorządowych wyniosła 46,25%.

Wykres 9: Frekwencja w wyborach do rad gminy i miasta oraz w wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów [%] w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

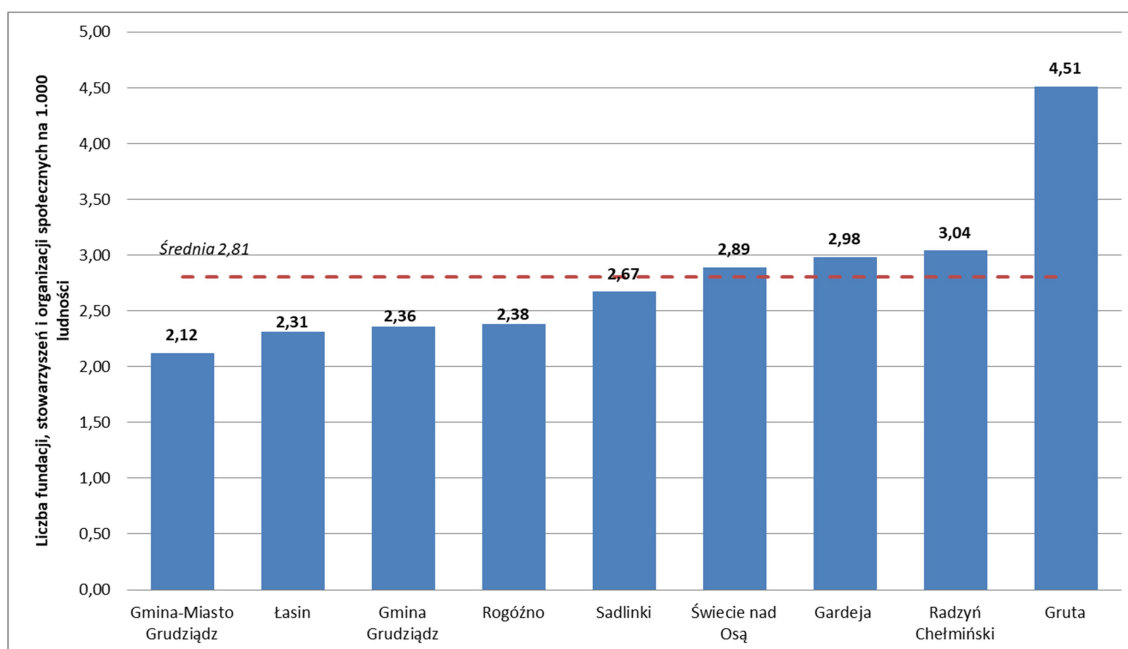
Kolejny wskaźnik liczbowy wykorzystywany do określenia aktywności społecznej mieszkańców to liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadająca na 1.000 mieszkańców danej jednostki samorządowej. Na szczeblu województwa dostrzega się wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców - w 2020 r. wartość wskaźnika według GUS wyniosła 3,53. W 2020 r. najwyższą wartość tego wskaźnika została odnotowana w gminie Gruta (4,51) oraz w gminie Radzyń Chełmiński (3,04). W porównaniu do lat poprzednich wartość wskaźnika wzrosła, nawet w 2020 r., który z powodu epidemii COVID-19 nie sprzyjał integracji i działalności społecznej. W gminie Rogóżno w 2020 r. na 1.000 mieszkańców przypadają średnio 2,38 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co plasuje gminę na 6. miejscu wśród wszystkich jednostek.

Należy jednak podkreślić, że wzrost powyższego wskaźnika nie wynika ze wzrostu liczby organizacji pozarządowych, a raczej ze spadku liczby mieszkańców. Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców wskazuje na utrzymywanie się tendencji lub spadek liczby rejestrowanych organizacji. Dla całego województwa kujawsko-pomorskiego GUS w 2020 r. odnotował najniższą wartość tego wskaźnika w całym analizowanym okresie: 0,13, podczas gdy rok wcześniej liczba nowo rejestrowanych organizacji pozarządowych na 1.000 osób wynosiła 0,19.

Tabela 6: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców danej JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	3,52	3,97	3,99	4,20	4,38	4,51
Łasin	2,46	2,48	2,62	2,52	2,55	2,31
Radzyń Chełmiński	2,91	2,75	2,98	2,99	3,02	3,04
Rogóżno	2,38	2,39	2,36	2,12	2,12	2,38
Świecie nad Osą	2,31	2,32	2,57	2,85	2,88	2,89
Gmina Grudziądz	1,38	1,84	1,98	1,96	2,32	2,36
Gmina-Miasto Grudziądz	1,79	1,91	2,03	1,94	2,06	2,12
Gardeja	2,60	2,72	2,83	2,96	2,97	2,98
Sadlinki	2,03	2,02	2,17	2,34	2,51	2,67
Średnia	2,38	2,49	2,61	2,65	2,76	2,81

Źródło: GUS

Wykres 10: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1.000 mieszkańców danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 7: Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1.000 mieszkańców danej JST w latach 2015 - 2020

JST	2015 r.	2016	2017	2018	2019	2020 r.
Gruta	0,15	0,31	0,00	0,15	0,16	0,16
Łasin	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00
Radzyń Chełmiński	0,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rogóżno	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,24
Świecie nad Osą	0,00	0,00	0,23	0,23	0,00	0,00
Gmina Grudziądz	0,16	0,40	0,16	0,08	0,39	0,15
Gmina-Miasto Grudziądz	0,12	0,15	0,13	0,10	0,12	0,09
Gardeja	0,47	0,12	0,12	0,12	0,24	0,00

Sadlinki	0,00	0,00	0,17	0,17	0,00	0,17
Średnia	0,20	0,11	0,12	0,09	0,10	0,09

Źródło: GUS

PODSUMOWANIE

Sytuacja demograficzna w analizowanych jednostkach nie przedstawia się najlepiej – spadający przyrost naturalny, emigracja mieszkańców oraz wzrastająca liczba osób starszych będzie stawiała przed samorządami lokalnymi duże wyzwania. Dane GUS wskazują, że spośród analizowanych jednostek najbardziej niekorzystane trendy demograficzne występują w gminie Łasin, w drugiej kolejności w gminie-miasto Grudziądz. Najlepiej z kolei przedstawiają się wartości wskaźników w gminach Grudziądz i Sadlinki. W Rogóżnie najbardziej negatywnym zjawiskiem jest emigracja mieszkańców.

Liczba mieszkańców jest kluczowym uwarunkowaniem rozwoju. To czynnik warunkujący dochody budżetów gmin, wpływa na możliwości i koszty realizacji zadań własnych zależnych od wielkości zapotrzebowania oraz na generowanie impulsów rozwoju gospodarczego, zwłaszcza w branżach gdzie istotny jest popyt (np. działalność handlowa i usługowa). Gminy o małej liczbie ludności i niskiej gęstości zaludnienia należy uznać za posiadające gorsze uwarunkowania rozwoju i zwykle niższą jakość warunków życia niż gminy duże.

Do negatywnych zjawisk demograficznych zaliczyć należy także starzenie się społeczeństwa. Liczba seniorów w społeczności lokalnej wzrasta, podczas gdy liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym maleje. Wiąże się to nowymi wyzwaniami dla sektora medycyny, ale również samorządów lokalnych – zwłaszcza w zakresie zapewnienia opieki, czy to w postaci domów dziennego pobytu czy opieki w miejscu zamieszkania.

Wybuch wojny na Ukrainie w 2022 r. spowodował gwałtowny napływ emigrantów do Polski, których sytuacja życiowa jest trudna i wymaga podjęcia przez władze lokalne niekonwencjonalnych rozwiązań, przy stosunkowo niewielkiej pomocy państwa. Z drugiej strony stanowi ratunek demograficzny – przynajmniej część napływowej ludności może pozostać już w Polsce, pracować i zakładać rodziny, a więc generować kapitał podtrzymujący starzejące się polskie społeczeństwo. Podobna sytuacja występuje w krajach zachodnich, np. w Niemczech. Problem może pojawić się podczas integracji ludności polskiej z ukraińską, ale nasze kultury są podobne. „Szok kulturowy” nie będzie więc aż tak wyjątkowy jak choćby w przypadku kultury muzułmańskiej, która zaczyna dominować w Niemczech.

Liczba beneficjentów pomocy społecznej z roku na rok maleje, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, jednak może wynikać z dwóch czynników: emigracji ubogich rodzin za pracą i lepszymi warunkami życia i/lub ze wzrostu przychodów mieszkańców. Jak podaje GUS, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie kujawsko-pomorskim w 2020 r. wynosiło 4.831,73 zł, co w relacji do średniej krajowej wynosi 87,50%. Najwyższe średnie wynagrodzenie występowało w sekcjach O – administracja publiczna i obrona narodowa (5.952,38 zł) oraz J – informacja i komunikacja (7.313,19 zł), najniższe w sekcjach N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (3.434,00 zł) oraz I – działalność związana

z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3.220,13 zł). Liczba podmiotów działających w tych branżach oraz liczba osób w nich zatrudniona jest niska; ponadto takie przedsiębiorstwa są częściej lokowane w miastach, gdzie jest duży rynek zbytu na usługi, aniżeli na terenach wiejskich. Stąd też zazwyczaj większa liczba beneficjentów pomocy społecznej występuje na terenie gmin wiejskich.

Negatywnym zjawiskom społecznym w pewnym stopniu zapobiega aktywność społeczności lokalnej. Sąsiedzkie wsparcie i współpraca pozwala przezwyciężyć wiele trudności. Wzrost liczby stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych wydaje się pozytywnym zjawiskiem w zakresie aktywności społecznej – większa liczba takich grup zwiększa zasięg świadczenia pomocy. Obserwując jednak liczbę nowo rejestrowanych organizacji pozarządowych okazuje się, że jest to wzrost pozorny, wynikający raczej ze spadku liczby ludności. Aktywności społecznej nie służył również rok 2020 i kolejne lata ze względu na sytuację epidemiologiczną. Ograniczenia w kontaktach międzyludzkich oraz funkcjonowaniu wielu podmiotów i instytucji przyczyniły się do pogorszenia nie tylko sytuacji gospodarczej – analizy krajowe wskazują na negatywny wpływ izolacji na zdrowie psychiczne mieszkańców.

Aktywność społeczna i chęć działania lokalnego do pewnego stopnia może być wyrażona poprzez frekwencję wyborczą. Frekwencja podczas wyborów samorządowych w Polsce w 2018 r. wyniosła 54,90%, w województwie kujawsko-pomorskim: 46,25%. Tylko w 3 analizowanych gminach wyniosła ona ponad 54%. Były to gminy: Gruta, Rogóżno i Łasin. Przyczyny niskiej frekwencji wyborczej to zazwyczaj nastroje społeczne oraz brak zaufania i wiary mieszkańców, że coś się zmieni i że władze samorządowe faktycznie będą podejmować działania na rzecz rozwoju gminy. Wiele opracowań wskazuje jako czynniki również wiek i wykształcenie wyborców¹².

Podsumowując, przedstawione w tabeli poniżej zestawienie podstawowych wskaźników demograficzno-społecznych pochodzących z GUS wskazuje, że nienajlepsza sytuacja pod względem społeczno-demograficznym występuje w gminach Łasin i Świecie nad Osą oraz w gminie-miasto Grudziądz. Najlepiej w zestawieniu wypada gmina Sadlinki.

Gmina wiejska Grudziądz dobrze prezentuje się pod względem demograficznym i w zakresie pomocy społecznej, niestety traci na aktywności mieszkańców. Odwrotna sytuacja zachodzi w gminie Gruta. Na tle innych jednostek sytuacja gminy Rogóżno wydaje się ustabilizowana, przy czym najbardziej niekorzystnym zjawiskiem jest emigracja mieszkańców.

¹² Najczęściej do wyborów przystępują osoby w wieku 31-60 lat. Do urn rzadziej chodzą osoby z młodszych grup wiekowych oraz osoby powyżej 60. roku życia. Niską frekwencję wśród młodych wyborców tłumaczy się najczęściej małym zainteresowaniem polityką i skupieniem na innych aspektach życia. W przypadku seniorów problem może stanowić dotarcie do lokali wyborczych ze względu na stan zdrowia.

Tabela 8: Zestawienie podstawowych wskaźników demograficznych dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.]

JST	Demografia			Pomoc społeczna		Aktywność mieszkańców		
	Przyrost naturalny na 1.000 ludności	Saldo migracji ogółem na 1.000 ludności	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	Udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	Frekwencja wyborcza - rady miast i gmin	Frekwencja wyborcza - wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1.000 mieszkańców
Gruta	-2,49	3,12	23,2	1308	64,5	54,59	54,56	4,51
Łasin	-4,74	-8,97	24,7	752	66,3	59,76	59,73	2,31
Radzyń Chełmiński	-0,22	-6,69	22,1	1593	51,7	51,33	51,33	3,04
Rogóźno	-0,24	-11,40	22,1	971	59,3	54,77	54,80	2,38
Świecie nad Osą	-1,21	-13,08	20,0	1543	67,4	47,23	44,59	2,89
Gmina Grudziądz	-0,85	10,84	19,5	456	57,3	44,48	43,89	2,36
Gmina-Miasto Grudziądz	-6,27	-2,07	31,5	568	65,8	47,75	43,35	2,12
Gardeja	-1,31	-5,71	20,0	920	59,4	50,93	50,87	2,98
Sadlinki	-0,67	5,66	16,8	621	61,7	51,10	50,82	2,67
Średnia	-2,00	-3,14	22,21	970	61,5	51,33	50,44	2,81

Oznaczenie kolorów: czerwony – najbardziej niekorzystne wartości wskaźników; zielony – najbardziej korzystne wartości wskaźników

Źródło: GUS

2.1.2. Struktura gospodarcza

GOSPODARKA I PRZEMYSŁ

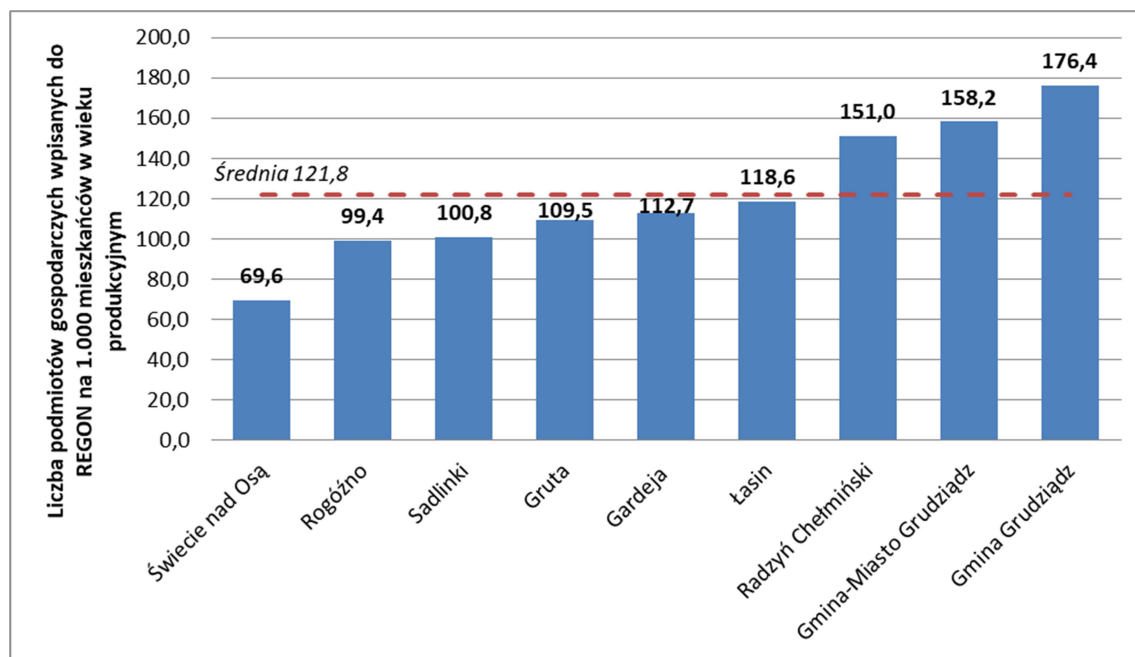
O rozwoju jednostki samorządowej i jej mieszkańców nie można mówić bez poruszenia kwestii gospodarczych i finansowych.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wskazuje na tendencję wzrostową w omawianym regionie. Najwyższe wartości wskaźnika w całym okresie analitycznym były osiągnięte w gminie Grudziądz, następnie w gminie-miasto Grudziądz, najmniejsze z kolei w gminie Świecie nad Osą. Gmina Rogóźno w latach 2015 – 2020 charakteryzowała się niskimi wartościami wskaźnika, ale również wykazuje tendencję wzrostową w tym aspekcie.

Tabela 9: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	90,8	90,5	93,2	100,4	103,9	109,5
Łasin	107,4	108,9	108,3	111,7	114,1	118,6
Radzyń Chełmiński	132,3	132,6	134,2	138,3	140,7	151,0
Rogóźno	88,3	89,8	92,2	90,7	92,1	99,4
Świecie nad Osą	65,1	63,8	62,0	66,3	70,7	69,6
Gmina Grudziądz	146,1	151,0	151,1	160,8	170,2	176,4
Gmina-Miasto Grudziądz	137,4	140,8	143,4	146,3	151,3	158,2
Gardeja	97,5	96,7	97,8	104,4	107,3	112,7
Sadlinki	77,5	75,3	81,5	86,3	93,0	100,8
Średnia	104,7	105,5	107,1	111,7	115,9	121,8

Źródło: GUS

Wykres 11: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

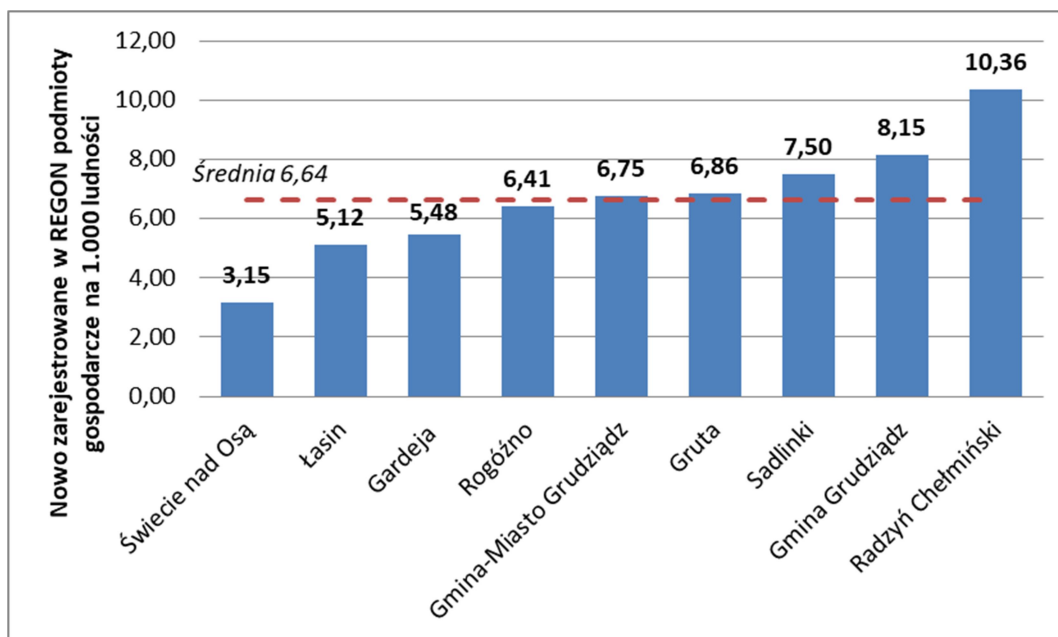
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w REGON na 1.000 ludności w poszczególnych jednostkach samorządowych w analizowanym okresie wykazywała zmienne tendencje. W latach 2015 – 2016 można było zaobserwować spadek w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów. Następnie do 2018 r. występowała tendencja rosnąca. Załamanie tendencji wystąpiło w 2019 r., kiedy to we wszystkich jednostkach, oprócz gminy Świecie nad Osą, wskaźnik nowo rejestrowanych podmiotów gwałtownie spadł. W latach 2019 – 2020 tendencje w poszczególnych jednostkach samorządowych nie były już tak jednoznaczne: w gminach Radzyń Chełmiński, Gruta i Rogóżno zaobserwowano gwałtowny wzrost wartości wskaźnika; w gminach: Sadlinki, Gardeja, Łasin i miejskiej Grudziądz również nastąpił wzrost liczby nowo rejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 1.000 ludności, ale zdecydowanie mniejszy niż w pierwszych trzech jednostkach. Z kolei w gminach Grudziądz i Świecie nad Osą nastąpił spadek wartości tego wskaźnika.

Na koniec 2020 r. najwięcej jednostek nowo rejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1.000 ludności odnotowano w gminie Radzyń Chełmiński (10,36), a najmniej w Świeciu nad Osą. Gmina Rogóżno plasowała się w środku zestawienia.

Tabela 10: Nowo zarejestrowane w REGON podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1.000 ludności w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	7,48	5,67	5,50	8,64	4,83	6,86
Łasin	5,87	5,56	4,35	7,28	4,82	5,12
Radzyń Chełmiński	11,83	7,11	8,04	9,61	7,09	10,36
Rogóżno	7,68	3,81	4,76	5,92	4,03	6,41
Świecie nad Osą	4,64	3,25	3,97	4,69	5,72	3,15
Gmina Grudziądz	10,72	8,23	7,42	11,03	10,07	8,15
Gmina-Miasto Grudziądz	7,59	7,47	6,84	7,61	6,45	6,75
Gardeja	4,39	3,55	4,26	6,97	5,57	5,48
Sadlinki	5,09	4,07	7,21	6,70	7,04	7,50
Średnia	7,25	5,41	5,82	7,61	6,18	6,64

Źródło: GUS

Wykres 12: Nowo zarejestrowane w REGON podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 1.000 ludności w 2020 r.

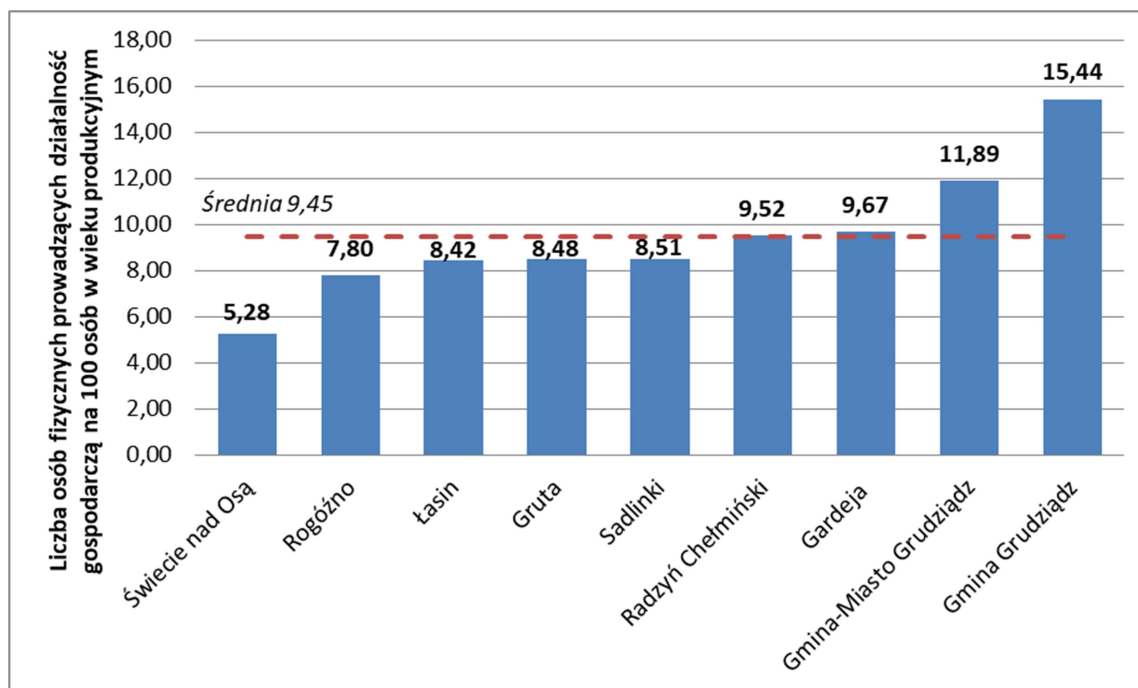
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od 2015 r. obserwuje się tendencję związaną ze wzrostem liczby osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą. Największą liczbę osób fizycznych prowadzących własną działalność w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym odnotowuje się w gminie Grudziądz, następnie w gminie-miasto Grudziądz – jest to typowa zależność, że w miastach i gminach podmiejskich występuje więcej podmiotów niż na obszarach typowo wiejskich. Najmniejsze wartości wskaźnika występowały w gminie Świecie nad Osą; była to również jedyna gmina, gdzie zgodnie z danymi GUS, wartość wskaźnika zmniejszyła się od 2019 r.

Tabela 11: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	6,99	6,87	7,07	7,78	7,96	8,48
Łasin	7,45	7,49	7,43	7,92	8,12	8,42
Radzyń Chełmiński	8,23	8,39	8,40	8,83	8,89	9,52
Rogóżno	6,97	7,08	7,26	7,32	7,42	7,80
Świecie nad Osą	4,89	4,77	4,54	5,05	5,45	5,28
Gmina Grudziądz	12,95	13,23	13,26	14,12	14,87	15,44
Gmina-Miasto Grudziądz	10,34	10,46	10,60	11,02	11,37	11,89
Gardeja	8,16	8,04	8,20	8,83	9,16	9,67
Sadlinki	6,42	6,12	6,71	7,05	7,79	8,51
Średnia	8,04	8,05	8,16	8,66	9,00	9,45

Źródło: GUS

Wykres 13: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się dużym udziałem terenów rolniczych, stanowi bazę dla rozwoju przemysłu spożywczego, a w skali kraju – jest dostawcą żywności¹³. Niestety, dochody w branży rolno-spożywczej są niskie i często są związane z ukrytym bezrobociem.

Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych od 2015 r. nieco się zmniejszył. Od 2019 r. największy spadek udziału tego typu podmiotów nastąpił w Świeciu nad Osą oraz w Łasinie, wzrost odnotowano natomiast w Radzynie Chełmińskim – jest to również gmina, gdzie udział podmiotów gospodarczych związanych z rolnictwem jest największy wśród wszystkich analizowanych jednostek. Najmniejszy udział podmiotów związanych z rolnictwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych występuje w gminie-miasto Grudziądz, dalej w gminie Grudziądz i w gminie Sadlinki.

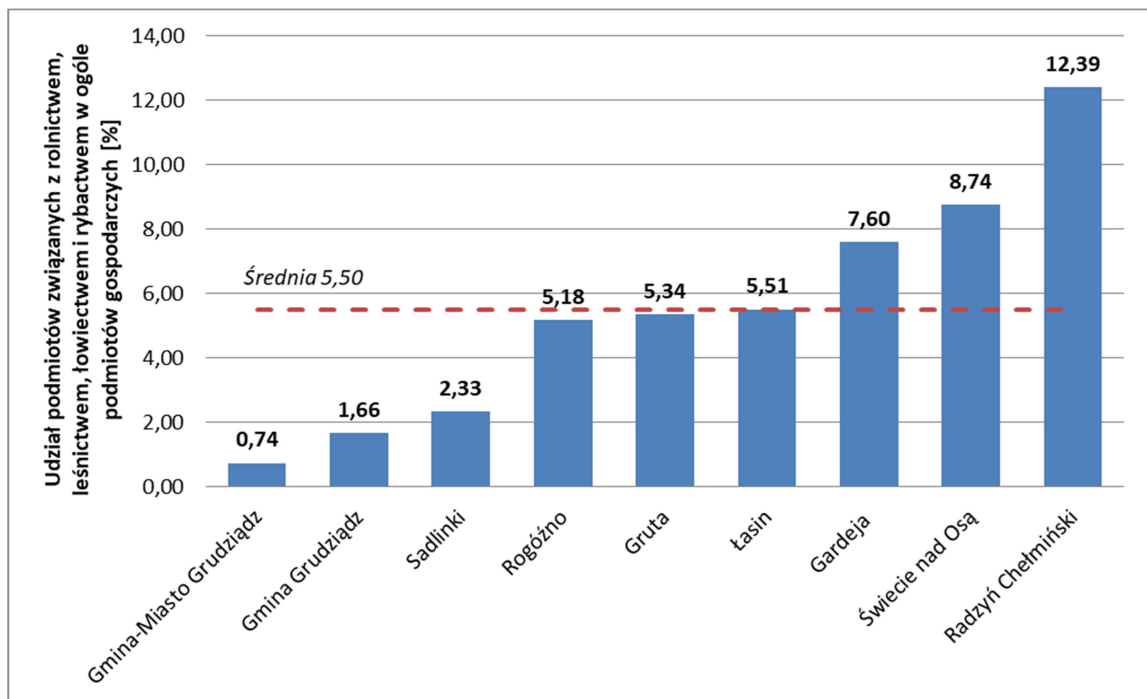
Tabela 12: Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	7,67	6,42	6,58	6,45	5,37	5,34
Łasin	5,62	6,86	6,80	6,00	6,34	5,51
Radzyń Chełmiński	14,18	12,00	12,22	10,92	11,86	12,39
Rogóżno	4,82	4,74	5,83	5,56	5,51	5,18
Świecie nad Osą	11,86	10,92	11,31	10,80	10,70	8,74
Gmina Grudziądz	1,82	1,75	1,90	1,85	1,67	1,66

¹³ Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Gmina-Miasto Grudziądz	0,53	0,59	0,62	0,65	0,69	0,74
Gardeja	8,33	8,43	8,56	8,07	7,55	7,60
Sadlinki	3,63	3,40	3,15	3,00	2,79	2,33
Średnia	6,50	6,12	6,33	5,92	5,83	5,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 14: Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

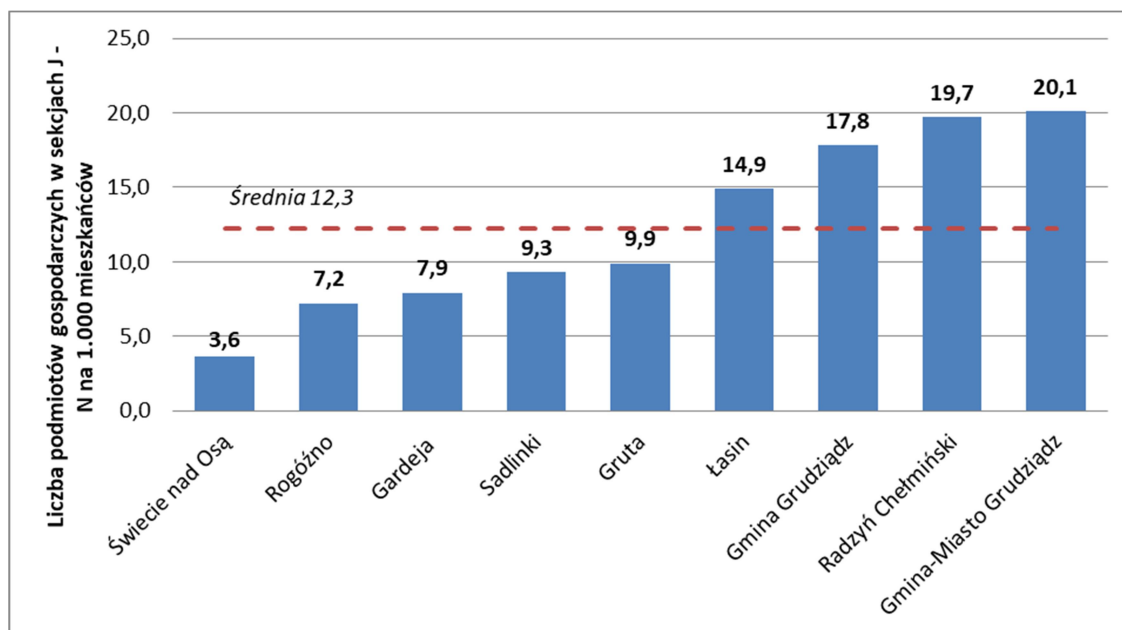
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J-N na 1.000 mieszkańców w ciągu analizowanych 6 lat wzrastała. Podmioty należące do tych sekcji nazywane są sekcjami wysoko wyspecjalizowanymi: J – informacja i komunikacja, K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca. Im więcej podmiotów gospodarczych kwalifikowanych do tych sekcji, tym wyższy poziom rozwoju gospodarczego regionu i potencjalnie wyższe zarobki mieszkańców. Największy udział podmiotów z sekcji J – N na 1.000 mieszkańców przypada w gminie-mieście Grudziądz i w gminie Radzyń Chełmiński, najniższy – w Świeciu nad Osą. Wskaźnik ten wskazuje na wyraźny podział jednostek samorządowych na 2 grupy: powyżej 14 podmiotów z sekcji J – N na 1.000 mieszkańców oraz poniżej 10 podmiotów na 1.000 mieszkańców. Do pierwszej grupy zaliczają się: gmina-miasto Grudziądz, Radzyń Chełmiński, gmina Grudziądz, Łasin; do drugiej grupy należą: Gruta, Sadlinki, Gardėja, Rogóżno i Świecie nad Osą.

Tabela 13: Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J – N na 1.000 mieszkańców JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	7,0	7,6	7,7	8,7	9,7	9,9
Łasin	13,7	13,4	13,6	14,1	14,5	14,9

Radzyń Chełmiński	16,2	16,5	16,6	17,9	18,1	19,7
Rogóżno	5,0	5,7	5,9	5,7	5,7	7,2
Świecie nad Osą	3,2	3,0	3,5	4,0	4,3	3,6
Gmina Grudziądz	13,6	14,0	14,8	16,6	16,6	17,8
Gmina-Miasto Grudziądz	17,0	17,4	17,7	18,6	19,2	20,1
Gardeja	6,5	5,9	6,1	6,9	7,4	7,9
Sadlinki	6,6	6,6	8,0	8,2	8,7	9,3
Średnia	9,9	10,0	10,4	11,2	11,6	12,3

Źródło: GUS

Wykres 15: Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J – N na 1.000 mieszkańców danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Pod względem wielkości podmiotów dominują mikro- i małe przedsiębiorstwa. Do dużych firm działających w gminie-miasto Grudziądz oraz jej otoczeniu zaliczają się np.:

- PPHU Visscher Caravelle Poland sp. z o.o.,
- Vadain Sp. z o.o.,
- Mueller Fabryka Świec S.A.,
- Hydro-Vacuum S.A.,
- Odlewnia Żeliwa Lisie Kąty,
- Jeronimo Martins Polska S.A. Centrum Dystrybucyjne Grudziądz.

Duża liczba małych podmiotów gospodarczych świadczy o wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców, ale jednocześnie jest związana z bardzo niską liczbą miejsc zatrudnienia. Małe podmioty gospodarcze borykają się z wieloma problemami na rynku pracy przez co wiele z nich kończy albo zawiesza działalność po ok. 2 latach. Dla gmin wzrost liczby podmiotów gospodarczych jest zjawiskiem pozytywnym, ale jednocześnie warto zapewnić ich właścicielom wsparcie doradcze (np. w księgowości czy nawiązywaniu kontaktów), aby utrzymali się na rynku.

Zestawienie podstawowych wskaźników dot. rozwoju gospodarczego wskazuje, że w najlepszej sytuacji na koniec 2020 r. były miasto i gmina Grudziądz. Duże miasta są bardziej atrakcyjne dla inwestorów, przede wszystkim dzięki rozwiniętej sieci transportowej, bliskości rynków zbytu oraz dostępnej sile roboczej. Grudziądz dysponuje również terenami inwestycyjnymi przygotowanymi dla potencjalnych inwestorów.

Najslabiej rozwiniętą jednostką pod względem gospodarczym jest gmina Świecie nad Osą, a zaraz za nią gmina Rogóżno. Cechują się one przede wszystkim małą liczbą podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych prowadzących własną działalność w przeliczeniu na osoby w wieku produkcyjnym oraz niską liczbą podmiotów z sekcji wysoko wyspecjalizowanych. Stymulacja lokalnego rozwoju gospodarczego takich jednostek powinna skupiać się przede wszystkim na wspieraniu sektora prywatnego (np. poprzez zapewnienie usług doradczych) oraz wykorzystaniu zasobów lokalnych i tworzenia nowych miejsc pracy (np. rozwój sektora rolno-spożywczego). Dla potencjalnych inwestorów istotne są nie tylko rynki zbytu, ale też węzły komunikacyjne i transportowe, przy których powinny powstawać uzbrojone w media tereny inwestycyjne.

Tabela 14: Zestawienie podstawowych wskaźników gospodarczych dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.]

JST	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Nowo zarejestrowane w REGON podmioty gospodarki narodowej na 1.000 ludności	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J – N na 1.000 mieszkańców JST
Gruta	109,5	6,9	8,5	5,3	9,9
Łasin	118,6	5,1	8,4	5,5	14,9
Radzyń Chełmiński	151,0	10,4	9,5	12,4	19,7
Rogóźno	99,4	6,4	7,8	5,2	7,2
Świecie nad Osą	69,6	3,2	5,3	8,7	3,6
Gmina Grudziądz	176,4	8,2	15,4	1,7	17,8
Gmina-Miasto Grudziądz	158,2	6,8	11,9	0,7	20,1
Gardeja	112,7	5,5	9,7	7,6	7,9
Sadlinki	100,8	7,5	8,5	2,3	9,3
Średnia	121,8	6,6	9,4	5,5	12,3

Oznaczenie kolorów: czerwony – najbardziej niekorzystne wartości wskaźników; zielony – najbardziej korzystne wartości wskaźników

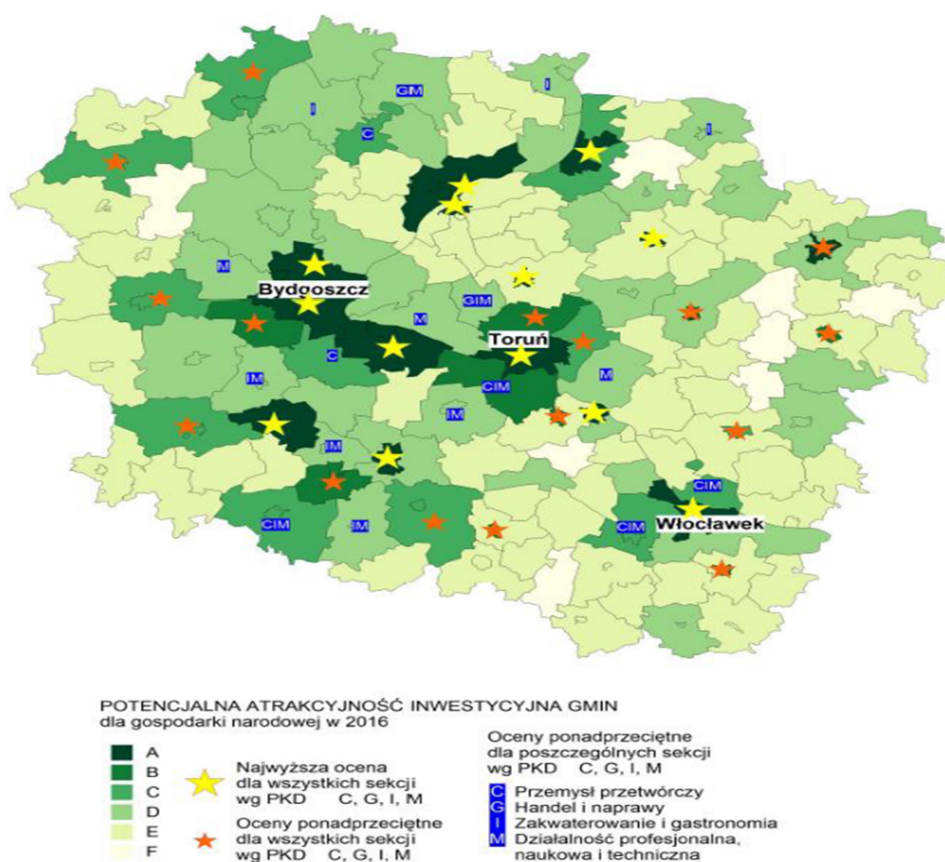
Źródło: GUS

TERENY INWESTYCYJNE

Analiza terenów inwestycyjnych została oparta na dokumentach przygotowanych przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku:

- „Tereny inwestycyjne – analiza wybranych dokumentów, w tym dokumentów strategicznych województwa kujawsko-pomorskiego”,
- „Raport z przeprowadzonego badania dotyczącego terenów inwestycyjnych na potrzeby programowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021 – 2027”.

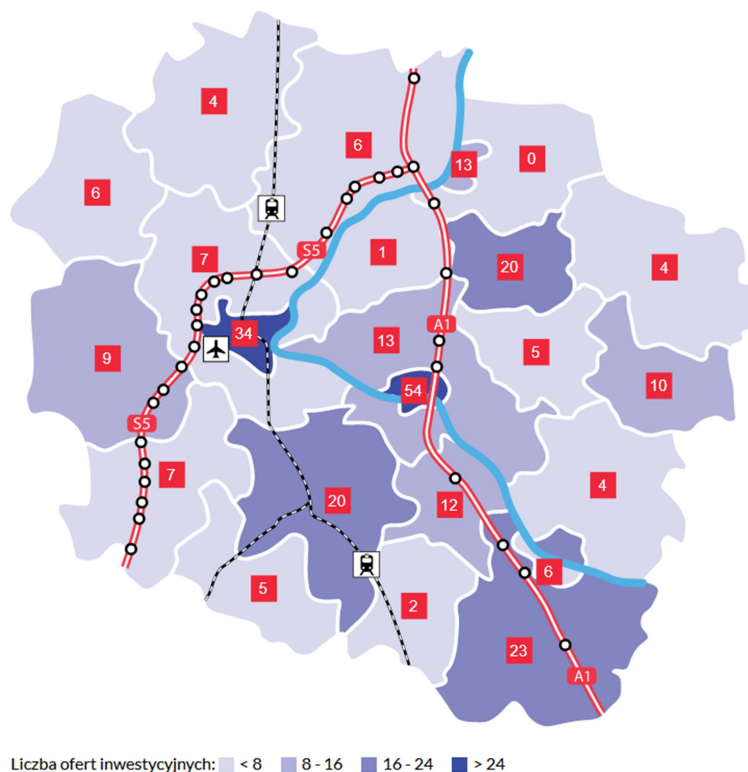
Analiza danych na potrzeby opracowania ww. dokumentów pozwoliła określić, że województwo kujawsko-pomorskie od wielu lat należy do regionów o niskiej potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej. Na podstawie wybranych wskaźników województwa były przyporządkowywane do jednej z 6 klas: od A (bardzo wysoka atrakcyjność) do F (bardzo niska atrakcyjność). Kujawsko-pomorskie zostało zakwalifikowane do klasy D, z kolei najbliższe powiatowi grudziądzkiemu województwa – pomorskie i warmińsko-mazurskie – zakwalifikowano odpowiednio do klas: B i E. W powiecie grudziądzkim największą potencjalną atrakcyjnością inwestycyjną w 2016 r. wykazywało się gmina-miasto Grudziądz (było ono przyporządkowane do klasy A). Najmniejsza atrakcyjność charakteryzowała gminę Gruta (klasa F), z kolei gminy Rogóźno i Świecie nad Osą określono jako klasę E.

Rysunek 2: Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: „Tereny inwestycyjne – analiza wybranych dokumentów, w tym dokumentów strategicznych województwa kujawsko-pomorskiego”, str. 5

W strukturze organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu funkcjonuje Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora. Mapa ofert inwestycyjnych według stanu na 27.04.2022 r. wskazywała, że na terenie gminy-miasta Grudziądz występowało 13 ofert inwestycyjnych. W pozostałej części powiatu ich nie było, co potwierdza informacje o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej lokalnych samorządów.

Rysunek 3: Mapa ofert inwestycyjnych w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu

Promocją terenów inwestycyjnych zajmuje się także Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, która obejmuje Grudziądzki Park Przemysłowy. Zgodnie z interaktywną mapą ofert najbliższe wolne tereny inwestycyjne znajdowały się w Grudziądzu („Droga Mazowiecka” o powierzchni 14,98 ha przy ul. Peszkowskiego oraz „Grudziądz IV” i „Grudziądz 261/6” o łącznej powierzchni 21,61 ha przy kanale Trynka) i w Kwidzynie („Kwidzyn” o powierzchni 6,40 ha przy Jabil Poland)¹⁵.

Jak wskazują dane publikowane na stronie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej minimalne nakłady finansowe, jakie musi ponieść nowy inwestor są nieco wyższe w powiecie grudziądzkim, aniżeli w mieście powiatowym Grudziądz, ale za to są niższe niż w powiecie kwidzyńskim. Wynoszą one¹⁶:

1. W mieście powiatowym Grudziądz:

- Mikroprzedsiębiorstwa: 200 000,00 zł,
- Małe przedsiębiorstwa: 500 000,00 zł,
- Średnie przedsiębiorstwa: 2 000 000,00 zł,

¹⁵ Stan na dzień 27.04.2022 r.

¹⁶ Źródło: <https://www.strefa.gda.pl/> [stan na 27.04.2022].

- Duże przedsiębiorstwa: 10 000 000,00 zł.
- 2. W powiecie grudziądzkim:**
 - Mikroprzedsiębiorstwa: 300 000,00 zł,
 - Małe przedsiębiorstwa: 750 000,00 zł,
 - Średnie przedsiębiorstwa: 3 000 000,00 zł,
 - Duże przedsiębiorstwa: 15 000 000,00 zł.
- 3. W powiecie kwidzyńskim:**
 - Mikroprzedsiębiorstwa: 1 200 000,00 zł,
 - Małe przedsiębiorstwa: 3 000 000,00 zł,
 - Średnie przedsiębiorstwa: 12 000 000,00 zł,
 - Duże przedsiębiorstwa: 60 000 000,00 zł.

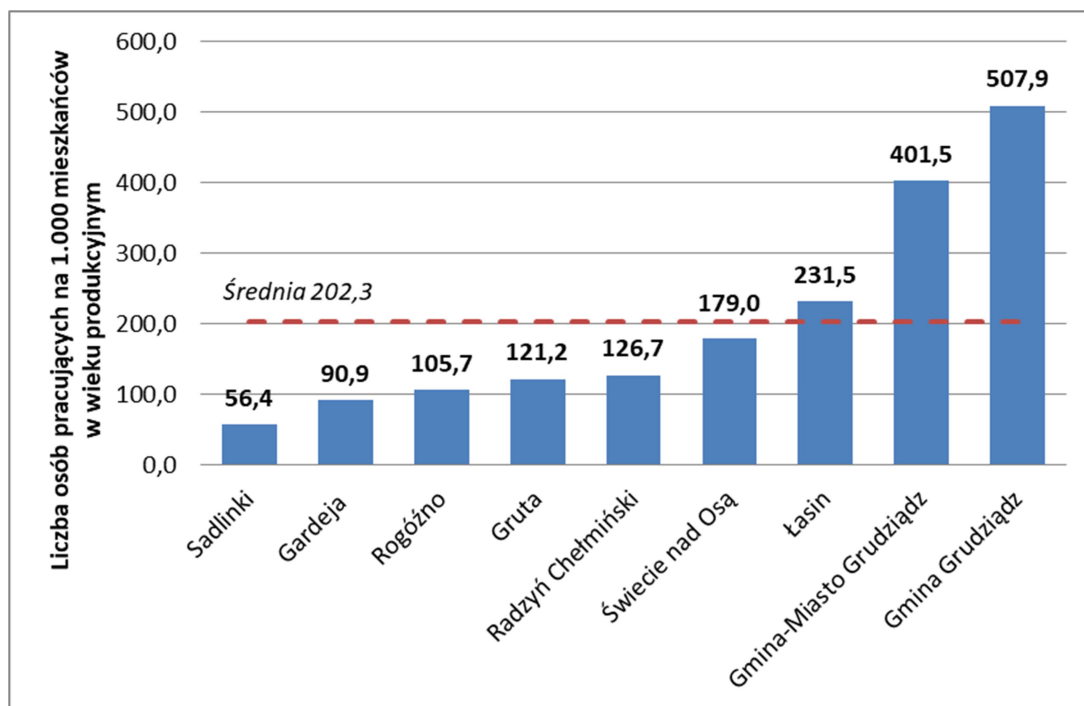
RYNEK PRACY

Liczba osób pracujących przypadających na 1.000 ludności w wieku produkcyjnym na analizowanym obszarze jest w miarę ustabilizowana; gwałtowny wzrost tego wskaźnika obserwowany jest jedynie w gminie Grudziądz od 2018 r., co prawdopodobnie spowodowane jest przenoszeniem się ludności w wieku produkcyjnym w okolice podmiejskie. Najwyższe wartości ww. wskaźnika odnotowywane były w gminie i mieście Grudziądz, najniższe w gminie Sadlinki.

Tabela 15: Liczba osób pracujących przypadająca na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym danej JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	121,4	122,0	123,4	136,6	136,1	121,2
Łasin	235,7	239,0	233,0	223,7	231,5	231,5
Radzyń Chełmiński	150,0	157,8	181,4	151,4	133,9	126,7
Rogóżno	93,8	96,0	101,8	102,3	95,6	105,7
Świecie nad Osą	176,2	182,7	186,9	191,6	179,3	179,0
Gmina Grudziądz	386,0	352,7	361,7	359,0	445,3	507,9
Gmina-Miasto Grudziądz	370,4	386,3	407,0	418,6	419,3	401,5
Gardeja	93,3	87,8	89,8	106,9	91,1	90,9
Sadlinki	55,7	60,4	60,7	66,9	62,6	56,4
Średnia	186,9	187,2	194,0	195,2	199,4	202,3

Źródło: GUS

Wykres 16: Liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 r. zmniejszyła się liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej – należy podkreślić, że była to tendencja ogólnokrajowa. Jednocześnie wzrosła liczba pracowników przewidzianych do zwolnienia w ramach zwolnień grupowych. Jak podaje WUP w Toruniu wzrost poziomu bezrobocia był związany przede wszystkim ze zmniejszeniem skali odpływu bezrobotnych. Rejestrowało się mniej bezrobotnych – może to być wynik zmian demograficznych (zmniejszenie liczby osób w wieku produkcyjnym) lub działań prowadzonych w ramach tarczy antykryzysowej. Dodatkowo na zmniejszenie liczby nowych rejestracji wpływ mogło też mieć wykorzystanie w większym stopniu rejestracji elektronicznej, która wymagała posiadania profilu zaufanego lub kwalifikowanego.

Niepokojącym zjawiskiem w województwie kujawsko-pomorskim jest utrzymujący się niski poziom przedsiębiorczości. Wyniki prowadzonych przez GUS Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, że w regionie kujawsko-pomorskim współczynnik aktywności zawodowej¹⁷ wykazał, że 44,8% ludności województwa w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale 2020 r. stanowiły osoby bierne zawodowo. Jako najczęstszą przyczynę bierności zawodowej w województwie podawano emeryturę, dalej naukę i uzupełnianie kwalifikacji, obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu, chorobę i niepełnosprawność.

W województwie kujawsko-pomorskim na przestrzeni lat zmniejszył się wskaźnik zatrudnienia osób młodych (o 6,5 p. proc.), jednak problem stanowi także niska aktywność zawodowa osób w wieku 55-64 lata. Wskaźnik zatrudnienia w tej grupie w województwie wyniósł 49,6% (o 4,3 p. proc. mniej niż w kraju). Świadczy to

¹⁷ Udział ludności aktywnej zawodowo (pracującej i bezrobotnej) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

o mniejszym niż średnio w kraju uczestnictwie ludności w procesie pracy, a tym samym niewykorzystaniu w pełni zasobów dostępnej siły roboczej. Ich zagospodarowanie to kluczowy problem w obliczu zachodzących zmian demograficznych.

Według GUS stopa bezrobocia w województwie w grudniu 2020 r. wyniosła 8,9% (3. miejsce w kraju). Pod względem liczby osób bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w podziale na powiaty gmina-miasto Grudziądz zajmuje 6. miejsce, powiat grudziądzki zajmuje 19. miejsce (na 23 jednostki powiatowe). Stopa bezrobocia na koniec 2020 r. w powiecie grudziądzkim wyniosła 12,7%, w gminie-miasto Grudziądz 11,3%. Zgodnie z opracowaniem pn. „Kujawsko-Pomorski rynek pracy w 2020 roku” przygotowanym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, w województwie utrzymuje się niekorzystna struktura bezrobotnych pod względem cech społeczno-demograficznych. Ponad połowę bezrobotnych stanowią kobiety, z których ponad 30% to osoby, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia. Ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych to osoby długotrwale bezrobotne oraz legitymujące się wykształceniem nie wyższym niż zasadnicze zawodowe. Na koniec 2020 r. odnotowano wyższy od przeciętnego wzrost bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych oraz osób do 25. roku życia.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu i Powiatowego Urzędu Pracy w Kwidzynie liczba bezrobotnych na analizowanym obszarze w 2021 r. wynosiła 5.896 osób. Największy udział zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w gminie-miasto Grudziądz (63,4%). Między 2015 a 2021 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 1.918 osób, z czego najwięcej osób zostało wyrejestrowanych w mieście Grudziądz (1.166 osób), a najmniej w gminie Rogóżno (13 osób). Liczba bezrobotnych zmniejszała się aż do roku 2020, kiedy to na skutek epidemii COVID-19 wiele przedsiębiorstw musiało ograniczyć swoją działalność, przez co odnotowano wzrost liczby bezrobotnych. W 2021 r. ponownie odnotowano tendencje spadkowe w większości jednostek. Wyjątkami były gminy Radzyń Chełmiński i Rogóżno, gdzie nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych o odpowiednio 21 i 12 osób.

Tabela 16: Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Grudziądzu i w PUP w Kwidzynie z analizowanych JST w latach 2015 - 2021

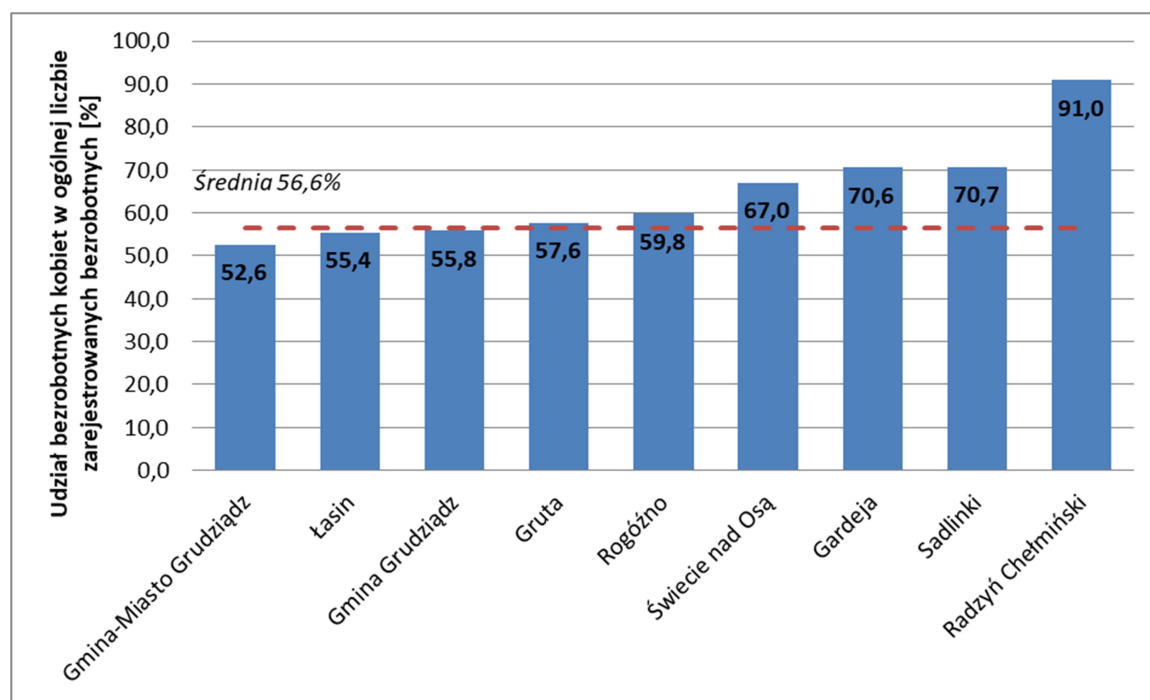
JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Grudziądz	593	607	541	477	368	466	428
Gmina-Miasto Grudziądz	4.904	4.534	3.703	3.233	2.869	3.952	3.738
Łasin	518	520	397	406	340	405	377
Radzyń Chełmiński	355	309	268	249	215	156	177
Gruta	355	345	313	296	219	292	288
Rogóżno	232	272	230	218	183	207	219
Świecie nad Osą	344	335	277	263	227	274	267
Gardeja	304	295	222	183	202	270	245
Sadlinki	209	209	145	112	122	161	157
Razem	7.814	7.426	6.096	5.437	4.745	6.183	5.896

Źródło: PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Analiza struktury bezrobotnych dla wszystkich JST wskazuje, że w latach 2015 – 2021 nastąpił wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych oraz udziału osób

nieposiadających kwalifikacji zawodowych. Istotne zmiany zaszły również w udziale osób do 30-stego i powyżej 50-tego roku życia, których udział w strukturze bezrobotnych zmniejszył się o odpowiednio 2,4 p. proc. i 5,0 p. proc.

W strukturze bezrobotnych przeważają kobiety: na koniec 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 56,6%, ale w latach 2017 – 2019 sięgał ponad 60%. Najwięcej bezrobotnych kobiet w 2021 r. odnotowano w gminie Radzyń Chełmiński – panie stanowiły aż 91% wszystkich bezrobotnych. Duży udział bezrobotnych kobiet notowano także w gminach Sadlinki (70,7%), Gardeja (70,6%) i Świecie nad Osą (67,0%), najmniejszy w gminie-miasto Grudziądz (52,6%). Biorąc pod uwagę dane przesłane przez Powiatowe Urzędy Pracy należy stwierdzić, że pandemia raczej nie wpłynęła na pogorszenie sytuacji kobiet na rynku pracy. Na analizowanym obszarze pomiędzy latami 2019 i 2020 udział kobiet wśród bezrobotnych zmniejszył się o 3,2 p. proc. Wzrost udziału kobiet zarejestrowanych w PUP w tym okresie nastąpił wyłącznie w Radzynie Chełmińskim (o 34,2 pp.) oraz w Rogóżnie (o 2,3 pp.). W kolejnym roku sytuacja była bardziej zróżnicowana: spadek udziału kobiet wśród bezrobotnych notowany był w gminie-miasto Grudziądz oraz w gminach: Grudziądz, Łasin, Radzyń Chełmiński, Rogóżno, Świecie nad Osą; wzrost wskaźnika nastąpił w gminach Gruta, Gardeja i Sadlinki.

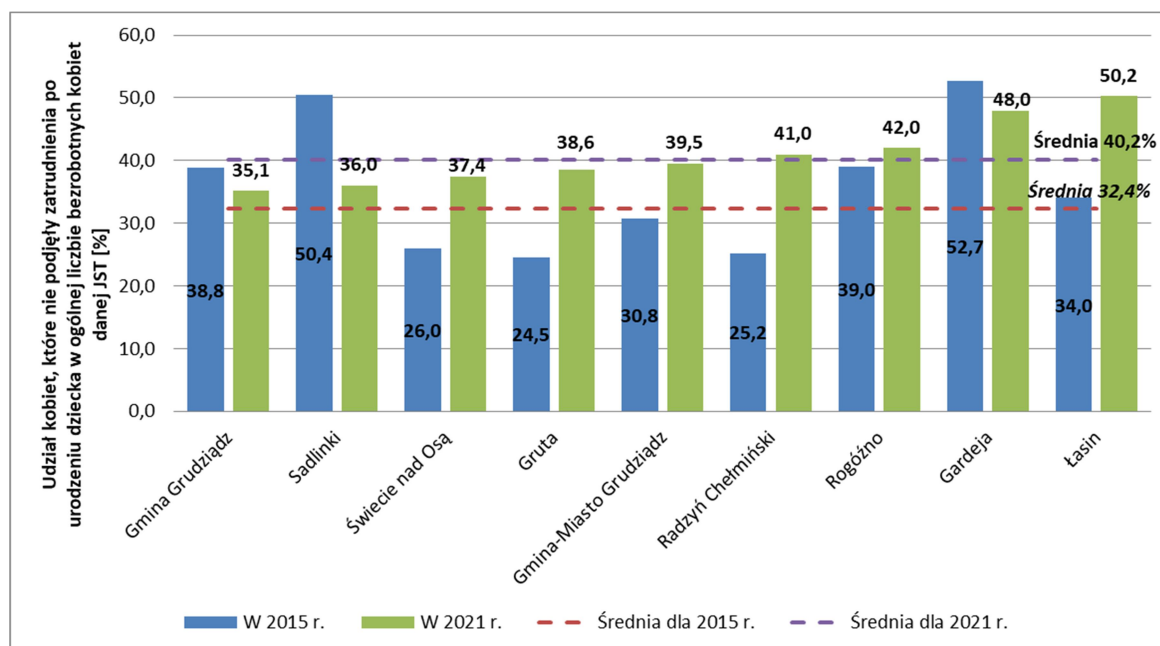

Wykres 17: Udział bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych [%] z terenu danej JST w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Wiele kobiet nie podejmuje zatrudnienia po urodzeniu dziecka, poświęcając się macierzyństwu. Na analizowanym obszarze w 2021 r. średnio 40,2% kobiet wśród tych zarejestrowanych w PUP nie powróciło do pracy właśnie po urodzeniu dziecka. Najwyższy udział kobiet niepodjęających zatrudnienia przez macierzyństwo wśród bezrobotnych pań notowano w 2021 r. w gminie Łasin (50,2%), najniższy w gminie Grudziądz (35,1%). W Rogóżnie wartość tego wskaźnika wynosiła 42,0%.

W porównaniu do roku bazowego udział kobiet rezygnujących z podjęcia zatrudnienia po urodzeniu dziecka w liczbie bezrobotnych kobiet zwiększył się do 2021 r. o 7,8 pp. Należy jednak podkreślić, że wartość tego wskaźnika w okresie lat 2015 – 2021 była dosyć zmienna, można więc wykluczyć wprowadzenie programu 500+ jako przyczyny rezygnacji z podejmowania pracy przez kobiety¹⁸. Powodów należy upatrywać raczej w ograniczonym dostępie do publicznych usług opieki nad dziećmi oraz ogólnej trudnej sytuacji gospodarczej w regionie. Pracodawcy nadal chętniej zatrudniają mężczyzn, ponieważ kobiety wymagają bardziej elastycznych godzin pracy, a nie w każdej branży są one możliwe.

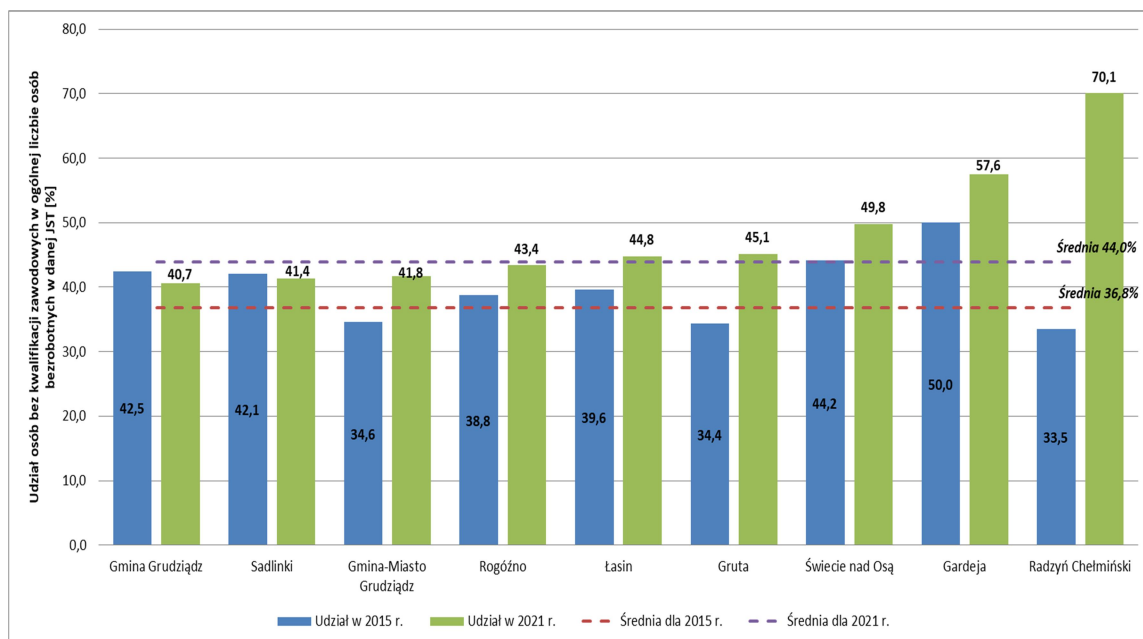
Wykres 18: Udział kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

W ostatnich latach znacząco wzrósł udział bezrobotnych nie posiadających kwalifikacji zawodowych (średnio o 7,2 p. proc.). W tym samym okresie udział osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego nieco się zmniejszył (średnio o 0,6 p. proc.). Wyraźny wzrost udziału osób bez kwalifikacji zawodowych w liczbie bezrobotnych wystąpił w 2020 i 2021 r., przy czym największy „skok” zaobserwować można było w gminie Radzyń Chełmiński: udział osób bez kwalifikacji zawodowych wzrósł z 40,5% w 2019 r. do 64,7% w 2020 r. i 70,1% w 2021 r. W gminie Rogóżno w tym okresie również odnotowano wzrost wartości wskaźnika, choć nie tak spektakularny: z 34,4% w 2019 r. do 41,1% i 43,4% w latach 2020 – 2021.

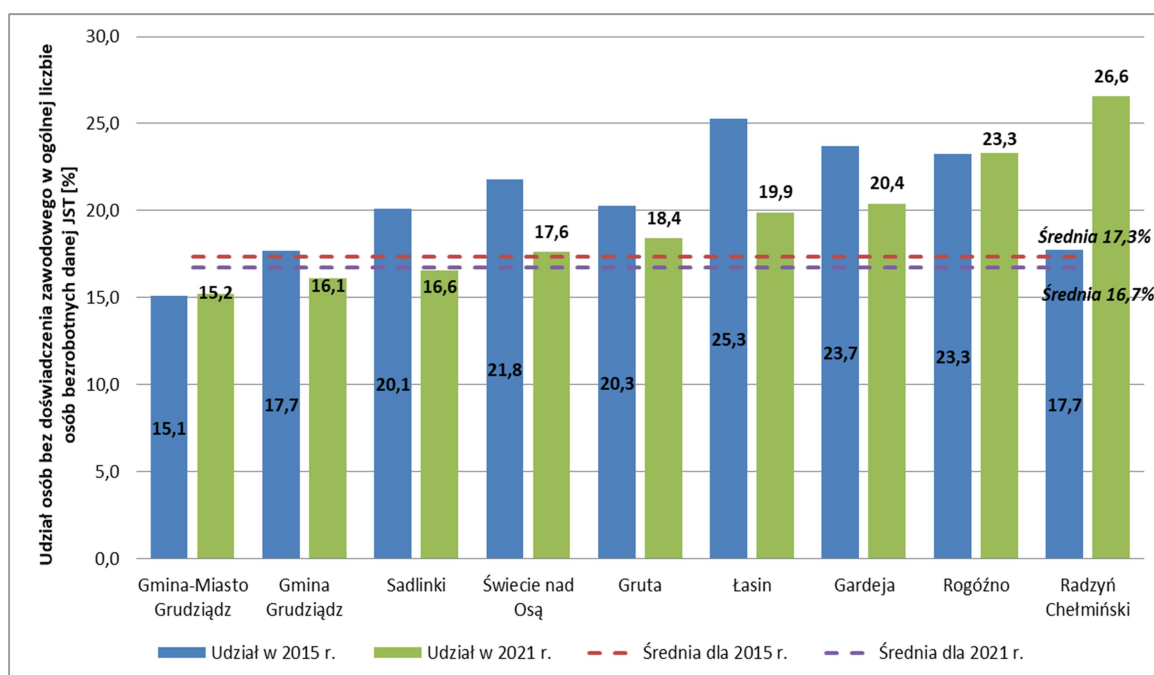
Znacznie lepiej przedstawia się sytuacja osób bez doświadczenia zawodowego. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się do 2020 r. do 15,7%, a w 2021 r. wzrósł w niewielkim stopniu (o 1,0 pp.). Najwyższe wartości wskaźnika w 2021 r. notowano w Radzynie Chełmińskim (26,6%) i w Rogóżnie (23,3%), najniższe w gminie-miasto Grudziądz (15,2%).

¹⁸ Program „Rodzina 500+” wszedł w życie 1 kwietnia 2016 r.

Wykres 19: Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST [%] w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Wykres 20: Udział osób bez doświadczenia zawodowego w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST [%] w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajduje się kilka grup bezrobotnych: do 30-tego roku życia, powyżej 50-tego roku życia, długotrwale bezrobotni oraz osoby niepełnosprawne.

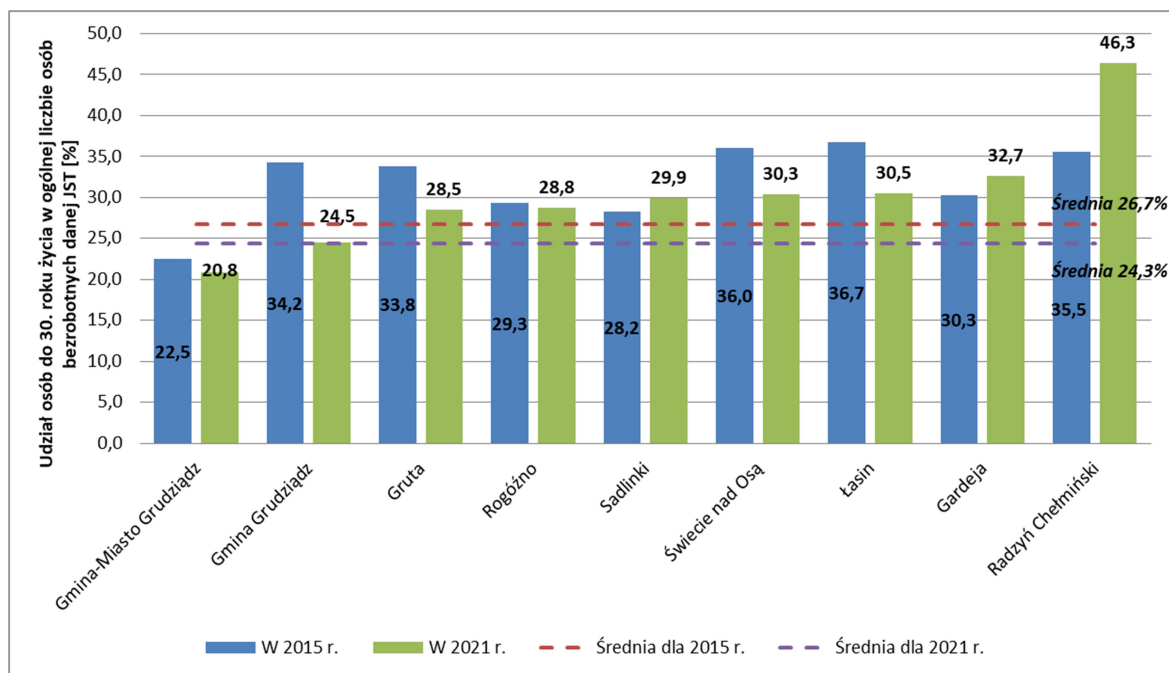
Na obszarze analizowanych JST udział osób do 30-tego roku życia w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych układał się podobnie – średnia dla całego obszaru wahała się między 24,1% a 26,7% - a w 2021 r. wyniósł nawet mniej niż w latach 2018 – 2020 (o 1,7 p. proc.). W analizowanym okresie wyróżniały się 4 jednostki: gmina-miasto Grudziądz oraz gminy Radzyń Chełmiński, Sadlinki i Gardeja. W gminie-miasto Grudziądz występował najniższy udział osób młodych wśród bezrobotnych w całym analizowanym okresie, co nie powinno dziwić – na terenie miasta zlokalizowanych jest wiele miejsc pracy, które zatrudniają osoby młode nieposiadające jeszcze doświadczenia zawodowego. Na obszarach wiejskich osobom do 30-tego roku życia jest znacznie trudniej znaleźć zatrudnienie. Widoczne jest to szczególnie w gminach Gardeja i Sadlinki, gdzie udział osób młodych w liczbie bezrobotnych w ostatnich latach był dosyć znaczny (powyżej 30%). Wyróżnia się także gmina Radzyń Chełmiński: między latami 2019 – 2020 udział bezrobotnych do 30-tego roku życia zwiększył się z 27,9% do 50,0%. Tak gwałtowna zmiana musiała być wywołana sytuacją epidemiologiczną i ograniczeniem działalności branż zatrudniających głównie osoby młode, m.in. sprzedaży, gastronomii, rozrywki, usług fryzjersko-kosmetycznych. W 2021 r. wartość wskaźnika była już niższa (46,3%), ale nadal nie powróciła do wartości sprzed pandemii.

Wartość wskaźnika dla gminy Rogóżno w latach 2015 – 2021 utrzymywała się na poziomie powyżej średniej dla całego obszaru. Największy udział osób młodych wśród bezrobotnych odnotowano w 2018 r. (31,7%), który w kolejnych latach zmniejszył się o 4,9 p. proc. (w 2019 r.) i ponownie wzrósł do wartości 30,0% (w 2020 r.). W 2021 r. po raz kolejny odnotowano spadek bezrobocia wśród osób młodych (o 1,2 p. proc.).

Kolejną szczególną grupą ze względu na wiek są osoby powyżej 50-tego roku życia. Dla całego obszaru średnia wartość wskaźnika udziału tej grupy wiekowej wśród bezrobotnych w latach 2015 – 2021 wahała się między 25,5% a 30,5%. Największy udział tej grupy bezrobotnych występował w gminie-miasto Grudziądz w 2015 r. (34,7%). Od tego czasu notuje się jednak tendencję spadkową: do 2021 r. wartość wskaźnika zmniejszyła się o 8,0 p. proc.

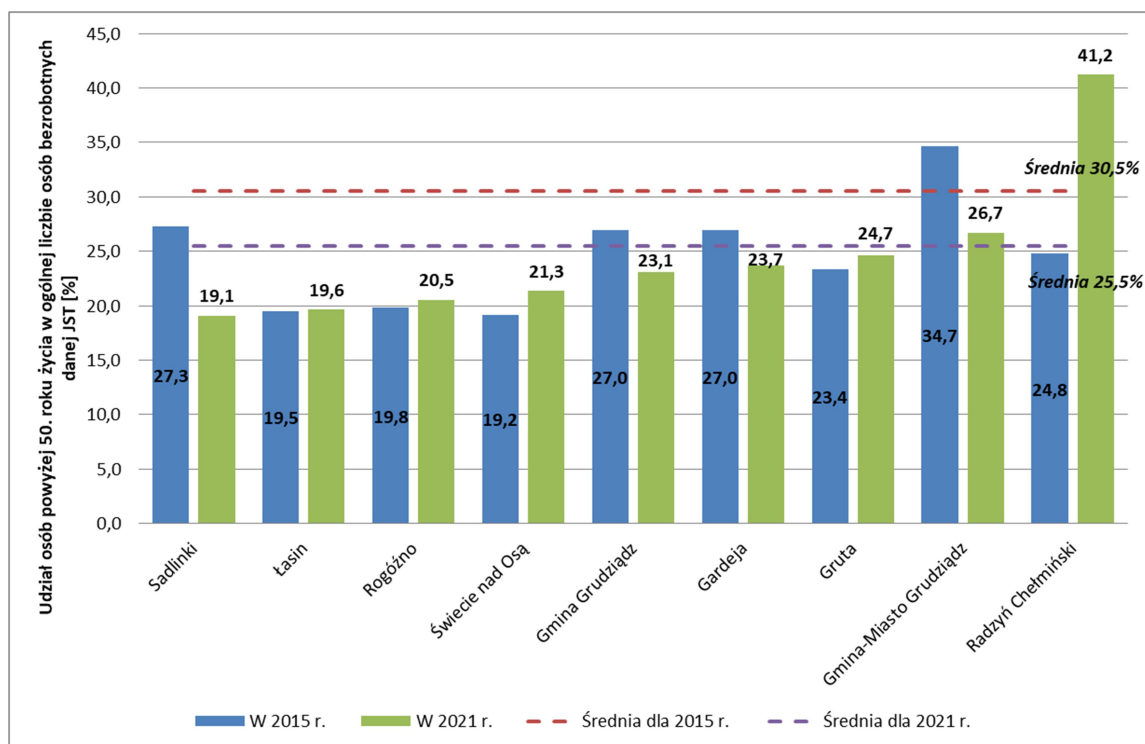
Wśród wszystkich JST ponownie wyróżnia się gmina Radzyń Chełmiński. W latach 2018 – 2020 nastąpił gwałtowny wzrost udziału osób powyżej 50-tego roku życia wśród bezrobotnych z 26,1% do 42,3%. W 2021 r. odnotowano niewielką poprawę sytuacji: wartość wskaźnika zmniejszyła się o 1,1 p. proc.

Udział osób powyżej 50-tego roku życia w liczbie bezrobotnych w gminie Rogóżno przez cały analizowany okres utrzymywał się poniżej średniej dla całego obszaru, między 19,3% a 23,5%.

Wykres 21: Udział osób do 30. roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Wykres 22: Udział osób powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.

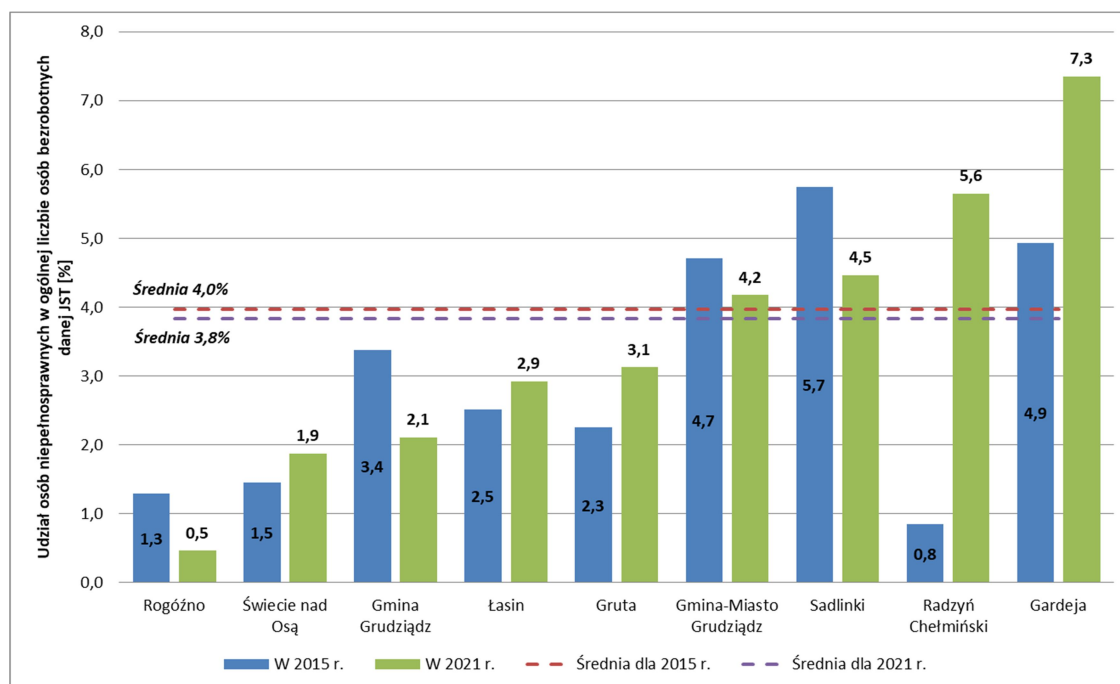
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Kolejną grupą, która może mieć szczególne problemy na rynku pracy są osoby niepełnosprawne. Udział osób niepełnosprawnych w liczbie zarejestrowanych

bezrobotnych w poszczególnych JST w latach 2015 – 2021 był bardzo zróżnicowany, praktycznie dopiero od 2020 r. można wskazać, że w prawie wszystkich samorządach występuje wzrost liczby niepełnosprawnych bezrobotnych. Wyjątkiem jest gmina Rogóżno, gdzie udział bezrobotnych niepełnosprawnych zmniejszał się od 2017 r. i ustabilizował się na poziomie 0,5% w 2020 i 2021 r.

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się również osoby długotrwale bezrobotne, tj. takie, które są zarejestrowane w urzędzie pracy ponad 12 miesięcy w ciągu 2 lat. Na analizowanym obszarze udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych do 2019 r. był bardzo podobny; wyróżniała się gmina Rogóżno z nieco wyższą wartością wskaźnika niż pozostałe jednostki. Od 2019 r. zróżnicowanie w udziale długotrwale bezrobotnych wśród zarejestrowanych bezrobotnych jest dużo bardziej widoczne. Znaczący spadek liczebności tej grupy wystąpił w gminach Gardeja i Sadlinki (odpowiednio o 13,0 p. proc. i 18,2 p. proc. W stosunku do 2018 r.). Odwrotna sytuacja nastąpiła w gminie Radzyń Chełmiński: udział długotrwale bezrobotnych zwiększył się z 65,1% w 2019 r. do 104,0% w 2021 r.¹⁹. Od 2019 r. i 2020 r. w każdej analizowanej jednostce nastąpił wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych.

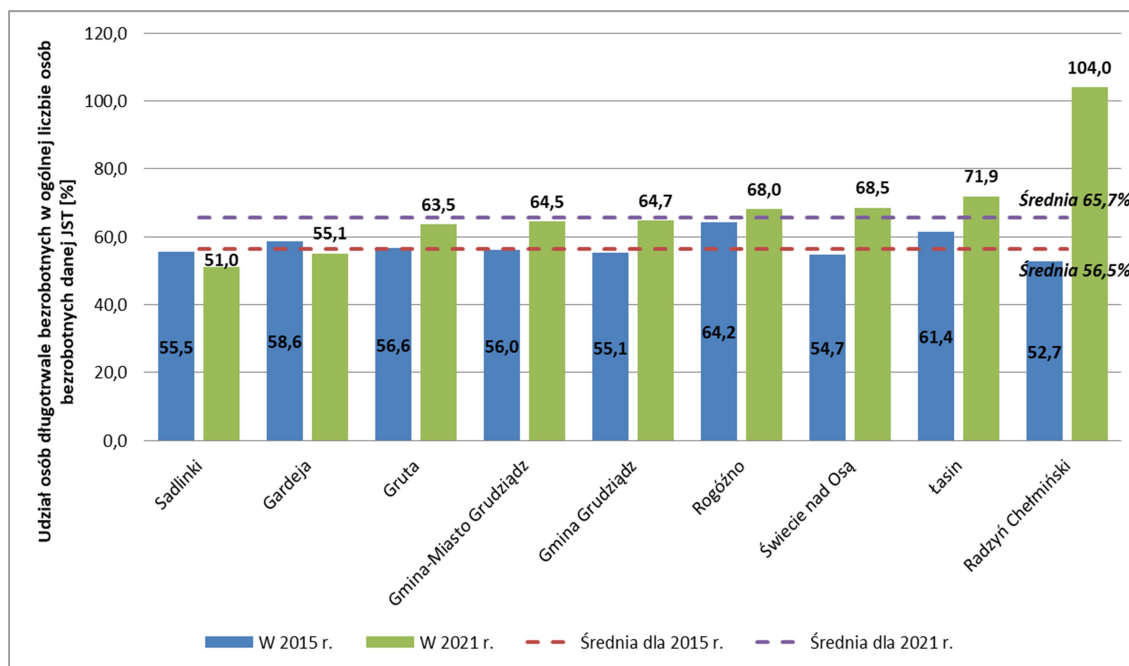
Osobom długotrwale bezrobotnym trudniej znaleźć pracę z kilku powodów. Przede wszystkim są mniej atrakcyjni dla pracodawców – pojawiają się pytania dlaczego potencjalny pracownik przez tak długi okres nie podjął zatrudnienia, czy ma jakieś braki w wykształceniu czy umiejętnościach, a może trudną osobowość? Długotrwale bezrobotni czują frustrację, w końcu apatię i niechęć do wprowadzania zmian. Brak pracy skutkuje mniejszymi dochodami i ubóstwem, w skrajnych przypadkach może prowadzić do rozwijania się nałogów, np. alkoholizmu.

¹⁹ Wartość powyżej 100% nie jest błędem. Zgodnie z danymi PUP w Grudziądzu na koniec 2021 r. zarejestrowanych było w sumie 177 osób bezrobotnych z terenu gminy Radzyń Chełmiński, podczas gdy liczba długotrwale bezrobotnych wynosiła 184 osoby.

Wykres 23: Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

Wykres 24: Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

PODSUMOWANIE

Starzenie się społeczeństwa pociąga za sobą konsekwencje dla regionalnego rynku pracy w postaci mniejszej dostępności potencjalnych pracowników i konieczności prowadzenia działań na rzecz aktywizacji osób biernych zawodowo, w tym osób młodych, które nie pracują i nie uczestniczą w dalszym kształceniu ani szkoleniu.

Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej ludności, niewystarczająca aktywność zawodowa mieszkańców województwa oraz emigracja zarobkowa sprawiają, że pracodawcy napotykają na problemy z pozyskaniem osób chętnych do pracy. Jak wynika z badania „*Barometr zawodów*”²⁰ w 2021 r. braki kadrowe dotyczyć mogą przede wszystkim branż: przemysłowej, budowlanej, transportowej oraz medyczno-opiekuńczej. Trudności w pozyskaniu i utrzymaniu pracowników w pewnym stopniu są niwelowane przez zatrudnianie cudzoziemców. Ponad 80% dokumentów zezwalających na pracę dla cudzoziemców dotyczyło obywateli Ukrainy. Poszukiwani byli przede wszystkim pracownicy przy pracach prostych oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy.

Ze względu na epidemię, która wybuchła w 2020 r. sytuacja na rynku pracy uległa zmianie. Aktywność gospodarcza w niektórych branżach (głównie w sektorze usługowym) została ograniczona, co spowodowało, że część pracowników straciła zatrudnienie, a osoby prowadzące własne firmy niejednokrotnie musiały zawiesić działalność. Widoczne jest to w analizowanym regionie: liczba bezrobotnych spadała aż do 2019 r. W 2020 r. liczba osób pozostających bez zatrudnienia gwałtownie wzrosła,

²⁰ <https://barometrzwodow.pl>

jednak już w 2021 r. ponownie odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

Większość osób bezrobotnych w każdym okresie i w każdej JST stanowiły kobiety – jest to tendencja ogólnopolska spowodowana również tym, że wiele pań nie decyduje się na ponowne podjęcie zatrudnienia po urodzeniu dziecka. W większości JST udział kobiet nie podejmujących zatrudnienia z tego powodu w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet wzrósł w stosunku do 2015 r., jednak przyczyn tego zjawiska raczej nie należy upatrywać w otrzymywaniu zasiłków społecznych na dzieci. Najprawdopodobniej wynika to z ograniczonego dostępu do opieki żłobkowej oraz trudnej sytuacji na lokalnym rynku pracy, która jeszcze się pogorszyła od 2020 r. W takiej sytuacji wiele rodzin świadomie podejmuje decyzję o tym, że tylko jedno z rodziców będzie pracować. Dla kobiet nie jest to jednak dobre rozwiązanie w dłuższej perspektywie czasowej – wypadają z rynku pracy przez co trudniej im znaleźć zatrudnienie po wysłaniu dziecka do szkoły, a przerwa w zatrudnieniu oznacza również mniejsze składki na emeryturę.

W ostatnich latach znacząco wzrósł udział osób bez kwalifikacji zawodowych, z drugiej strony udział osób bez doświadczenia zawodowego nieco się zmniejszył. W obu przypadkach odnotowano wzrost wartości wskaźnika w 2020 r., jednak był on znacznie wyższy w przypadku bezrobotnych bez kwalifikacji. Może to świadczyć o tym, że w regionie potrzebni są przede wszystkim pracownicy, którzy - choć nie mają doświadczenia w pracy – posiadają pewne podstawowe kwalifikacje. A to kierkuje JST na wspieranie bezrobotnych w uzyskiwaniu kwalifikacji, które są najbardziej potrzebne w regionie. Zgodnie z danymi PUP w 2021 r. w powiecie grudziądzkim występował deficyt m.in.: fryzjerów, mechaników, nauczycieli przedszkoli i przedmiotów zawodowych, pracowników socjalnych, spawaczy, krawców, pielęgniarek i położnych itp. Za dużo na rynku pracy było natomiast osób w zawodzie m.in.: ekonomisty, fotografa, pracowników biur podróży i obsługi turystycznej, rolników i hodowców, techników budownictwa itp.

Okoliczności epidemiologiczne nie wpłynęły szczególnie na sytuację na rynku pracy osób w wieku do 30 lat oraz powyżej 50 lat. Większe problemy ze znalezieniem pracy miały osoby niepełnosprawne oraz długotrwale bezrobotne, dla których to grup należy skierować główne działania naprawcze.

Biorąc pod uwagę strukturę osób bezrobotnych w poszczególnych JST należy stwierdzić, że najbardziej niekorzystna struktura występuje w gminie Radzyń Chełmiński, następnie w gminie Gardeja. Na tle pozostałych jednostek najlepiej przedstawia się struktura bezrobotnych zameldowanych na terenie gminy Grudziądz, potem gminy-miasto Grudziądz. Gmina Rogóżno nie wyróżnia się szczególnie w porównaniu do okolicznych JST – z cech negatywnych wyróżnia ją duży udział osób bez doświadczenia zawodowego, z cech pozytywnych natomiast mały udział osób bezrobotnych powyżej 50-tego roku życia oraz osób niepełnosprawnych.

Tabela 17: Udział bezrobotnych w poszczególnych kategoriach w ogólnej liczbie bezrobotnych danej JST w 2021 r.

JST	Liczba osób bezrobotnych ogółem [os.]	Udział bezrobotnych kobiet [%]	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych [%]	Udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego [%]	Udział bezrobotnych do 30. roku życia [%]	Udział długotrwale bezrobotnych [%]	Udział bezrobotnych powyżej 50. roku życia	Udział osób niepełnosprawnych [%]
Gmina Grudziądz	428	55,8	40,7	16,1	24,5	64,7	23,1	2,1
Gmina-Miasto Grudziądz	3.738	52,6	41,8	15,2	20,8	64,5	26,7	4,2
Łasin	377	55,4	44,8	19,9	30,5	71,9	19,6	2,9
Radzyń Chełmiński	177	91,0	70,1	26,6	46,3	104,0	41,2	5,6
Gruta	288	57,6	45,1	18,4	28,5	63,5	24,7	3,1
Rogóźno	219	59,8	43,4	23,3	28,8	68,0	20,5	0,5
Świecie nad Osą	267	67,0	49,8	17,6	30,3	68,5	21,3	1,9
Gardeja	245	70,6	57,6	20,4	32,7	55,1	23,7	7,3
Sadlinki	157	70,7	41,4	16,6	29,9	51,0	19,1	4,5
Razem/średnia	5.896	56,6	44,0	16,7	24,3	65,7	25,5	3,8

Oznaczenie kolorów: czerwony – najbardziej niekorzystne wartości wskaźników; zielony – najbardziej korzystne wartości wskaźników

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu i PUP w Kwidzynie

DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW

Dochody budżetów samorządów lokalnych decydują w znacznym stopniu o jakości i standardzie życia mieszkańców. Im wyższe dochody, tym więcej możliwości zrealizowania inwestycji, np. w zakresie rozwoju dróg czy stworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Do dochodów gminy zalicza się dochody własne, subwencję ogólną oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejsze są dochody własne JST, które można jeszcze dalej podzielić na wpływy z podatków (od nieruchomości, podatek rolny i leśny itp.) oraz wpływy z opłat (np. skarbowej, targowej, uzdrowskiej, od posiadania psów). Stąd też dla samorządów gminnych istotne jest, aby liczba mieszkańców oraz przedsiębiorstw wzrastała – im więcej ludności i podmiotów gospodarczych, tym większe wpływy z podatków i opłat.

Aby porównać jednostki na analizowanym obszarze przyjęto wysokość dochodów budżetów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Średnio w całym obszarze na 1 osobę w 2020 r. przypadało 6,114,40 zł. W porównaniu do 2015 r. dochody wszystkich gmin na 1 mieszkańca wzrosły, najbardziej w gminie Sadlinki (o 2.680,09 zł/1 osobę). Tempo wzrostu przebiegało w miarę jednostajnie. Największe wahania można dostrzec w przypadku gminy Świecie nad Osą: w 2017 r. nastąpił gwałtowny skok w średnich dochodach budżetu na mieszkańca (o 1.437,05 zł), w kolejnym roku odnotowano spadek (o 633,90 zł), w 2019 r. dochody ponownie wzrosły (o 772,82 zł), tylko by spaść w 2020 r. (o 394,40 zł). W pozostałych jednostkach także występowały różnice w wysokości dochodów na 1 mieszkańca między poszczególnymi latami, ale nie były one aż tak zróżnicowane.

Największe dochody w 2020 r. notowano w gminach miejskich i miejsko-wiejskich: Radzyń Chełmiński, gmina-miasto Grudziądz i Łasin. Najmniejsze dochody na 1 mieszkańca przypadały w gminie Rogóźno – w 2020 r. było to tylko 5.312,62 zł.

Wysokość wydatków z budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2020 również wzrosła, a tempo wzrostu było bardzo liniowe. Ponownie wyróżnia się gmina Świecie nad Osą, gdzie w 2019 r. odnotowało wyjątkowo wysoką wartość wskaźnika (7.765,99 zł/1 osobę) – najwyższą w całym analizowanym okresie wśród wszystkich jednostek – która następnie równie gwałtownie spadła w 2020 r. (do 5.762,29 zł/1 osobę).

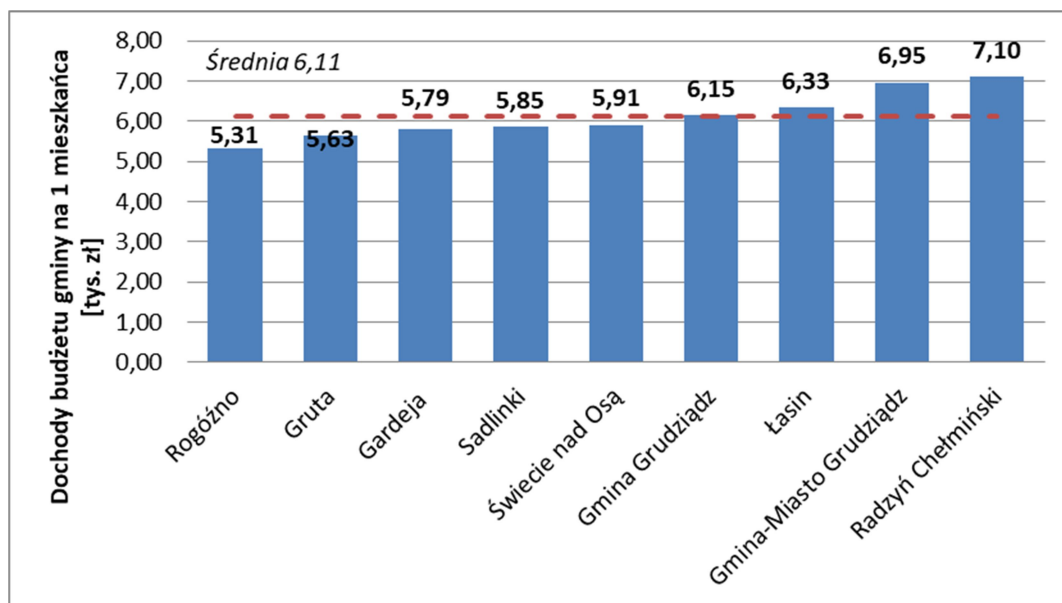
Struktura wydatków z budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. rozkładała się podobnie do rozkładu dochodów na 1 osobę. W przypadku gminy-miasto Grudziądz i gminy Łasin wysokość wydatków na 1 osobę przekroczyła wysokość dochodów.

Tabela 18: Dochody budżetów gmina w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015 - 2020 r. [zł]

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	3.502,29	4.173,55	4.465,71	4.950,23	5.663,14	5.634,81
Łasin	3.849,90	4.443,08	4.571,77	4.954,76	5.776,34	6.333,57
Radzyń Chełmiński	4.751,81	5.771,81	6.707,17	6.256,30	6.531,64	7.102,69
Rogóźno	3.165,14	3.998,71	4.571,45	4.442,38	4.959,83	5.312,62
Świecie nad Osą	4.150,63	4.729,71	6.166,76	5.532,86	6.305,68	5.911,28
Gmina Grudziądz	3.790,86	4.320,59	4.837,11	4.824,05	5.535,62	6.147,93
Gmina-Miasto Grudziądz	5.099,43	5.544,43	5.498,17	5.993,30	6.884,84	6.947,53

Gardeja	3.539,11	4.379,88	4.826,43	4.743,37	5.083,98	5.788,07
Sadlinki	3.170,98	3.875,72	4.179,21	4.485,09	5.052,91	5.851,07
Średnia	3.891,13	4.581,94	5.091,53	5.131,37	5.754,89	6.114,40

Źródło: GUS

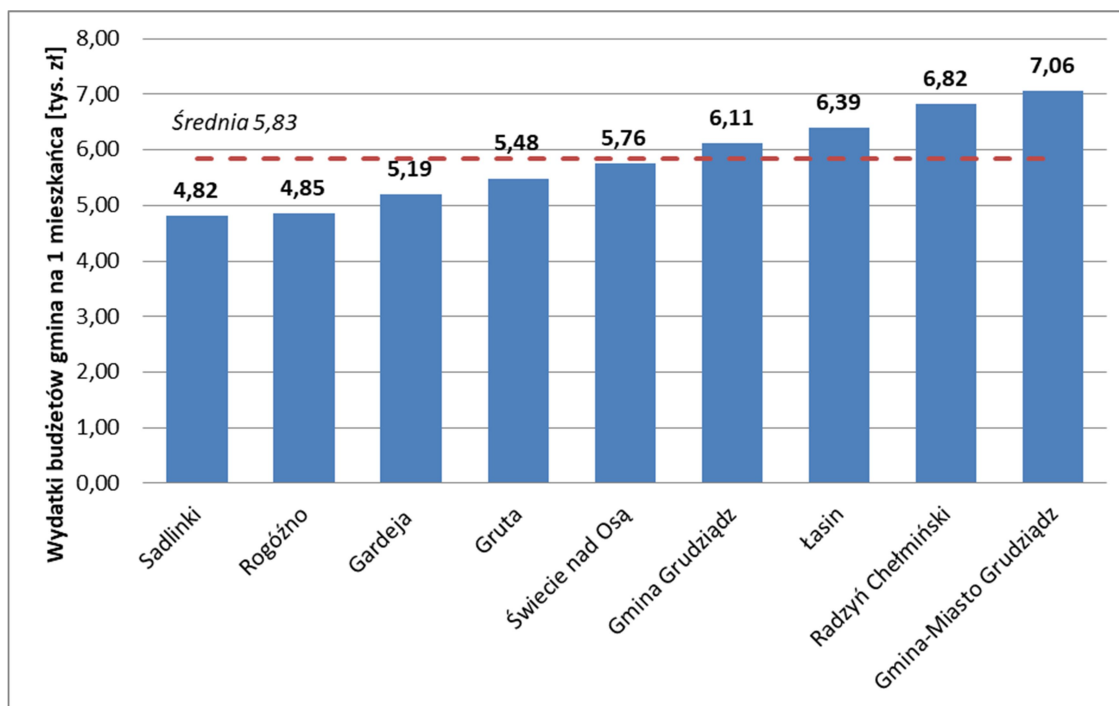
Wykres 25: Dochody budżetu gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. [tys. zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 19: Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2020 [zł]

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	3.490,12	3.758,13	4.384,21	5.005,54	5.826,27	5.484,87
Łasin	3.818,00	4.390,47	4.734,76	5.646,73	6.288,61	6.390,86
Radzyń Chełmiński	4.351,98	5.386,95	6.542,20	6.645,49	6.484,08	6.821,53
Rogóžno	3.179,22	4.186,28	4.545,98	4.393,35	5.096,63	4.845,82
Świecie nad Osą	4.198,18	4.750,38	5.550,06	5.869,52	7.765,99	5.762,29
Gmina Grudziądz	3.894,78	4.231,13	5.091,03	5.591,04	5.411,40	6.109,79
Gmina-Miasto Grudziądz	4.835,97	5.279,94	5.457,10	5.788,01	6.682,27	7.061,34
Gardeja	3.443,21	4.435,18	4.986,72	5.274,68	4.799,97	5.189,84
Sadlinki	2.934,67	3.409,13	4.044,08	5.049,00	4.799,78	4.820,94
Średnia	3.794,01	4.425,29	5.037,35	5.473,71	5.906,11	5.831,92

Źródło: GUS

Wykres 26: Wydatki budżetu gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. [tys. zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.3. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

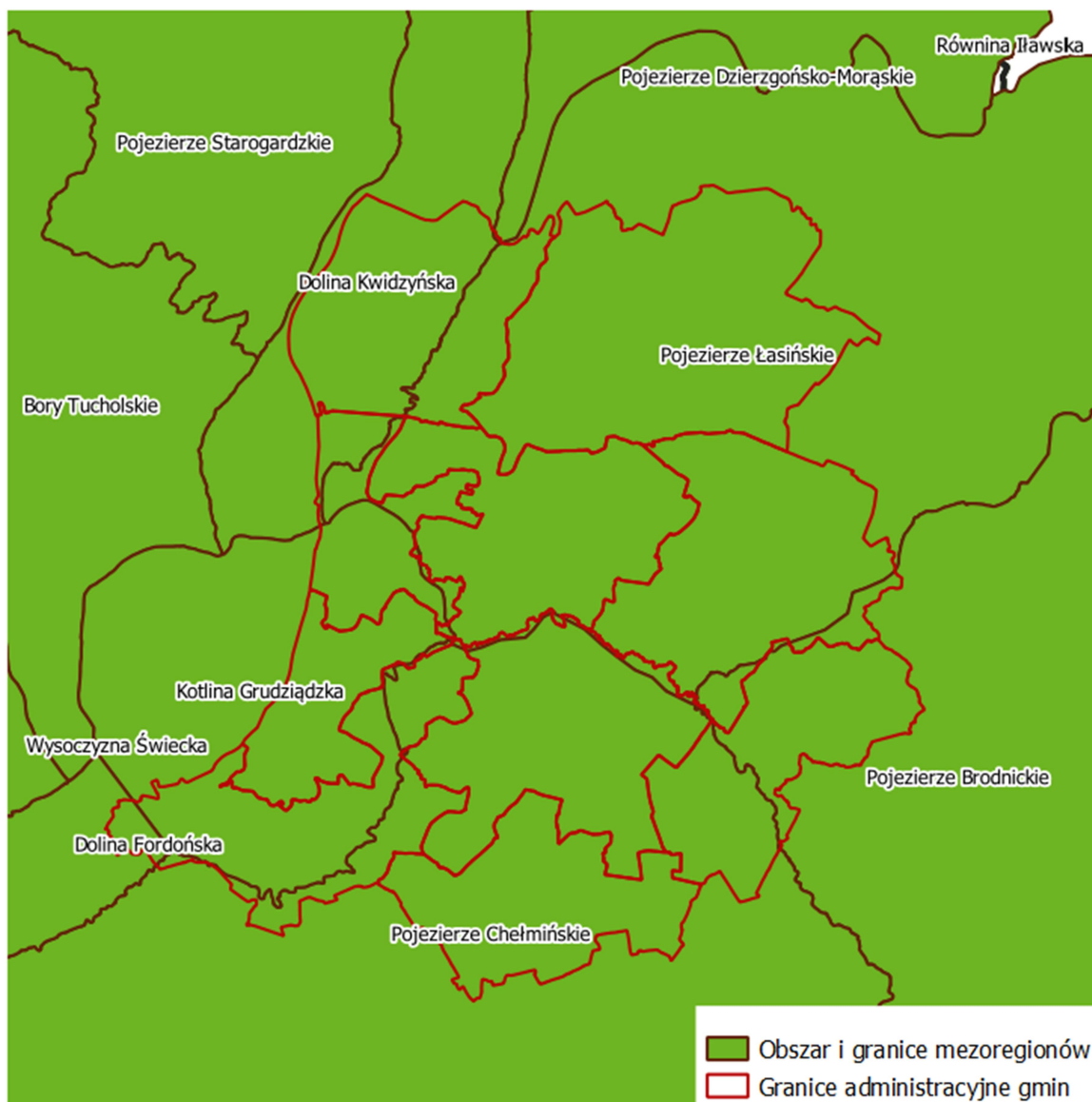
Analiza porównawcza JST dotyczy obszaru 2 województw: kujawsko-pomorskiego oraz pomorskiego. W województwie kujawsko-pomorskim analizą objęty jest obszar powiatu grudziądzkiego oraz gminy-miasto Grudziądz; po stronie województwa pomorskiego są to 2 gminy z powiatu kwidzyńskiego: Sadlinki i Gardeja.

Analizowany obszar zlokalizowany jest środkowo-północnej części Polski na styku różnych regionów fizycznogeograficznych. Zgodnie z nową regionalizacją Polski²¹ analizowany obszar znajduje się na:

1. Prowincja: Niż Środkowoeuropejski.
2. Podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie.
3. Makroregion: Dolina Dolnej Wisły, Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie, Pojezierze Iławskie.
4. Mezoregion: Dolina Kwidzyńska, Pojezierze Łasińskie, Pojezierze Brodnickie, Pojezierze Chełmińskie, Kotlina Grudziądzka, niewielki fragment Doliny Fordońskiej i Pojezierza Dzierżgońsko-Morańskiego.

Jest to w większości obszar wysoczyzny z wyraźnym obniżeniem w kierunku Wisły.

²¹ *Geographia Polonica*, 2018, vol. 91, iss. 2: https://www.geographiapolonica.pl/issue/item/91_2.html

Rysunek 4: Analizowane JST na obszarze mezoregionów

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Geographia Polonica*, 2018, vol. 91, iss. 2

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

Polityka terytorialna polega na prowadzeniu zróżnicowanych działań przypisanych do potrzeb konkretnego obszaru województwa. W okresie programowania 2021 – 2027 w Kujawsko-Pomorskim będzie ona prowadzona na kilku poziomach:

- Poziom I: rozwijanie funkcji o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Wyróżniono tutaj jeden Obszar Prowadzenia Polityki Terytorialnej (OPPT) – Stołeczny Obszar Rozwojowy.
- Poziom II: budowanie relacji wewnętrznych i podnoszenie potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich. Wyróżniono tutaj dwa OPPT: Miejski Obszar Funkcjonalny (MOF) Bydgoszczy i MOF Torunia.
- Poziom III: budowanie relacji wewnętrznych i podnoszenie potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych

(Włocławek, Grudziądz, Inowrocław). Wyróżniono tutaj trzy OPPT: MOF Włocławka, MOF Grudziądz i MOF Inowrocławia.

- Poziom IV: związany z miastami powiatowymi oraz obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie. Ma na celu kształtowanie warunków dla wysokiej jakości życia. Wyróżniono tutaj 19 OPPT obejmujących powiaty.
- Poziom V: dotyczy rozwoju na płaszczyźnie lokalnej, realizacja inicjatyw oddolnych w oparciu o liderów lokalnych (zasięg działania poszczególnych lokalnych grup działania). Na tym poziomie nie dokonano delimitacji OPPT.

Instrumentami służącymi realizacji polityki terytorialnej są RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność) oraz ZIT (zintegrowane inwestycje terytorialne), przy czym ZIT mogą być realizowane wyłącznie w granicach MOF.

Zgodnie z delimitacją poczynioną w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Strategia Przyspieszenia 2030+” gminę Rogóżno zaliczono do:

- III poziomu związanego z miastem średnim (Grudziądz) i obszarami powiązаныmi z nim funkcjonalnie – MOF Grudziądz.
- IV poziomu związanego z miastami powiatowymi i obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie – OPPT Grudziądz.

Obszar funkcjonalny Grudziądz tworzą następujące jednostki samorządowe:

- 1 gmina miejska – gmina-miasto Grudziądz.
- 1 gmina miejsko-wiejska – Radzyń Chełmiński.
- 4 gminy wiejskie – Dragacz, Gruta, Grudziądz, Rogóżno.

Charakter MOF Grudziądz oraz OPPT Grudziądz, zgodnie z opisem podanym w projekcie nowego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa, jest bardzo ściśle powiązany z oddziaływaniem samego Grudziądz na okoliczne tereny. Nie jest to oczywiście taka sama skala, jak w przypadku dużych ośrodków miejskich, ale nadal znacząca dla społeczności lokalnej i rozwoju sąsiednich jednostek samorządowych. Gmina – miasto Grudziądz skupia funkcje ponadlokalne związane z administracją, szkolnictwem ponadpodstawowym, opieką zdrowotną, zapewnia miejsca pracy. Z kolei sąsiednie gminy stanowią bazę mieszkaniową i rekreacyjno-wypoczynkową. Głównym problemem jest zapanowanie nad procesem suburbanizacji i wprowadzenie racjonalnej gospodarki przestrzennej.

Gminy powiatu grudziądzkiego charakteryzują się znacznym potencjałem rolnictwa ze względu na posiadanie gleb wysokich klas bonitacyjnych. Z drugiej strony występują tutaj złożone problemy społeczno-gospodarcze wynikające m.in. nienajlepszych uwarunkowań demograficznych, niskiego poziomu wykształcenia i aktywności mieszkańców, niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, co przekłada się na niską jakość życia mieszkańców.

Zgodnie z diagnozą strategiczną OSI Grudziądz i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie z 2015 r. konkluzje po przeprowadzeniu analizy stanu przedstawiały się następująco:

1. Demografia i społeczeństwo

- Niewielka zmiana ogólnej liczby ludności w całym badanym okresie;

- Starzejąca się struktura demograficzna społeczeństwa oraz prognozowany spadek liczby ludności stanowią kluczowe wyzwania dla samorządów lokalnych;
- Obserwowane w Grudziądzu procesy suburbanizacyjne oraz odpływ ludności poza teren obszaru funkcjonalnego.
- Niski poziom wykształcenia mieszkańców.

2. Gospodarka i rynek pracy

- Region o wysokim poziomie bezrobocia;
- Niekorzystna struktura bezrobocia: znaczny udział osób młodych wchodzących na rynek pracy oraz osób długotrwale bezrobotnych;
- Relatywnie niski poziom średnich wynagrodzeń miesięcznych brutto na tle kraju i województwa;
- Niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców;
- Rynek pracy i sytuacja przedsiębiorstw skorelowane z bieżącą sytuacją w światowej gospodarce;
- Region o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej;
- Dostępność atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie Grudziądza oraz gmin Grudziądz i Dragacz;
- Liczne instytucje otoczenia biznesu wspierające rozwój gospodarczy regionu;
- We wschodniej części obszaru funkcjonalnego warunki korzystne dla rozwoju rolnictwa.

3. Infrastruktura techniczna i transport

- Niski poziom gazyfikacji gmin obszaru funkcjonalnego Grudziądza;
- Konieczność dalszej rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – relatywnie niska dostępność mieszkańców do sieci;
- Dostateczny poziom penetracji budynków w przyłącza sieci telekomunikacyjnej;
- Atrakcyjne położenie geograficzne: przebiegająca autostrada A1 i 3 drogi krajowe, bliskość portów morskich i lotnisk międzynarodowych;
- Znaczne potrzeby w zakresie remontu wewnętrznego systemu drogowego;
- Planowana droga ekspresowa S5 zdecydowanie poprawi jakość połączeń z Bydgoszczą i południowo-zachodnią częścią kraju.
- Brak zintegrowanego systemu komunikacji publicznej na terenie gmin OSI Grudziądza – duża liczba przewoźników, brak koordynacji rozkładów i połączeń, różnorodność taryf przewozowych;
- Brak zelektryfikowanych linii kolejowych ogranicza możliwości rozwoju tego środka transportu na terenie OF Grudziądza;
- Szansa na rozwój transportu kolejowego dzięki szerokiemu programowi modernizacji linii kolejowych, realizowanego przez PKP PLK.
- Inicjatywy na rzecz rewitalizacji rzeki Wisły i stymulowania rozwoju żeglugi śródlądowej.
- Brak spójnego systemu ciągów pieszo-rowerowych na terenie partnerów realizacji OSI.

4. Infrastruktura społeczna

- Na terenie OF Grudziądza znaczna część ludności zmagają się z problemami bytowymi i jest zagrożona wykluczeniem. Konieczne jest kontynuowanie działań służących aktywizacji zawodowej i społecznej ludności oraz wsparciu osób w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.
- Niski wskaźnik objęcia wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3-6 lat na terenie gmin obszaru funkcjonalnego Grudziądza;

- Spadek liczby uczniów we wszystkich typach szkół, powoduje problem z utrzymaniem rentowności części placówek oświatowych;
- Niewystarczająca oferta edukacyjna - średnie wyniki osiągnięte przez uczniów na egzaminach państwowych są niższe aniżeli średnie dla kraju i województwa;
- Bogata oferta szkolnictwa zawodowego;
- Funkcjonowanie licznych placówek edukacji ustawicznej i szkół policealnych;
- Malejąca oferta szkolnictwa wyższego na terenie OF Grudziądza;
- Mimo braków w infrastrukturze noclegowej i turystycznej, OSI Grudziądza posiada potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i wypadowej.
- Wysoki potencjał dla rozwoju turystyki rehabilitacyjnouzdrowskiej, bazujący na naturalnych złożach geotermalnych.

5. Stan i ochrona środowiska

- Występowanie licznych terenów cennych przyrodniczo (rezerваты, obszary ochrony siedlisk Natura 2000);
- Rozwinięta gospodarka leśna w regionie;
- Umiarkowany stan wód powierzchniowych na terenie obszaru funkcjonalnego Grudziądza;
- Konieczne podjęcie działań służących ograniczaniu zjawiska „niskiej emisji” na terenie obszaru funkcjonalnego Grudziądza, poprzez termomodernizację budynków oraz wprowadzanie rozwiązań efektywnych energetycznie.

Włodarze jednostek należących do OSI Grudziądza podpisali „Porozumienie w sprawie współpracy w ramach wdrażania założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie”.

Celem dla MOF Grudziądza w opracowaniu „Określenie obszarów funkcjonalnych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2016 r. jest zacieśnianie związków funkcjonalnych wewnątrz obszaru, tworzenie wspólnie z OF Bydgoszczy i Torunia silnych powiązań sieciowych, niwelowanie konfliktów funkcjonalnych oraz zwiększenie potencjału społecznego i gospodarczego.

Szczegółowe założenia polityki terytorialnej dla MOF Grudziądza zostały określone w dokumencie pn. „Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie” z 2015 r.²² Określono cel główny oraz trzy cele strategiczne, do których przypisano priorytety i działania priorytetowe. Przedstawiają się one następująco:

Cel główny. Obszar Strategicznej Interwencji Grudziądza tworzy zwarty, spójny przestrzennie, gospodarczo i kulturowo organizm, który dzięki kooperacji partnerów w pełni wykorzystuje posiadane potencjały, a także przeciwdziała zagrożeniom, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju regionu i województwa kujawsko-pomorskiego.

Cel I. Zrównoważony rozwój oparty na nowoczesnych, zintegrowanych rozwiązaniach transportowych i strategiach niskoemisyjnych.

Priorytet 1.1. Wysoka dostępność komunikacyjna zapewniona dzięki zintegrowanym, multimodalnym rozwiązaniom transportowym.

- Stworzenie zintegrowanego węzła przesiadkowego dla podróży multimodalnych.

²² [<https://kujawsko-pomorskie.pl/polityka-terytorialna/strategie-osi-i-orgs/29850-osi-grudziadz>] data wejścia: 11.07.2022 r.

- Budowa spójnego systemu ciągów pieszo-rowerowych.
- Zwiększenie przepustowości komunikacji drogowej, poprzez modernizację i rozbudowę newralgicznych punktów układu drogowego OSI Grudziądza.
- Poprawa komfortu pasażerów i stanu środowiska OSI Grudziądza, poprzez preferencyjne traktowanie transportu szynowego i rozwiązań niskoemisyjnych.
- Modernizacja oświetlenia ulicznego w oparciu o technologie efektywne energetycznie.

Priorytet 1.2. Poprawa jakości powietrza OSI Grudziądza, poprzez wykorzystanie technologii niskoemisyjnych w obiektach użyteczności publicznej i w sektorze mieszkaniowym.

- Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację oraz wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej i wielorodzinnej zabudowie mieszkaniowej.

Cel II. Efektywne gospodarowanie unikatowymi zasobami środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 2.1. Poprawa stanu jakościowego wód powierzchniowych.

- Poprawa stanu gospodarki wodnej OSI Grudziądza, poprzez rozbudowę i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej.

Priorytet 2.2. Kształtowanie potencjału turystycznego regionu w oparciu o wykorzystanie obiektów cennych przyrodniczo i kulturowo.

- Rewitalizacja i konserwacja cennych obiektów przyrodniczych.
- Ochrona i zachowanie cennych obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego.

Priorytet 2.3. Rekultywacja terenów cennych przyrodniczo oraz tworzenie zintegrowanych rozwiązań ekosystemowych.

- Stworzenie spójnego systemu ścieżek i szlaków ekologicznych.

Cel III. Wyedukowane, aktywne zawodowo i zaangażowane lokalnie społeczeństwo OSI Grudziądza.

Priorytet 3.1. Zrównoważona rewitalizacja.

- Kompleksowa rewitalizacja służąca aktywizacji obszarów o najwyższym stopniu degradacji fizycznej, społecznej i gospodarczej.

Priorytet 3.2. Przeciwdziałanie dyskryminacji i wyłączeniu zawodowemu mieszkańców.

- Pomoc osobom bezrobotnym w powrocie na rynek pracy, poprzez organizację, szkoleń, kursów, staży oraz wsparcie w podejmowaniu samozatrudnienia.
- Inicjatywy na rzecz aktywizacji i inkluzji społecznej osób w trudnej sytuacji życiowej.

Priorytet 3.3. Swobodny dostęp do wysokiej jakości usług społecznych i opieki zdrowotnej.

- Działania służące stworzeniu kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Poprawa dostępu do usług społecznych i placówek opieki zdrowotnej.

Priorytet 3.4. Nowoczesna oferta edukacyjno-wychowawcza, odpowiadająca współczesnym wyzwaniom cywilizacyjnym i gospodarczym.

- Poprawa dostępu do żłobków i placówek przedszkolnych.
- Rozbudowana i nowoczesna oferta kształcenia ogólnego.
- Poprawa jakości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, poprzez ich lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy.

Gmina Rogóżno w dokumentach dot. MOF i OPPT Grudziądza została wyróżniona jako jeden z obszarów problemowych w województwie kujawsko-pomorskim, jako gmina zagrożona trwałą marginalizacją oraz jako gmina na obszarze której występują problemy niskiego poziomu rozwoju społecznego i/lub przedsiębiorczości.

Większość gmin powiatu grudziądzkiego, w tym gmina Rogóżno, zostały zakwalifikowane w projekcie *Planu* również jako obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarzy transportowych autostrady i dróg ekspresowych²⁴. Są to tereny leżące wzdłuż autostrady A1 oraz dróg ekspresowych S5 (planowana) i S10, stanowiących element sieci transportowej korytarzy TEN-T. Charakteryzują się one bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną, przez co są atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Należy zwrócić uwagę na stopień ich uzbrojenia w infrastrukturę techniczną, który w poszczególnych jednostkach jest zróżnicowany.

Gminy Łasin oraz Świecie nad Osą zostały zakwalifikowane w projekcie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* jako wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych²⁵. Niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego wynika z szeregu nakładających się na siebie problemów, które w pewnym stopniu mogą wynikać z położenia w znacznej odległości od ośrodków miejskich, braku możliwości finansowych i/lub społecznych do rozwoju opartego na własnym wewnętrznym potencjale (np. wykorzystaniu gleb o wysokich klasach bonitacyjnych).

Gminy ze wschodniej części województwa, w tym Łasin i Świecie nad Osą, cechują się depopulacją lub stagnacją, które są spowodowane emigracją mieszkańców. To zjawisko z kolei powoduje zaburzenie struktur demograficznych i społecznych: występuje duża liczba osób nieaktywnych zawodowo, niski poziom wykształcenia mieszkańców, duże uzależnienie od systemu pomocy społecznej. Zjawiska te w znaczny sposób ograniczają rozwój społeczno-gospodarczy jednostek wiejskich i miejsko-wiejskich.

Miasto i gmina Grudziądz zostały również wyróżnione w projekcie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa* jako część obszaru funkcjonalnego gospodarczego wykorzystania Wisły²⁶. Główną osią rozwoju tego obszaru jest rzeka Wisła, ale jego potencjał to także zasoby ludzkie. Na całym obszarze funkcjonalnym planowana jest realizacja dużych przedsięwzięć, m.in. budowa stopni wodnych czy platformy multimodalnej, których wynikiem będą przekształcenia znacznej powierzchni tego obszaru. Przewiduje się, że inwestycje te będą miały oddziaływanie o zasięgu lokalnym i regionalnym, w tym: szerszy rozwój i upowszechnienie transportu wodnego, aktywizacja gospodarcza terenów położonych wzdłuż szlaku żeglugowego, zacieśnienie współpracy między samorządami, poprawa stosunków wodnych na terenach rolniczych zagrożonych suszą, zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, powstanie dodatkowego, stabilnego i ekologicznego źródła energii.

Zgodnie z opracowaniem „*Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie*” analiza SWOT dla MOF Grudziądza przedstawia się następująco:

Tabela 20: Analiza SWOT dla obszaru funkcjonalnego Grudziądza

Mocne strony	Słabe strony
- dostępność atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie Grudziądza oraz gmin Grudziądz i Dragacz.	- obserwowane procesy niekontrolowanej suburbanizacji oraz odpływ ludności poza teren obszaru funkcjonalnego.

²⁴ Str. 135

²⁵ Str. 128-129

²⁶ Str. 134

<ul style="list-style-type: none"> - liczne instytucje otoczenia biznesu wspierające rozwój gospodarczy regionu. - we wschodniej części obszaru funkcjonalnego warunki korzystne dla rozwoju rolnictwa. - dostateczny poziom penetracji budynków w przyłącza sieci telekomunikacyjnej. - atrakcyjne położenie w układzie komunikacyjnym kraju (autostrada A1, drogi krajowe, bliskość portów morskich i lotnisk międzynarodowych). - szeroka oferta szkolnictwa zawodowego i placówek edukacji ustawicznej. - potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i wypadowej (liczne zabytki, tereny atrakcyjne przyrodniczo, rzeki i jeziora). - potencjał dla rozwoju turystyki rehabilitacyjno-uzdrowiskowej na bazie zasobów wód geotermalnych. - występowanie licznych terenów cennych przyrodniczo (rezerваты, obszary ochrony siedlisk Natura 2000). - rozwinięta gospodarka leśna w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - relatywnie niski poziom wykształcenia mieszkańców. - region o wysokim poziomie bezrobocia. Niekorzystna struktura bezrobocia: znaczny udział osób młodych wchodzących na rynek pracy oraz osób długotrwale bezrobotnych. - niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców. - region o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej. - niski poziom gazyfikacji gmin obszaru funkcjonalnego Grudziądza. - relatywnie niska dostępność mieszkańców do sieci wod.-kan. - niezadowalający stan jakościowy wewnętrznego układu drogowego. - brak zintegrowanego systemu komunikacji publicznej na terenie gmin OSI Grudziądza. - brak spójnego systemu ciągów pieszo-rowerowych na terenie obszaru funkcjonalnego Grudziądza. - znaczna część ludności zmagają się z problemami bytowymi i jest zagrożona wykluczeniem. - niski wskaźnik objęcia wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3-6 lat. - relatywnie niski poziom średnich wynagrodzeń na tle regionu, województwa i kraju.
<p style="text-align: center;">Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja i rozbudowa zewnętrznych połączeń drogowych, w tym w szczególności planowana droga ekspresowa S5 Nowe Marzy – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław. - program modernizacji linii kolejowych przebiegających przez Grudziądz, realizowany przez PKP PLK S.A. - inicjatywy na rzecz rewitalizacji rzeki Wisły i stymulowania żeglugi śródlądowej. - wydłużenie czasu funkcjonowania SSE w Polsce. - możliwość pozyskiwania znaczących środków zewnętrznych na realizację projektów infrastrukturalnych i społecznych. - umocowanie polityki rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym w dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym. 	<p style="text-align: center;">Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - starzejąca się struktura demograficzna społeczeństwa, wyzwanie dla rozwoju usług medycznych, opieki społecznej i innych usług tzw. „silver market”. - rynek pracy i sytuacja przedsiębiorstw skorelowane z bieżącą sytuacją w światowej gospodarce (globalny kryzys ekonomiczny, sytuacja geopolityczna). - niż demograficzny i prognozy znaczącego spadku ludności OSI Grudziądza. - stopniowe ograniczanie działalności placówek szkolnictwa wyższego.

Źródło: „Strategia rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie”, str. 93 - 94

Zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*²⁷ gminy Sadlinki i Gardeja należą do miejskiego obszaru funkcjonalnego Kwidzyna²⁸. Potencjały oraz bariery i zagrożenia określone dla tego obszaru są następujące²⁹:

Tabela 21: Potencjały oraz bariery i zagrożenia określone dla MOF Kwidzyna

Potencjały	Bariery i zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - dobra dostępność transportowa do Trójmiasta. - powiązania funkcjonalne z Grudziądzem. - zasoby i walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe (w tym rzeki Wisły i Liwy), sprzyjające rozwojowi turystyki krajoznawczej, żeglarstwa i kajakarstwa. - silny rdzeń obszaru, będący wiodącym ośrodkiem gospodarczym Powiśla ze stabilną i zdwersyfikowaną bazą ekonomiczną (branże: papiernicza, elektroniczna, spożywcza i drzewna). - obecność dużych podmiotów gospodarczych z sektora nowoczesnych technologii (w tym firm z udziałem kapitału zagranicznego). - infrastruktura Kwidzyńskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. - korzystne warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny poziom wyposażenia w infrastrukturę umożliwiającą wykorzystanie potencjału dla rozwoju rekreacji i turystyki. - niski poziom indywidualnej przedsiębiorczości. - odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry. - niska mobilność mieszkańców, wynikająca ze słabej organizacji transportu zbiorowego, w tym braku integracji środków transportu publicznego. - niedostateczny stan infrastruktury kolejowej i drogowej, w tym brak obwodnicy wschodniej Kwidzyna, skutkujący dużym obciążeniem ruchem tranzytowym w centrum miasta. - liczne obszary zdegradowane wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w Kwidzynie i w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze

²⁷ Załącznik nr 1 do uchwały nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

²⁸ Zasięg przestrzenny MOF to miasto i gmina Kwidzyn oraz gminy Sadlinki i Gardeja.

²⁹ Str. 189

oraz przedsiębiorstw z branży energetyki odnawialnej. - dostępność terenów inwestycyjnych, w tym w ramach PSSE ³⁰ .	funkcjonowało 28 PGR).
---	------------------------

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*, str. 189

Zgodnie z założeniami *Planu*³¹ miejskie obszary funkcjonalne mają być atrakcyjnym miejscem do życia, przede wszystkim w zakresie dostępu do usług publicznych i terenów zieleni. Należy dążyć do wykształcenia wspólnego rynku inwestycyjnego oraz rozszerzeniu zasięgu obsługi ponadlokalnych instytucji edukacji, zdrowia, kultury, sportu i rekreacji. Głównym wyzwaniem rozwojowym dla MOF Kwidzyna będzie przeciwdziałanie odpływowi kapitału ludzkiego poprzez wykorzystanie Kwidzyńskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego i kształtowanie klastra rozwoju odnawialnych źródeł energii. Samorządy gminne mają za zadanie rozwijać szkolnictwo zawodowe, tworzyć warunki do rozwoju klastra energii odnawialnej oraz mikro i małych przedsiębiorstw, kształtować zagospodarowanie przestrzenne w taki sposób, aby odpowiadało na potrzeby mieszkańców i wzmacniało tożsamość kulturową, rewitalizować obszary zdegradowane, rozwijać infrastrukturę przesyłową dla podłączenia urządzeń OZE.

Obszar gminy Gardeja został również zakwalifikowany do obszaru funkcjonalnego o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług – obszar funkcjonalny „Wschodnie Powiśle”. Zgodnie z zapisami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030* obejmuje on gminy Dzierżgoń, Prabuty, Gardeja, Mikołajki Pomorskie, Ryjewo, Stary Dzierżgoń i Stary Targ. Obszar ten ma swą kontynuację na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego³². Potencjały oraz bariery i zagrożenia dla OF „Wschodnie Powiśle” przedstawiają się następująco:

Tabela 22: Potencjały i zagrożenia określone dla OF „Wschodnie Powiśle”

Potencjały	Bariery i zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. - warunki do rozwoju energetyki, opartej na odnawialnych źródłach energii. - występowanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. - występowanie atrakcji turystycznych: szlaki turystyczne, zabytki, miejsca rekreacji i wypoczynku oraz infrastruktura towarzysząca. - rozwinięta infrastruktura rolnictwa towarowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - peryferyjność obszaru wynikająca ze słabej dostępności i spójności transportowej. - słabe oddziaływanie ośrodków gospodarczych Powiśla na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru. - brak spójnej koncepcji rozwojowej. - zagrożenia powodziowe, w tym znaczne zaniedbania w zakresie infrastruktury regulującej stosunki wodne. - niekorzystne trendy demograficzne. - zły stan infrastruktury transportowej i niedostateczne funkcjonowanie publicznego transportu zbiorowego, w tym powiązań z subregionalnymi ośrodkami miejskimi Powiśla. - liczne obszary zdegradowane, zwłaszcza w miejscowościach popegeerowskich.

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*, str. 214-215

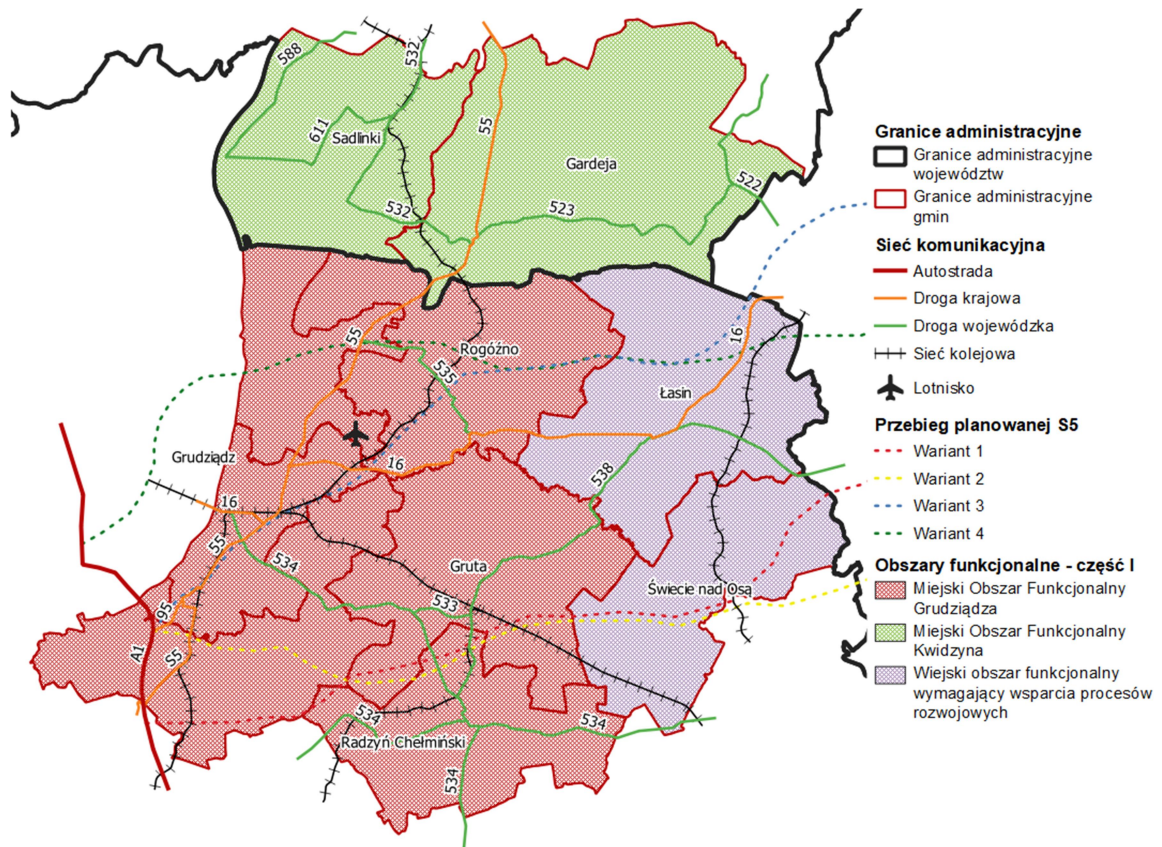
Wyzwaniem dla OF „Wschodniego Powiśla” będzie wykorzystanie szans rozwojowych wynikających z korzystnych uwarunkowań do rozwoju rolnictwa i turystyki oraz predyspozycji do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Działania jakie powinny podejmować samorządy gminne dotyczą opieki nad urządzeniami hydrotechnicznymi (przeciwdziałanie skutkom suszy), kształtowania zagospodarowania przestrzennego w taki sposób, aby odpowiadało potrzebom mieszkańców, rewitalizacji

³⁰ PSSE – Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna.

³¹ Str. 87

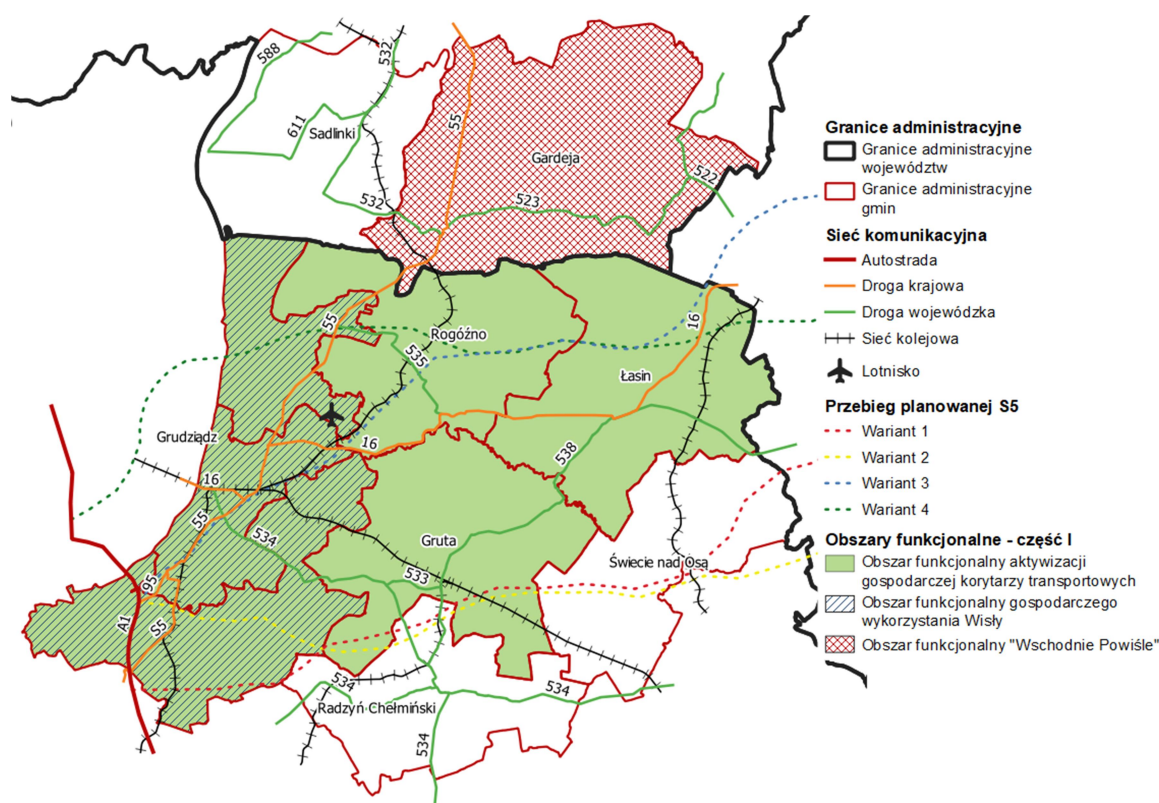
³² Jako obszar problemowy Powiślański, zgodnie z delimitacją w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

obszarów zdegradowanych, rozwoju obiektów obsługi ruchu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej, poprawy oferty transportu publicznego.

Rysunek 5: Obszary funkcjonalne, do których należą analizowane JST – część I

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* oraz *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*

Rysunek 6: Obszary funkcjonalne, do których należą analizowane JST – część II

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* oraz *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*

UWARUNKOWANIA OSADNICZE

W projekcie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* wyróżniono następujące szczeble hierarchiczne sieci osadniczej:

- 2 poziomy regionalne (Bydgoszcz i Toruń oraz ich ośrodki uzupełniające).
- Poziom powiatowy.
- Poziom ośrodków o znaczeniu powiatowym (uzupełniają oddziaływanie siedzib powiatów).
- Poziom ośrodków o znaczeniu lokalnym, gminnym (dzielą się na 2 podgrupy: miejskie siedziby gmin, wiejskie siedziby gmin).
- Poziom ośrodków uzupełniających siedziby gmin.
- Wsie elementarne.

W sąsiedztwie gminy Rogóżno znajdują się także 2 gminy z województwa pomorskiego. Zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*³³ sieć osadnicza województwa rozpatrywana jest w ujęciach:

- Ponadregionalnym: Gdańsk, Gdynia, Sopot jako ośrodki istotne w strukturze całego kraju oraz w wymianie międzynarodowej, skupiające większość funkcji ponadregionalnych.
- Regionalnym: Słupsk jako byłe miasto wojewódzkie, pełniące funkcje wyższego rzędu.

³³ Załącznik nr 1 do uchwały nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

- Subregionalnym: Bytów, Chojnice-Człuchów, Kwidzyn, Kościerzyna, Lębork, Malbork-Sztum, Starogard Gdański, jako ośrodki oferujące usługi na poziomie rangi powiatowej.
- Lokalnym: pozostałe jednostki obsługujące potrzeby lokalne.

Hierarchia struktury osadniczej analizowanego obszaru przedstawia się więc w następujący sposób:

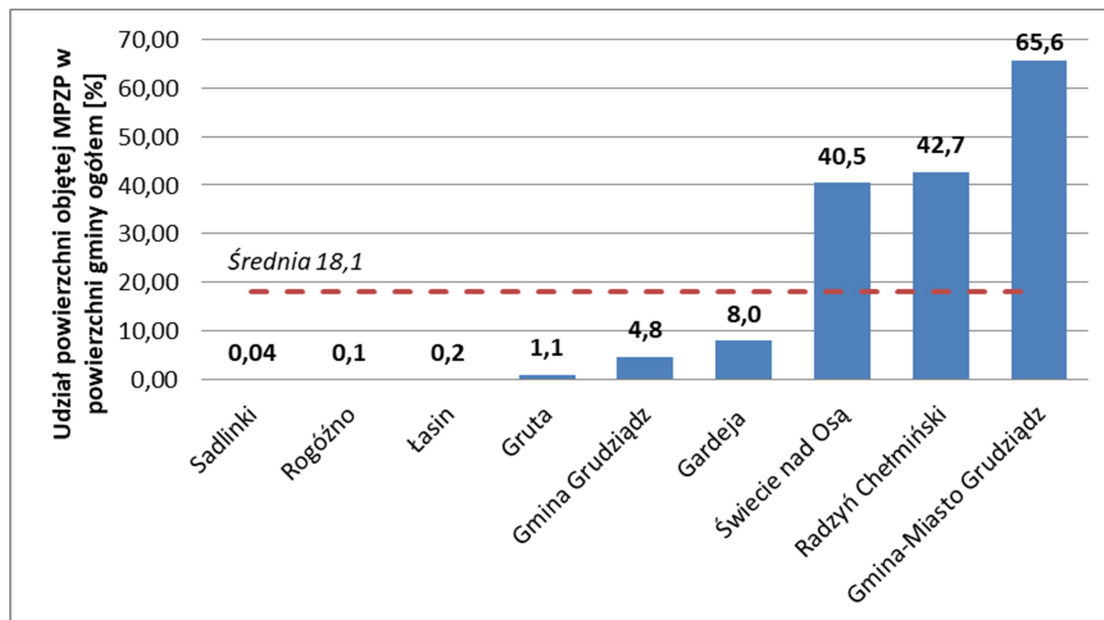
- **Gmina-Miasto Grudziądz:** ośrodek obsługi na poziomie regionalnym, uzupełniający w stosunku do miast wojewódzkich (Bydgoszczy i Torunia). Pełni główne funkcje administracyjno-usługowe dla powiatu grudziądzkiego, przede wszystkim w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej i szkolnictwa ponadpodstawowego. Grudziądz postrzegany jest jako ośrodek regionalny posiadający duży potencjał, stanowiący ważny element równoważenia rozwoju kraju.
- **Gmina Łasin:** uzupełniający ośrodek obsługi na poziomie powiatowym.
- **Gmina wiejska Grudziądz:** jest to ośrodek uzupełniający oraz siedziba władz gminnych. Potrzeby administracyjno-usługowe mieszkańców jednostki są zaspokajane w mieście powiatowym, natomiast na obszarach wiejskich rozwija się funkcja mieszkaniowa i rekreacyjno-wypoczynkowa.
- **Gminy Radzyń Chełmiński, Rogóżno, Gruta, Świecie nad Osą:** ośrodki o znaczeniu lokalnym, gminnym. Pełnią głównie funkcję mieszkaniową i rolniczą, a siedziby władz gminnych również funkcje administracyjno-usługowe.
- **Gminy Gardeja i Sadlinki:** ośrodki o znaczeniu lokalnym, zaspokajające podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie mieszkalnictwa, administracji i usług.

W 2015 r. Grudziądz należał do największych miast w województwie kujawsko-pomorskim pod względem liczby mieszkańców – zaraz za Bydgoszczą, Toruniem i Włocławkiem. Z kolei Radzyń Chełmiński i Łasin zostały wyróżnione w projekcie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* w pierwszej dziesiątce najmniejszych miast województwa.

Widoczna jest tendencja do suburbanizacji wokół gminy-miasta Grudziądz. Migracja mieszkańców powoduje nie tylko pustoszenie miasta, ale również chaos przestrzenny w gminach ościennych, które stają się sypialnią Grudziądza. Kierunki zagospodarowania przestrzennego określone są w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jednostek, należy jednak podkreślić, że dokumenty te nie mają charakteru aktu prawa powszechnie obowiązującego; taką moc mają tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Dlatego na obszarach położonych poza zasięgiem planów miejscowych gminy muszą wydawać warunki zabudowy. Analizowany obszar charakteryzuje się dużym rozproszeniem zabudowy, szczególnie na obszarach wiejskich, co w połączeniu z małą liczbą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, utrudnia realizację inwestycji liniowych oraz stanowi barierę inwestycyjną.

Stąd tak ważne jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają racjonalne, zrównoważone wykorzystywanie przestrzeni. Poziom pokrycia gmin miejscowymi planami jest bardzo zróżnicowany, np. w gminie Sadlinki udział powierzchni objętej obowiązującym MPZP w powierzchni gminy

ogółem wynosi zaledwie 0,04%, podczas gdy dla gminy Świecie nad Osą wskaźnik ten wynosił 40,5%. Na koniec 2020 r. największą powierzchnię gminy objętej zapisami MPZP posiadały właśnie gmina Świecie nad Osą, Radzyń Chełmiński (42,7%) oraz gmina-miasto Grudziądz (65,6%). Od 2015 r. liczba planów miejscowych i powierzchnia nimi objęta wzrosły.

Wykres 27: Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni danej gminy ogółem [%] w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suburbanizacja i chaos przestrzenny w strefach podmiejskich dużych miast wiążą się z pewnymi negatywnymi aspektami, np. lokowaniem zagospodarowania na terenach zagrożonych powodzią, brakiem ochrony obiektów i przestrzeni cennych pod względem historyczno-kulturowym, degradacją krajobrazu i środowiska. Niekontrolowany rozwój zabudowy stanowi również wyzwanie finansowe dla samorządów gminnych – przede wszystkim pod kątem uzbrojenia terenów, wykupu gruntu pod inwestycje publiczne (m.in. pod budowę dróg) oraz zapewnienia dostępu do podstawowych usług (żłobków, szkół, opieki zdrowotnej). Brak planów zagospodarowania przestrzennego i wydawanie warunków zabudowy powoduje, że mieszkańcy nie mają pewności co do przyszłego zagospodarowania sąsiedztwa, a to może w przyszłości generować konflikty społeczne.

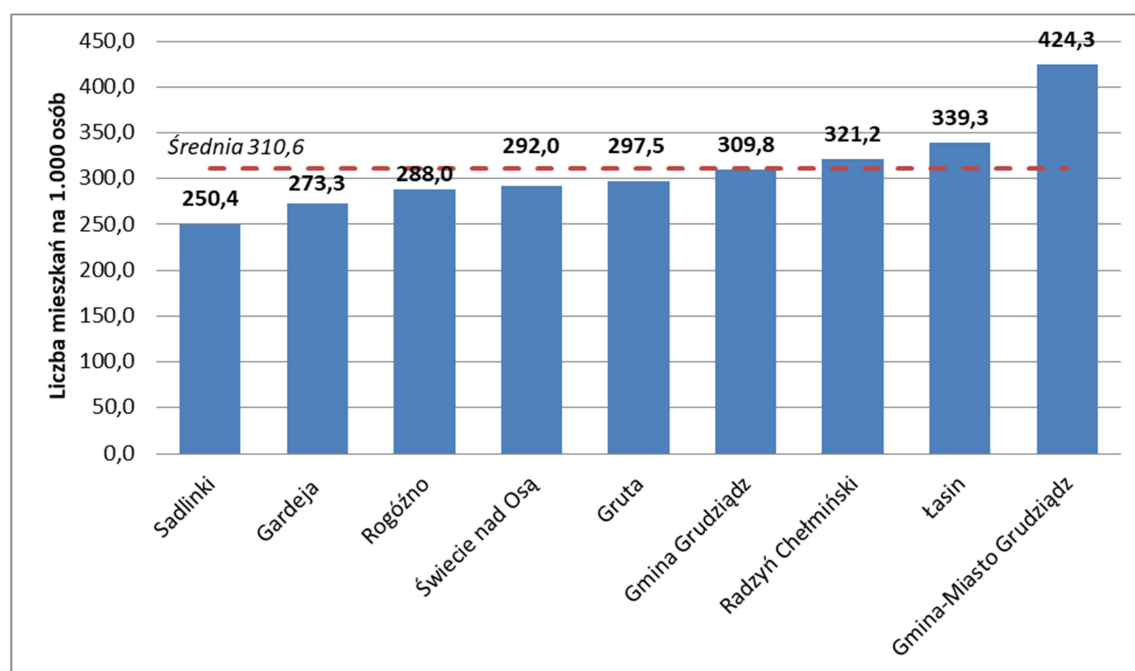
A powierzchnia terenów zabudowanych i zurbanizowanych rośnie, mimo spadku liczby ludności. Zgodnie z danymi GUS na całym analizowanym obszarze na koniec 2020 r. znajdowało się w sumie 56.021 mieszkań. Większość (70,9%) zlokalizowana była w gminie-miasto Grudziądz oraz w gminie wiejskiej Grudziądz (7,3%). Na terenie gminy Rogóżno zlokalizowanych było 1.208 szt. mieszkań, co stanowiło 2,2% zasobu mieszkaniowego całego analizowanego obszaru. Podobny udział procentowy wykazywały gminy Świecie nad Osą (2,2%), Radzyń Chełmiński (2,6%) i Sadlinki (2,7%).

W każdej z gmin wzrasta liczba mieszkań, ale szczególnie wyróżniają się gmina-miasto i gmina Grudziądz; w pozostałych jednostkach tempo wzrostu liczby mieszkań

jest zbliżone. W przeliczeniu na 1.000 mieszkańców danej gminy najczęściej mieszkań na koniec 2020 r. występowało w gminie-miasto Grudziądz (424,3 mieszk./1.000 os.) oraz w gminach miejsko-wiejskich Łasin i Radzyń Chełmiński (odpowiednio 339,3 i 321,2 mieszk./1.000 os.).

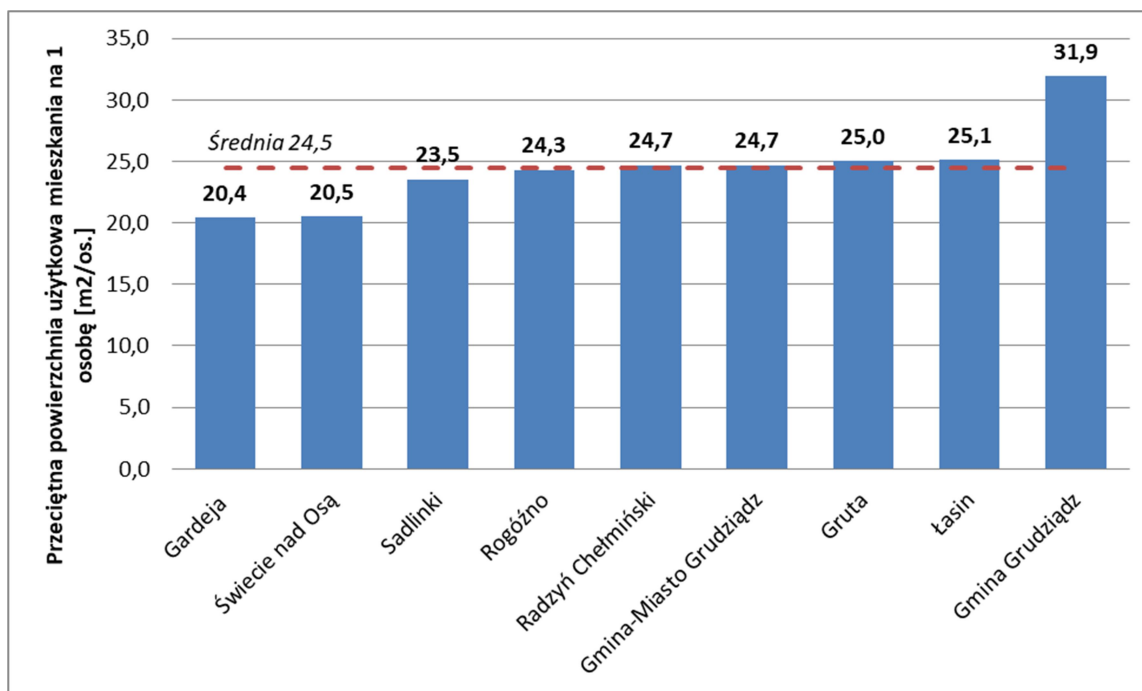
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania jest dosyć zróżnicowana, ale w większości jednostek wahała się w 2020 r. między 70-90 m². Najmniejsza powierzchnia występowała w gminie-miasto Grudziądz (58,3 m²), co jest charakterystyczne dla dużych ośrodków miejskich. Z kolei największe mieszkania powstają w gminie Grudziądz (102,9 m²). To także cecha charakterystyczna, ale dla gmin podmiejskich i wiejskich. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Rogóżno była całkiem wysoka – 84,4 m² – co plasowało ją wśród 3 najwyższych wartości wskaźnika (tuż za gminami Grudziądz i Sadlinki).

Wraz ze wzrostem liczby mieszkań zachodziły również inne czynniki: zwiększenie się ich powierzchni oraz zmiany demograficzne. Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę w 2020 r. w analizowanym obszarze wynosiła średnio 24,5 m², podczas gdy w 2015 r. było to 22,9 m². Największa przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2020 r. występowała w gminie Grudziądz (31,9 m²/os.), najmniejsza w gminie Gardeja (20,4 m²/os.). Gmina Rogóżno prezentuje się raczej przeciętnie, nieco poniżej średniej (24,3 m²/os.).

Wykres 28: Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców danej jednostki w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 29: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m²/os.] w danej jednostce w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozwój zasobów mieszkaniowych wbrew pozorom nie zależy wyłącznie od rozwoju demograficznego – występuje również w miejscach, gdzie liczba mieszkańców ulega zmniejszeniu. Wynika to z dążenia ludzi do poprawy warunków mieszkaniowych. Przejawia się to rosnącą przeciętną powierzchnią użytkową mieszkania oraz zmniejszeniem liczby osób przypadających na 1 mieszkanie, tak jak ma to miejsce w analizowanym regionie. Jedną z charakterystycznych prawidłowości budownictwa mieszkaniowego w ostatnich latach jest większy wzrost powierzchni mieszkań, w stosunku do ich liczby - oznacza to, że aktualnie budowane mieszkania są większe, niż dawniej.

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne systematycznie się poprawia. Poprawa ta związana jest m.in. z szybkością rozwoju zabudowy, jej zagęszczeniem oraz dążeniem mieszkańców do podnoszenia standardu zamieszkania.

DOSTĘPNOŚĆ FUNKCJI I USŁUG

Infrastrukturę podstawowych usług można podzielić w następujący sposób:

- Placówki administracyjne.
- Placówki oświatowe i opieki przedszkolnej.
- Placówki opieki zdrowotnej.
- Infrastruktura społeczna.
- Infrastruktura kulturalna.
- Infrastruktura sportowo-rekreacyjna.

Każda z analizowanych jednostek tak naprawdę jest wielofunkcyjna i posiada ww. obiekty i instytucje, ale skala tych funkcji jest zróżnicowana. Jednostki wiejskie, takie jak gmina Rogóżno, oraz miejsko-wiejskie Łasin i Radzyń Chełmiński pełnią głównie

funkcje rolnicze: większość obszarów pod względem użytkowania to właśnie użytki rolne. Także w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* większość gmin powiatu grudziądzkiego jest wskazywana jako jednostki o dominującej funkcji rolniczej w obszarach o wysokim potencjale rolnictwa. Takie gminy wykazują szczególne predyspozycje dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, ale dostęp do innych funkcji i infrastruktury jest ograniczony. Aby swobodnie korzystać z infrastruktury społecznej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej mieszkańcy muszą mieć zapewniony środek transportu – własny lub publiczny.

Wśród gmin wiejskich wyjątkiem jest gmina Grudziądz, która jest jednostką wielofunkcyjną o charakterze podmiejskim. Taki charakter wynika z intensywnie zachodzącego na jej terenie zjawiska suburbanizacji i bliskości miasta. Należy się spodziewać, że coraz więcej obszarów rolnych w gminie Grudziądz i położonych w jej bezpośrednim sąsiedztwie będzie przekształcanych pod mieszkalnictwo oraz tereny inwestycyjne – jest to np. widoczne w południowo-zachodniej części gminy Rogóżno.

Gmina-miasto Grudziądz i miasto Kwidzyn to ośrodki regionalne, które w dalszej perspektywie czasowej mają szansę utworzyć układ bipolarny – układ wspólnych powiązań i rozwoju gospodarczego.

Północno-zachodnia część województwa kujawsko-pomorskiego, do której w większości należy analizowany obszar, charakteryzuje się niedorozwojem sieci miast – rzeczywista odległość komunikacyjna do najbliższego miasta przekracza 20 km, można więc mówić o utrudnieniach w dostępie do usług publicznych i komercyjnych, ale jest to też obszar w znacznej części zalesiony. Z usług publicznych jedynie placówki edukacyjne (szkoły podstawowe i ponadpodstawowe) cechują się stosunkowo równomiernym rozmieszczeniem. Pozostałe usługi, np. zagospodarowania czasu wolnego, aktywności kulturalnej, opieki zdrowotnej, usługi opiekuńcze, porządek publiczny – cechują się daleko idącym zróżnicowaniem w zakresie dostępności. Wynika to z odmiennej polityki samorządów lokalnych wobec poszczególnych rodzajów usług. Są one najczęściej wyrazem aspiracji samorządów lokalnych w połączeniu z oczekiwaniami mieszkańców oraz możliwościami finansowymi JST.

Ze względu na zachodzące procesy demograficzne należy zapewnić mieszkańcom dobry dostęp do opieki zdrowotnej. W każdej z analizowanych JST występuje co najmniej 1 przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej, zlokalizowana zazwyczaj w miejscowości stanowiącej siedzibę gminy (wyjątkiem od tej reguły jest gmina wiejska Grudziądz). Dostęp do tych placówek jest więc zależny od miejsca zamieszkania pacjenta i możliwości transportowych. Placówki specjalistyczne zlokalizowane są w miastach powiatowych i wojewódzkich, dlatego dostęp do nich może stanowić wyzwanie. Jak podano w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego* na terenie województwa znajduje się duża liczba placówek świadczących usługi opiekuńcze różnego szczebla, lecz dobra baza nie przekłada się na stan zdrowia i długość życia mieszkańców. Pod względem liczby hospitalizowanych oraz wskaźników umieralności z powodu wiodących chorób (układ krążenia, nowotwory złośliwe, układu oddechowego) region kujawsko-pomorski zajmuje jedną z najwyższych pozycji w kraju, z kolei pod względem oczekiwanego dalszego trwania życia – jedną z najniższych. Należy także podkreślić, że dostęp do placówek opiekuńczych jest najlepszy w miastach; gminy wiejskie borykają się z problemem starzejącego się społeczeństwa

starając się tworzyć dzienne domy pobytu czy chociażby kluby seniora, ale nie zastąpią one rosnącego zapotrzebowania na placówki opieki całodobowej.

Liczba przychodni zdrowia w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich od 2015 r. jest stabilna, ale na terenie gminy-miasto Grudziądz odnotowuje się wzrost liczby placówek związanych z ochroną zdrowia³⁴. Według GUS liczba udzielonych porad była dosyć zmienna: w 2020 r. w całym analizowanym obszarze wyniosła 60.492 szt., tj. najmniej od 2017 r. Mniejszą ich liczbę – poniżej 6 tys. – notowano tylko w latach 2015 i 2016. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w całym analizowanym obszarze w 2020 r. udzielono średnio 308,0 porad. Najwyższą wartość wskaźnika notowano w gminie Łasin (475,3 szt./1 os.), najmniej w gminie Rogóżno (100,1 szt./1 os.). Wyróżniały się gminy Łasin i Świecie nad Osą, gdzie wskaźnik ten rósł, świadcząc o tym, że mieszkańcy coraz poważniej podchodzili do kwestii swojego zdrowia. Z kolei odwrotna sytuacja zachodziła w gminie Rogóżno – liczba udzielanych porad ustawicznie spadała.

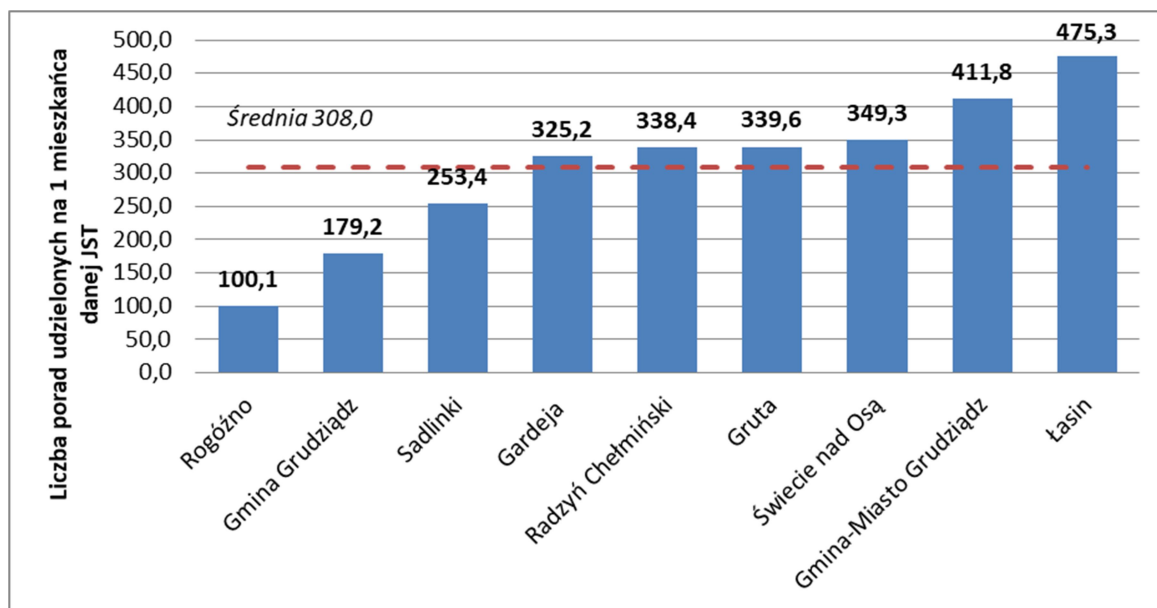
Epidemia COVID-19 spowodowała, że liczba udzielanych porad zaczęła się zmniejszać w każdej jednostce samorządowej za wyjątkiem Świecia nad Osą. Miały na to zapewne wpływ wprowadzone ograniczenia i wykonywanie teleporad. Nie każdy mieszkaniec, zwłaszcza w podeszłym wieku, wiedział w jaki sposób odbyć taką konsultację.

Tabela 23: Liczba udzielonych porad w przychodniach zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca JST w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	398,0	399,8	397,3	391,0	364,4	339,6
Łasin	435,5	450,6	455,9	471,1	497,0	475,3
Radzyń Chełmiński	276,5	164,8	321,7	320,4	338,6	338,4
Rogóżno	170,3	144,8	129,4	129,6	119,5	100,1
Świecie nad Osą	199,8	267,5	186,3	260,3	304,8	349,3
Gmina Grudziądz	192,5	190,1	192,8	196,6	193,1	179,2
Gmina-Miasto Grudziądz	389,8	383,0	420,7	412,5	419,1	411,8
Gardeja	354,9	343,2	338,0	339,3	340,1	325,2
Sadlinki	308,3	305,5	305,0	300,5	302,5	253,4
Średnia	302,9	294,4	305,2	313,5	319,9	308,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

³⁴ GUS jako przychodnie uwzględnia wszystkie podmioty ambulatoryjne, tj. podmioty wykonujące działalność leczniczą – zarówno prywatne, jak i publiczne.

Wykres 30: Liczba porad udzielonych w przychodniach zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca danej JST w 2020 r.

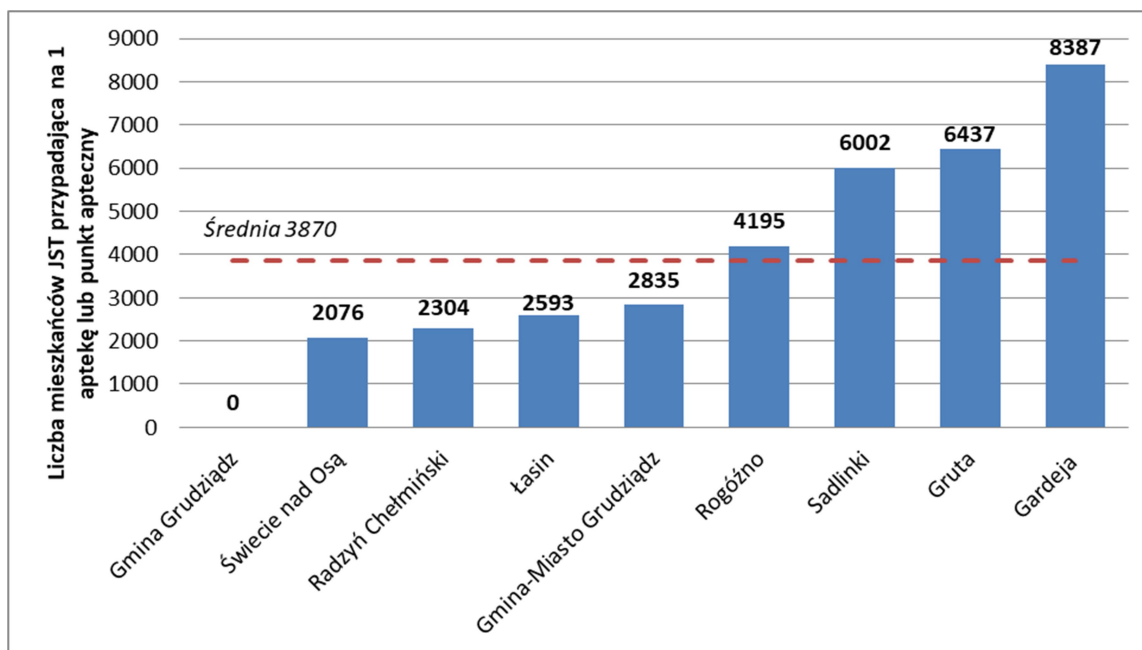
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS w każdej jednostce samorządowej, oprócz gminy wiejskiej Grudziądz, znajduje się przynajmniej 1 apteka i/lub punkt apteczny. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 tego typu placówkę zmniejszyła się do 2018 r. o 1.770 osób. W 2020 r. odnotowano niewielki wzrost tego wskaźnika (o 8 os./placówkę). W gminie wiejskiej Grudziądz, zgodnie z danymi GUS, w 2015 r. funkcjonował punkt apteczny, który został później zlikwidowany. Od tego czasu mieszkańcy gminy muszą korzystać z tego typu placówek poza granicami administracyjnymi jednostki – najprawdopodobniej korzystają z usług aptek i punktów aptecznych zlokalizowanych w gminie-miasto Grudziądz. Stąd też wartość wskaźnika dla miasta powinna być wyższa, niż wykazana w tabeli poniżej. Nie ma niestety możliwości stwierdzenia, jak powinna się faktycznie kształtować.

Tabela 24: Liczba mieszkańców danej JST przypadająca na 1 aptekę i/lub punkt apteczny w latach 2015 - 2020

JST	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gruta	6.535	6.546	6.523	6.427	6.396	6.437
Łasin	2.708	2.691	2.669	2.647	2.613	2.593
Radzyń Chełmiński	4.803	2.368	2.348	2.342	2.319	2.304
Rogóźno	4.196	4.189	4.246	4.245	4.241	4.195
Świecie nad Osą	2.162	2.154	2.138	2.106	2.085	2.076
Gmina Grudziądz	12.363	0	0	0	0	0
Gmina-Miasto Grudziądz	3.567	2.666	2.517	2.569	2.696	2.835
Gardeja	8.458	8.459	8.469	8.450	8.421	8.387
Sadlinki	5.899	5.940	5.984	5.974	5.984	6.002
Średnia	5.632	3.890	3.877	3.862	3.862	3.870

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 31: Liczba mieszkańców danej JST przypadająca na 1 aptekę i/lub punkt apteczny w 2020 r.

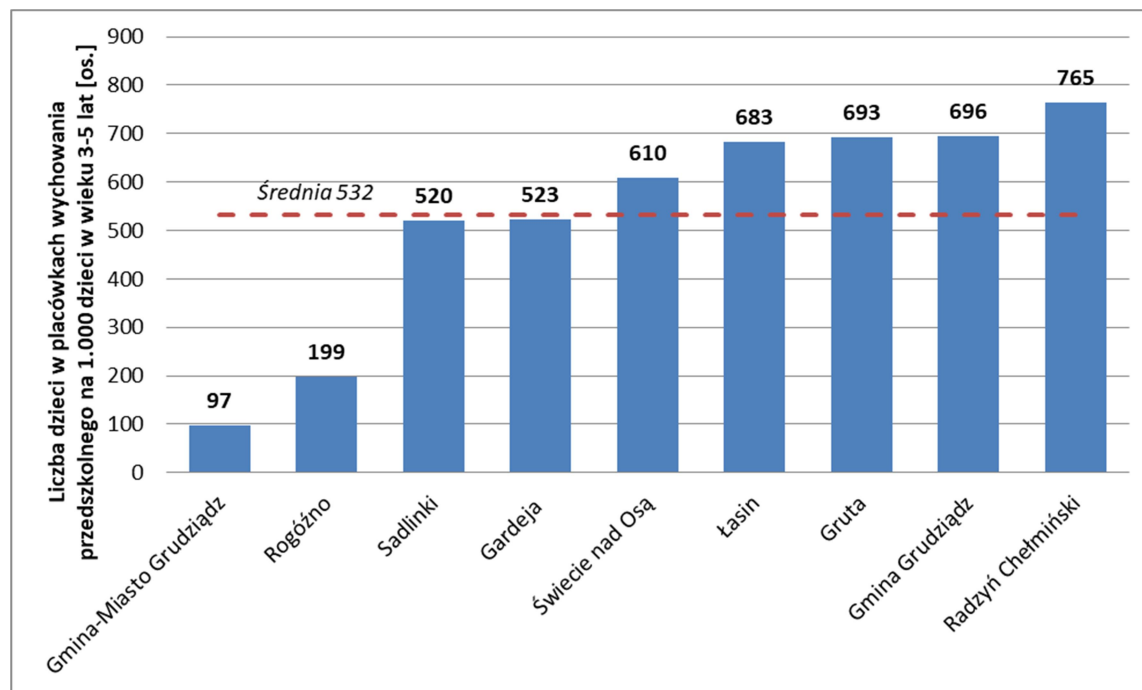
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie opieki żłobkowej pojawiają się duże dysproporcje pomiędzy JST. Dla całego województwa kujawsko-pomorskiego charakterystyczna jest słaba dostępność do placówek opieki żłobkowej, które charakteryzują się również wysokim stanem zapelnienia, co powoduje bardzo małą dostępność tego rodzaju usług. Lepiej jest w przypadku opieki przedszkolnej, której placówki charakteryzują się dużą liczbą i stosunkowo równomiernym rozmieszczeniem w przestrzeni województwa.

Dane GUS wskazują, że tylko na terenie gmin Gruta i Radzyń Chełmiński oraz gminy-miasto Grudziądz występowały żłobki i kluby dziecięce świadczące opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat. Na koniec 2020 r. na 1.000 dzieci w wieku do 3 lat w gminie Gruta przypadało 133 dzieci objętych opieką, w gminie Radzyń Chełmiński – 103 dzieci, w gminie-miasto Grudziądz – 97 dzieci. W pozostałych jednostkach samorządowych na koniec 2020 r. wskaźnik ten wynosił 0. Dla całego województwa liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1.000 dzieci w wieku do 3 lat wynosiła 110.

Zdecydowanie lepiej przedstawia się opieka w placówkach wychowania przedszkolnego, obejmująca dzieci w wieku 3-5 lat, ponieważ taką opiekę świadczą wszystkie jednostki samorządowe. W gminach: Gruta, Grudziądz, Świecie nad Osą oraz w gminie-miasto Grudziądz dane GUS wskazują, że liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego przypadająca na 1.000 dzieci w wieku 3-5 lat rośnie. Natomiast w gminach Radzyń Chełmiński, Łasin, Sadlinki, Gardeja, Rogóżno obserwowany jest spadek wartości tego wskaźnika. Jest to podyktowane również tym, że liczba dzieci od 2015 r. znacząco się zmniejszyła – najwięcej dzieci w grupie wiekowej 3-5 lat ubyło w gminach Grudziądz i Radzyń Chełmiński (ponad 50 osób) oraz w gminach Gruta i Łasin (ponad 40 osób). Prawie 140 dzieci w wieku przedszkolnym odplynęło z terenu gminy-miasta Grudziądz, ale przy ich liczbie sięgającej blisko 2.700 ubytek ten nie był aż tak odczuwalny, jak w przypadku gmin wiejskich.

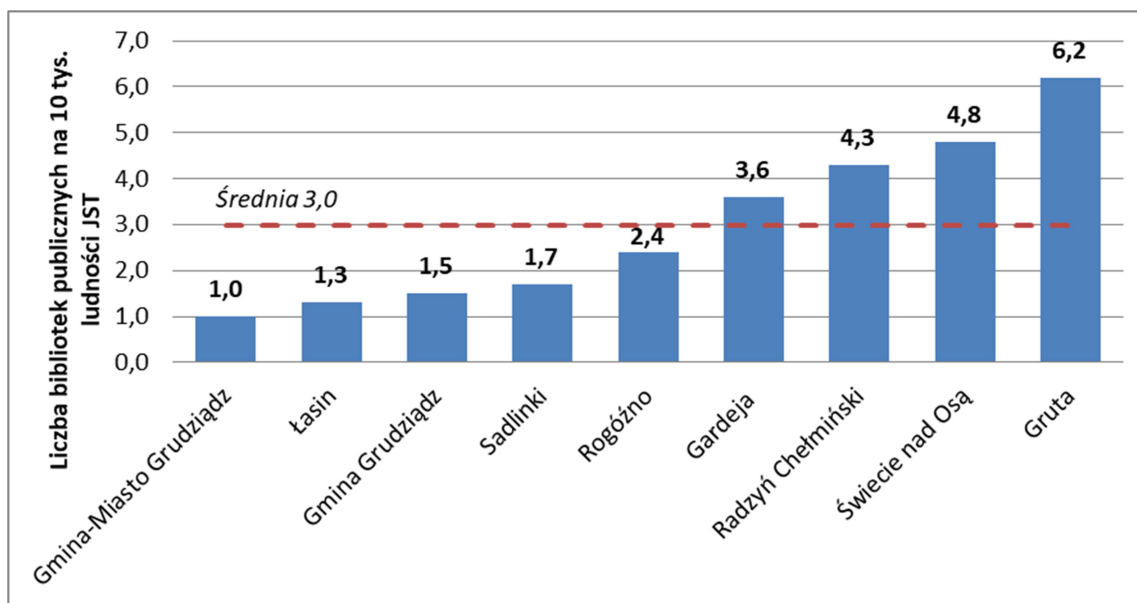
Niska liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w gminie-miasto Grudziądz to nieco zaskakujące zjawisko – zazwyczaj w dużych jednostkach miejskich znajduje się więcej miejsc dla przedszkolaków, natomiast na analizowanym obszarze jest na odwrót. Miejsca opieki dla dzieci należy tworzyć, gdyż ma to pozytywne skutki – zapewnionych jest więcej kontaktów i więzi międzyludzkich dla dzieci, wcześniej rozpoczyna się nauka, oboje rodziców zyskuje możliwość rozpoczęcia/powrotu do pracy.

Wykres 32: Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1.000 dzieci w wieku 3 do 5 lat [os.] w 2020 r.

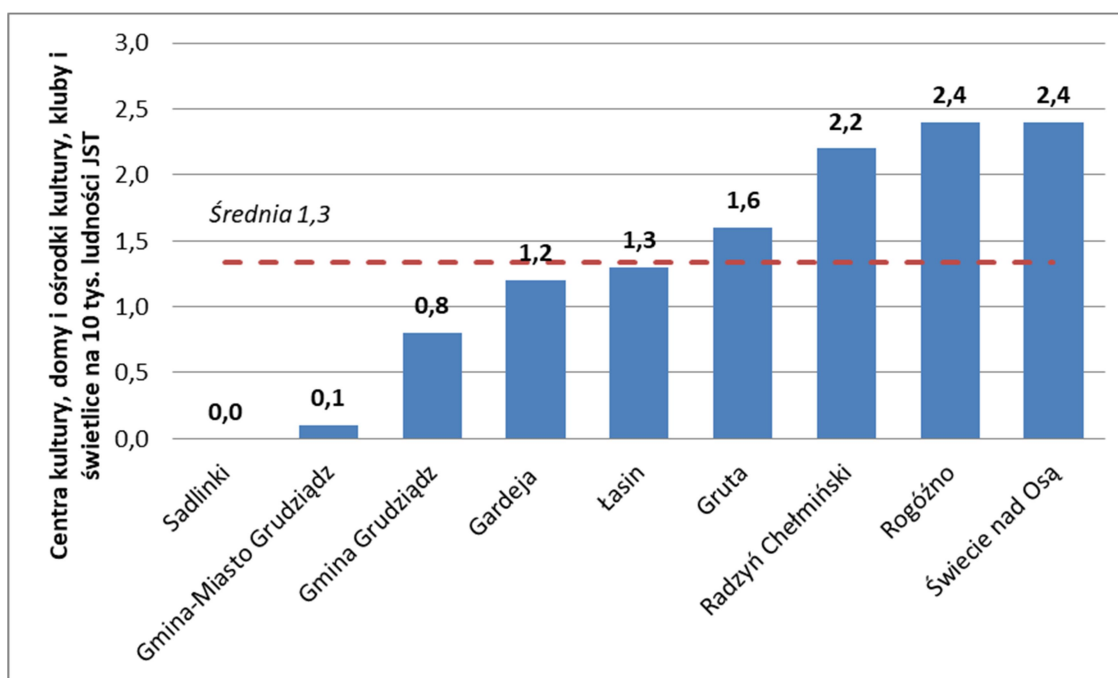
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gmin usługi w zakresie kultury są świadczone przede wszystkim w bibliotekach publicznych, centrach kultury czy klubach i świetlicach. Zgodnie z danymi GUS liczba tego typu obiektów na analizowanym obszarze jest stała. W 2020 r. średnio na 10 tys. ludności na analizowanym obszarze przypadały 3 biblioteki publiczne oraz 1,3 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.

Wykres 33: Liczba bibliotek publicznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 34: Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności danej JST w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz placówek i instytucji podlegających pod samorząd gminny na terenach JST znajduje się infrastruktura stanowiąca mienie Powiatu Grudziądzkiego, która obsługuje mieszkańców analizowanych jednostek:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Wydrzynie,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Wydrzynie,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Białochowie,

- Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Wydrzynie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie.

Rok 2020 przyniósł wiele zmian, także w dostępności do podstawowych usług. Wiele instytucji i podmiotów musiało dostosować się do prowadzenia działalności w formie e-usług. Jednocześnie mieszkańcy też musieli przystosować się do nowych warunków. W 2021 r. sytuacja epidemiologiczna nie była już tak napięta, zmniejszono obostrzenia, ludzie się przyzwyczaili. Te okoliczności pozwoliły jednak na restrukturyzację części tradycyjnych rozwiązań oraz wprowadzenie nowych, bardziej samodzielnych form korzystania z usług.

TURYSTYKA

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego licznie wznoszone były obiekty budownictwa obronnego, w tym zamki. Najliczniej występują one na ziemi chełmińskiej, ale znajdują się również w: gminie-miasto Grudziądz, Radzyniu Chełmińskim, Pokrzywnie (gm. Gruta) oraz Rogóżnie-Zamku (gm. Rogóżno). Obwarowania miejskie z bramami zachowały się w Grudziądzu; w mieście tym znajduje się również zespół fortyfikacyjny Twierdza Grudziądz. Powiat grudziądzki wyróżnia się także dużą liczbą pałaców i dworów, m.in. w Melnie (gm. Gruta) czy w Lisnowie (gm. Świecie nad Osą). Ponadto licznie występują obiekty o wartościach kulturowych związane z budownictwem mieszkalnym, obiektami przemysłowymi czy zabudową gospodarczą. W Wojewódzkim Rejestrze Zabytków Nieruchomych wpisane są zabytkowe założenia miast i wsi, do których zalicza się m.in. historyczny układ wsi Nowa Wioska w gm. Gardeja.

Rozwojowi turystyki służy gęsta i dobrze utrzymana sieć szlaków turystycznych pieszych i rowerowych, choć skupia się ona przede wszystkim w okolicach gminy-miasta Grudziądz; im dalej na wschód, tym mniejsza sieć szlaków³⁵:

1. Szlaki rowerowe

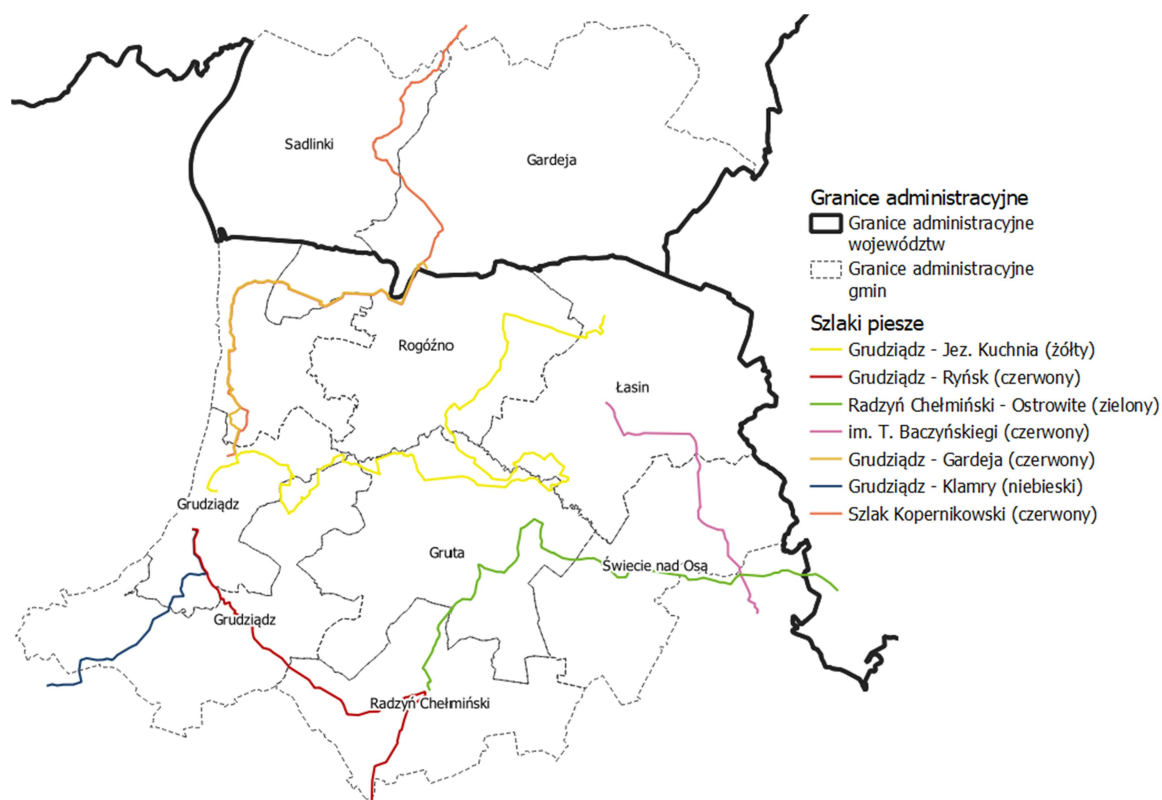
- Szlak rowerowy Toruń – Grudziądz (niebieski).
- Wiślana Trasa Rowerowa w województwie kujawsko-pomorskim (odcinek prawobrzeżny).
- Szlak rowerowy Łąkorz – Grudziądz – Tleń (żółty).
- Szlak Euro Route R1 (zielony).
- Trasa rowerowa nr 2 „Śladami mennonitów” (czarny).
- Trasa rowerowa nr 1 („Rowerem po powiecie grudziądzkim”).
- Szlak Gardeja – Jez. Kuchnia (żółty).
- Szlak po Dolinie Dolnej Wisły (czarny).
- Szlak Grudziądz – Jez. Kuchnia (żółty).

2. Szlaki piesze

- Szlak pieszy Grudziądz – Jez. Kuchnia (żółty).
- Szlak pieszy Grudziądz – Ryńsk (czerwony).
- Szlak pieszy Radzyń Chełmiński – Ostrowite (zielony).
- Szlak pieszy im. T. Baczyńskiego (czerwony).
- Szlak pieszy Grudziądz – Gardeja (czerwony).
- Szlak pieszy Grudziądz – Klamry (niebieski).

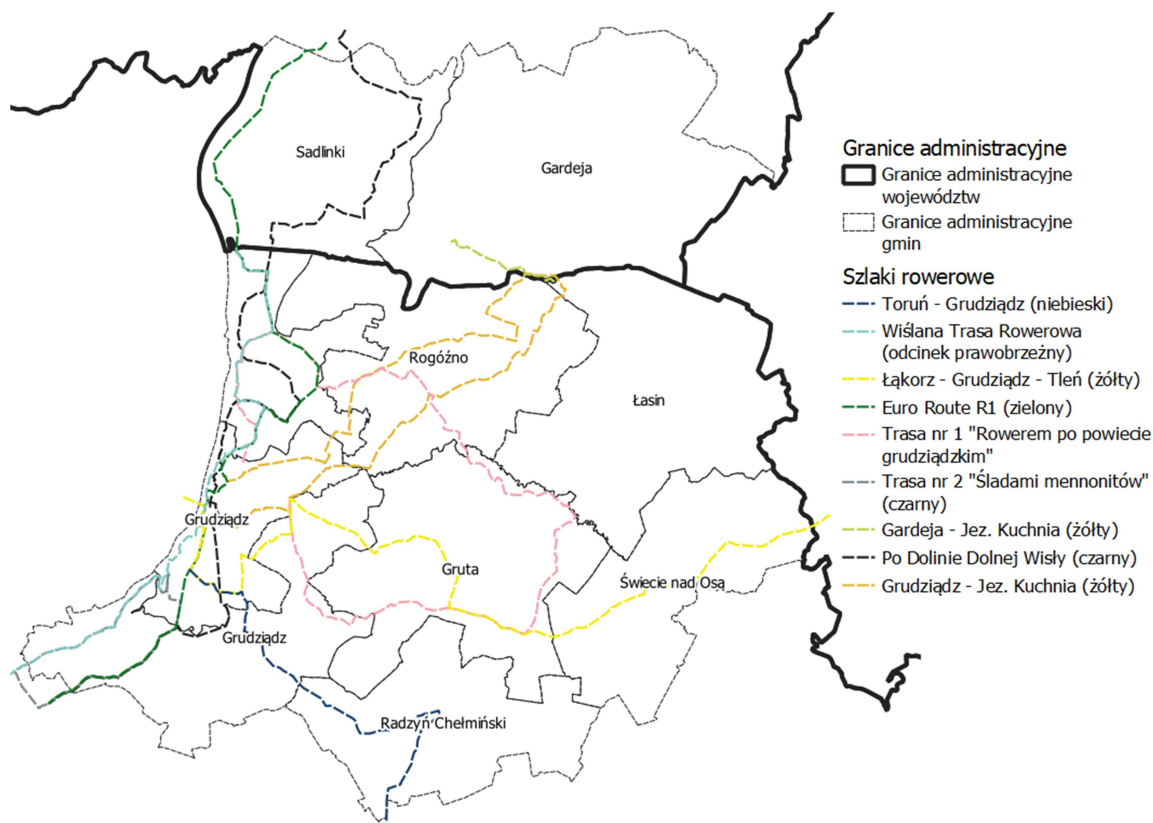
³⁵<https://www.powiatgrudziadzki.pl/465,szlaki-rowerowe;>
https://wirtualneszlaki.pl/okolice_regionu/grudziadzki-powiat

— Szlak Kopernikowski (czerwony).

Rysunek 7: Szlaki piesze na obszarze analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.powiatgrudziadzki.pl/465,szlaki-rowerowe;>
https://wirtualneszlaki.pl/okolice_regionu/grudziadzki-powiat

Rysunek 8: Szlaki rowerowe na obszarze analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.powiatgrudziadzki.pl/465,szlaki-rowerowe;>
https://wirtualneszlaki.pl/okolice_regionu/grudziadzki-powiat

Atrakcyjność turystyczna regionu może wzrosnąć dzięki rozwojowi turystyki wodnej. Na Wiśle w Grudziądzu funkcjonuje „Marina Grudziądz”, ale mniejsze ciekі również można wykorzystać, np. pod sptywy kajakowe.

UWARUNKOWANIA KOMUNIKACYJNE

Na analizowanym obszarze występuje następująca sieć dróg:

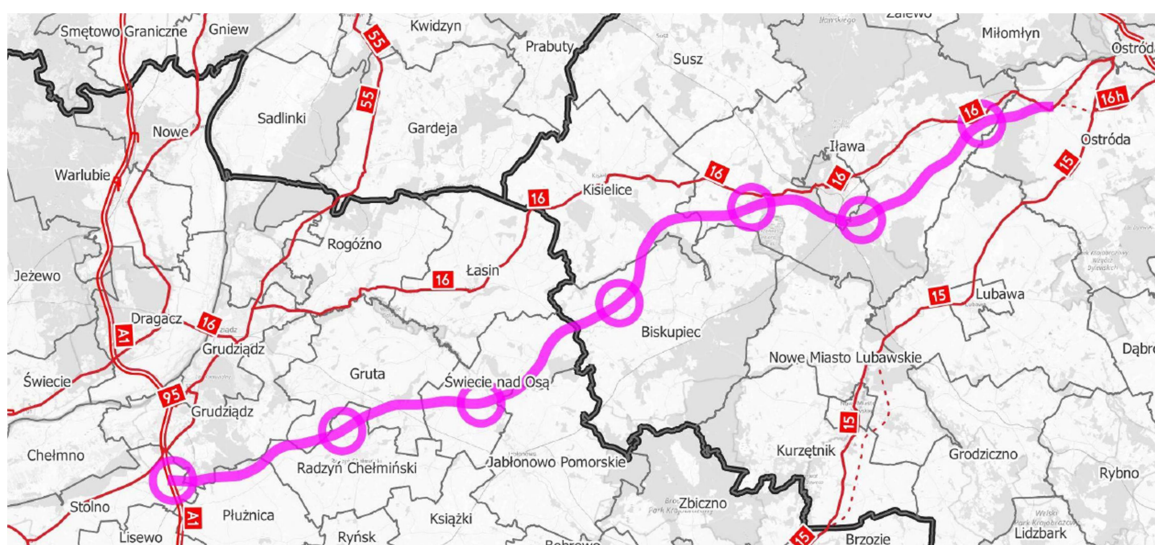
- Autostrada A1 Toruń – Trójmiasto, część europejskiej trasy E75
- Droga krajowa nr 16
- Droga krajowa nr 55
- Droga wojewódzka nr 523
- Droga wojewódzka nr 532
- Droga wojewódzka nr 533
- Droga wojewódzka nr 534
- Droga wojewódzka nr 535
- Droga wojewódzka nr 538
- Droga wojewódzka nr 543
- Droga wojewódzka nr 611
- Sieć dróg powiatowych
- Sieć dróg gminnych.

Istniejący układ komunikacji drogowej zapewnia dogodne połączenia na trasie tranzytu z Niemiec do Obwodu Kaliningradzkiego oraz do państw nadbałtyckich. Zgodnie

z *Planem rozwoju sieci dróg powiatowych w Powiecie Grudziądzkim na rok 2020*³⁶ sieć drogowa powiatu grudziądzkiego to:

- 7,049 km autostrad,
- 42,574 km dróg krajowych,
- 70,746 km dróg wojewódzkich,
- 391,705 km dróg powiatowych,
- 811,026 km dróg gminnych,
- Inne obiekty drogowe (mosty, wiadukty, kładki itp.)

Przez teren powiatu grudziądzkiego będzie przebiegać planowana do budowy droga ekspresowa S5 na trasie Ostróda – Wrocław. W październiku 2020 r, GDDKiA zaprezentowała Studium korytarzowe S5 Nowe Marzy – Ostróda, które zawiera 4 potencjalne warianty przebiegu trasy. 2 z rozważanych korytarzy S5 mogą przebiegać przez teren gminy Rogóżno: korytarz 3 (długość 86,9 km, 9 węzłów) oraz korytarz 4 (102,2 km, 9 węzłów)³⁸.

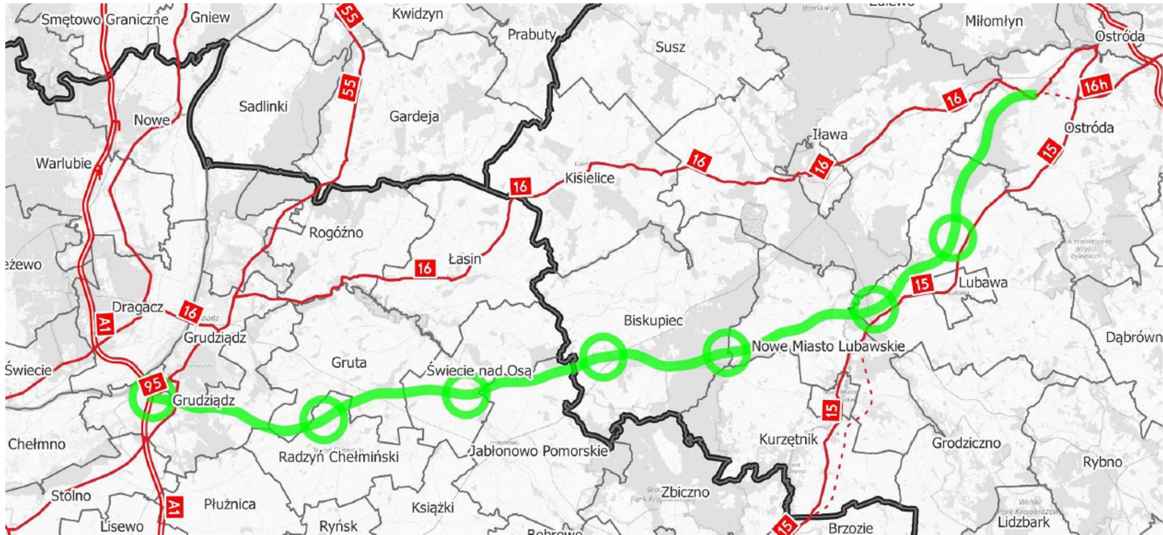

Rysunek 9: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 1

Źródło: prezentacja Studium korytarzowego S5 Nowe Marzy - Ostróda

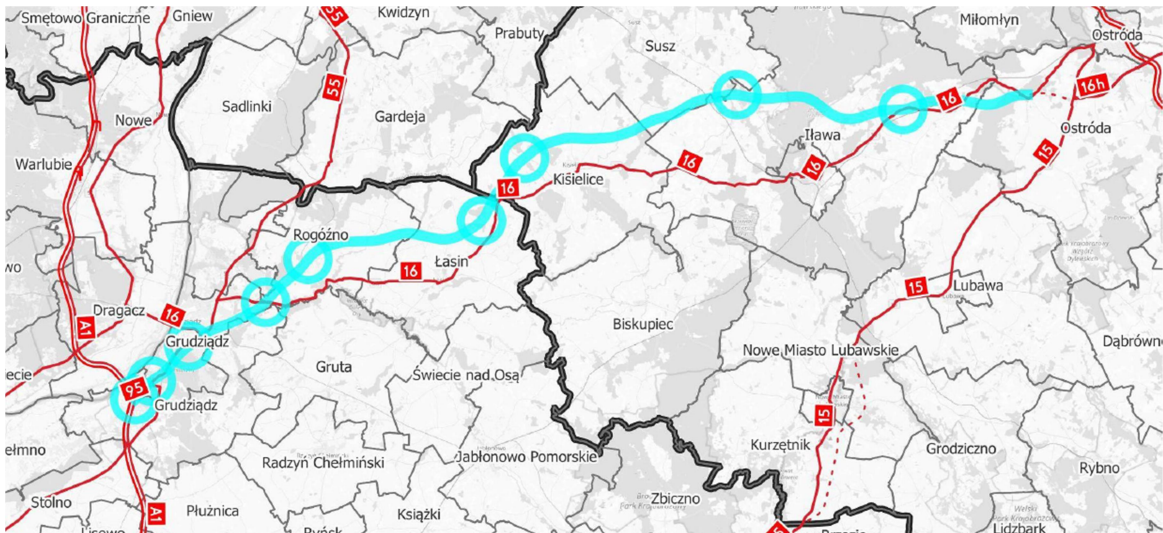
³⁶ Załącznik do uchwały nr 30/84/2019 Zarządu Powiatu Grudziądzkiego z dnia 18.12.2019 r.

³⁸ <https://www.archiwum.gddkia.gov.pl/pl/a/39513/Pierwszy-krok-do-polaczenia-Ostrody-z-Wroclawiem-ekspresowa-S5-Studium-korytarzowe-kompletne>

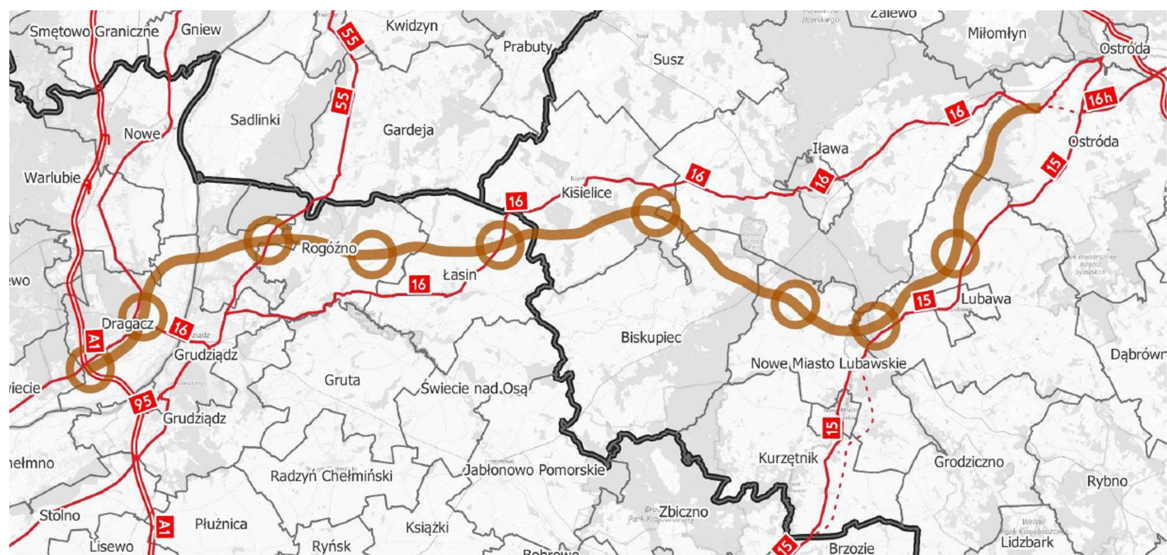
Rysunek 10: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 2

Źródło: prezentacja Studium korytarzowego S5 Nowe Marzy - Ostróda

Rysunek 11: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 3

Źródło: prezentacja Studium korytarzowego S5 Nowe Marzy - Ostróda

Rysunek 12: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 4

Źródło: prezentacja Studium korytarzowego S5 Nowe Marzy - Ostróda

W przypadku wykonywania zadań publicznych oraz planowania przestrzennego należy mieć na uwadze korytarze transportowe materiałów niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych). Taki korytarz transportowy przebiega na trasie Grudziądz – Kwidzyn, od skrzyżowania z drogą do miejscowości Jamy przez Gardeję do Kwidzyna³⁹.

Uzupełnieniem sieci drogowej jest sieć kolejowa. Przez teren powiatu grudziądzkiego przebiegają 2 linie kolejowe:

- Nr 207 relacji Toruń Wschodni – Wałdowo Szlacheckie – Grudziądz – Rogóżno – Malbork.
- Nr 208 relacji Działdowo – Brodnica – Jabłonowo Pomorskie – Bursztynowo – Mełno – Nicwałd – Grudziądz – Laskowice Pomorskie – Chojnice.

Stan techniczny linii jest dobry. Tylko na odcinku linii 207 od Grudziądza do Malborka stan ten jest określany jako niedostateczny, stąd też PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. zdecydowały o konieczności jego rewitalizacji. Dokumentacja dla projektu pn. „*Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku Grudziądz – granica województwa*” ma być gotowa w drugim kwartale 2023 r. Wprowadzone rozwiązania mają skrócić czas przejazdu z Grudziądza do Malborka i Trójmiasta, polepszyć dostępność i obsługę na stacjach Grudziądz Owczarki i Rogóżno Pomorskie oraz zwiększyć bezpieczeństwo na przejazdach kolejowych⁴⁰.

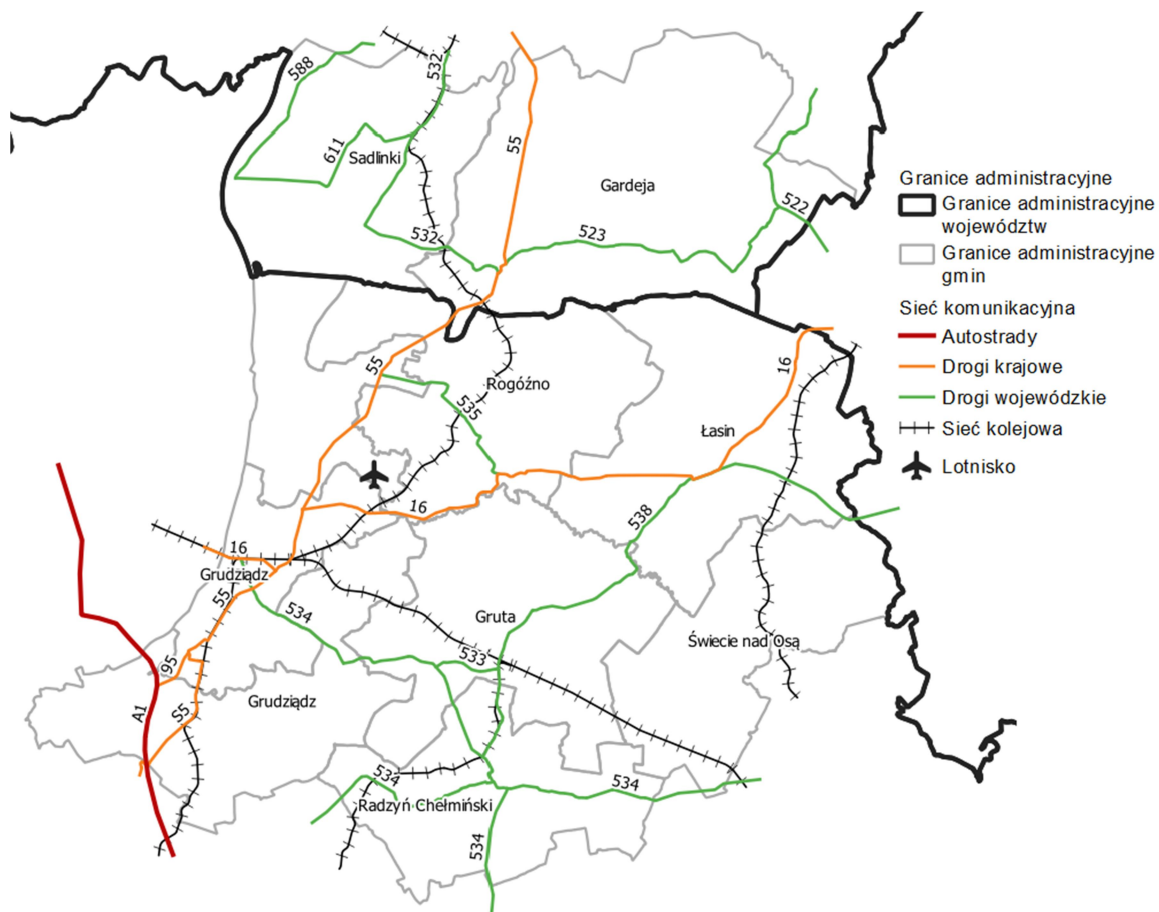
W ramach budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego przez teren powiatu grudziądzkiego i gminy Rogóżno zaplanowano przebieg korytarza kolejowego linii nr 5 CPK – Płock – Grudziądz (ciąg nr 1). W ramach analiz prowadzonych na potrzeby

³⁹ Źródło: Programie ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego na lata 2020-2030 (załącznik do uchwały nr XX/135/2020 Rady Powiatu Kwidzyńskiego z dnia 26 października 2020 r.), str. 75-76.

⁴⁰ „PLK z umową na dokumentację projektową rewitalizacji linii kolejowej nr 207, Grudziądz – Gradeja”, Kurier Kolejowy, 9 marca 2021 r. [<https://kurier-kolejowy.pl/aktualnosci/37905/plk-z-umowa-na-dokumentacje-projektowa-rewitalizacji-linii-kolejowej-nr-207--grudziadz-gardeja.html>]

wyznaczenia nowych linii i korytarzy kolejowych uznano za zasadne uwzględnienie również wariantu łączącego Grudziądz z Gdańskiem⁴¹.

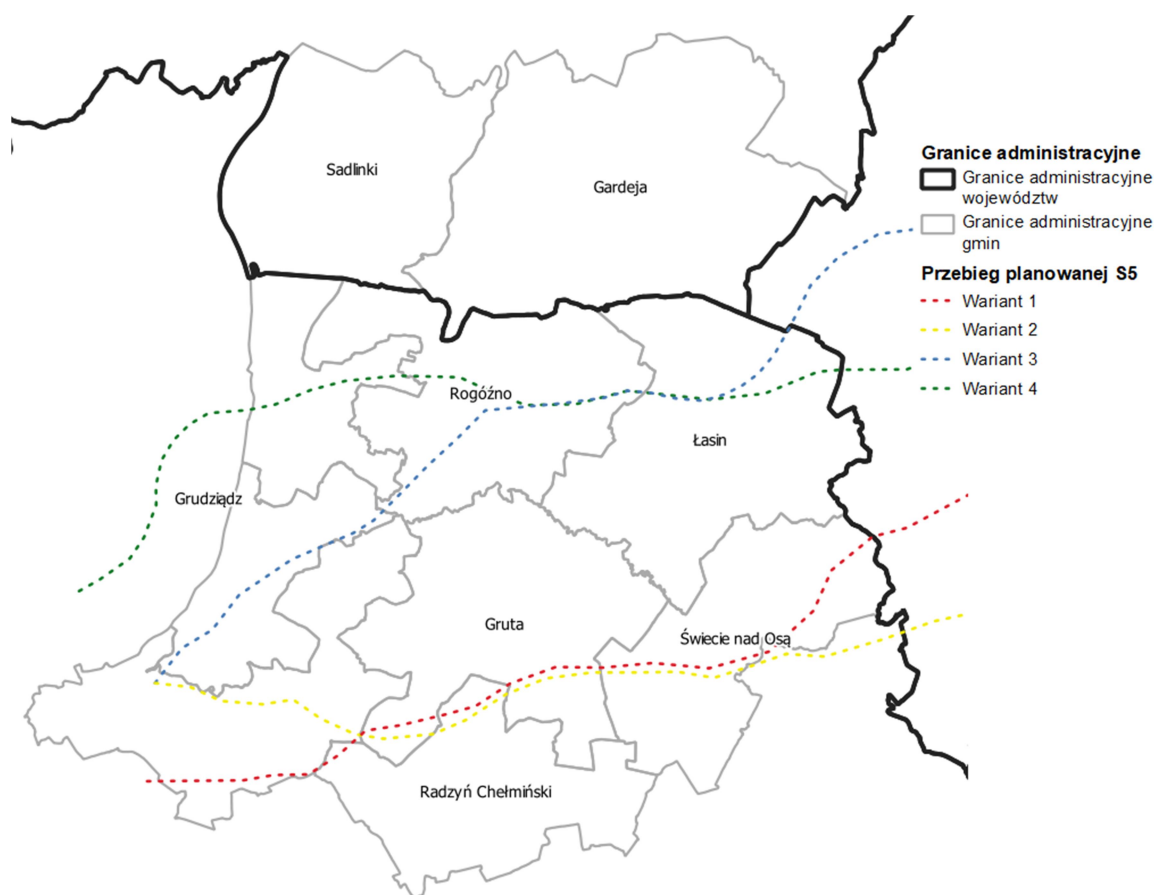
Na analizowanym obszarze nie ma lotniska obsługującego ruch pasażerski – najbliższe lotnisko znajduje się w Bydgoszczy: port lotniczy Bydgoszcz – Szwederowo, które posiada status portu międzynarodowego. Ponadto w powiecie występuje jedno lotnisko cywilne pełniące funkcje sportowo-usługowe: Aeroklub Nadwiślański w Lisich Kątach koło Grudziądza.

Rysunek 13: Sieć komunikacyjna analizowanego obszaru

Źródło: opracowanie własne

⁴¹ „Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego”, wersja 5.0 z lutego 2021 r.

Rysunek 14: Projektowany przebieg drogi S5

Źródło: opracowanie własne

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Do podstawowej infrastruktury technicznej zalicza się sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez GUS na analizowanym obszarze funkcjonowało łącznie: 1.723,8 km sieci wodociągowej; 529,6 km sieci kanalizacyjnej oraz 436,4 km sieci gazowej.

System zwodociągowania i skanalizowania zdecydowanie lepszy jest na terenach miejskich aniżeli wiejskich, co wynika z rozmieszczenia miejscowości i przysiółków. W każdej z analizowanych jednostek samorządowych najlepiej rozwinięta jest sieć wodociągowa. Rozwój kanalizacji sanitarnej przedstawia się zdecydowanie gorzej, ponieważ jest to system dużo droższy w budowie niż wodociąg, a więc tego typu inwestycje są zależne od możliwości finansowych gminy. Na możliwości rozbudowy kanalizacji wpływa również położenie danego obszaru oraz gęstość zaludnienia. Wiele źródeł finansowania na szczeblu krajowym i unijnym uzależniona jest od uzyskania wskaźnika koncentracji⁴² dla danej inwestycji, co ogranicza możliwość skanalizowania słabiej zaludnionych obszarów wiejskich. W latach 2015 – 2020 najwięcej sieci kanalizacyjnej wybudowano w gminie Grudziądz (+16,2 km) oraz w gminie-miasto

⁴² Wartość wskaźnika koncentracji musi wynosić co najmniej 120 os./1 km planowanej sieci. Dopuszczalne jest stosowanie wskaźnika na poziomie 90 os./1 km pod określonymi warunkami (najczęściej na obszarach znajdujących się w zasięgu form ochrony przyrody).

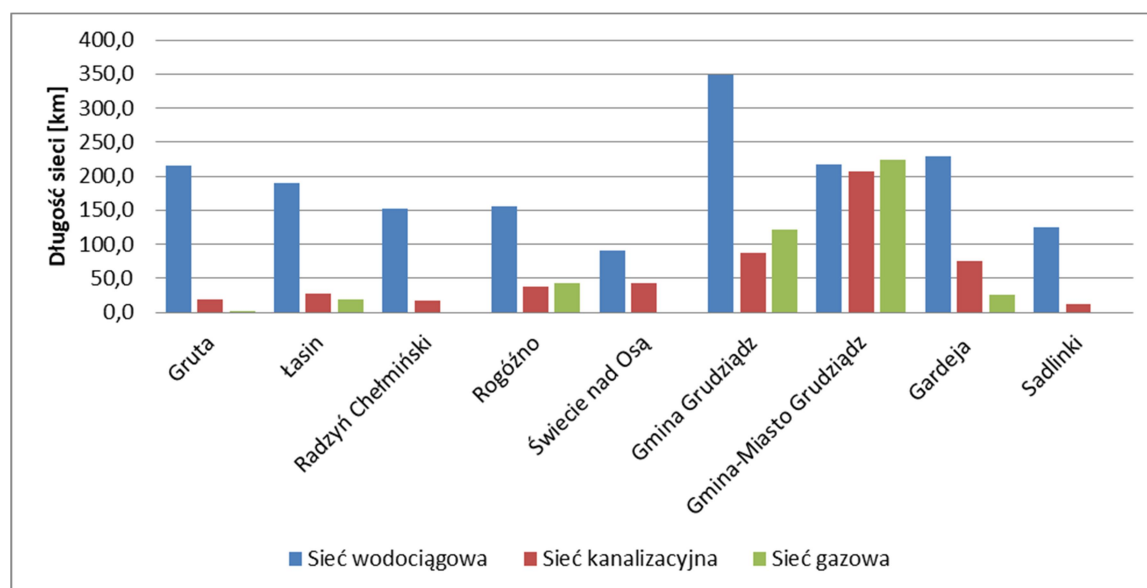
Grudziądz (+9,7 km). W pozostałych jednostkach długość sieci nie uległa zmianie lub były to wartości symboliczne (Gardeja +0,2 km; Sadlinki +0,1 km).

Zasięg sieci gazowej jest bardzo ograniczony. Najbardziej zgazyfikowanymi jednostkami są gmina-miasto i gmina Grudziądz oraz gmina Rogóżno; w pozostałych jednostkach długość sieci gazowej jest niewielka lub nie występuje wcale.

Tabela 25: Długość podstawowych sieci infrastruktury technicznej na terenie analizowanych JST w 2020 r. [km]

JST	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa
Gruta	215,0	19,4	2,5
Łasin	190,0	27,8	19,7
Radzyń Chełmiński	151,9	18,1	0,0
Rogóżno	155,2	38,0	43,3
Świecie nad Osą	90,1	42,5	0,0
Gmina Grudziądz	349,6	88,2	122,0
Gmina-Miasto Grudziądz	217,2	206,8	223,7
Gardeja	229,1	76,0	25,1
Sadlinki	125,7	12,8	0,0
Suma	1.723,8	529,6	436,4

Źródło: GUS

Wykres 35: Długość podstawowych sieci infrastruktury technicznej na terenie analizowanych JST w 2020 r.

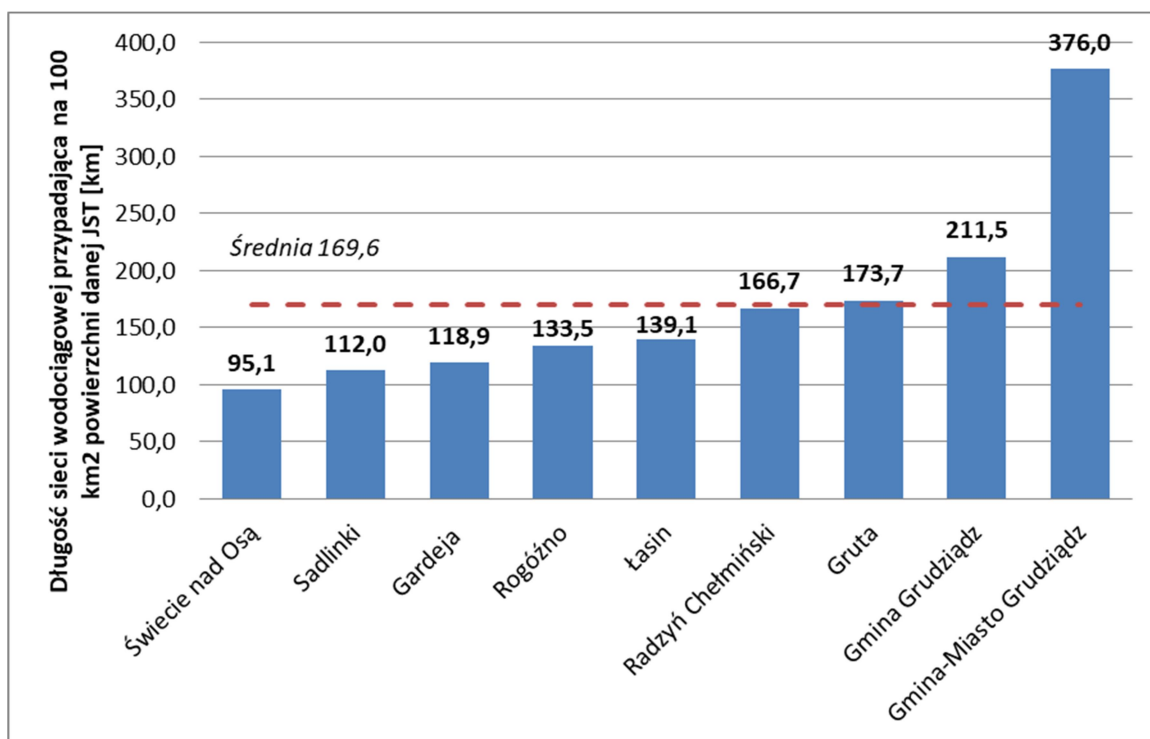
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Aby porównać jednostki samorządowe posłużono się wskaźnikiem długości sieci przypadającym na 100 km² powierzchni danej gminy. Największa długość sieci – zarówno w przypadku wodociągu, kanalizacji i gazu – na 100 km² powierzchni przypada w gminie-miasto Grudziądz, dalej w gminie Grudziądz. Na trzecim miejscu w zakresie wysokości wskaźnika znajdują się: sieć wodociągowa – Gruta, sieć kanalizacyjna – Świecie nad Osą, sieć gazowa – Rogóżno.

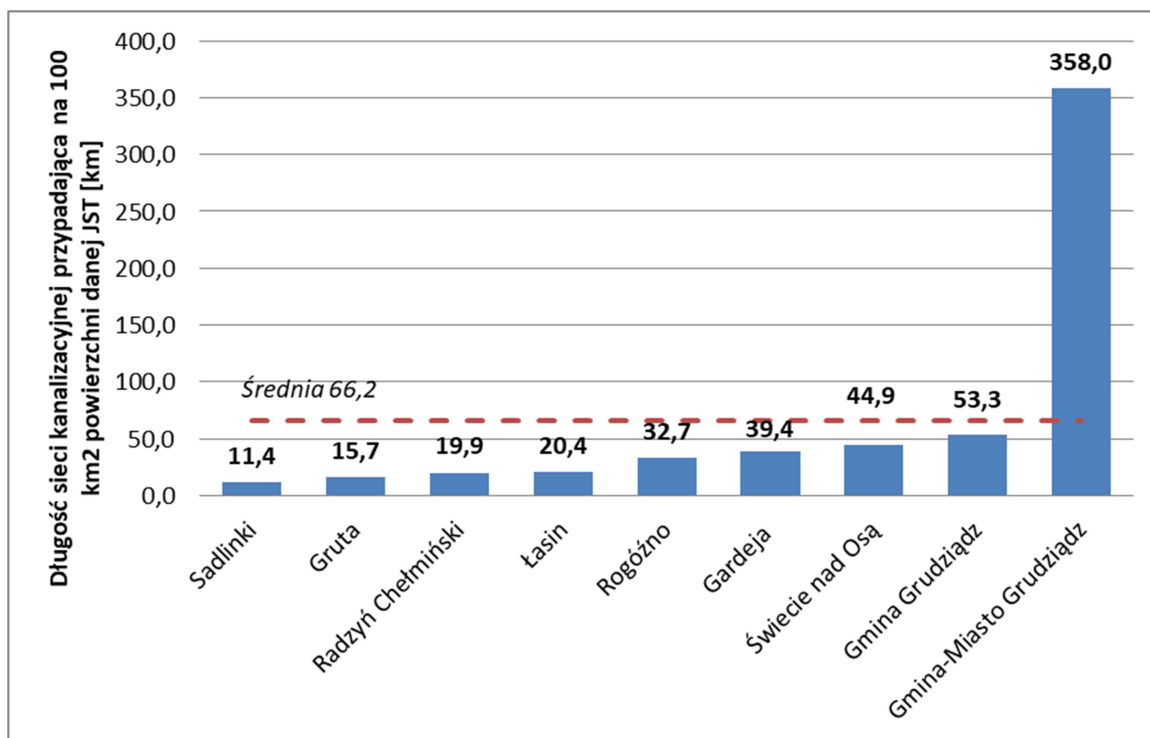
Tabela 26: Długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej przypadająca na 100 km² powierzchni danej JST w 2020 r.

JST	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa
Gruta	173,7	15,7	2,0
Łasin	139,1	20,4	9,9
Radzyń Chełmiński	166,7	19,9	0,0
Rogóżno	133,5	32,7	10,5
Świecie nad Osą	95,1	44,9	0,0
Gmina Grudziądz	211,5	53,3	49,8
Gmina-Miasto Grudziądz	376,0	358,0	382,3
Gardeja	118,9	39,4	0,1
Sadlinki	112,0	11,4	0,0
Średnia	169,6	66,2	50,5

Źródło: GUS

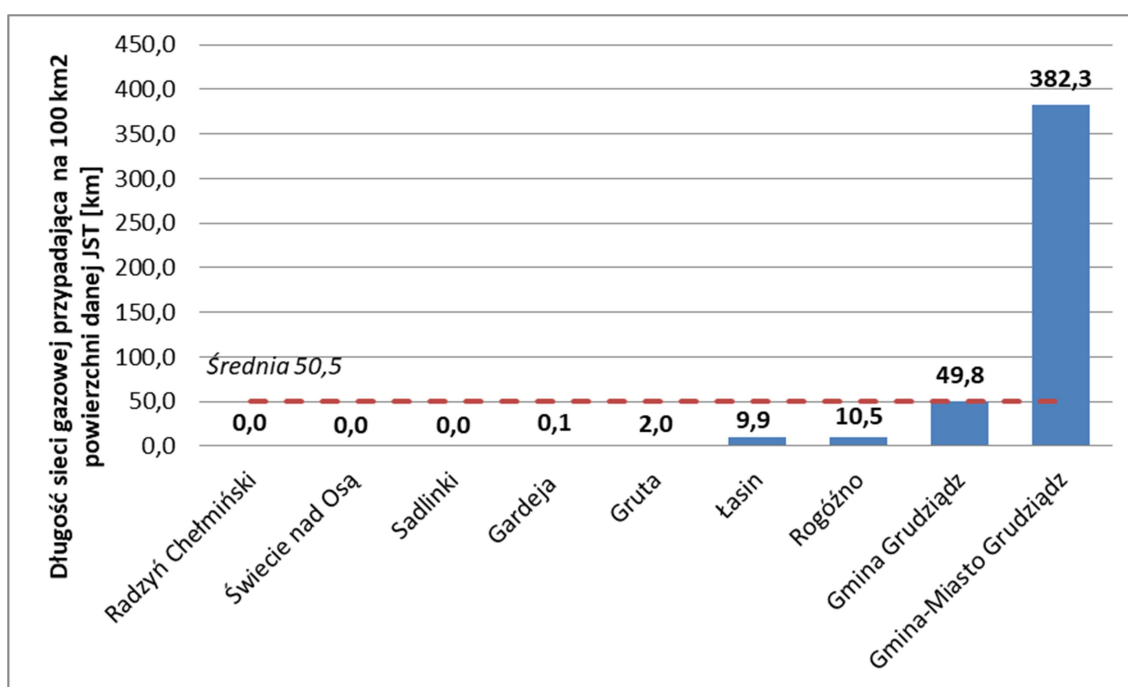
Wykres 36: Długość sieci wodociągowej przypadająca na 100 km² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 37: Długość sieci kanalizacyjnej przypadająca na 100 km² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 38: Długość sieci gazowej przypadająca na 100 km² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2020 r. udział mieszkańców korzystających z danej infrastruktury technicznej w ogólnej liczbie ludności JST przedstawiał się następująco:

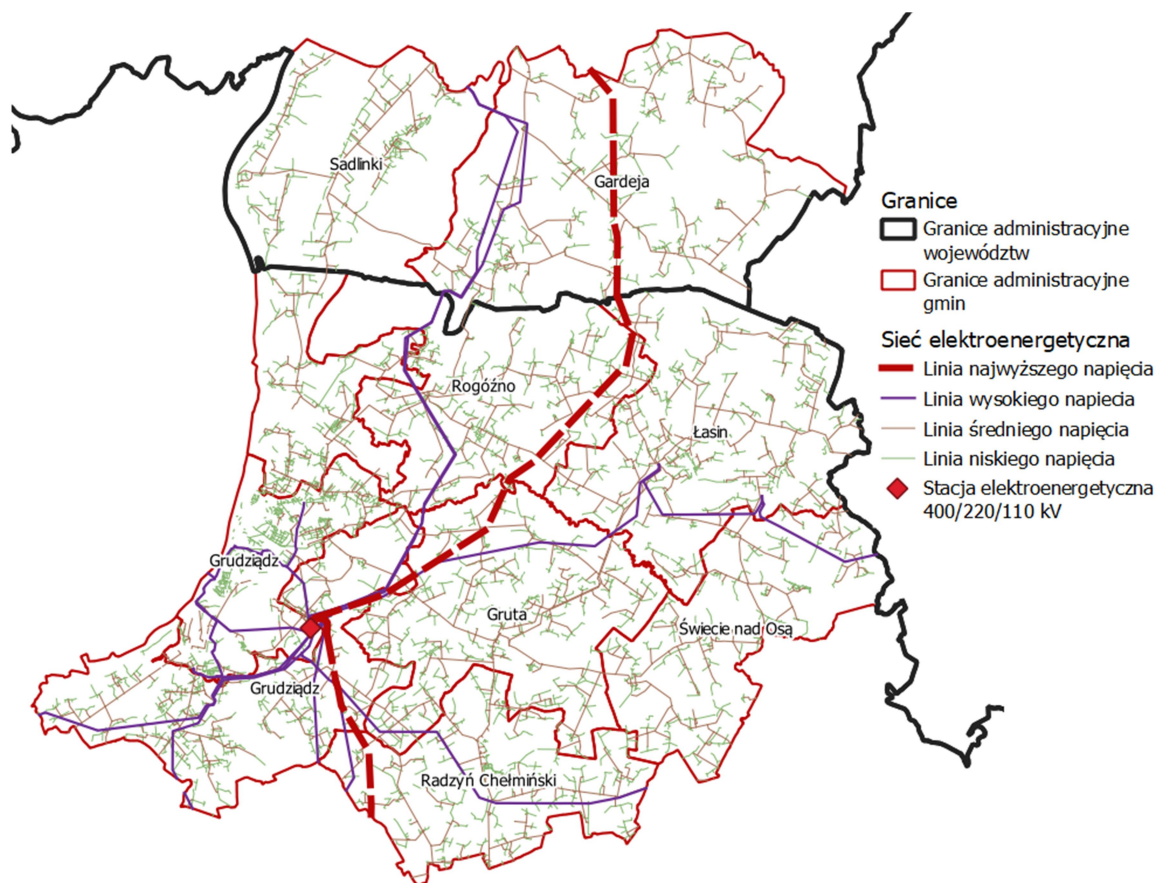
- średnio 93,2% mieszkańców analizowanego obszaru korzysta z sieci wodociągowej. Najwięcej w gminie Świecie nad Osą (99,2%), najmniej w gminie Sadlinki (81,1%).
- średnio 46,7% mieszkańców analizowanego obszaru korzysta z sieci kanalizacyjnej. Najwięcej w gminie-miasto Grudziądz (92,2%), najmniej w gminie Sadlinki (28,3%).
- średnio 18,4% mieszkańców analizowanego obszaru korzysta z sieci gazowej. Najwięcej w gminie miejskiej Grudziądz (87,5%), najmniej w gminie Gardeja (0,1%). W gminach Radzyń Chełmiński, Świecie nad Osą oraz Sadlinki nie ma sieci gazowej.

Tabela 27: Udział osób korzystających z instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych w ogólnej liczbie mieszkańców danej JST [%] w 2020 r.

JST	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa
Gruta	93,4	46,6	1,2
Łasin	87,8	46,2	42,4
Radzyń Chełmiński	95,6	40,0	0,0
Rogóžno	92,3	30,5	8,1
Świecie nad Osą	99,2	52,4	0,0
Gmina Grudziądz	94,8	36,2	26,1
Gmina-Miasto Grudziądz	96,2	92,2	87,5
Gardeja	98,8	48,1	0,1
Sadlinki	81,1	28,3	0,0
Średnia	93,2	46,7	18,4

Źródło: GUS

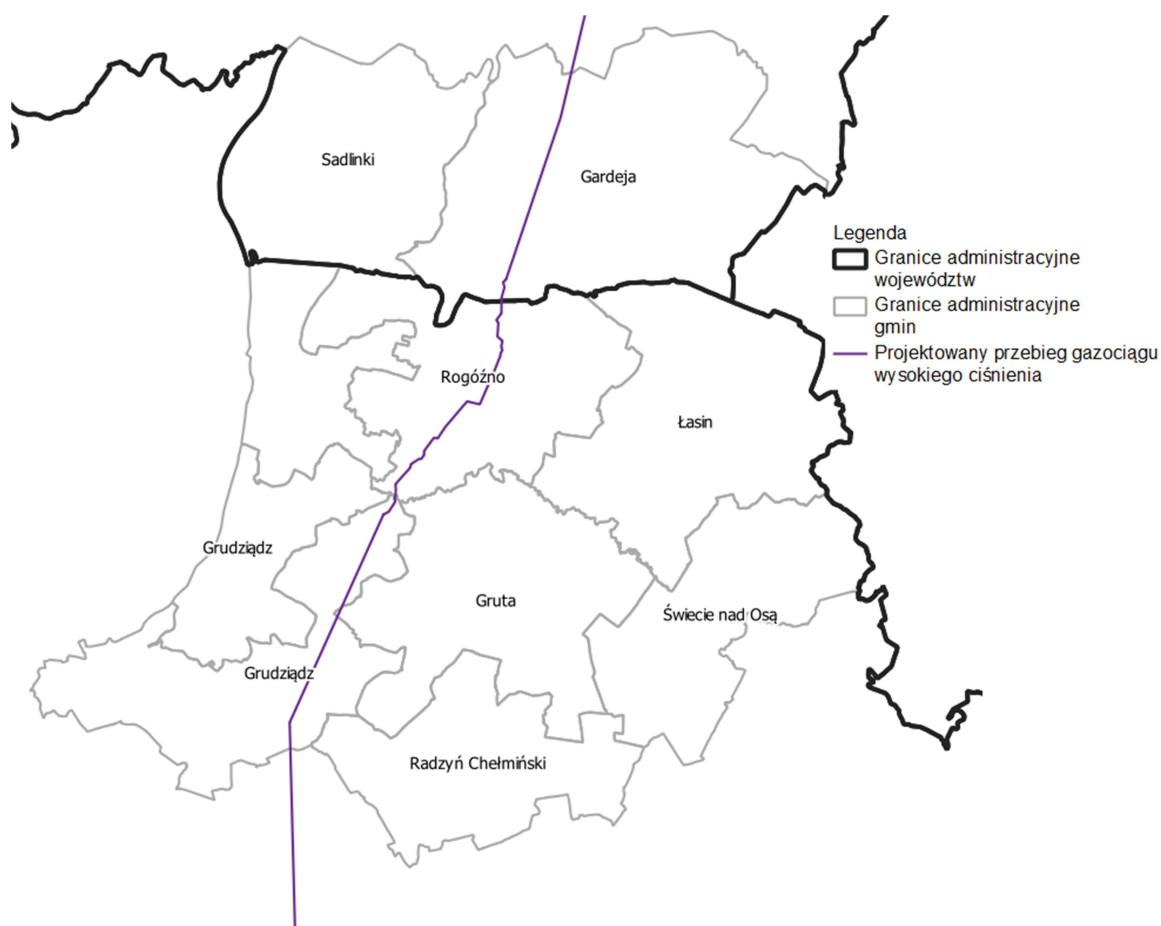
Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dostawcą energii elektrycznej są Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Północ S.A. (stacje i linie o napięciu 400 kV i 220 kV) oraz spółki: ENERGA – Operator S.A. i ENEA Operator Sp. z o.o. (stacje i linie o napięciu 110 kV i niższym). Powiat grudziądzki, w tym gmina Rogóžno, podlega pod spółkę ENERGA.

Rysunek 15: Sieć elektroenergetyczna na obszarze analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIS Support oraz projektu *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*

W obrębie analizowanych jednostek projektowana jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia Gustorzyn – Gardeja, którego część (ok. 12 km) będzie przebiegać w gminie Rogóżno przez miejscowości: Kłódkę, Rogóżno, Gubiny i Budy. Inwestycja ta jest związana z realizacją Programu FSRU (ang. Floating Storage Regasification Unit), w ramach którego planowane jest posadowienie w rejonie Gdańska pływającego terminalu, służącego do odbioru dostarczanego drogą morską skroplonego gazu ziemnego. Obecnie trwa faza projektowa oraz konsultacje z mieszkańcami gmin.

Rysunek 16: Projektowany przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych spółki Gaz-System

PODSUMOWANIE

Porównanie JST pod względem przestrzenno-funkcyjnym nie jest aż tak jednoznaczne, jak w przypadku poprzednich sfer rozwoju społeczno-gospodarczego. Czynniki i uwarunkowania występujące w przestrzeni, nawet wyrażone liczbowo, nie zawsze dokładnie odpowiadają rzeczywistości i faktycznym potrzebom mieszkańców.

W najlepszej sytuacji pod względem komunikacyjnym jest gmina-miasto Grudziądz i zachodnia część analizowanego obszaru. Im dalej na wschód, tym sieć komunikacyjna staje się mniej gęsta. Dostępność komunikacyjną, nie tylko dla mieszkańców regionu, ale również podróżujących na Warmię i Mazury, poprawi budowa drogi ekspresowej S5. Stworzenie nowego korytarza komunikacyjnego z węzłami definitywnie zwiększy atrakcyjność inwestycyjną przyległych terenów, co samorządy lokalne mogą wykorzystać do tworzenia stref przemysłowych.

Ich wyznaczenie winno być oparte o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których na analizowanym obszarze jest stosunkowo niewiele. Największe pokrycie powierzchni MPZP występuje w gminie-miasto Grudziądz, Świeciu nad Osą i Radzynie Chełmińskim; najmniejsze w Łasinie, Rogóżnie i Sadlinkach. Wyznaczanie planów miejscowych jest istotne ze względu na rozprzestrzeniającą się zabudowę mieszkaniową. Rośnie nie tylko liczba mieszkań, ale również ich

powierzchnia. Największa występuje w gminach Grudziądz, Gruta i Łasin; najmniejsza w Świeciu nad Osą, Gardei i Sadlinkach.

Pod względem dostępu do obiektów kultury: bibliotek, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic najlepsza sytuacja występuje w gminach Radzyń Chełmiński i Świecie nad Osą. Mierniki wskazują, że najsłabszy dostęp do tej infrastruktury mają mieszkańcy gminy-miasto i gminy Grudziądz, należy tutaj jednak brać pod uwagę, że liczba ludności tych JST również jest zdecydowanie większa niż w pozostałych jednostkach. W gminie miejskiej występuje na pewno łatwiejszy dojazd do obiektów usługowych, aniżeli na terenach wiejskich.

Dostępność do żłobków w większości analizowanych jednostek jest niekorzystna – takie usługi po prostu nie są świadczone. Lepiej jest w przypadku przedszkoli, choć i w tym przypadku liczba oferowanych miejsc jest niewystarczająca. W zakresie opieki przedszkolnej najbardziej niekorzystna sytuacja występuje w gminie Rogóżno.

Dostęp do podstawowego uzbrojenia terenu jest dość zróżnicowany. Biorąc pod uwagę samą długość czynnej sieci rozdzielczej na 100 km² najlepiej prezentują się gmina-miasto i gmina Grudziądz. Jest to wynik gęstszej zabudowy niż na obszarach wiejskich, co ułatwia realizację takich inwestycji. Nie zawsze jednak przekłada się to na dużą liczbę osób przyłączonych i korzystających z sieci. Np. w gminie Grudziądz mimo wysokich wskaźników długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, udział osób korzystających z sieci wodociągowej jest raczej przeciętny, natomiast w przypadku sieci kanalizacyjnej – jest jednym z najniższych w analizowanym obszarze.

Przygotowane przez GUS wskaźniki wskazują, że pod względem długości sieci oraz liczby osób podłączonych najgorzej wypada gmina Sadlinki. Gmina Rogóżno przynależy do jednostek słabo rozwiniętych pod względem dostępności do podstawowych mediów.

Tabela 28: Zestawienie podstawowych wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.]

JST	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m2]	Liczba bibliotek publicznych na 10 tys. mieszkańców	Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. mieszkańców	Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1.000 dzieci w wieku do lat 3	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat
Gruta	1,1	25,0	6,2	1,6	133	693
Łasin	0,2	25,1	1,3	1,3	0	683
Radzyń Chełmiński	42,7	24,7	4,3	2,2	103	765
Rogóżno	0,1	24,3	2,4	2,4	0	199
Świecie nad Osą	40,5	20,5	4,8	2,4	0	610
Gmina Grudziądz	4,8	31,9	1,5	0,8	0	696
Gmina-Miasto Grudziądz	65,6	24,7	1	0,1	97	97
Gardeja	8,0	20,4	3,6	1,2	0	523
Sadlinki	0,04	23,5	1,7	0,0	0	520
Średnia	18,1	24,5	3,0	1,3	37,0	531,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 29: Zestawienie podstawowych wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.] - cd

JST	Sieć rozdzielcza na 100 km ² wodociąg [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ² kanalizacja [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ² gazowa [km]	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności		
				Wodociąg	Kanalizacja	Gazociąg
Gruta	173,7	15,7	2,0	93,4	46,6	1,2
Łasin	139,1	20,4	9,9	87,8	46,2	42,4
Radzyń Chełmiński	166,7	19,9	0,0	95,6	40,0	0,0
Rogóżno	133,5	32,7	10,5	92,3	30,5	8,1
Świecie nad Osą	95,1	44,9	0,0	99,2	52,4	0,0
Gmina Grudziądz	211,5	53,3	49,8	94,8	36,2	26,1
Gmina-Miasto Grudziądz	376,0	358,0	382,3	96,2	92,2	87,5
Gardeja	118,9	39,4	0,1	98,8	48,1	0,1
Sadlinki	112,0	11,4	0,0	81,1	28,3	0,0
Średnia	169,6	66,2	50,5	93,2	46,7	18,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.4. Struktura środowiskowa

Zgodnie z Centralną Bazą Danych Geologicznych, prowadzoną przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, większość analizowanego obszaru położona jest na glinach zwałowych oraz piaskach i żwirach lodowcowych. Miejscowo w gminach: Gardeja, Rogóžno, Gruta, Łasin występują piaski i żwiry sandrowe. W dolinie Wisły, na obszarze gminy i gminy-miasta Grudziądz oraz gminy Sadlinki, wykształciły się piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły. W obszarze gmin: Sadlinki, Rogóžno, Grudziądz i gminy-miasta Grudziądza występują piaski eoliczne, natomiast na terenie gminy Radzyń Chełmiński można się natknąć na żwiry, piaski, głazy i gliny moren czołowych.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na obszarze analizowanych gmin znajduje się szereg form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 84). W podziale na poszczególne gminy zestawienie przedstawia się następująco:

1. Gmina Gruta:

- Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”
- Obszar chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”
- Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędzowej Doliny Wisły”
- Rezerwat „Dolina Osy”
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Słupski Gródek nad Osą”
- Użytek ekologiczny „Słup III”
- Użytek ekologiczny „Orle I”
- 16 użytków ekologicznych bez nazwy
- Pomniki przyrody

2. Gmina Łasin:

- Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”
- Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”
- Rezerwat „Dolina Osy”
- 11 użytków ekologicznych „Przesławice” („Przesławice I” – „Przesławice XI”)
- Użytek ekologiczny „Szczepanki I”
- Użytek ekologiczny „Szczepanki II”
- 9 użytków ekologicznych bez nazwy
- Pomniki przyrody

3. Gmina Radzyń Chełmiński:

- Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędzowej Doliny Wisły”
- 3 użytki ekologiczne bez nazwy
- 4 pomniki przyrody

4. Gmina Rogóžno:

- Obszar chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”
- Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędzowej Doliny Wisły”
- Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”
- Rezerwat „Rogóžno Zamek”
- Rezerwat „Dolina Osy”
- Rezerwat Jamy wraz z otuliną
- Park krajobrazowy „Góry Łosiowe”

- Stanowisko dokumentacyjne „Białochowo”
 - Użytek ekologiczny „Rogóźno I”
 - Użytek ekologiczny „Rogóźno II”
 - Użytek ekologiczny „Skurgwy II”
 - 52 użytki ekologiczne bez nazwy
 - Pomniki przyrody
5. Gmina Świecie nad Osą:
- Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”
 - Użytek ekologiczny „Lisnowo VI”
 - 22 użytki ekologiczne bez nazwy
 - Pomniki przyrody
6. Gmina Grudziądz:
- Park krajobrazowy „Góry Łosiowe”
 - Chełmiński Park Krajobrazowy
 - Nadwiślański Park Krajobrazowy
 - Obszar chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”
 - Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędziowej Doliny Wisły”
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”
 - Obszar Natura 2000 „Cytadela Grudziądz”
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Dolnej Wisły”
 - Niewielki fragment stanowiska dokumentacyjnego „Białochowo”
 - Użytek ekologiczny „Kobylanka I”
 - Użytek ekologiczny „Wielki Welcz IV”
 - Użytek ekologiczny „Wielki Welcz III”
 - Użytek ekologiczny „Piaski I”
 - Użytek ekologiczny „Turznice II”
 - 43 użytki ekologiczne bez nazwy
 - Pomniki przyrody
7. Gmina-Miasto Grudziądz:
- Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędziowej Doliny Wisły”
 - Obszar Natura 2000 „Cytadela Grudziądz”
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Dolnej Wisły”
 - Użytek ekologiczny „Ostoja Miłoleśna”
 - Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park Miejski”
 - Pomniki przyrody
8. Gmina Gardeja:
- Morawski obszar chronionego krajobrazu
 - Sadliński obszar chronionego krajobrazu
 - Użytek ekologiczny „Łąka Prezesa”
 - Użytek ekologiczny „Żurawie Bagno”
 - Użytek ekologiczny „Łosiowe Bagno”
9. Gmina Sadlinki:
- Nadwiślański obszar chronionego krajobrazu
 - Obszar chronionego krajobrazu „Doliny Kwidzyńskiej
 - Sadliński obszar chronionego krajobrazu
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Wisła”
 - Obszar Natura 2000 „Dolina Dolnej Wisły”

— Użytek ekologiczny „Las Nebrowski”

Potencjalne zagospodarowanie terenów prawnie chronionych wiąże się z szeregiem nakazów i zakazów określonych w aktach prawnych dla danej formy ochrony. Sieć obszarów chronionych w analizowanych jednostkach jest szeroka i spójna, pozwala więc na stworzenie atrakcyjnych terenów turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych. Zwłaszcza przy wyznaczaniu kolejnych szlaków pieszych i rowerowych wskazana jest współpraca jednostek samorządowych.

TERENY OSUWISKOWE

Zgodnie z Systemem Osłony Przeciwosuwiskowej⁴³ na analizowanym obszarze występują obszary osuwiskowe i zagrożone ruchami masowymi. Tereny osuwiskowe występują w dwóch głównych pasmach:

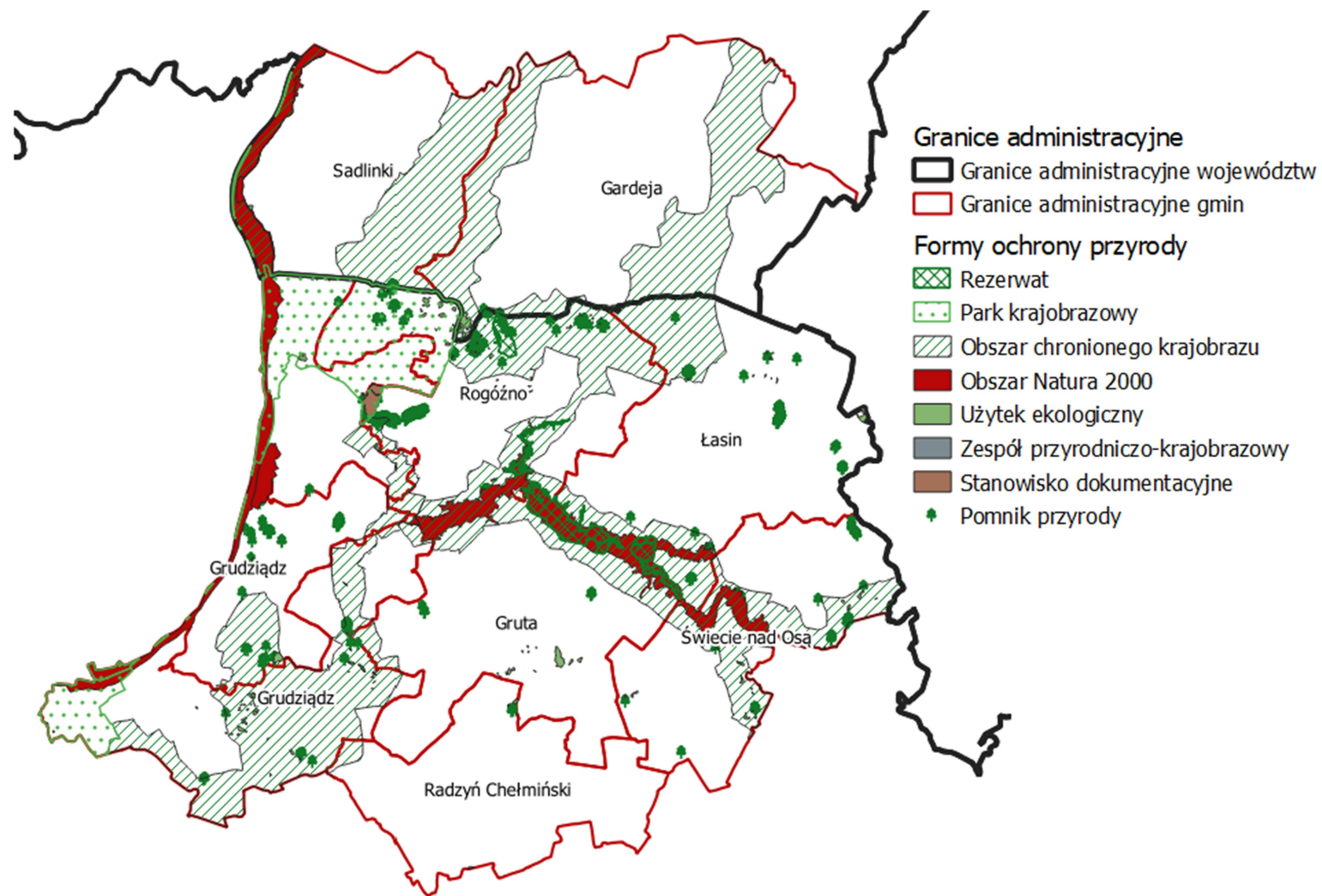
- na terenie gminy-miasto i gminy Grudziądz – wzdłuż koryta Wisły,
- na terenie gmin: Rogóżno, Gruta, Łasin, Świecie nad Osą – ich występowanie pokrywa się z obszarem Natura 2000 „Dolina Osy”.

Ponadto pojedyncze tereny osuwisk występują w gminach Gruta, Świecie nad Osą, Łasin i w gminie Grudziądz.

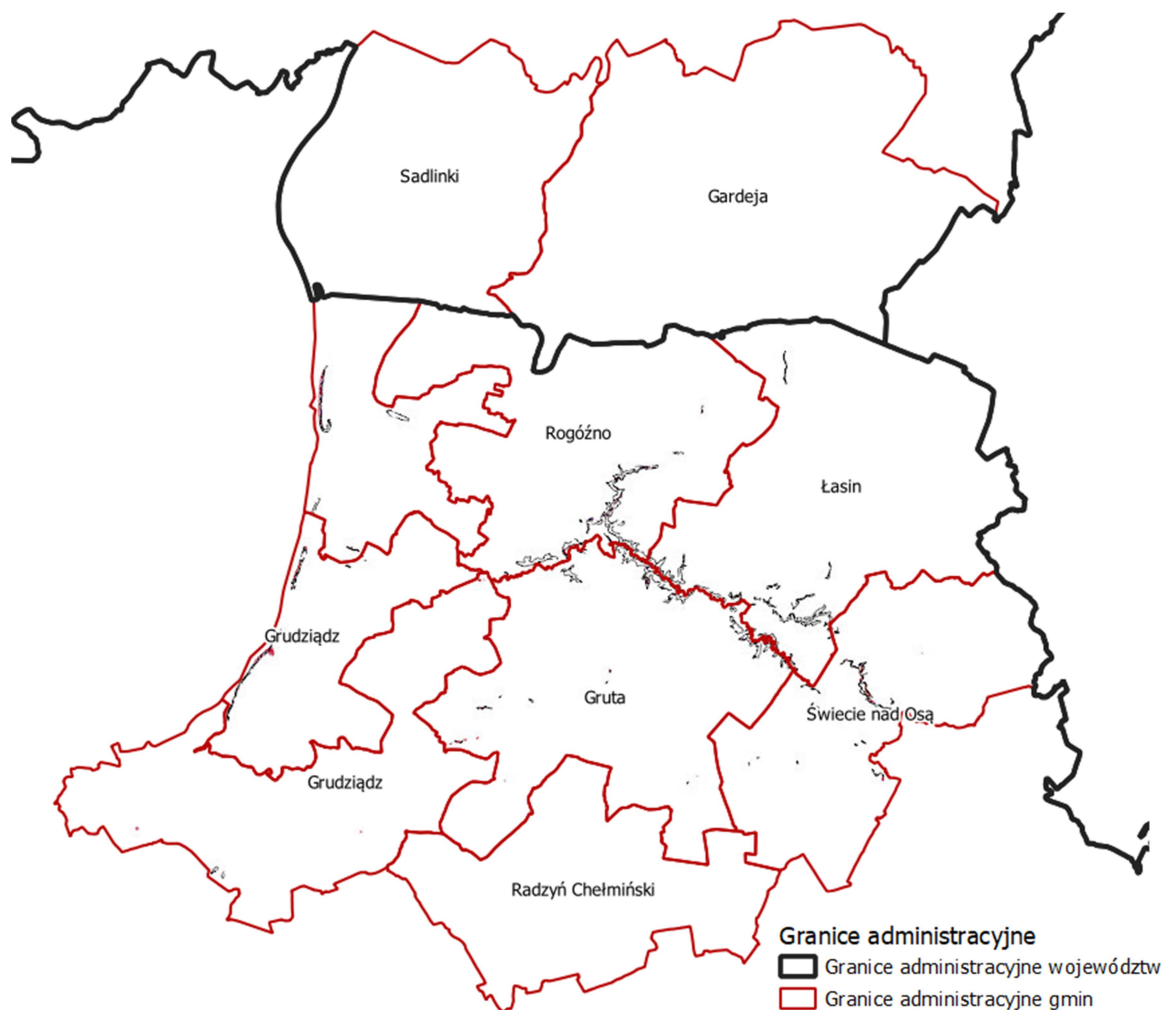
Jeśli jakakolwiek zabudowa znajduje się w obrębie osuwisk, nawet osuwisk określanych jako „nieaktywne”, należy wykonać dodatkowe zabezpieczenia (np. wzmocnienie fundamentów czy drenaż), ograniczyć dalszą rozbudowę w pionie i w poziomie, zaniechać prowadzenia prac, które mogą prowadzić do naruszenia stabilności stoku (np. dociążania czy podcinania stoku). Zagospodarowanie w okolicach stoku należy obserwować pod kątem pęknięć ścian budynków, uszkodzeń infrastruktury liniowej, zmian w ukształtowaniu terenu (np. pojawiania się szczelin i zapadnięć w gruncie), nagłych wypływów wód gruntowych lub zmian poziomu wody w studniach⁴⁴.

⁴³ System Osłony Przeciwosuwiskowej prowadzony przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy: <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO>

⁴⁴ Wskazówki dot. unikania zagrożeń osuwiskowych publikowane przez PIG-PIB.

Rysunek 17: Formy ochrony przyrody na obszarze analizowanych JST
 Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Rysunek 18: Tereny osuwiskowe i zagrożone ruchami masowymi na obszarze analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej PIG-PIB

WODY PODZIEMNE

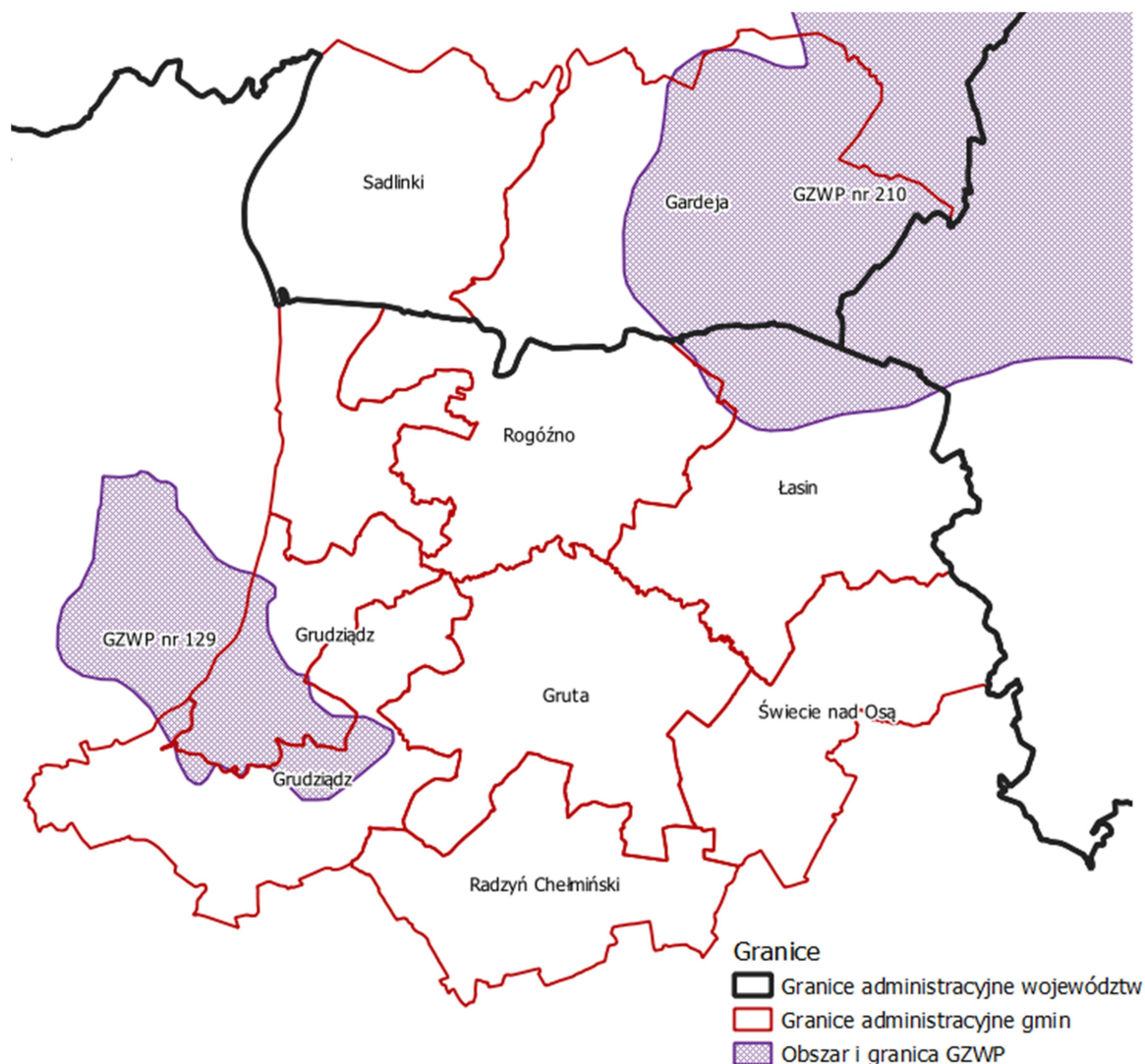
W granicach analizowanego obszaru znajdują się 2 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). Poniżej przedstawione informacje pochodzą z opracowania pn. „*Informator PSH. Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce*”⁴⁵.

W obrębie gminy i miasta Grudziądz występuje GZWP nr 129 „Dolina rzeki Dolna Osa”. Zbiornik ten był dokumentowany w 2011 r., a wynikiem prowadzonych prac była „*Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 129 Dolina rzeki Dolna Osa*”. Jest to zbiornik porowy o stratygrafii czwartorzędowej. Jakość wód podziemnych w obrębie zbiornika jest zróżnicowana. W części lewobrzeżnej w otworach zlokalizowanych w obrębie Kępy Górnej Grupy i na obszarach tarasów nadzalewowych jakość wód odpowiada na ogół klasie II i III. W części prawobrzeżnej, z uwagi na stężenia amoniaku oraz żelaza i manganu, jakość wód jest zmienna i w części ujęć odpowiada klasie IV lub V. Przeważającą część zbiornika to obszary podatne i bardzo podatne na antropopresję. Zagrożenia dla jakości wód GZWP nr 129

⁴⁵ [Red. nauk.] Mikołajków J., Sadurski A., Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2017.

związane są z gospodarką rolną i osadnictwem, zwłaszcza gospodarką ściekową. Część terenu zbiornika chroniona jest przez ustanowione obszary ochrony przyrodniczej, na których większość potencjalnych zagrożeń jest wyeliminowana lub w istotny sposób ograniczona.

W obrębie gmin Gardeja i Łasin oraz w bardzo niewielkim stopniu na terenie gminy Rogóżno (północno-wschodnia granica z gminą Łasin) znajduje się GZWP nr 210 „Iława”. Zbiornik ten był pierwotnie dokumentowany w 1996 r. („*Dokumentacja hydrogeologiczna głównych zbiorników wód podziemnych nr 209 Karnicki, nr 210 Iławski, nr 211 Samborowski*”). Reambulację przeprowadzono w 2011 r., na podstawie której powstał „*Dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem Obszarów Ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 210 Iława*”. Jest to zbiornik czwartorzędowy o stratygrafii czwartorzędowej. Na przeważającej części terenu GZWP nr 210 wody zaliczono do III klasy, w mniejszej części do klasy II. Badania przeprowadzone w 2010 r. wykazały, że jakość wody w obrębie GZWP nr 210 nie odbiegała od tła hydrogeochemicznego. Podwyższone stężenia jonów żelaza i manganu w tych wodach są wynikiem naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych. Stężenia pozostałych składników mieściły się w granicach wartości wymaganych dla wód do picia. Badania nie wykazały zanieczyszczeń antropogenicznych. Większość obszaru GZWP nr 210 to tereny o bardzo małej podatności na zanieczyszczenie. Głównym zagrożeniem dla jakości wód podziemnych może być nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach pozbawionych kanalizacji sanitarnej i gospodarka odpadami oraz zanieczyszczenia rolnicze.

Rysunek 19: Obszar i granice GZWP w zasięgu analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych PIG-PIB

Analizowany obszar znajduje się również w zasięgu 4 Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd), zgodnie z podziałem na 172 części wód⁴⁶:

- JCWPd nr 29: miasto i gmina Grudziądz, część gminy Sadlinki,
- JCWPd nr 30: gminy Sadlinki i Gardeja,
- JCWPd nr 38: stosunkowo niewielka, południowa część gminy Grudziądz,
- JCWPd nr 39: obejmuje większość gmin analizowanego obszaru.

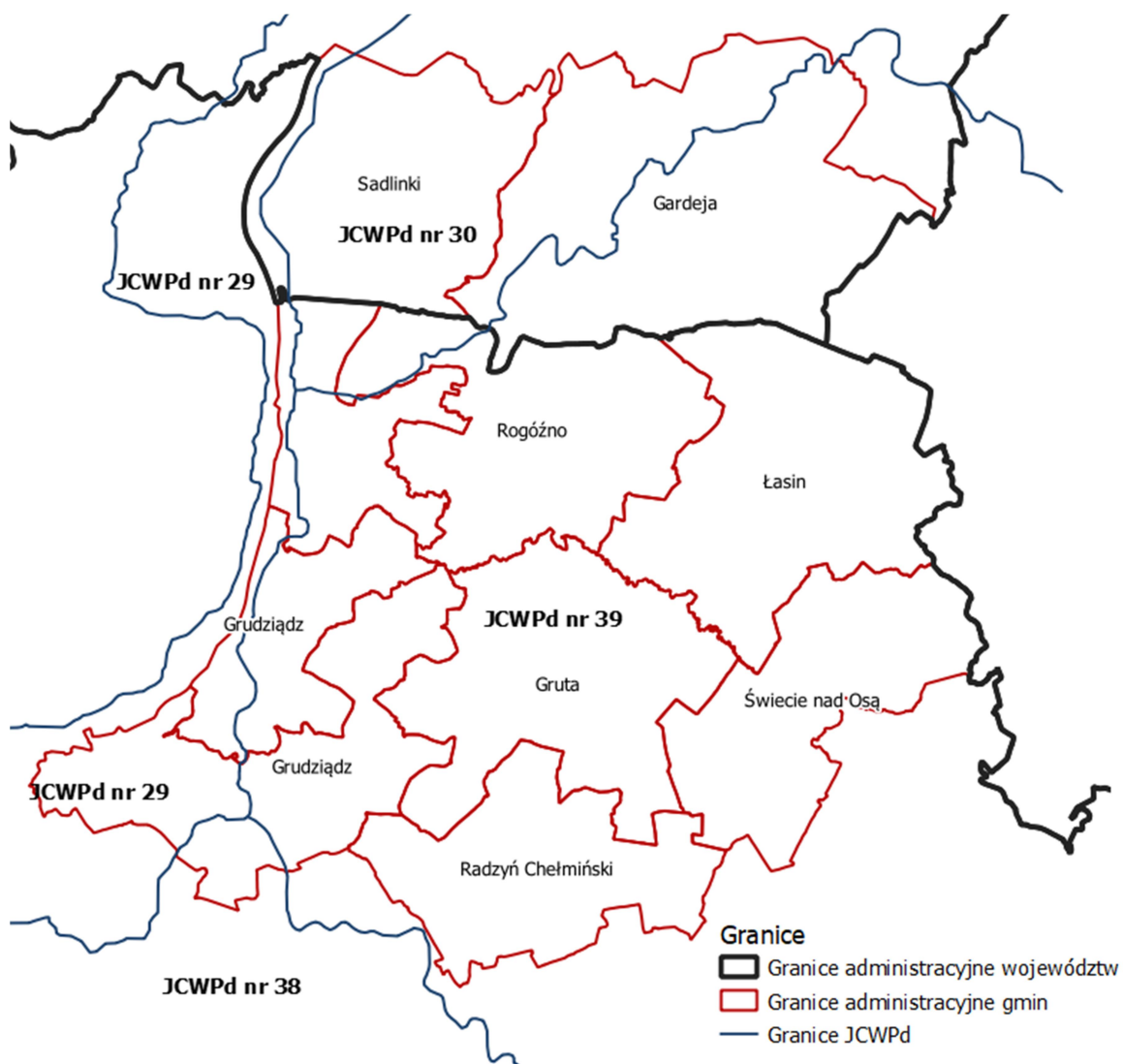
Stan wód, zgodnie z kartami informacyjnymi JCWPd, przedstawia się następująco:

⁴⁶ W ramach prac nad przygotowaniem II aktualizacji Planów Gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy przeprowadzony został przegląd granic JCWPd, na podstawie którego wyróżniono 174 JCWPd. Podział ten będzie obowiązujący w latach 2022 – 2027. Podział ten jest oparty na 172 JCWPd obowiązujących w latach 2016 – 2021, a różnica pomiędzy nimi wynika z wyeliminowania sytuacji, gdy jedna JCWPd będzie obejmowała obszar kilku dorzeczy – wyodrębniono zatem JCWPd nr 173 (dorzecze Banówki) i JCWPd nr 174 (dorzecze Świeżej), które zostały wydzielone z JCWPd nr 20. Z analizy map opublikowanych przez PIG-PIB wynika, że granice JCWPd znajdujących się na analizowanym obszarze gmin wokół Rogóżna nie uległy zmianie w stosunku do podziału na 172 JCWPd.

Tabela 30: Ocena stanu JCWPd znajdujących się w zasięgu analizowanych JST (stan na 2012 r.)

Nr JCWPd	JCWPd nr 29	JCWPd nr 30	JCWPd nr 38	JCWPd nr 39
Stan ilościowy	Dobry	Dobry	Dobry	Dobry
Stan chemiczny	Dobry	Dobry	Dobry	Dobry
Ogólna ocena stanu JCWPd	Dobry	Dobry	Dobry	Dobry
Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	Niezagrożona	Zagrożona	Niezagrożona	Niezagrożona
Przyczyna zagrożenia niespełnienia celów środowiskowych	---	Przyczyny antropogeniczne: zagrożenie spowodowane oddziaływaniem ognisk zanieczyszczeń	---	---

Źródło: Karty informacyjne JCWPd opracowane i opublikowane przez PIG-PIB

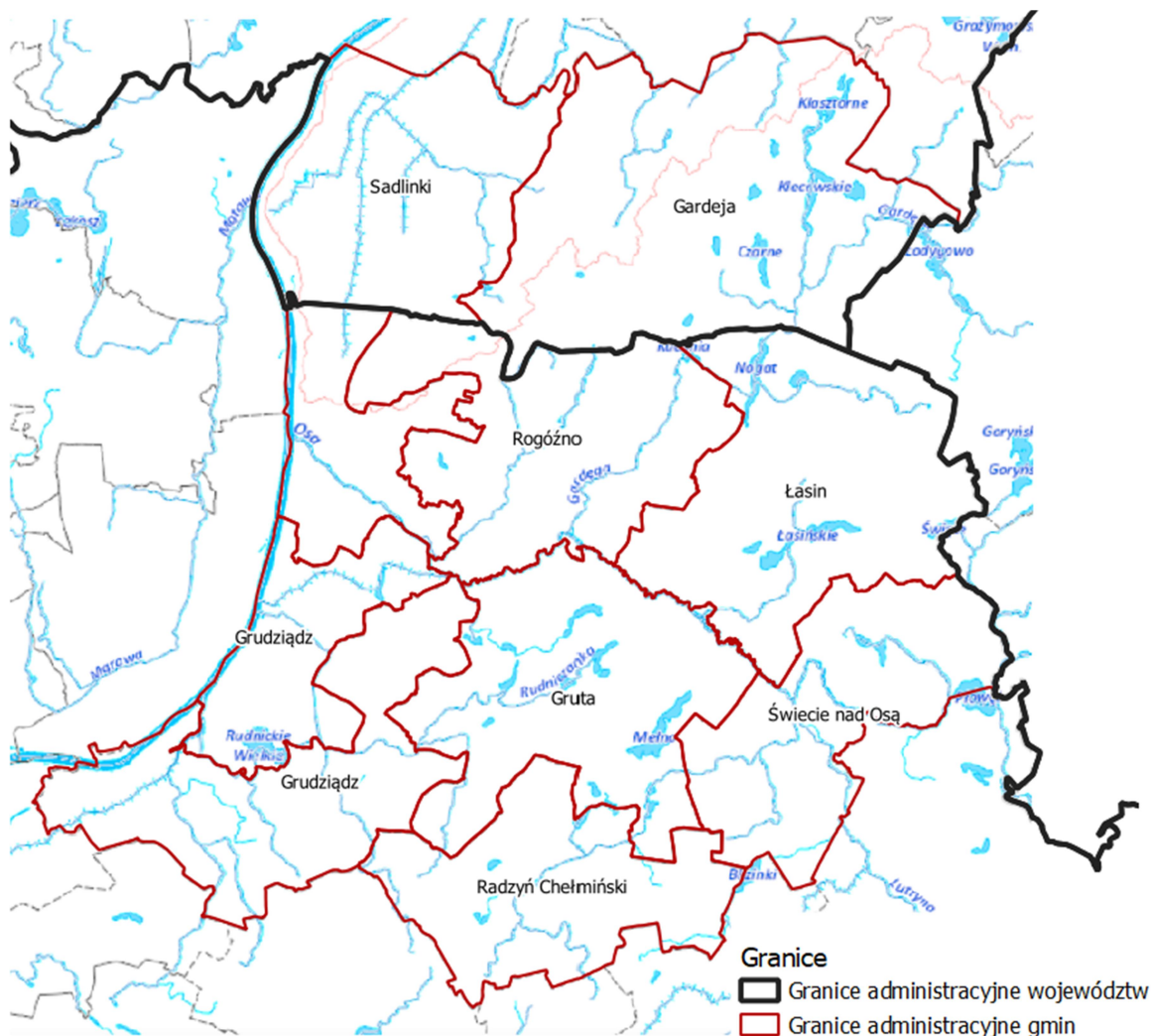
Rysunek 20: Granice JCWPd w zasięgu analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych PIG-PIB

WODY POWIERZCHNIOWE

Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Wisły (PL2000), której koryto stanowi zachodnią granicę powiatu grudziądzkiego. Sieć hydrograficzna jest mocno

rozwinęta a duża liczba zbiorników wodnych umożliwi rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych.

Rysunek 21: Podstawowa sieć hydrograficzna analizowanych JST

Źródło: opracowanie własne na podstawie ISOK – Hydroportal, Plany gospodarowania wodami

Obecność dużych rzek stanowi jednak zagrożenie. Mapy zagrożenia powodziowego opracowano dla obszaru gminy-miasta Grudziądz. Są to arkusze:

- N-34-86-A-d-4,
- N-34-86-B-c-3,
- N-34-86-B-c-4,
- N-34-86-C-b-2,
- N-34-86-D-a-1,
- N-34-86-D-a-2,
- N-34-86-C-b-4.

Zgodnie z opracowanymi przez PGW Wody Polskie mapami zagrożenia powodziowego, najbardziej narażone są tereny leżące po zachodniej stronie koryta Wisły, tj. od strony gminy Dragacz. Po wschodniej stronie koryta Wisły, od strony gminy-miasta Grudziądz, powierzchnia terenów zagrożonych powodzią jest stosunkowo

niewielka. Przy prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 500 lat ($p=0,2\%$), tj. przy maksymalnym zasięgu wód powodziowych, zagrożone będą tereny zabudowane przy ul. Portowa, Marcinkowskiego, Rybacka.

Zagrożenie powodziowe dla miasta występuje również ze strony wód rzeki Osy. Przy maksymalnym zasięgu wystąpienia powodzi ($p=0,2\%$) zagrożone będą tereny położone w obrębie ul. Dębowej w Grudziądzu.

Brak opracowanych map zagrożenia powodziowego nie oznacza, że na innych ciekach nie wystąpi zagrożenie związane z powodzią. Zagrożone są przede wszystkim tereny położone bezpośrednio przy rzekach: Osa, Gardęga i Liwa.

GOSPODARKA ODPADAMI

Jak wskazują dane GUS na analizowanym obszarze w 2020 r. zebrano w sumie 44,77 tys. ton odpadów: najwięcej w gminie-miasto Grudziądz (30,44 tys. ton), najmniej w Świeciu nad Osą (0,76 tys. ton), w gminie Rogóžno było to 1,06 tys. ton. Ilość odpadów zebranych w 2020 r. była mniejsza niż w poprzednich dwóch latach: w 2018 r. zebrano łącznie 46,88 tys. ton, w 2019 r. zebrano 47,88 tys. ton. Różnica ta była spowodowana zmniejszeniem ilości odpadów zebranych na terenie gminy-miasta Grudziądza, podczas gdy w pozostałych JST ilość zbieranych odpadów rosła.

Rośnie również ilość odpadów zbieranych selektywnie. W relacji do ogółu odbieranych odpadów te zbierane selektywnie stanowiły w analizowanym obszarze średnio 40,3% - o 7,2 pp. więcej niż w roku 2019. Największą ilość odpadów zebrano w sposób selektywny na terenie gmina Łasin (55,3%) i Sadlinki (50,2%), najmniej w Radzynie Chełmińskim (13,2%). W gminie Rogóžno w 2020 r. w sposób selektywny zebrano 41,5% odpadów.

Tabela 31: Udział odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów [%]

JST	2017	2018	2019	2020
Gruta	9,8	9,5	44,0	50,2
Łasin	15,1	27,4	31,4	55,3
Radzyń Chełmiński	10,1	13,3	17,0	13,2
Rogóžno	30,7	33,8	36,9	41,5
Świecie nad Osą	26,6	36,3	38,8	43,9
Gmina Grudziądz	19,9	22,1	21,3	38,1
Gmina-Miasto Grudziądz	27,5	30,8	32,9	34,3
Gardeja	22,0	21,7	34,0	40,4
Sadlinki	26,2	34,6	41,7	45,8
Średnia	20,9	25,5	33,1	40,3

Źródło: GUS

Analizowany obszar obsługiwany jest przez Regionalną Instalację Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Zakurzewie w gminie Grudziądz (RIPOK). Pozwala ona na mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów, przetwarzanie odpadów zielonych oraz składowanie odpadów. W gminie-miasto i gminie Grudziądz znajdują się także instalacje do odzysku biogazu z beztlenowego rozkładu na składowiskach odpadów.

PODSUMOWANIE

Analizowany obszar charakteryzuje się bardzo korzystnymi warunkami środowiskowymi. Ilość terenów zielonych, form ochrony przyrody oraz bogata sieć rzek i jezior stanowi doskonały potencjał promocyjny oraz pod rekreację i wypoczynek. Są to elementy bardzo pożądane przez potencjalnych mieszkańców, zwłaszcza w obecnym okresie gdzie zdrowie i kondycja fizyczna mają coraz większe znaczenie. Należy podkreślić jednak, że największe korzyści w rozwoju tych sfer osiąga się łącząc działania własne (na terenie własnej jednostki), ale również poprzez współpracę z sąsiednimi samorządami. Biorąc pod uwagę zachodzące zmiany klimatu oraz wprowadzanie przez instytucje krajowe i unijne wymagań odnośnie dostosowania się do tych zmian coraz większe znaczenie będzie miało wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych oraz retencja wody.

2.2. Diagnoza uwarunkowań w gminie Rogóžno

Gmina Rogóžno położona jest w powiecie grudziądzkim, w województwie kujawsko-pomorskim. Bezpośrednio graniczy z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- Gmina-Miasto Grudziądz,
- Gmina Grudziądz,
- Gmina Gruta,
- Gmina Łasin

oraz z jednostkami położonymi w powiecie kwidzyńskim, w województwie pomorskim:

- Gmina Sadlinki,
- Gmina Gardeja.

Większość powierzchni obszaru stanowią użytki rolne i leśne. Jest to więc gmina o charakterze wiejskim, ale bliskie położenie gminy-miasta Grudziądz skutkuje coraz liczniejszym przekształcaniem terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Wieś Rogóžno, od której początek wzięła gmina, była lokowana dwukrotnie: w 1288 r. oraz w 1302 r. Do 1466 r. była własnością krzyżacką. Wieś zamieszkiwali głównie katolicy, ale również ewangelicy i żydzi.

Obecnie w gminie Rogóžno znajduje się 11 sołectw: Białochowo, Budy, Bukowiec, Gubiny, Kłódka, Rogóžno, Rogóžno Zamek, Skurgwy, Szembruczek, Szembruk, Zarośle. Na charakter jednostki, jej zagospodarowanie oraz częściowo jej problemy rozwojowe wpływ miało funkcjonowanie Państwowych Gospodarstw Rolnych. Obecnie duży wpływ na gminę i jej mieszkańców wywiera gmina-miasto Grudziądz wraz z rozwijającymi się funkcjami podmiejskimi.

Rysunek 22: Podział administracyjny gminy Rogóżno

Źródło: opracowanie własne

2.2.1. Struktura społeczna

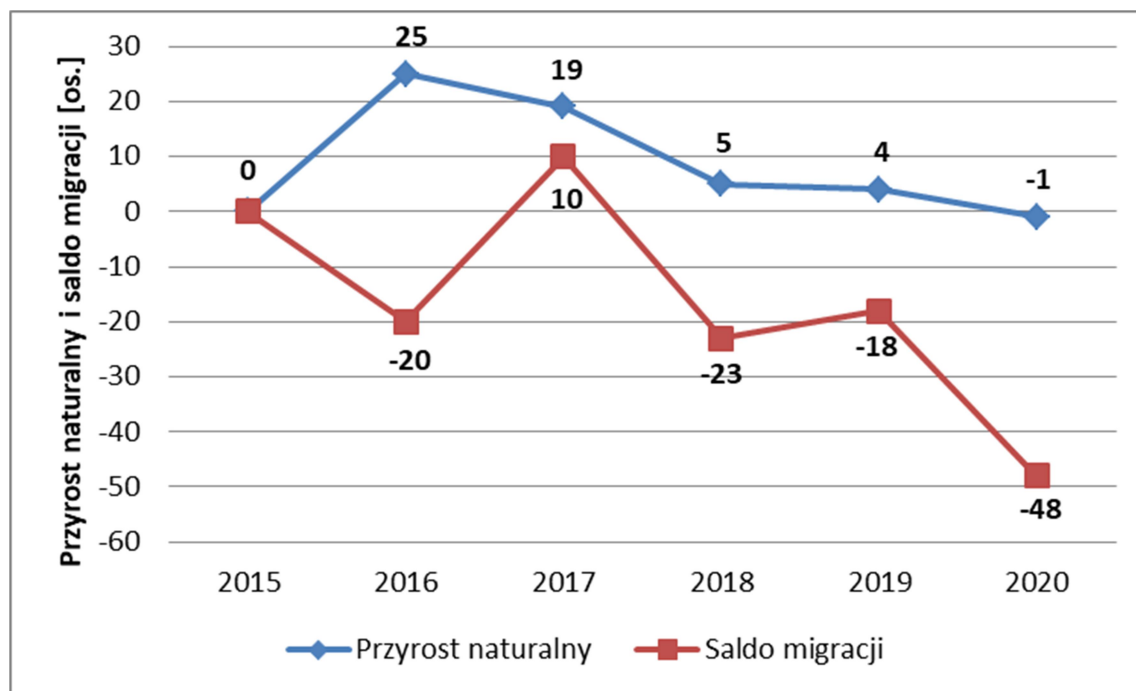
DEMOGRAFIA

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. gminę Rogóżno zamieszkiwało 4.195 osób, w tym: 2.117 mężczyzn (50,5%) oraz 2.078 kobiet (49,5%). Współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, wyniósł 98.

W analizowanym okresie największą liczbę mieszkańców gminy odnotowano w 2017 r. – 4.246 osób. Od tego czasu liczba mieszkańców stopniowo malała, co było spowodowane głównie emigracją zarobkową. Dane GUS wskazują, że ogólne saldo migracji na koniec 2020 r. wyniosło -48 osób: zameldowało się w sumie 25 osób, a wymeldowały się 73 osoby. Saldo migracji w podziale na płeć wskazuje raczej na niewielkie różnice: w ciągu ostatnich lat wyemigrowało nieco więcej mężczyzn (-52 os.) niż kobiet (-49 os.).

Emigracja ludności, zwłaszcza młodych osób, nie sprzyja trendom demograficznym. W latach 2015 – 2020 liczba urodzeń żywych wahała się między 40 – 53 dzieci rocznie. Najwięcej dzieci urodziło się w 2016 r., ale od tego czasu liczba urodzeń powoli maleje. Liczba zgonów w tym samym okresie wahała się między 28 – 46

osób rocznie, przy czym częściej umierali mężczyźni. Przyrost naturalny⁴⁷ utrzymywał się na dodatnim poziomie i dopiero w 2020 wyniósł -1.

Wykres 39: Przyrost naturalny i saldo migracji [os.] w gminie Rogóżno w latach 2015 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem od 2015 r. układał się w miarę stabilnie, na poziomie 21,8% - 22,4%. Z kolei wśród grupy osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym można zaobserwować bardzo wyraźne trendy: udział osób w wieku produkcyjnym zmniejsza się, wzrasta natomiast udział osób starszych w społeczeństwie. Udział osób w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie zmniejszył się o 1,3 p. proc.; udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 1,8 p. proc. Wzrost liczby seniorów jest z jednej strony zjawiskiem pozytywnym – to właśnie ta grupa jest najbardziej aktywna pod względem społeczno-kulturalnym, przy braku żłobków i przedszkoli odciąża również matki w opiece nad dziećmi i umożliwia im wcześniejszy powrót do pracy. Z drugiej strony wzrastająca liczba osób starszych stawia nowe wyzwania dla samorządów lokalnych, zwłaszcza w zakresie zapewnienia dostępu do opieki nad starszymi osobami niesamodzielnymi oraz opieki wytchnieniowej dla ich opiekunów.

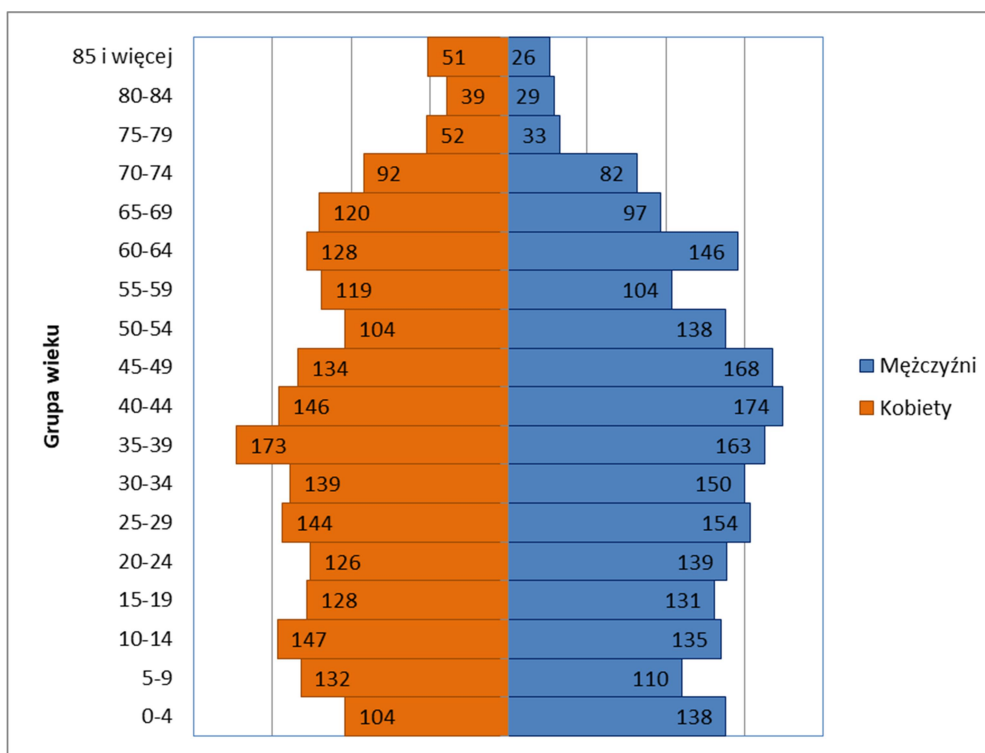
Biorąc pod uwagę piramidę wieku mieszkańców należy się spodziewać, że w najbliższych latach liczba seniorów w gminie Rogóżno będzie wzrastać. Potwierdza to prognoza ludności na lata 2017 – 2030⁴⁸. GUS przewiduje, że liczba mieszkańców gminy Rogóżno do 2030 r. będzie się zmniejszała, prawdopodobnie do 4.070 osób. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym będzie stopniowo maleć, podczas gdy liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie rosła. GUS zakłada, że ok. roku 2027 może dojść do zrównania się liczby osób starszych i młodych, a w kolejnych

⁴⁷ Przyrost naturalny – różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza liczbę urodzeń przewyższającą liczbę zgonów, ujemna – odwrotnie.

⁴⁸ Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS 2017.

latach liczba seniorów w gminie Rogóżno ma być wyższa niż osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2030 r. udział osób w wieku powyżej 65 lat w ogóle ludności może wynieść ok. 18,5%, z czego wśród tej grupy ok. 20,6% mogą stanowić osoby w wieku powyżej 80 lat.

Nie należy przyjmować podanych powyżej wartości za pewnik, gdyż faktyczna i przewidywana liczba ludności w latach 2016 – 2020 znacząco się różniły: nawet o 83 osoby w 2019 r. Niemniej, jeśli wysoki poziom emigracji będzie się utrzymywał, to dojdzie do zmniejszenia liczby ludności, nastąpi również zwiększenie się liczby osób starszych w społeczeństwie⁴⁹.

Wykres 40: Piramida wieku mieszkańców gminy Rogóżno w 2020 r. [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

POMOC SPOŁECZNA⁵⁰

Jak wskazują dane GUS liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej stopniowo maleje, zarówno na poziomie gminy, jak i powiatu i województwa. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Rogóżno w 2020 r. przypadło 971 osób objętych pomocą społeczną; dla analizowanych wcześniej JST sąsiadujących z Rogóżnem średnia wartość wskaźnika wynosiła 970,22 os., natomiast dla całego województwa kujawsko-pomorskiego: 596 os./10 tys. mieszkańców.

Zgodnie z rocznymi sprawozdaniami MPiPS-03⁵¹ składanymi do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2016 –

⁴⁹ Starzenie się społeczeństwa to tendencja występująca w całej Polsce i charakterystyczna dla krajów rozwiniętych i rozwijających się.

⁵⁰ Wartości liczbowe dot. pomocy społecznej często się nie pokrywają. Powodem jest różne kwalifikowanie osób korzystających z pomocy społecznej, np. ta sama osoba może być kwalifikowana do kilku różnych grup/struktur.

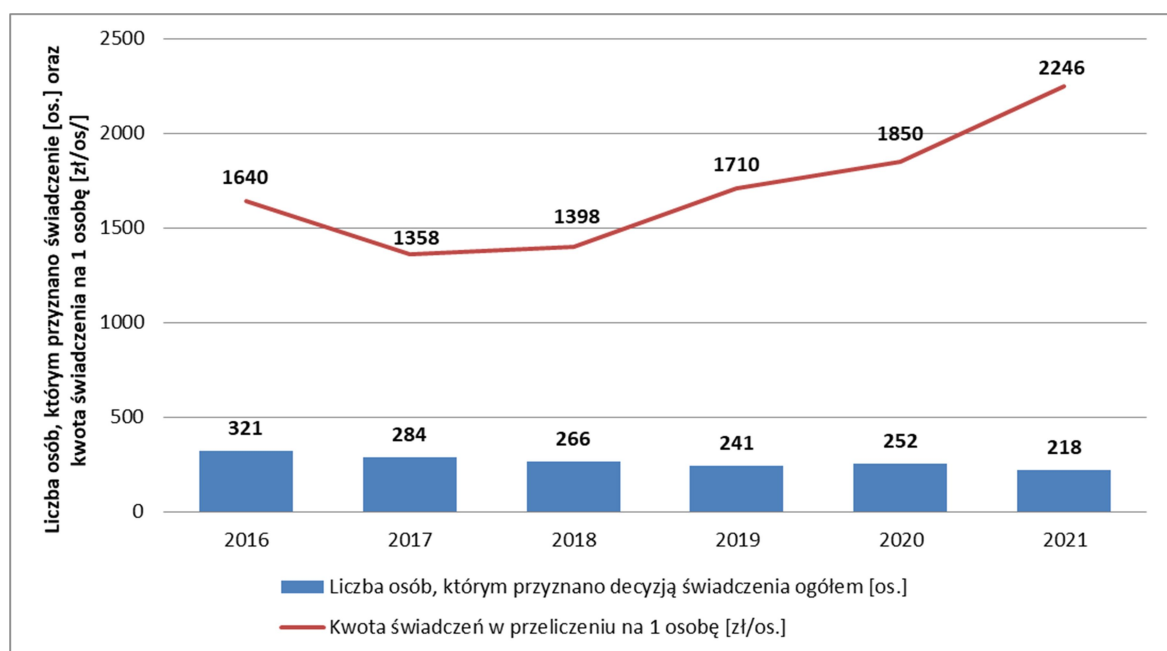
2021 przedstawia tendencję wzrostową: ze 180 rodzin w 2016 r. do 330 rodzin w 2021 r. W ramach pomocy wszystkie rodziny były objęte pracą socjalną. Niektórym z nich przysługiwały świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne, ale należy podkreślić, że taka forma pomocy była udzielana coraz mniejszej liczbie rodzin i osób. W 2021 r. liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia, wyniosła 218, tj. o 34 osoby mniej niż w roku poprzednim i o 103 osoby mniej niż w 2016 r.

Mimo spadku liczby osób, które otrzymały świadczenie sama kwota świadczeń wzrasta. W 2016 r. suma świadczeń wyniosła 526.296 zł, co w przeliczeniu na 1 osobę wynosiło 1.640 zł. W 2021 r. z kolei sumaryczna kwota świadczeń wynosiła 489.696 zł, ale w przeliczeniu na 1 osobę dawała 2.246 zł.

Tabela 32: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Rogóżno wraz z liczbą rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin ogółem [rodz.]	180	169	294	276	291	330
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne [rodz.]	159	139	124	126	144	119
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne [rodz.]	83	79	74	59	54	58

Źródło: sprawozdaniem MPIPS-03 za lata 2016 – 2021

Wykres 41: Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej [os.] oraz kwota udzielonych świadczeń w przeliczeniu na 1 osobę [zł/os/]

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdaniem MPIPS-03 za lata 2016 – 2021

Najczęstszym powodem udzielenia pomocy w 2021 r. była długotrwała i ciężka choroba (82 rodziny), ubóstwo (81 rodzin) oraz bezrobocie (72 rodziny). Należy podkreślić, że w poprzednich latach wśród powodów objęcia pomocą dominowało ubóstwo i bezrobocie. Czynniki te są ze sobą powiązane – bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe) oraz niemożność podjęcia zatrudnienia z powodu choroby nieuchronnie

⁵¹ Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach.

prowadzą do obniżenia standardu życia i ubóstwa. Jednocześnie są to trudne do przezwyciężenia problemy bez pomocy „z zewnątrz”. Niemniej, od 2016 r. liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa zmniejszyła się o 71 rodzin, a wspartych z powodu bezrobocia o 54 rodziny. Dość znacząco zmniejszyła się także liczba rodzin wspieranych z potrzeby ochrony macierzyństwa (o 13 rodzin) oraz z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (o 14 rodzin). W tych dwóch przypadkach jest to najprawdopodobniej wynik wejścia dzieci w dorosłość oraz zmniejszenia liczby narodzin.

Negatywnym zjawiskiem w porównaniu do lat poprzednich jest wzrost liczby rodzin zagrożonych alkoholizmem – w 2021 r. było to o 10 rodzin więcej niż w 2016 r. Wzrosła też liczba przypadków przemocy w rodzinie (o 3 rodziny) oraz potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi (o 3 rodziny). Kolejne lata, ze względu na konflikt zbrojny na Ukrainie, będą wymagały prowadzenia pomocy dla imigrantów.

Tabela 33: Liczba rodzin, którym przyznano pomoc według powodów jej udzielenia w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Długotrwała lub ciężka choroba	87	92	94	94	95	82
Ubóstwo	152	128	120	106	94	81
Bezrobocie	126	108	107	95	83	72
Niepełnosprawność	42	43	43	43	41	40
Potrzeba ochrony macierzyństwa	45	49	46	35	33	32
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	39	34	27	27	27	25
Alkoholizm	8	19	10	12	12	18
Przemoc w rodzinie	1	1	0	2	2	4
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	1	1	3
Sieroctwo	0	0	0	0	1	1
Narkomania	1	1	1	1	1	1
Zdarzenie losowe	2	0	0	2	0	1
Bezdomność	2	3	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	5	1	3	1	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: sprawozdaniem MPIPS-03 za lata 2016 – 2021

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA ORAZ PODSTAWOWEJ OPIEKI MEDYCZNEJ

Pomoc społeczna mieszkańcom gminy Rogóżno świadczona jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej pod adresem Rogóżno 91C, 86-318 Rogóżno. Jest to również siedziba Gminnego Ośrodka Kultury, Dziennego Domu Pobytu „Senior+” oraz Gminnej Biblioteki Publicznej.

Na terenie gminy nie ma Domu Pomocy Społecznej. Mieszkańcy kierowani są do DPS Grudziądz, DPS Szczytno oraz DPS Zakopane. W 2020 r. gmina wystąpiła i uzyskała środki na otwarcie Dziennego Domu Pobytu „Senior+” oraz Klubu „Senior+”, których zadaniem jest pomoc i aktywizacja osób w wieku emerytalnym. Dzienny Dom

Pobyty został otwarty pod adresem Rogóżno 91C, a Klub Seniora pod adresem Jamy 3A. Oba ośrodki wsparcia działają w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rogóżnie⁵².

W Białochowie znajduje się placówka opiekuńczo-wychowawcza dla 20 dzieci i młodzieży. Jest to jedna z dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych w powiecie grudziądzkim – druga placówka znajduje się w Wydrznie w gminie Łasin. Kierowane są do niej dzieci, których rodzice zostali częściowo lub całkowicie pozbawieni praw rodzicielskich.

Podstawowa opieka zdrowotna dla mieszkańców gminy Rogóżno świadczonabyła przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Rogóżnie. Od 1 kwietnia 2022 r. opiekę zdrowotną zapewnia Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej Euromedica. Opiekę zdrowotną świadczy 6 lekarzy, w tym: 3 lekarzy w specjalizacji medycyny rodzinnej, 1 specjalista pediatrii oraz 2 specjalistów stomatologii. Wykup leków jest ograniczony ponieważ na terenie gminy działał tylko 1 punkt apteczny, który został zlikwidowany w I kwartale 2022 r.

Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej występuje w gminie-miasto Grudziądz oraz w miastach wojewódzkich: Bydgoszczy i Toruniu. Nocna i świąteczna opieka w nagłych przypadkach zapewniana jest w Łasinie (ul. Grudziądzka 2), w Grudziądzu (ul. Rydygiera 15/17) oraz w Kwidzynie (ul. Gen. J. Hallera 31). Pod wskazanymi adresami w Grudziądzu i Kwidzynie znajdują się także Szpitalne Oddziały Ratunkowe.

EDUKACJA

Edukacja dla dzieci i młodzieży świadczona jest w przedszkolu publicznym w Rogóżnie oraz w 3 szkołach podstawowych zlokalizowanych w Rogóżnie, Białochowie i Szembruczku. Na terenie gminy nie funkcjonują żłobki i kluby malucha.

Przedszkole Publiczne w Rogóżnie jest placówką dwuoddziałową. Do młodszej grupy uczęszczają dzieci w wieku 3-4 lat, do grupy starszej dzieci w wieku 5-6 lat. Oprócz podstawowych ćwiczeń prowadzone są zajęcia rytmiczno-artystyczne, języka angielskiego, dogoterapia i logopedia.

Oddziały przedszkolne znajdują się również w szkołach podstawowych w Białochowie i Szembruczku, a część dzieci uczęszcza do oddziałów przedszkolnych i przedszkoli niepublicznych na terenie innych JST.

W sumie do przedszkola i oddziałów przedszkolnych na terenie gminy Rogóżno w roku szkolnym 2019 - 2020 uczęszczało 77 dzieci, w kolejnym (2020 – 2021) było to już 59 dzieci. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2020 r. w wieku 3-6 lat w gminie Rogóżno mieszkało 197 dzieci, w roku poprzednim było to 193 dzieci. To oznacza, że w roku szkolnym 2019 – 2020 opiekę przedszkolną w gminie miało zapewnione jedynie 39,9% dzieci, a w roku szkolnym 2020 – 2021 tylko 29,9%. Ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury część rodziców decyduje się posłać swoje dzieci do placówek poza gminnych: najczęściej wybierane są placówki przedszkolne w gminie-miasto i gminie Grudziądz, w poprzednich latach dzieci uczęszczały również do

⁵² Uchwała nr XXXIII/211/2021 Rady Gminy Rogóżno z dnia 28 grudnia 2021 r.

przedszkoli w gminach Łasin i Gruta. Mieszkańcy miejscowości Jamy położonej na północy gminy decydują się posyłać dzieci do szkół w gminie Gardeja.

Jak podaje GUS współczynnik skolaryzacji netto⁵³ w gminie w 2020 r. wyniósł 67,74%, tj. nieco mniej niż w roku poprzednim (spadek o 0,32 p. proc.). Jest to dosyć niska wartość wskaźnika (w całym województwie wynosił on ponad 92%), która świadczy o tym, że część dzieci i młodzieży faktycznie uczęszcza do placówek oświatowych w innych gminach. Gmina Rogóżno musi refundować dotacje za dzieci uczęszczające do placówek położonych poza swoimi granicami administracyjnymi, dlatego dla samorządu lokalnego lepiej by było, aby większość dzieci miała zapewnioną opiekę w granicach własnej gminy. W 2020 r. przystąpiono do opracowania koncepcji na budowę przedszkola dla 125 dzieci w dwóch alternatywnych lokalizacjach na terenie miejscowości Rogóżno. Trudniejszym do rozwiązania problemem jest zachęcenie rodziców starszych dzieci do wyboru jednej z gminnych szkół podstawowych. Rodzice mają pełne prawo do decydowania o edukacji swoich dzieci, stąd też tylko do nich należy decyzja dot. wyboru szkoły. Dzieci objęte obowiązkiem szkolnym muszą mieć zagwarantowane miejsce w szkole obwodowej, wyznaczanej na podstawie miejsca zamieszkania – dyrektor placówki nie może odmówić przyjęcia ucznia z obwodu. Dziecko może uczęszczać do szkoły spoza swojego obwodu, ale tylko jeśli ta placówka będzie miała wolne miejsca i jej dyrektor wyrazi na to zgodę.

Nieco inaczej przedstawia się sytuacja z przedszkolami. W tym przypadku nie obowiązuje rejonizacja, a więc dziecko może uczęszczać do jakiegokolwiek placówki w gminie, bez względu na adres zamieszkania. Obowiązkiem samorządu lokalnego jest w pierwszej kolejności zapewnić wychowanie przedszkolne dzieciom zamieszkałym na terenie gminy. Dopiero jeśli do placówki aplikują rodzice dzieci spoza gminy to o przyjęciu decyduje liczba wolnych miejsc po rekrutacji.

Tak więc gmina Rogóżno musi zapewniać miejsca w szkołach podstawowych dla wszystkich dzieci zamieszkałych na jej terenie biorąc pod uwagę adres zameldowania. Tak jak w przypadku miejscowości Jamy zdarza się, że dzieciom jest bliżej do placówki położonej poza gminą zamieszkania. W takim przypadku o wyborze szkoły może decydować poziom nauczania, zdawalność egzaminów i ogólne opinie o danej placówce.

Największą szkołą podstawową w gminie jest placówka w Rogóżnie. W ostatnim roku szkolnym uczęszczało do niej 168 uczniów, do szkoły w Białochowie należało 86 uczniów, a do szkoły w Szembruczku: 53 uczniów. Ogólna liczba uczniów w ostatnich 3 latach była w miarę stała (powyżej 300 osób). Na 1 oddział przypadało średnio 12 - 13 uczniów, co jest nieco lepszym wynikiem niż w województwie (średnio 17 dzieci/1 oddział). Mniejsze klasy pozwalają nauczycielom lepiej skupić się na indywidualnych potrzebach uczniów, dają większe możliwości nawiązywania relacji międzyludzkich i rozwiązywania konfliktów, łatwiej jest ułożyć plan lekcji. Z drugiej strony małym szkołom często brakuje odpowiedniej infrastruktury (np. zaplecza sportowego), mają ograniczoną

⁵³ Współczynnik skolaryzacji netto: relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-15 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

liczbę zajęć dodatkowych, są również droższe w utrzymaniu niż duże placówki. W przypadku małych szkół gminnych decydującym czynnikiem są właśnie finanse – wliczają się tutaj nie tylko wynagrodzenia nauczycieli, ale również utrzymanie budynków i opłata za media.

Liczba etatów nauczycielskich przypadających na 1 ucznia w każdej placówce wygląda trochę inaczej. W szkole podstawowej w Rogóźnie liczba etatów nauczycielskich na 1 ucznia utrzymywała się na poziomie 0,11 – 0,12: w miarę wzrostu lub spadku liczby uczniów zmieniała się również liczba nauczycieli. W szkole podstawowej w Białochowie liczba etatów nauczycielskich na 1 ucznia rosła, co było skutkiem zwiększania liczby zatrudnionych pedagogów. Odwrotna sytuacja występowała w szkole podstawowej w Szembruczkach, gdzie liczba nauczycieli uległa zmniejszeniu, mimo, że liczba dzieci pozostała podobna.

Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty, jakie uzyskali uczniowie gminy Rogóžno w 2021 r. z matematyki i jęz. polskiego były nieco niższe niż odnotowane w powiecie grudziądzkim; lepiej wypadł egzamin z jęz. angielskiego. Szczególnie dobre wyniki uzyskali uczniowie szkoły podstawowej w Rogóźnie. Szkoła podstawowa w Białochowie wypadła poniżej średniej dla powiatu.

Tabela 34: Liczba dzieci i etatów nauczycieli w placówkach oświatowych i wychowania przedszkolnego na terenie gminy Rogóžno

Placówka	30.09.2019		30.09.2020		I półrocze 2021 r. (30.06.2021)	
	Liczba dzieci [os.]	Liczba etatów nauczycieli [etat]	Liczba dzieci [os.]	Liczba etatów nauczycieli [etat]	Liczba dzieci [os.]	Liczba etatów nauczycieli [etat]
Oddział przedszkolny w Białochowie	15	1,00	13	2,00	12	2,00
Oddział przedszkolny w Szembruczkach	14	1,05	17	1,00	18	1,05
Publiczne Przedszkole w Rogóźnie	48	3,34	29	4,34	29	3,34
Szkoła Podstawowa w Rogóźnie	177	18,70	169	19,48	168	18,43
Szkoła Podstawowa w Białochowie	83	12,42	81	15,18	86	16,99
Szkoła Podstawowa w Szembruczkach	52	13,48	53	12,28	53	12,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie: zarządzenie nr 94/2021 Wójta Gminy Rogóžno z dnia 31 sierpnia 2021 r., zarządzenie nr 33/2021 Wójta Gminy Rogóžno z dnia 30 marca 2021 r., zarządzenie nr 24/2020 Wójta Gminy Rogóžno z dnia 30 marca 2020 r.

Tabela 35: Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.

Przedmiot	J. polski	Matematyka	J. angielski
Gmina Rogóžno ogółem w 2021 r.	51%	35%	52%
Powiat grudziądzki ogółem w 2021 r.	53%	36%	51%
Wyniki w 2021 r.	SP Rogóžno	53%	64%
	SP Szembruczek ⁵⁴	---	---
	SP Białochowo	43%	35%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

⁵⁴ OKE w Gdańsku nie podawała wyników dla SP w Szembruczkach ponieważ w 2021 r. w tej placówce do egzaminu przystępowało tylko 7 uczniów.

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNO-KULTURALNA I AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Szkoły pełnią także inną ważną rolę: umożliwiają rozwój społeczno-kulturalny najmłodszych. Placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego organizują półkolonie w czasie ferii, festiwale i konkursy, zawody i zajęcia sportowe. Z dofinansowań unijnych organizowane są zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i koła zainteresowań.

Szkoły wraz z głównym podmiotem zajmującym się aktywizowaniem społeczności lokalnej gminy Rogóżno i kultywowaniem lokalnych tradycji - Gminnym Ośrodkiem Kultury w Rogóżnie – organizują imprezy i wydarzenia cykliczne oraz zajęcia dodatkowe dla dzieci. Oprócz powyższych GOK prowadzi zajęcia dla dzieci z tańca i robotyki oraz z zumbi i pilatesu dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Mieszkańcy chcący aktywnie spędzić czas wolny mogą także skorzystać z oferty gminnych sekcji sportowych: tenisa stołowego, bilarda, warcab i szachów, kolarstwa i piłki nożnej.

Działalność GOK w ostatnich latach bardzo się ożywiła. Planowane jest dalsze rozszerzenie działalności, m.in. w oparciu o sieć świetlic wiejskich. Takie obiekty znajdują się w miejscowościach: Rogóżno Zamek, Szembruczek, Szembruk, Zarośle i Kłódka, ale tylko świetlice w Rogóżnie Zamku i Szembruczku są dostosowane do prowadzenia zajęć dla dzieci. Świetlice w pozostałych miejscowościach wymagają przeprowadzenia remontów i modernizacji. Problemem może być także zapewnienie odpowiedniego wyposażenia w świetlicach. Urządzenia należałoby albo zakupić albo przewozić z GOK, co również stwarza trudności finansowe i logistyczne.

Ze względu na starzenie się społeczności samorząd lokalny stara się pozyskiwać środki finansowe na realizację działań skierowanych do tej grupy odbiorców. W 2020 r. gmina pozyskała środki finansowe i przystąpiła do utworzenia i wyposażenia Dziennego Domu Pobytu „Senior+” oraz Klubu „Senior+”. Oficjalne otwarcie ww. ośrodków wsparcia nastąpiło 1 kwietnia 2022 r. Dzienny Dom Pobytu „Senior+” zlokalizowany jest w Rogóżnie, natomiast Klub „Senior+” znajduje się w miejscowości Jamy. Osoby starsze będą mogły uczestniczyć w zajęciach m.in. rehabilitacyjnych, plastycznych czy usprawniających zdolności manualne oraz korzystać z pokoi użytkowych – wszystkie pomieszczenia dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Zadaniami w zakresie kultury zajmuje się również Gminna Biblioteka Publiczna znajdująca się w budynku GOK w Rogóżnie. Została ona powołana przez Radę Gminy Rogóżno jako samorządowa instytucja kultury z dniem 1 lipca 2006 r. Zgodnie z danymi GUS księgozbiór Biblioteki na koniec 2020 r. liczył 14.232 woluminów. Liczba czytelników niestety się zmniejszyła: z 499 osób w 2015 r. do 421 osób w 2020 r. Podobnie również zmniejszyła się liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz: na 1 czytelnika w 2020 r. przypadało 11,2 woluminów, podczas gdy w 2015 r. było to 20,8 woluminów. W Bibliotece znajduje się 1 komputer z dostępem do Internetu, z którego mogą korzystać wszyscy czytelnicy.

Tabela 36: Czytelnicy i księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Rogóżnie

Biblioteka	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Czytelnicy w ciągu roku [os.]	499	474	458	445	415	421
Księgozbiór [wol.]	15.928	14.889	14.613	14.631	15.091	14.232
Wypożyczenia księgozbioru na	10.361	9.298	7.643	6.894	5.669	4.697

zewnątrz [wol.]						
Wypożyczenia księgozbioru [wol./1 czytelnika]	20,8	19,6	16,7	15,5	13,7	11,2

Źródło: GUS

Rozwój społeczno-kulturalny oraz osobisty mieszkańców wspierany jest również przez działalność stowarzyszeń i klubów. Do lokalnych stowarzyszeń w gminie należą:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy Rogóżno (GLKS Rogóżno),
- Szkołka kolarska TEAM ORLIK Rogóżno),
- Szkołka kolarska Team Orlik Rogóżno,
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Promień” w Szembruku,
- Stowarzyszenie „Narnia” w Gubinach,
- Stowarzyszenie „Piękny Most” z siedzibą w Szembruku.

Pod względem sportowym i kulturalnym warto rozwijać się wokół lokalnych OSP. Biorą one udział nie tylko w akcjach ochrony przeciwpożarowej, ale również są stowarzyszeniami aktywizującymi i wspierającymi lokalną społeczność.

Krzewieniem lokalnych tradycji kulinarnych zajmują się Panie z Kół Gospodyń Wiejskich z Szembruczka, Szembruka, Białochowa, Zarośla, Kłódki. Charakterystyczne dla rejonu Rogóżna są ziemniaki – w okresie jesiennym odbywa się Święto Ziemniaka, podczas którego można spróbować różnych dań z tego warzywa, odbywają się także konkursy dla dzieci i młodzieży.

Innym charakterystycznym dla Rogóżna wydarzeniem są dożynki gminne. Tradycyjnie rozpoczynają się one mszą dziękczynną w kościele pw. Św. Wojciecha w Rogóżnie, potem następuje uroczyste otwarcie przez Wójta Gminy i prezentacja wieńców dożynkowych. Podczas dożynek można kupić pamiątki oraz jedzenie na stoiskach sołectw i Kół Gospodyń Wiejskich, organizowane są atrakcje dla dzieci, pokazy taneczne i muzyczne, a na koniec odbywa się zabawa taneczna.

W 2019 r. zorganizowano następujące wydarzenia kulturalno-rekreacyjne służące integracji lokalnej społeczności, pobudzaniu aktywności obywatelskiej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów:

- organizacja zajęć pn. „Białe wakacje” w Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu,
- Wyjazd na Koncert Zespołu Pieśni i Tańca,
- organizacja imprezy „Dożynki Gminne”,
- organizacja wyjazdu na koncert „Między niebem a ziemią”,
- Festyny w miejscowościach: Białochowo, Rogóżno, Gubiny, Kłódka, Zarośle, Rogóżno Zamek, Skurgwy.
- Warsztaty „Wrota czasu – spotkanie na przestrzeni wieków” dla dzieci dofinansowane z Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Bardzo Młoda Kultura.

Z powodu epidemii COVID-19 w latach 2020 i 2021 liczba wydarzeń kulturalnych zmniejszyła się. Część była dostępna w formie on-line, jednak taka forma nie jest przystępna dla wszystkich mieszkańców (np. seniorów) oraz nie jest w stanie zastąpić kontaktów międzyludzkich. Świadczyła o tym szczególnie duża frekwencja podczas

dożynek gminnych w 2021 r., w której brali udział nie tylko mieszkańcy gminy Rogóżno, ale również okolicznych samorządów.

Dostrzegalna jest potrzeba dalszego rozwijania się w zakresie społeczno-kulturalnym. Samorząd nie posiada jednak wystarczających środków finansowych na wykreowanie dużych wydarzeń cyklicznych; skala organizowanych imprez musi być raczej lokalna, właśnie na poziomie dożynek gminnych. Innym problemem jest dopasowanie oferty kulturalnej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. W wielu przypadkach zdarzało się, że mieszkańcy zgłaszali chęć udziału w zaproponowanych przez GOK aktywnościach, ale w efekcie frekwencja była zbyt niska, aby je kontynuować. Samorząd lokalny stara się wspierać inicjatywy swojej społeczności – przyjęto zasadę, że jeśli mieszkańcy przygotowują wniosek i uzyskają dofinansowanie lub dotację to gmina zapewni wkład własny projektu.

Istotnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy była realizacja projektu pn. „*Aktywizacja osób dorosłych w ramach ośrodków edukacji LOWE*”. Zadaniem utworzonego przez gminę, w oparciu o infrastrukturę szkolną, Lokalnego Ośrodka Wiedzy i Edukacji w Rogóżnie był rozwój umiejętności, które stanowią podstawę uczenia się przez całe życie, przydatnych do poruszania się po rynku pracy, rozwoju osobistego i rozwoju wspólnot. Wsparciem objęto 212 osób, które brały udział w:

- zajęciach informatycznych oraz kursie socjalmedia,
- zajęciach kulinarnych i dietetycznych (zdrowe odżywianie),
- kursie pierwszej pomocy przedmedycznej,
- kursie utrzymania terenów zielonych,
- kwalifikacyjnym kursie pierwszej pomocy (poziom podstawowy i zaawansowany),
- kursie pilarza,
- kursie artystyczno-florystycznym,
- kursie prawnym (podnoszenie kompetencji w zakresie załatwiania spraw urzędowych),
- kursie operatora kosiarki,
- kursie kosmetycznym,
- kursie rozwijania umiejętności spawalniczych,
- kursie rozwijania umiejętności w zakresie wykonywania prac elektrycznych.

Koszt projektu wyniósł 201 590,00 zł i był w całości sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, działanie: 2.14 Rozwój narzędzi do uczenia się przez całe życie.

Od 2015 r. gmina Rogóżno jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „*VISTULA – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję*”. Decyzję o przystąpieniu do LGD podjęto uchwałą nr VI/25/2015 Rady Gminy Rogóżno z dnia 27 kwietnia 2015 r. Do stowarzyszenia należą również gminy: Chełmno, Grudziądz, Gruta, Lisewo, Łasin, Płużnica, Radzyń Chełmiński, Stolno i Świecie nad Osą.

Celem działań LGD są przede wszystkim:

- wsparcie przedsiębiorczości (wspieranie nowych i rozwój istniejących firm),

- poprawa atrakcyjności obszaru (poprawa stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej, drogowej, rewitalizacja społeczno-gospodarcza),
- wzmocnienie kapitału społecznego, wzrost aktywności społeczno-zawodowej, promocja obszaru poprzez włączenie społeczne mieszkańców, realizacja projektów współpracy.

W ramach konkursu przeprowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Vistula – Terra Culmensis” w kwietniu 2021 r. projekt „Nowoczesne place zabaw na terenie Gminy Rogóżno” otrzymał dofinansowanie w wysokości 97.342,00 zł. Środki te zostały przeznaczone na wyposażenie placów zabaw w Rogóżnie, Skurgwach i Białochowie w bezpieczne i solidne zestawy zabawowe i mniejsze elementy.

Rozwój społeczno-kulturalny gminy Rogóżno należy upatrywać raczej w oparciu o model kultury na obszarach wiejskich, tj. poprzez domy kultury, biblioteki, szkoły, przedszkola, parafie, lokalne koła, kluby i stowarzyszenia. Z drugiej strony skromne warunki lokalowe, materialne i kadrowe oraz problemy z pozyskaniem środków finansowych powodują, że oferta, która mogłaby zainteresować mieszkańców, jest uboga.

Gmina Rogóżno nie nawiązała również współpracy z gminą zagraniczną, mimo podjęcia takiej próby z rumuńską gminą Ocna Mures w kwietniu 2022 r. Współpraca międzynarodowa pozwala na podejmowanie przedsięwzięć obustronnie korzystnych w różnych obszarach: kultury, edukacji, turystyki, sportu, gospodarki czy ochrony środowiska. Umożliwia wymianę doświadczeń i wiedzy, a niekiedy nawet umożliwia korzystanie ze środków pomocowych Unii Europejskiej⁵⁵.

Na poziomie lokalnym dobrze układa się współpraca z sąsiednimi jednostkami terytorialnymi, zwłaszcza z gminą-miasto Grudziądz i gminą Łasin,.

BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Rogóżno czuwają policjanci z Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu. W gminie Rogóżno nie ma posterunku policji; jednostka należy do III Rewiru Dzielnicowych, rejony 25 i 26. W zasięgu rejonu 25 znajdują się miejscowości: Białochowo, Budy, Gubiny, Zarośle, Skurgwy, Jamy, Kłódka; w zasięgu rejonu 26 zlokalizowane są miejscowości: Rogóżno, Rogóżno Zamek, Szembruk, Szembruczek, Sobótka, Bukowiec. Zagrożenia jakie zidentyfikowano w tych obszarach to głównie wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, niestosowanie się do obowiązujących przepisów związanych z zapobieganiem i zwalczaniem chorób zakaźnych u ludzi oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w rejonie sklepów w miejscowościach Białochowo i Rogóżno⁵⁶.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu na terenie gminy Rogóżno w 2021 r. stwierdzono popełnienie 25 przestępstw. Wskaźnik wykrywalności przestępstw jest stosunkowo niski: w 2021 r. wyniósł jedynie 60,00%. Największą liczbę przestępstw popełniono w miejscowości Rogóżno (11 szt.), następnie w Kłódce i w Szembruku (po 4 przestępstwa).

⁵⁵ [Za:] Musiał W. J. „*Bilateralna współpraca gmin na przykładzie Białegostoku i Grodna*”.

⁵⁶ Źródło: Plany priorytetowe dla rejonu służbowego nr 25 i nr 26 [www.grudziadz.policja.gov.pl]

W przypadkach, w których interweniowała Policja, dominują zdarzenia drogowe. Są to wszystkie wydarzenia na drodze, do których zaliczają się wypadki drogowe i kolizje drogowe. Dla mieszkańców gminy ruch drogowy jest najbardziej dostrzegalnym zagrożeniem. W 2016 r. podczas konsultacji społecznych dotyczących utworzenia mapy zagrożenia bezpieczeństwa⁵⁷, uczestnicy spotkania z terenu gminy Rogóžno zgłaszali najwięcej spostrzeżeń w zakresie poprawy bezpieczeństwa na drogach oraz zwiększenia liczby patroli ruchu drogowego. Aby poprawić bezpieczeństwo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 535 zaproponowano budowę chodnika od miejscowości Rogóžno w kierunku Rogóžno Zamek. Chodniki należałoby również wybudować wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkiej przebiegających przez teren gminy.

Tabela 37: Liczba stwierdzonych przestępstw, zdarzeń drogowych oraz wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy Rogóžno w latach 2015 - 2021

Liczba przestępstw stwierdzonych [szt.]	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bójka i pobicie	0	0	0	0	0	0	0
Uszczerbek na zdrowiu	0	0	0	1	0	0	1
Kradzież cudzej rzeczy	1	4	4	7	1	5	2
Kradzież samochodu	1	0	0	0	0	0	0
Kradzież z włamaniem	4	2	2	1	4	2	0
Rozboje i wymuszenia	1	0	0	0	0	0	0
Uszkodzenie mienia	0	1	1	2	0	2	1
Zabójstwo	0	0	0	0	0	0	0
Gwałt	0	0	0	0	0	0	0
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii	0	0	1	1	1	0	0
Przestępstwa gospodarcze	2	1	0	0	1	1	4
Przestępstwa drogowe	12	9	12	2	5	9	5
Pozostałe	15	9	15	16	12	13	12
Liczba popełnionych przestępstw ogółem	36	26	35	30	24	32	25
Zdarzenia drogowe	bd	60	48	77	79	63	79
Liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich	1	0	0	0	0	0	0
Wskaźnik wykrywalności przestępstw [%]	72,22	69,23	68,57	50	66,66	59,37	60

bd – brak danych

Źródło: Komenda Miejska Policji w Grudziądzu

Tabela 38: Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóžno w latach 2015 – 2021

Sołectwo	Miejscowość	Liczba przestępstw ogółem [szt.]						
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Białochowo	Białochowo	1	5	4	5	5	3	2
Gubiny	Gubiny	0	0	1	0	2	2	0
	Jamy	4	1	7	3	0	3	0
Kłódka	Kłódka	4	1	2	5	1	3	4
Skurgwy	Skurgwy	1	2	4	2	2	2	1

⁵⁷ Sprawozdanie z konsultacji społecznych przeprowadzonych na terenie gminy Rogóžno na podstawie pisma Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy WP-I.5100.4.2.2016.PP z dnia 25.01.2016 r. dotyczącego mapy zagrożenia bezpieczeństwa [www. grudziadz.policja.gov.pl]

Rogóżno	Rogóżno	10	8	9	5	7	6	11
Szembruczek	Szembruczek	0	0	0	3	2	2	3
Szembruk	Szembruk	8	6	4	2	4	2	4
Zarośle	Zarośle	4	1	2	2	1	0	0
Bukowiec	Bukowiec	1	0	1	1	0	0	0
	Sobótka	1	1	0	0	0	1	0
Budy	Budy	0	0	0	0	0	4	0
Rogóżno Zamek	Rogóżno Zamek	2	1	1	2	0	4	0
Razem		36	26	35	30	24	32	25

Źródło: Komenda Miejska Policji w Grudziądzu

Bezpieczeństwo mieszkańców gminy zapewnia także Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu oraz członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Rogóżno, Rogóżno Zamek, Szembruk, Szembruczek.

Zgodnie z danymi Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu w 2021 r. doszło do 299 zdarzeń, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej. Większość z nich, bo aż 75,6%, dotyczyła miejscowych zdarzeń, przede wszystkim silnych wiatrów oraz zdarzeń w ruchu komunikacyjnym. Pozytywnym aspektem jest to, że spadła liczba fałszywych alarmów, co świadczy o większej świadomości mieszkańców. Zdarzenia są zgłaszane głównie w porze dziennej, w godzinach od 9:00 do 20:00. W większości przypadków dojazd na miejsce zajmuje straży 6 - 15 minut.

Ostatni rok był bardzo intensywnym okresem dla jednostek Straży Pożarnej. Na terenie samej gminy Rogóżno, jak wskazuje KM PSP w Grudziądzu, doszło do 256 zdarzeń – o 76 więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej akcji było przeprowadzanych w Szembruku (60 szt.) oraz w Rogóżnie (51 szt.). Te dwie miejscowości oraz wieś Kłódka przez cały analizowany okres odznaczały się dużo większą liczbą zdarzeń niż odnotowano w pozostałych miejscowościach.

Tabela 39: Liczba zdarzeń w gminie Rogóżno, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w latach 2015 - 2021

Liczba zdarzeń [szt.]	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Požary	27	22	23	27	32	27	31
Miejscowe zagrożenia	106	145	186	153	116	154	226
Fałszywe alarmy	3	2	1	2	1	0	0
Akcje poza rejonem	7	9	12	13	6	8	42
Razem	143	178	222	195	155	189	299

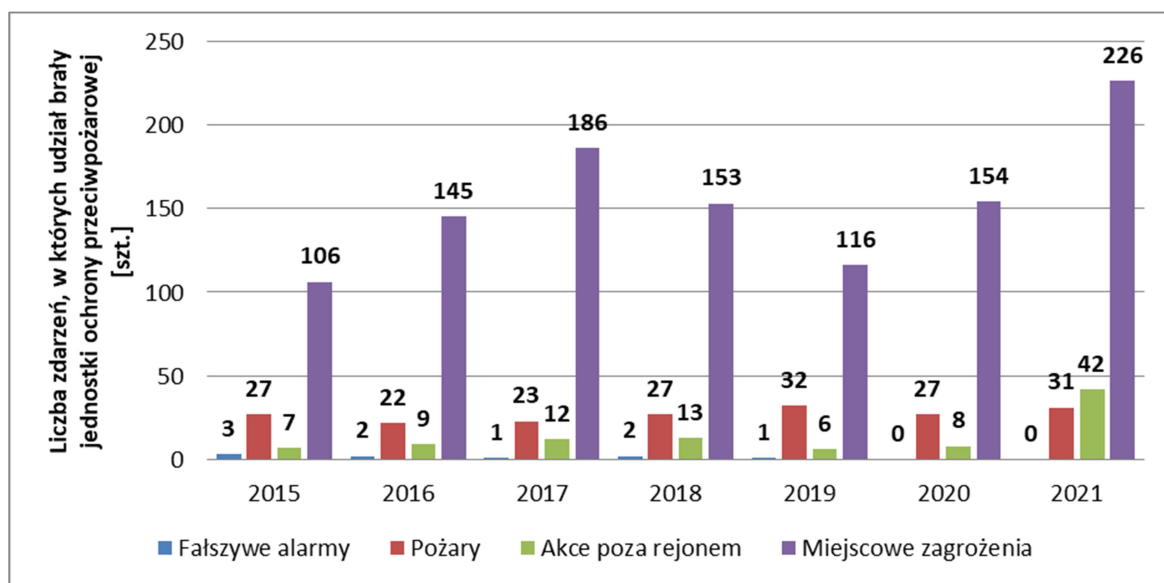
Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu

Tabela 40: Liczba zdarzeń, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w podziale na poszczególne miejscowości gminy Rogóżno

Sołectwo	Miejscowość	Liczba zdarzeń [szt.]						
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Białochowo	Białochowo	13	9	15	15	8	10	16
Gubiny	Gubiny	4	7	6	5	7	8	10
	Jamy	4	7	9	6	8	5	5

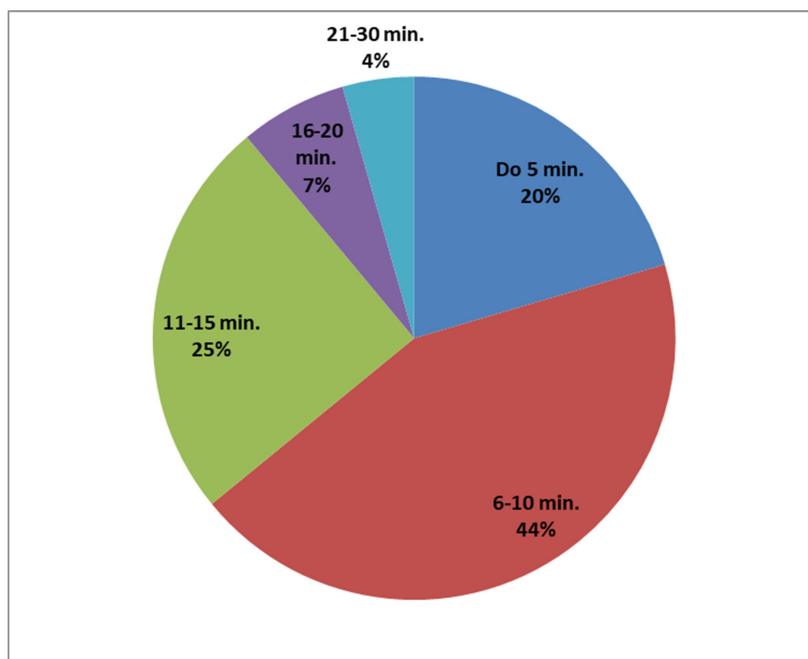
Kłódka	Kłódka	16	23	26	32	30	30	33
Skurgwy	Skurgwy	5	4	9	6	9	2	18
Rogóżno	Rogóżno	27	34	40	28	29	33	51
Szembruczek	Szembruczek	6	6	13	4	5	14	20
Szembruk	Szembruk	38	43	44	48	26	37	60
Zarośle	Zarośle	5	2	4	3	4	11	4
Bukowiec	Bukowiec	1	1	2	5	0	5	1
	Sobótka	5	5	6	2	0	0	2
Budy	Budy	4	9	16	12	6	14	18
Rogóżno Zamek	Rogóżno Zamek	9	19	20	16	17	11	18
Razem		137	169	210	182	149	180	256

Źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu

Wykres 42: Liczba zdarzeń na terenie gminy Rogóżno, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w latach 2015 - 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu

Wykres 43: Czas dojazdu straży pożarnej na miejsce zdarzenia w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

PODSUMOWANIE

Gmina Rogóžno zmaga się z wieloma problemami natury społecznej charakterystycznymi dla tego regionu województwa. Przede wszystkim obserwowane były negatywne trendy demograficzne, z których najpoważniejszym była emigracja mieszkańców. Odpływ osób w kwiecie wieku pociąga za sobą zmiany w strukturze demograficznej ludności: zmniejsza się liczba dzieci, wzrasta za to udział osób starszych. Prognoza GUS wskazuje, że te problemy będą się pogłębiać. Negatywne skutki może odczuwać również lokalny rynek pracy ze względu na brak siły roboczej, mimo że bezrobocie jest jedną z głównych kwestii do rozwiązania.

Problemy z podjęciem zatrudnienia, długotrwała i/lub ciężka choroba oraz ubóstwo to ściśle powiązane ze sobą główne powody korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy Rogóžno. Choroba powoduje, że nie można podjąć zatrudnienia, a brak zatrudnienia skutkuje ubóstwem.

Liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej malała, ale ten pozytywny trend został przerwany przez epidemię COVID-19. Sytuacja ta obrazuje również, że rozwój gospodarczy i lokalny rynek pracy mają szczególne znaczenie przy eliminacji problemów społecznych. Wraz z ograniczeniem działalności wielu branż wzrósł poziom bezrobocia, co przełożyło się na wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Ta trudna sytuacja wiąże się również z pogłębianiem innych negatywnych zjawisk społecznych: uzależnieniem od alkoholu i wzrostem rodzin dotkniętych przemocą. Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy zjawiska te są szczególnie widoczne w miejscowości Jamy, na terenie byłego osiedla cywilnych pracowników wojska. Występują tam problemy dostrzegane zazwyczaj w miejscowościach popegeerowskich – oprócz bezrobocia, ubóstwa, często również alkoholizmu i przemocy, występują problemy natury gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Kolejnym wyzwaniem jakie stoi w najbliższych latach przed samorządem lokalnym jest zapewnienie wsparcia imigrantom z Ukrainy. Aby zapewnić podstawowe warunki do życia, chociażby mieszkanie czy pomoc w nauce języka, potrzebne są znaczne środki finansowe. Pomoc państwa w tym zakresie jest niestety niewystarczająca.

Pozytywnym aspektem jest rozwijająca się działalność społeczno-kulturalna prowadzona przez GOK i Gminną Bibliotekę Publiczną. Oferta skierowana jest przede wszystkim do najmłodszych i najstarszych grup społecznych, które są najbardziej narażone na negatywne konsekwencje problemów społecznych. Mimo ciągłego rozwoju potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej nadal są bardzo duże, zwłaszcza po okresach izolacji. Jednym ze sposobów może być uściślenie współpracy GOK ze szkołami i lokalnymi stowarzyszeniami, a także nawiązanie współpracy międzynarodowej. Współpraca z gminą zagraniczną dałaby możliwość nie tylko wymiany doświadczeń samorządowych, ale również wymiany uczniów czy organizacji wycieczek dla seniorów.

Mogłaby być to również jedna z opcji zachęcająca rodziców do wyboru gminnej szkoły jako placówki oświatowej dla potomstwa. Oprócz tego należałoby jednak podjąć działania zwiększające atrakcyjność szkół, np. poprzez uzupełnienie wyposażenia oraz zwiększenie kompetencji i umiejętności nauczycieli.

2.2.2. Struktura gospodarcza

GOSPODARKA I PRZEMYSŁ

Zgodnie z Bazą Internetową REGON prowadzoną przez GUS na dzień 14 kwietnia 2022 r. na terenie gminy Rogóżno do rejestru wpisanych było 1.097 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 721 aktywnych oraz 376 wykreślonych. Największa liczba podmiotów występuje w miejscowości Rogóżno (222 podmioty), najmniejsza w Jamach (14 podmiotów). W Sobótce nie jest zarejestrowany ani jeden podmiot gospodarczy. Również w Rogóżnie występuje największa liczba podmiotów wyrejestrowanych (112 podmiotów) w całej gminie.

Tabela 41: Liczba podmiotów wpisanych do REGON w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóżno (stan na 14.04.2022)

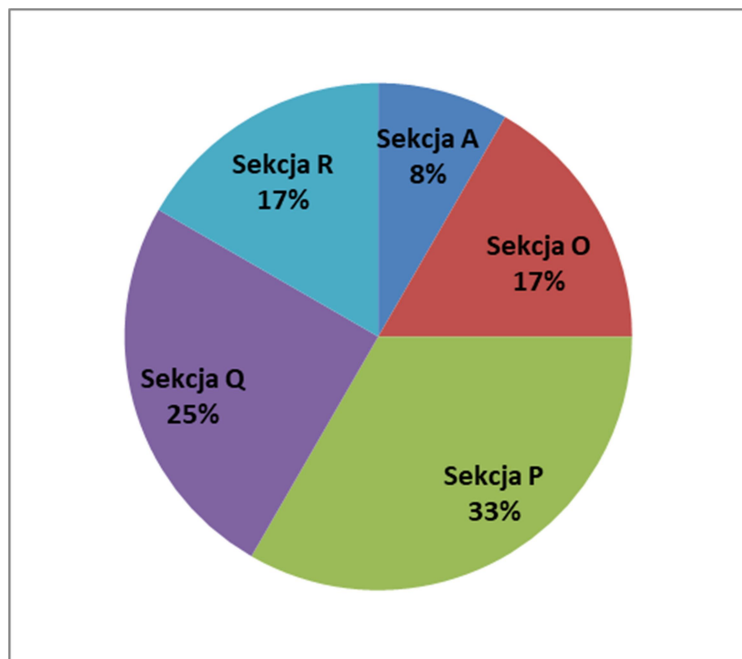
Sołectwo	Miejscowość	Liczba podmiotów wpisanych do REGON (z uwzględnieniem wykreślonych)	Liczba podmiotów aktywnych	Liczba podmiotów wykreślonych
Białochowo	Białochowo	110	78	32
Gubiny	Gubiny	41	24	17
	Jamy	30	14	16
Kłódka	Kłódka	100	61	39
Skurgwy	Skurgwy	65	48	17
Rogóżno	Rogóżno	334	222	112
Szembruczek	Szembruczek	75	51	24
Szembruk	Szembruk	143	105	38
Zarośle	Zarośle	103	65	38
Bukowiec	Bukowiec	26	16	10
	Sobótka	1	0	1

Budy	Budy	28	17	11
Rogóżno Zamek	Rogóżno Zamek	41	20	21
Razem		1097	721	376

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Internetowej REGON

Według danych GUS aż 95,2% aktywnych podmiotów gospodarki narodowej w 2020 r. należało do sektora prywatnego; sektor publiczny tworzyło zaledwie 4,8% podmiotów. Większość (95,6%) stanowiły małe podmioty o wielkości do 9 pracowników.

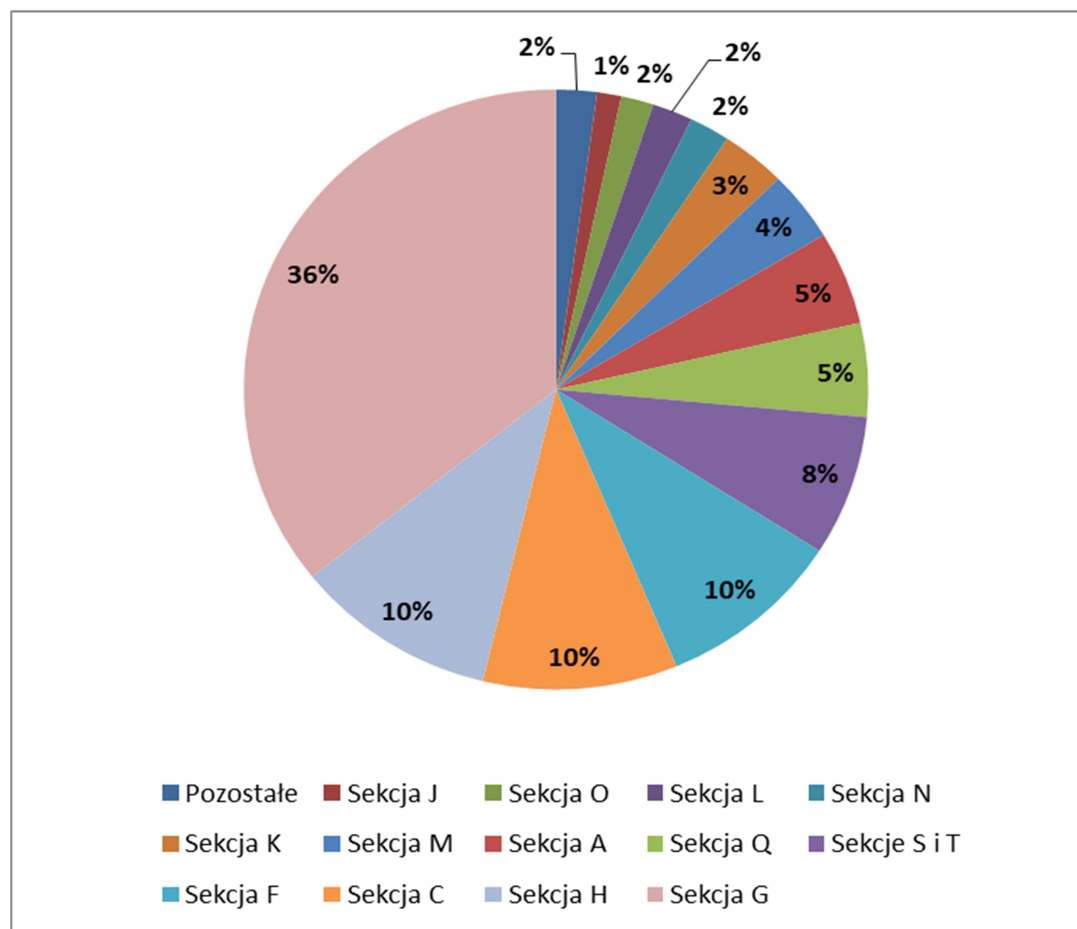
Podmioty gospodarki narodowej, w zależności od prowadzonej działalności, przypisywane są do konkretnej sekcji PKD 2007. Według danych GUS w sektorze publicznym najwięcej podmiotów z terenu gminy Rogóżno należy do sekcji P – edukacja (33,3%) oraz sekcji Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (25,0%). W sektorze prywatnym przedsiębiorstwa zaliczają się przede wszystkim do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (35,7%), a także do sekcji H – transport i gospodarka magazynowa (10,5%) i sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (10,1%). Do sekcji wysoko wyspecjalizowanych: J – informacja i komunikacja, K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, należy w sumie 12,6% wszystkich przedsiębiorstw.

Wykres 44: Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w ogóle podmiotów sektora publicznego w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sekcje: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo; O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne; P – edukacja; Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; J – informacja i komunikacja; L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; S i T – pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; F – budownictwo; C – przetwórstwo przemysłowe; H – transport i gospodarka magazynowa; G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych.

Wykres 45: Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w ogóle podmiotów sektora prywatnego w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych w granicach administracyjnych gminy należą:

- Gospodarstwo Rolne - Ferma Drobiu Lutostańscy,
- AGRO-MIL Grzegorz Ochocki (maszyny rolnicze, części do maszyn),
- ANPOL Roman Aniołkowski (ubojnia bydła i trzody chlewnej),
- DRAGON s.j. Piotr Jeleniewski, Mirosław Brokowski (ubojnia zwierząt rzeźnych),
- Zakład Rolny Rogóżno Zamek,
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych Rogóżno,
- Gyro-Tech Innovation in Aviation Sp. z o.o.m
- TACZBUD Henryk Taczyński (zakład ogólnobudowlany).

Gmina Rogóżno ma charakter typowo rolniczy, stąd też dochody z wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych są bardzo niewielkie. Na dzień 30.06.2021 r. wyniosły 7.996,24 zł. Wysokość tych dochodów uzależniona jest od liczby firm oraz osiągniętych przez nie zysków.

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych w I półroczu 2021 r. wyniosły 1.009.479,00 zł, co stanowi 48,82% kwoty bazowej podanej przez Ministerstwo Finansów.

TERENY INWESTYCYJNE

Na obszarze gminy znajduje się niewiele terenów, które można nazwać inwestycyjnymi. Tereny istniejącej zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej występują w miejscowościach: Białochowo, Szembruczek, Kłódka, należy jednak podkreślić, że są one niewielkie powierzchniowo. W Studium gminy nie wyznaczono też nowych terenów pod tego typu inwestycje.

Wyznaczenie terenów inwestycyjnych w atrakcyjnych lokalizacjach oraz ich uzbrojenie w podstawowe media może zachęcić przedsiębiorców do lokalizowania swoich zakładów w gminie Rogóżno. Byłoby to korzystne dla gminy ze względu na wpływy do budżetu z podatków CIT⁵⁸.

Ze względu na dostępność transportową najlepszym rozwiązaniem jest lokowanie terenów inwestycyjnych bezpośrednio przy drogach ekspresowych i krajowych. Strefę inwestycyjną można by wyznaczyć lub rozszerzyć np. w okolicach:

- Białochowa – przy drodze krajowej nr 55 (trasa Grudziądz – Kwidzyn) poza terenami, na których znajduje się obszar chronionego krajobrazu „Strefa Krawędziowa Doliny Dolnej Wisły” oraz stanowisko dokumentacyjne „Białochowo”.
- Kłódki – przy drodze krajowej nr 16 (Grudziądz – Olsztyn), przy czym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należałoby wskazać, że nie mogą to być inwestycje stojące w sprzeczności z ustaleniami dokumentów obowiązujących na terenach obszarów chronionego krajobrazu „Strefa Krawędziowa Doliny Dolnej Wisły” oraz „Dolina Osy i Gardęgi”, a także poza terenami zagrożenia powodziowego.
- Rogóżna Zamek - przy drodze krajowej nr 16 (Grudziądz – Olsztyn) z uwzględnieniem, iż na rysunku Studium wskazano, że mogą to być obszary

⁵⁸ Podatek dochodowy od osób prawnych.

rozmieszczenia odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW wraz z ich strefami ochronnymi, gdzie mogą obowiązywać ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenu.

Dnia 29 kwietnia 2014 r. Rada Gminy Rogóźno przyjęła uchwałę nr XXVI/165/2014 w sprawie wyrażenia woli współpracy pomiędzy gminą Rogóźno a pozostałymi gminami tworzącymi Miejski Obszar Funkcjonalny Grudziądzka przy realizacji zadań przewidzianych dla Związku ZIT. 26 kwietnia 2022 r. uchwałą nr XXXVI/233/2022 Rada Gminy Rogóźno wyraziła zgodę na powołanie i przystąpienie do Stowarzyszenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Grudziądzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to narzędzie wspierające rozwój terytorialny. Do najważniejszych celów ZIT należy:

- Promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych,
- Zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie,
- Realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych,
- Zwiększenie wpływu miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności⁵⁹.

Przystąpienie gminy Rogóźno do Stowarzyszenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Grudziądzkiego Obszaru Funkcjonalnego ma zapewnić rozwój społeczno-gospodarczy, podnieść jakość i atrakcyjność życia mieszkańców, umocnić pozycję gminy w województwie, a także zacieśnić więzi pomiędzy JST należącymi do Stowarzyszenia.

W zakresie wyznaczenia terenów inwestycyjnych istotne znaczenie mogą mieć założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021 – 2027 (RPO 2021 – 2027). Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w marcu 2022 r. przyjął trzecią wersję projektu programu „*Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021 – 2027*”⁶⁰. W ramach pierwszego priorytetu („*Fundusze Europejskie na rzecz wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu*”) wsparciem będą objęte działania z dziedziny m.in. cyfryzacji, konkurencyjności MŚP i tworzenia miejsc pracy, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości. Przewiduje się np. możliwość zastosowania preferencji dla projektów realizowanych na obszarach zmarginalizowanych w zakresie przygotowania / uzbrojenia terenów inwestycyjnych.

BEZROBOCIE

Bezrobocie jest jednym z głównych problemów w gminie Rogóźno, który dodatkowo przekłada się na ubóstwo i niski standard życia mieszkańców. Zgodnie z danymi PUP w Grudziądzu na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 219 bezrobotnych

⁵⁹ [Za:] Portal Funduszy Europejskich: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/zintegrowane-inwestycje-terytorialne/>

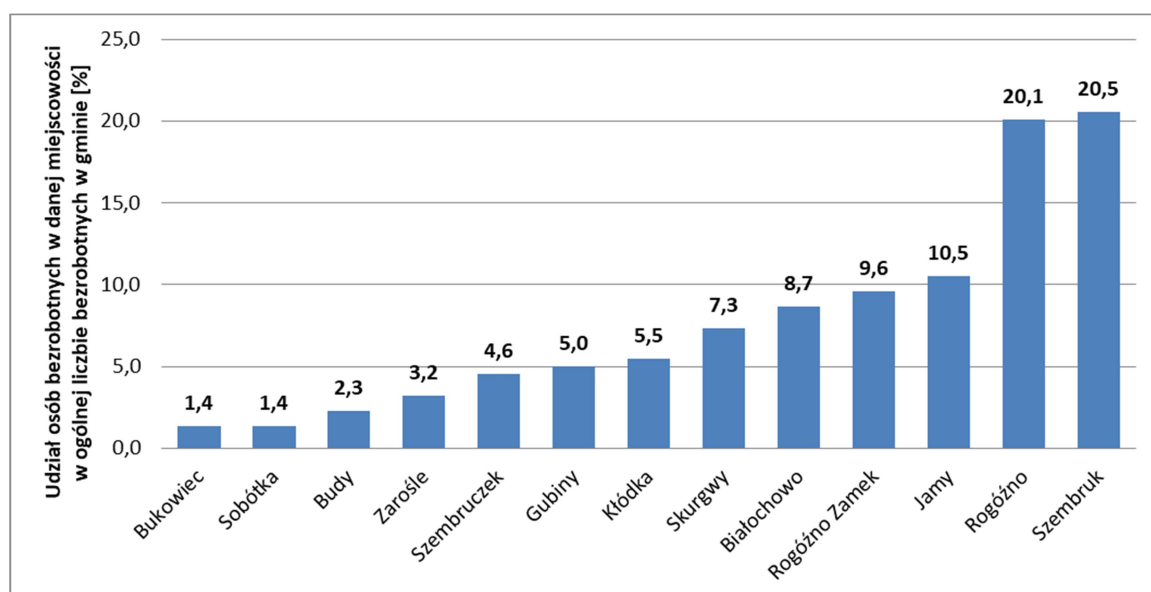
⁶⁰ Uchwała nr 10/334/22 z dnia 14 marca 2022 r. Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

zamieszkałych na terenie gminy Rogóżno. Jest to o 12 osób więcej niż w 2020 r. oraz o 36 osób więcej niż w 2019 r. Największa liczba bezrobotnych mieszkała w Szembruku (20,5%) oraz w Rogóżnie (20,1%), najmniejsza w Bukowcu i Sobótce (po 1,4%). Wyraźnie widoczny jest wzrost liczby bezrobotnych w 2016 r. oraz w latach 2020 – 2021.

Tabela 42: Liczba osób bezrobotnych z gminy Rogóżno zarejestrowanych w PUP w Grudziądzu

Sołectwo	Miejscowość	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Białochowo	Białochowo	20	26	22	19	18	19	19
Gubiny	Gubiny	11	11	9	13	12	10	11
	Jamy	15	17	18	15	11	16	23
Kłódka	Kłódka	20	19	16	7	9	15	12
Skurgwy	Skurgwy	18	22	16	16	17	9	16
Rogóżno	Rogóżno	39	46	33	40	29	36	44
Szembruczek	Szembruczek	14	14	12	10	8	14	10
Szembruk	Szembruk	42	47	47	56	47	48	45
Zarośle	Zarośle	11	19	12	7	5	8	7
Bukowiec	Bukowiec	5	7	6	3	2	2	3
	Sobótka	7	11	6	6	6	4	3
Budy	Budy	4	3	4	1	2	4	5
Rogóżno Zamek	Rogóżno Zamek	26	30	29	25	17	22	21
Razem		232	272	230	218	183	207	219

Źródło: PUP w Grudziądzu

Wykres 46: Udział osób bezrobotnych w danej miejscowości w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Rogóżno w 2021 r. [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

Tabela 43: Struktura osób bezrobotnych z gminy Rogóžno w 2021 r. – udział osób bezrobotnych z danej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości [%]⁶¹

Sołectwo	Miejscowość	Liczba bezrobotnych ogółem [os.]	Udział bezrobotnych kobiet [%]	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych [%]	Udział bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego [%]	Udział bezrobotnych do 30. roku życia [%]	Udział długotrwale bezrobotnych [%]	Udział bezrobotnych powyżej 50. roku życia [%]	Udział osób niepełnosprawnych [%]
Białochowo	Białochowo	19	57,9	52,6	15,8	15,8	78,9	21,1	0,0
Gubiny	Gubiny	11	72,7	9,1	18,2	0,0	72,7	27,3	0,0
	Jamy	23	60,9	26,1	13,0	30,4	52,2	30,4	0,0
Kłódka	Kłódka	12	66,7	50,0	25,0	41,7	66,7	16,7	0,0
Skurgwy	Skurgwy	16	62,5	43,8	50,0	31,3	56,3	25,0	0,0
Rogóžno	Rogóžno	44	59,1	54,5	25,0	38,6	45,5	11,4	2,3
Szembruczek	Szembruczek	10	80,0	40,0	40,0	20,0	80,0	10,0	0,0
Szembruk	Szembruk	45	60,0	44,4	20,0	28,9	88,9	24,4	0,0
Zarośle	Zarośle	7	28,6	42,9	14,3	28,6	57,1	14,3	0,0
Bukowiec	Bukowiec	3	66,7	33,3	0,0	33,3	66,7	33,3	0,0
	Sobótka	3	0,0	66,7	0,0	33,3	100,0	33,3	0,0
Budy	Budy	5	40,0	40,0	40,0	20,0	60,0	20,0	0,0
Rogóžno Zamek	Rogóžno Zamek	21	61,9	42,9	23,8	28,6	81,0	19,0	0,0
Razem/średnia		219	59,8	43,4	23,3	28,8	68,0	20,5	0,5

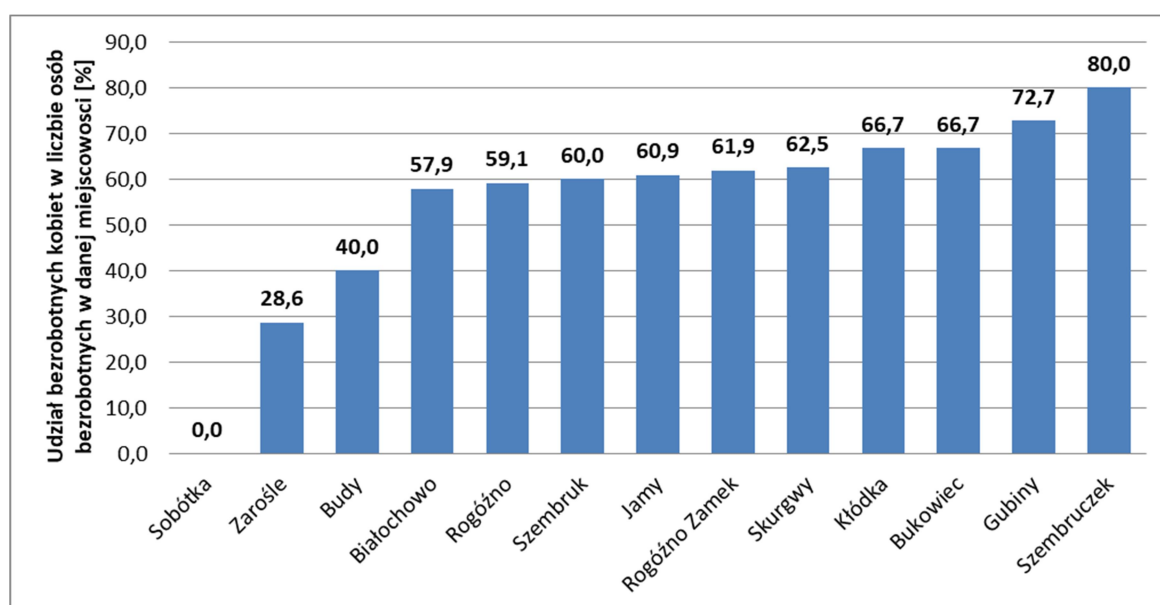
Kolor czerwony – najwyższe wartości wskaźnika

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

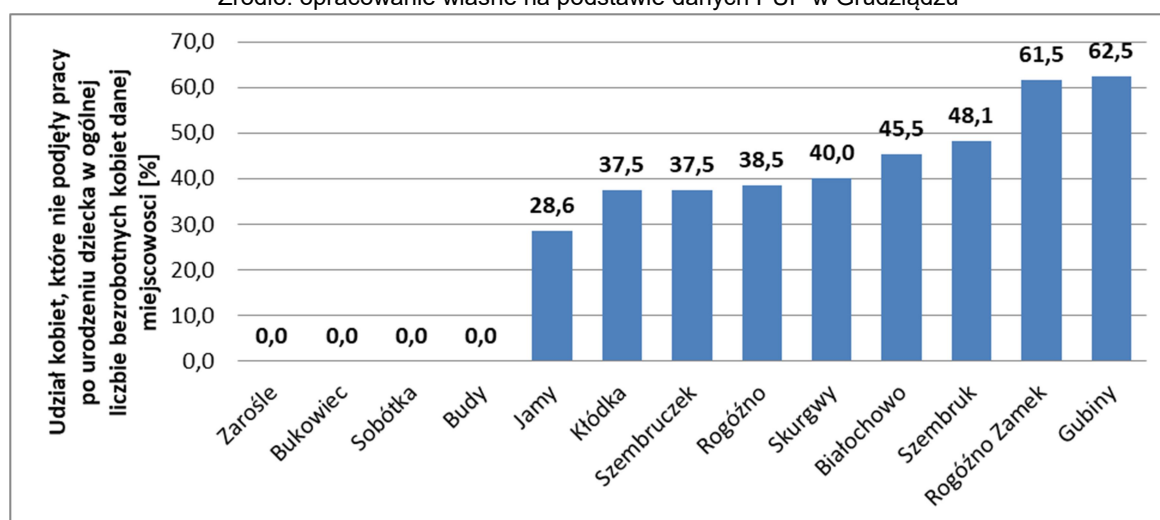
⁶¹ Dla przykładu: ogólna liczba osób bezrobotnych w Białochowie wynosiła 19 osób, liczba bezrobotnych kobiet wynosiła 11 osób. Udział bezrobotnych kobiet: $11/19 \cdot 100\% = 57,9\%$. Ogólna liczba osób bezrobotnych w gminie wynosiła 219 osób, ogólna liczba bezrobotnych kobiet w całej gminie wynosiła 131 osób. Udział bezrobotnych kobiet dla całej gminy: $131/219 \cdot 100\% = 59,8\%$.

Kobiety stanowią większość bezrobotnych w gminie: 59,8% w 2021 r., co i tak było mniejszą wartością niż w latach 2017 – 2020, kiedy to udział bezrobotnych kobiet wahał się średnio między 62,2% a 66,5%. W 2021 r. najwięcej bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkiwało Szembruczek (80,0%) oraz Gubiny (72,7%).

W tym samym roku 55 kobiet nie podjęło zatrudnienia z powodu urodzenia dziecka, co stanowiło 42,0% wszystkich bezrobotnych kobiet. Nie jest to ani najwyższy, ani najniższy wynik odnotowany w analizowanym okresie: najmniejszy udział kobiet nie podejmujących zatrudnienia z powodu macierzyństwa występował w 2015 r. (39,0%), najwyższy w 2017 r. (49,7%). Najwięcej pań nie podejmowało pracy z powodu macierzyństwa w Gubinach oraz w Rogóźnie Zamku (odpowiednio: 62,5% oraz 61,5% bezrobotnych kobiet z tych wsi).

Wykres 47: Udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

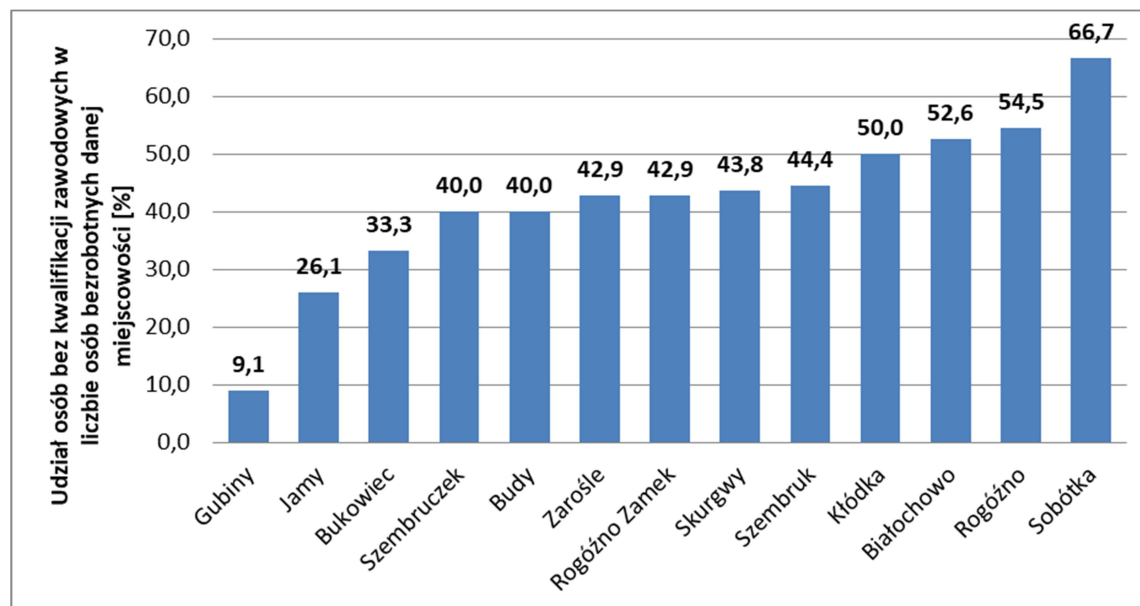
Wykres 48: Udział kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka w liczbie bezrobotnych kobiet w danej miejscowości w 2021 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

W strukturze bezrobotnych wyróżnia się także osoby bez kwalifikacji zawodowych. W 2021 r. ta grupa stanowiła 43,4% wszystkich bezrobotnych w gminie Rogóżno. W porównaniu do lat poprzednich udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszał się do 2019 r. (34,4%), ale na skutek epidemii COVID-19 gwałtownie wzrósł – wartość wskaźnika wyniosła 41,1%, tj. była najwyższa od 2015 r. i dalej rosła.

Wśród bezrobotnych w danej miejscowości najwięcej osób bez kwalifikacji zawodowych mieszkało w Sobótce (66,7% bezrobotnych), najmniej w Gubinach (9,1% bezrobotnych).

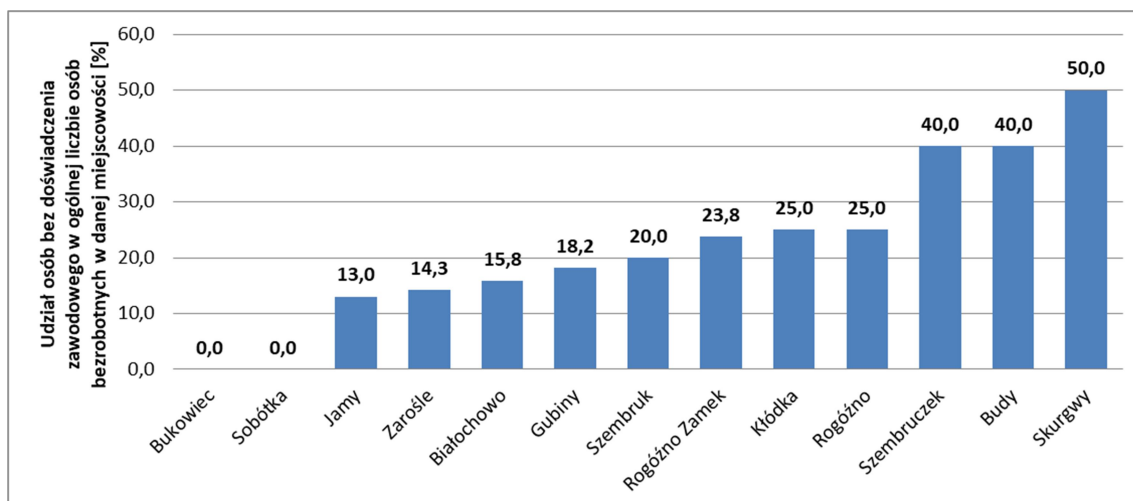
Osoby bez doświadczenia zawodowego w 2021 r. stanowiły 23,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w gminie. Analiza lat 2015 – 2021 wskazuje, że liczba osób bez doświadczenia wśród bezrobotnych nie jest prostolinijna. W zależności od ofert pracy, sytuacji na rynku oraz staży i szkoleń organizowanych przez PUP udział bezrobotnych z tej grupy malał i rósł w poszczególnych latach. Pandemia raczej nie miała wpływu na liczebność osób bez doświadczenia poszukujących pracy: ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2018 r. wynosił 25,7%, w kolejnych latach malał (odpowiednio o 2,2 p. proc. oraz o kolejne 1,3 p. proc.), aż w 2020 r. nieco wzrósł do poziomu 23,3% (o 1,1 p. proc. więcej niż w roku poprzednim). Lata 2015 – 2018 odzwierciedlają tę tendencję.

Największy udział bezrobotnych bez doświadczenia wśród osób niezatrudnionych w danej miejscowości w 2021 r. odnotowano w Skurgwach (50,0% bezrobotnych) oraz po równo w Budach i w Szembruczkach (po 40,0% bezrobotnych).

Wykres 49: Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

Wykres 50: Udział osób bez doświadczenia zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

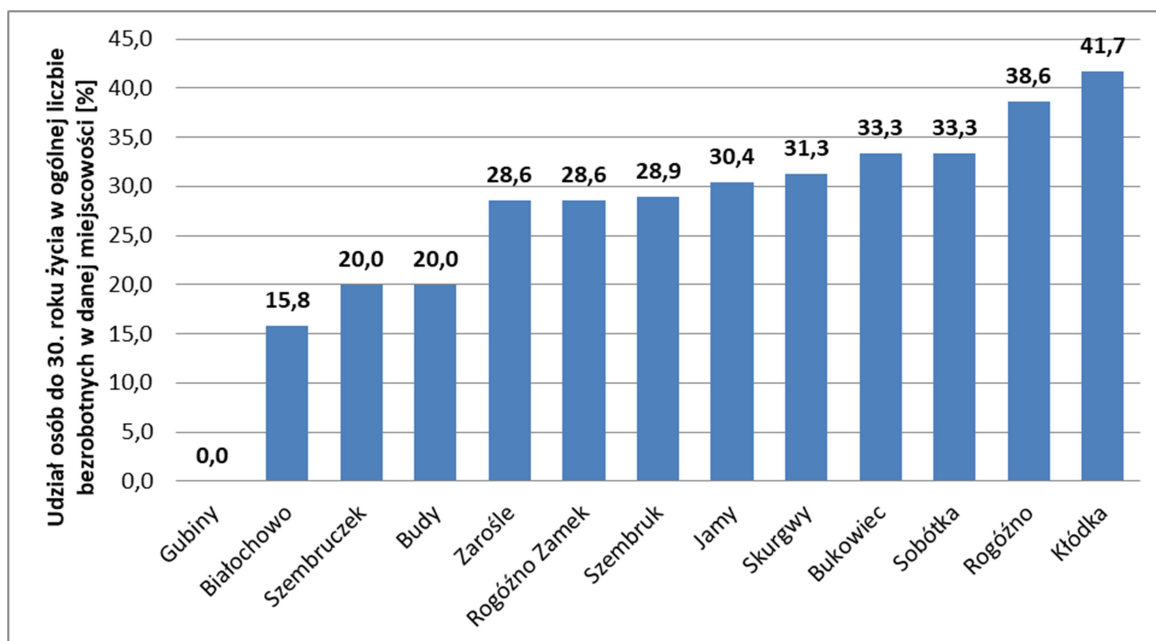
W szczególnej sytuacji na rynku pracy są osoby w wieku do 30 lat oraz w wieku powyżej 50 lat. Osobom młodym ciężko jest znaleźć zatrudnienie ze względu na brak doświadczenia lub kwalifikacji; osoby starsze z kolei mają problem z dostosowaniem się do nowych wymagań rynku pracy lub są pomijani przez pracodawców ze względu na zbliżanie się do wieku emerytalnego.

W 2021 r. w gminie Rogóżno osoby do 30-tego roku życia stanowiły 28,8% wszystkich bezrobotnych. Podobnie jak w przypadku osób bez doświadczenia zawodowego, tak i w tej grupie ciężko jest wskazać prostolinijną tendencję. Największa różnica w udziale osób młodych wśród bezrobotnych nastąpiła między latami 2018 a 2020: z 31,7% zmalała gwałtownie do 26,8%, a następnie ponownie wzrosła do 30,0%. W 2021 r. udział osób do 30-tego roku życia ponownie się obniżył, tym razem o 1,2 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego.

W 2021 r. najwięcej osób młodych wśród zarejestrowanych bezrobotnych z terenu danej miejscowości występował w Kłodce (41,7% bezrobotnych) oraz w Rogóżnie (38,6% bezrobotnych).

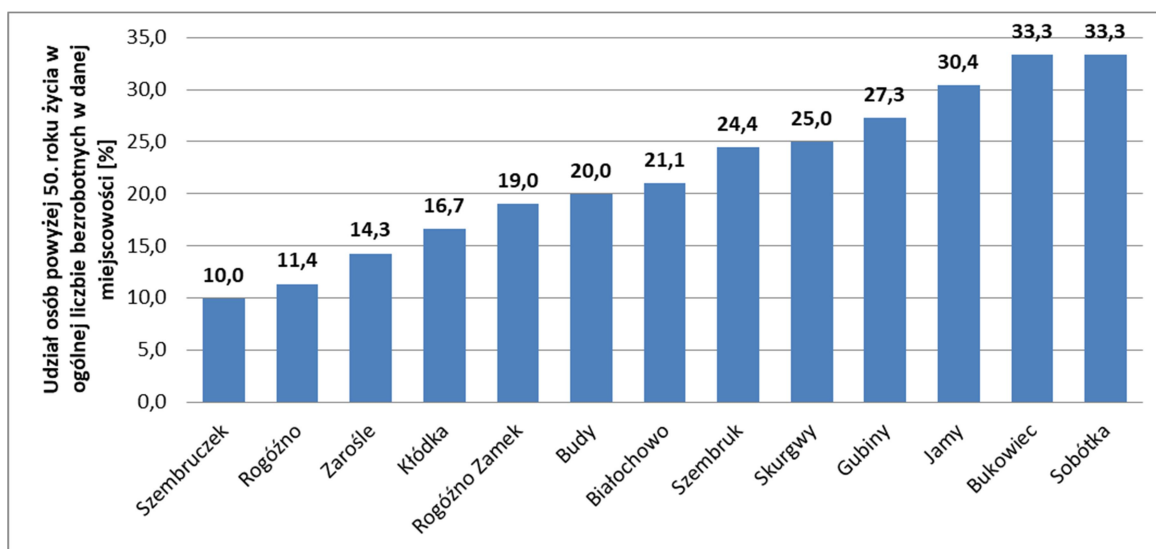
W przypadku osób powyżej 50-tego roku życia na koniec 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie wynosił 20,5%. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w 2019 r. kiedy wynosiła 23,5%, najniższą w 2017 r. (18,7%). Mimo ograniczenia działalności wielu branż na skutek epidemii udział osób w wieku 50 lat i więcej wśród bezrobotnych w gminie zmniejszył się o 4,2 p. proc. między latami 2019 i 2020; co prawda w kolejnym roku wzrósł o 1,2 p. proc., ale nadal nie była to najwyższa z notowanych wartości w analizowanym okresie.

Wśród bezrobotnych z poszczególnych miejscowości w 2021 r. najwięcej osób powyżej 50-tego roku życia występowało w Sobótce i w Bukowcu (po 33,3% bezrobotnych), następnie w Jamach (30,4%).

Wykres 51: Udział osób do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

Wykres 52: Udział osób powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.

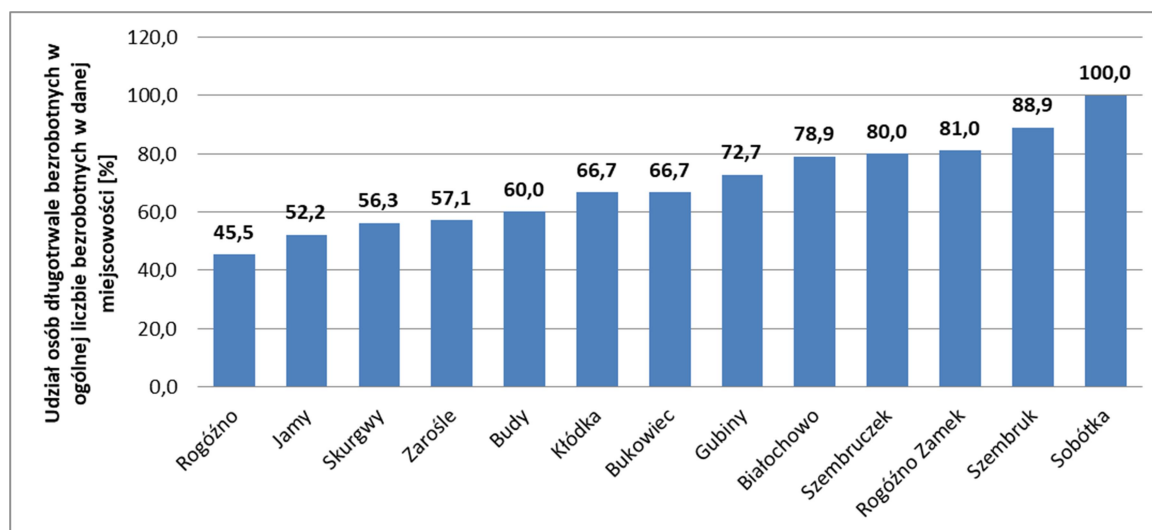
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się także osoby długotrwale bezrobotne⁶². Jest to specyficzna grupa, której problemem nie jest tylko trudność w znalezieniu pracy. Niemożność podjęcia zatrudnienia przez dłuższy okres może wynikać z wielu powodów, np. choroby, macierzyństwa, braku odpowiednich kwalifikacji czy wykształcenia oczekiwanych na lokalnym rynku. Powoduje to jednak, że takie osoby niejako „wypadają z obiegu” i stają się mniej atrakcyjne dla potencjalnych pracodawców.

⁶² Tj. zarejestrowana w urzędzie pracy przez ponad 12 miesięcy w okresie 2 lat.

Skutki długotrwałego bezrobocia dotyczą nie tylko sfery ekonomicznej. Brak dochodów wiąże się oczywiście z obniżeniem standardu życia i może prowadzić do ubóstwa, ale też bardzo negatywnie oddziałuje na psychikę bezrobotnego. Brak pracy powoduje frustrację, rozczarowanie, bezradność. Może powodować nasilenie się problemów społecznych – uzależnienia od nałogów, w tym alkoholizmu, przemocy, pogłębiania ubóstwa. Negatywnie wpływa nie tylko na daną rodzinę, ale również na całą społeczność.

W gminie Rogóźno udział osób długotrwanie bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych jest bardzo wysoki – w całym analizowanym okresie wynosił ponad 64%, a na koniec 2021 r. osiągnął poziom 68,0%. W poszczególnych miejscowościach gminy na koniec 2021 r. największy udział długotrwanie bezrobotnych w liczbie osób pozostających bez zatrudnienia występował w Sobótce: wszyscy bezrobotni pozostawali bez pracy przez ponad 12 miesięcy w ciągu 2 lat. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w Rogóźnie, ale i tak wynosiła ona aż 45,5%.

Wykres 53: Udział osób długotrwanie bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Grudziądzu

PODSUMOWANIE

Rolniczy charakter gminy Rogóźno jest jej atutem, ale także problemem. Gminy wiejskie z dominującym rolnictwem charakteryzują się niższym poziomem rozwoju gospodarczego, który przekłada się na pozostałe uwarunkowania i możliwe kierunki działań samorządu.

Dominacja małych przedsiębiorstw oraz duża liczba gospodarstw rolnych wiąże się z niewielką liczbą miejsc pracy oraz niestabilną sytuacją firm na rynku. Słaba siła przebicia oraz brak doświadczenia w prowadzeniu działalności powoduje, że wiele małych biznesów szybko likwiduje albo zawiesza swoją działalność. Taka sytuacja przekłada się na niskie zarobki; w gospodarstwach rolnych może występować również problem ukrytego bezrobocia. Pozycji gospodarczej gminy nie poprawia niewystarczająca liczba i powierzchnia terenów inwestycyjnych, które mogłyby zająć potencjalni inwestorzy, a to się z kolei przekłada na niskie dochody z tytułu podatków.

Ze strony gminy należy więc podejmować działania dwutorowe: wspierające sektor MŚP oraz inwestycyjne. Z przykładowych działań można wymienić m.in.: stworzenie punktu doradczego, tworzenie klastrów lokalnych przedsiębiorców, organizację szkoleń dla nowych pracowników, wyznaczyć w Studium i planach miejscowych tereny inwestycyjne oraz uzbrojać je w podstawowe media. Szansą może być także realizacja działań w ramach ZIT i pozyskiwanie środków unijnych.

O sytuacji gospodarczej gminy nie można mówić bez poruszenia kwestii bezrobocia. Na początku wybuchu epidemii istniała obawa, że położenie osób bezrobotnych ulegnie znacznemu pogorszeniu. Jednak analiza danych przesłanych przez PUP w Grudziądzu sugeruje, że problemy gospodarcze wywołane epidemią COVID-19 nie odbiły się szczególnie na sytuacji bezrobotnych w gminie Rogózno. Wyraźny wzrost bezrobocia w okresie 2019 – 2020 i dalej w 2021 r. zarejestrowano tylko w grupie osób bez kwalifikacji zawodowych, co było dostrzegalne także w jednostkach sąsiednich. Brak kwalifikacji był większą przeszkodą w znalezieniu zatrudnienia niż brak doświadczenia. Epidemia pokazała więc, że pracodawca mając wybór zdecyduje się prędzej na osobę bez stażu pracy, ale mającą podstawowe umiejętności, aniżeli taką, której musiałby ufundować szkolenia i naukę.

Ogromnym problemem do przewyższenia będzie zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych. Do takich osób należy podchodzić indywidualnie – powody i skutki pozostawania bez pracy mogą być konsekwencją różnych czynników. Np. wśród kobiet najczęstszym powodem jest macierzyństwo i/lub konieczność opieki nad niesamodzielnymi członkami rodzin. Problemem może być brak odpowiednich kwalifikacji, możliwości dojazdu do potencjalnego miejsca pracy czy też świadoma decyzja osoby bezrobotnej. Bez względu na przyczyny długotrwałego bezrobocia skutki społeczne i gospodarcze są dostrzegane przez wszystkich: niski standard życia, ubóstwo, patologie, brak odpowiedniej kadry roboczej. Jest to zjawisko trudne do ograniczenia/wyeliminowania, wymagające zaangażowania wielu osób i podmiotów. Powiatowy Urząd Pracy oferuje różne możliwości aktywizacji, ale wydaje się, że bardziej skutecznym rozwiązaniem jest dopasowanie metod do potrzeb konkretnej osoby.

2.2.3. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

OSADNICTWO I UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

Rogózno to gmina o charakterze typowo wiejskim: większość powierzchni stanowią użytki rolne (59,4%) oraz tereny zielone (34,8%). Charakterystyczna dla gminy jest bardzo rozproszona zabudowa mieszkaniowa – jednorodzinna, wielorodzinna i zagrodowa. Kształt wsi to łańcuchówka⁶³ i wielodrożnica⁶⁴.

Północne tereny gminy stanowią zwarte kompleksy lasów podlegające pod Nadleśnictwo Jamy. Większe powierzchnie terenów zadrzewionych występują również wzdłuż cieków wodnych w południowej i zachodniej części JST, a w prawie każdej miejscowości znajdują się tereny zieleni urządzonej, stanowiące część zespołów pałacowych i dworskich. Centralna oraz wschodnia część gminy jest użytkowana w sposób rolniczy. Tereny pod działalność przemysłową i usługową stanowią tylko

⁶³ Typ wsi „łańcuchówka” – zabudowa występuje po jednej lub obu stronach drogi.

⁶⁴ Typ wsi „wielodrożnica”: - duża wieś o zwartej, ale bezładnej zabudowie wzdłuż kilku zazwyczaj krętych ciągów komunikacyjnych.

niewielką część powierzchni jednostki – są one raczej uzupełnieniem istniejącej zabudowy mieszkaniowej aniżeli odrębnymi funkcjonalnie przestrzeniami. Wskazać należy także występowanie terenów zamkniętych i o ograniczonym użytkowaniu. Terenem zamkniętym jest Pierwsza Regionalna Baza Logistyczna, która stanowi obiekt istotny dla obronności Państwa. Zlokalizowana jest ona w sołectwie Gubiny, w miejscowości Jamy.

Terenami o ograniczony zagospodarowaniu i użytkowaniu są obszary zagrożenia powodziowego, które występują w rejonie rzek Osa i Gardęga. Analizując mapy zagrożenia powodziowego o największym zasięgu wystąpienia powodzi (raz na 500 lat, $p=0,2\%$) należy stwierdzić, że większość infrastruktury i zabudowy nie powinna być bezpośrednio narażona na wody powodziowe. Fragmenty zabudowy, które mogą być narażone na wystąpienie powodzi, znajdują się w miejscowościach: Szembruk, Szembruczek, Rogóżno Zamek, Kłódka.

Należy pamiętać, iż na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zgodnie z art. 77 ust. 1 pkt 3) lit a) oraz b) Prawa wodnego, zakazane jest m.in. gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji mogących zanieczyścić wody. Jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich, zgodnie z art. 77 ust. 3 Prawa wodnego, może (w drodze decyzji) zwolnić od wspomnianych zakazów, określając warunki niezbędne dla ochrony jakości wód. Na wykonanie nowych obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego – zgodnie z art. 390 ust. 1 pkt 1) lit b) ustawy Prawo wodne.

Aktualnie dla gminy Rogóżno odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 1841). Na chwilę opracowania niniejszej Strategii trwały prace nad aktualizacją Planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

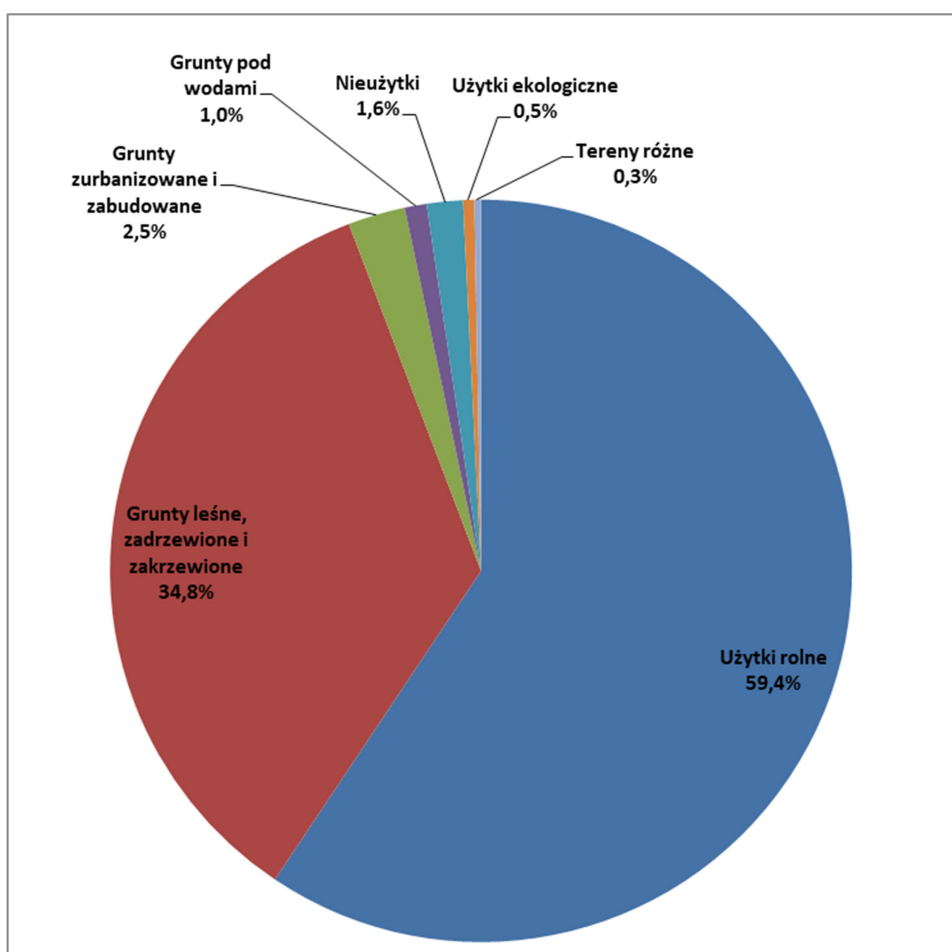
Kolejne obszary o ograniczonym zagospodarowaniu i użytkowaniu znajdują się w granicach obszarowych form ochrony przyrody. Zakazy i nakazy dot. użytkowania tych obszarów określono w odrębnych aktach prawnych.

Tabela 44: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rogóżno – stan na 01.01.2015 r.

Rodzaj użytkowania		Powierzchnia [ha]
Użytki rolne, w tym:	ogółem	6.902
	grunty orne	6.205
	sady	88
	łąki i pastwiska	435
	grunty rolne zabudowane	151
	grunty rolne pod rowami	23
Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione, w tym:	ogółem	4.048
	lasy	4.015
	grunty zadrzewione i zakrzewione	33
Grunty zabudowane i	ogółem	290

zurbanizowane, w tym:	tereny mieszkaniowe	18
	tereny rekreacji i wypoczynku	3
	drogi	226
	tereny kolejowe	38
	inne tereny zabudowane	5
Grunty pod wodami, w tym:	ogółem	111
	wody powierzchniowe płynące	73
	wody powierzchniowe stojące	38
Nieżytki		183
Użytki ekologiczne		57
Tereny różne		33
Razem		11.624

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóżno

Wykres 54: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rogóżno – stan na 01.01.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przedstawionych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóżno

Charakterystyka poszczególnych sołectw przedstawia się następująco:

Białochowo – wieś położona w centralno-zachodniej części gminy w rozwidleniu dróg powiatowych nr 1350C, 1358C oraz 1356C, nad Jeziorem Białochowskim. Typ wsi wielodrożnica. Dominuje zabudowa mieszkaniowa – stosunkowo zwarta w głównej

części miejscowości, dalej rozproszona. W Studium wyznaczono również teren pod zabudowę produkcyjną, składową i magazynową. Z infrastruktury społecznej występuje szkoła podstawowa oraz placówka opiekuńczo-wychowawcza. Placówka opiekuńcza znajduje się w klasycystycznym dworze z XIX wieku i otoczona jest parkiem, w którym znajdują się pomniki przyrody w postaci drzew. Ponadto szereg pomników przyrody tworzy dwie aleje: topolową i dębową. Z form ochrony przyrody w granicach sołectwa znajdują się także obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędziowej Doliny Wisły” oraz park krajobrazowy „Góry Łosiowe” i jeden nienazwany użytek ekologiczny.

Prawie połowa sołectwa znajduje się w zasięgu strefy ograniczającej powierzchni lotniska cywilnego w Lisich Kątach. W strefie tej obowiązują ograniczenia w wysokości zabudowy: od 73,0 – 128,0 m.

Zgodnie z rejestrem REGON na terenie wsi zarejestrowanych jest ponad 70 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość to gospodarstwa rolne. Ponadto na terenie sołectwa znajduje się otwarta strefa aktywności oraz działają Panie z Koła Gospodyń Wiejskich „Białochowianki”.

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1268 r. W 1939 r. Niemcy rozstrzelali ok. 200 mieszkańców Białochowa i okolicznych wsi na tzw. bagnach białochowskich. Miejsce to jest upamiętnione pomnikiem. W 2021 r. w ramach zadania pn. „Pamięć o Bohaterach Białochowa 1939 r.” pomnik ten został poddany renowacji, utworzono stronę internetową poświęconą tym wydarzeniom, zgromadzono dane ofiar oraz inne dane, wydano publikację oraz zorganizowano wystawę i lekcje historii dla uczniów szkoły podstawowej.

Budy – niewielkie powierzchniowo sołectwo położone przy północnej granicy gminy. Większość terenu to lasy, tylko stosunkowo niewielki fragment jest wykorzystywany rolniczo i pod zabudowę mieszkaniową. Przez sołectwo przepływa Pręczawa, która tworzy dwa rozgałęzienia. Jedno z nich wpada do Jeziora Gapa, następnie Jeziora Środkowego i mniejszego zbiornika wodnego i płynie dalej w kierunku Gardei. Zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza jest rozłożona wokół Jeziora Środkowego. Całe sołectwo znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”. W zachodniej części na terenach leśnych ustanowione zostały także użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Na terenie sołectwa działało w sumie 17 aktywnych podmiotów gospodarki narodowej, z czego największym było „Gospodarstwo Rolne – Ferma Drobiu Lutostańscy”. Nie funkcjonują stowarzyszenia lokalne ani nie są zlokalizowane obiekty użyteczności publicznej.

Bukowiec – sołectwo obejmuje miejscowość Bukowiec i osadę Sobótka. Zlokalizowane jest przy wschodniej granicy administracyjnej gminy. Miejscowość Bukowiec tworzy rozproszona sieć osadnicza; Sobótka z drugiej strony jest bardziej zwarta, ale tworzy ją tylko kilka gospodarstw. Większość obszaru jest użytkowana rolniczo, z pasmami terenów zadrzewionych. Po zachodniej stronie sołectwa, gdzie znajduje się Sobótka, przebiega koryto Gardęgi. Istniejąca zabudowa nie jest położona w strefie zagrożonej wystąpieniem powodzi. Formy ochrony przyrody występują w zachodniej części, wzdłuż

Gardęgi. Są to: obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”, obszar Natura 2000 „Dolina Osy” oraz rezerwat „Rogóżno Zamek”.

W porównaniu do pozostałych jednostek sołectwo Bukowiec charakteryzuje się niskim poziomem aktywności społeczno-gospodarczej, brakuje również infrastruktury społecznej i rekreacyjnej. Występują za to licznie walory krajobrazowe. W Studium gminy na tym terenie wyznaczono miejsce pod lokalizację urządzeń odnawialnych źródeł energii.

Gubiny – sołectwo położone w centralno-północnej części gminy, obejmuje wieś Gubiny oraz osadę leśną Jamy. Główną sieć komunikacyjną stanowią drogi powiatowe nr 1353C oraz 1355C, a także sieć kolejowa na trasie Kwidzyn - Grudziądz. Większość obszaru stanowi zwarty kompleks leśny, w południowej części występują tereny rolnicze i zabudowy mieszkaniowej. Tereny leśne stanowią część obszaru chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi” oraz rezerwatu „Jamy”. Ponadto występują użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Przez sołectwo przepływa rzeka Pręcza, która wpada do Jeziora Gubińskiego i płynie dalej do Jeziora Gapa w sołectwie Budy.

Miejscowość Gubiny stanowi przykład wsi typu łańcuchówka, z zabudową mieszkaniową i gospodarczą po obu stronach dróg. Pośrodku kompleksów leśnych znajduje się osada Jamy z zabudową wielorodzinną oraz wojskowy teren zamknięty Pierwszej Regionalnej Bazy Logistycznej. W Jamach mieszkał niegdyś cywilny personel wojskowy, obecnie jest to tylko ludność cywilna. W 2022 r. w Jamach otwarto Klub „Senior+”, który świadczy usługi kulturalne i aktywizujące starzejące się społeczeństwo. Działa również stowarzyszenie „Narnia”, które zajmuje się edukacją i opieką nad dziećmi oraz pomocą społeczną dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Należy również wspomnieć o Nadleśnictwie Jamy, które powstało w 1979 r. Charakteryzuje się bardzo dużą powierzchnią: leży w trzech województwach, siedmiu powiatach i szesnastu gminach. Z tego powodu, choć sama lesistość jest niska (15%), to krajobraz jest bardzo urozmaicony.

Gubiny zostały osadzone na prawie chełmińskim w 1342 r. Charakterystycznym zabytkiem jest kościół gotycki z kamienia polnego ze szczytami i wieżą z cegły. Zasoby przyrodnicze dają potencjał wykorzystania pod rozwój turystyki pieszej i rowerowej.

Kłódka – położona jest w południowej części gminy przy drodze krajowej nr 16; na główną sieć komunikacyjną składają się także drogi powiatowe nr 1381C, 1363C oraz 1360C. Typ wsi to łańcuchówka, choć w centralnej części zaczyna przekształcać się w wielodrożnicę. W północnej i środkowej części sołectwa występują tereny rolnicze z zabudową zagrodową. Więcej terenów zalesionych i zadrzewionych występuje w południowej części sołectwa – jest to spowodowane występowaniem terenów zagrożonych powodzią przez rzeki Osa i Pręcza oraz terenów przyrody chronionej: obszarów chronionego krajobrazu „Strefy Krawędziowej Doliny Wisły” i „Dolina Osy i Gardęgi”, a także obszaru Natura 2000 „Dolina Osy”.

Podobnie jak w Białochowie również sołectwo Kłódka znajduje się w zasięgu strefy ograniczającej powierzchni lotniska cywilnego w Lisich Kątach, z ograniczeniem w wysokości zabudowy: od 73,0 – 128,0 m.

Ze stowarzyszeń występuje jedynie Koło Gospodyń Wiejskich „Kłódkowianki”. Do REGON wpisanych jest ponad 60 podmiotów gospodarki narodowej, ale położenie sołectwa przy drodze krajowej nr 16 daje dalsze możliwości rozwoju. Są one niestety ograniczone przez występowanie terenów zagrożenia powodziowego i ochrony przyrody.

Skurgwy – zlokalizowane są w centralno-zachodniej części gminy przy drodze wojewódzkiej nr 535 i drogach powiatowych nr 1353C i 1358C. Zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza jest dosyć luźna, ułożona w typie łańcuchówki po obu stronach ciągów komunikacyjnych. Większość obszaru stanowią użytki rolne, ale występują także skupiska terenów zadrzewionych. W centralnej części wsi występuje kilka stawów, przez sołectwo przepływają również rzeki Czerwona Woda i Pręczawa. Z form ochrony przyrody w północnej części jednostki znajduje się obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi” oraz nienazwany użytek ekologiczny. Poza sołectwem, ale w jego sąsiedztwie (na terenie Dusocina i Zarośla) wyznaczono park krajobrazowy „Góry Łosiowe”. W Studium gminy Rogóżno na terenie sołectwa wyznaczono fragment obszaru z przeznaczeniem pod odnawialne źródła energii.

W Skurgwach nie są zlokalizowane obiekty infrastruktury społecznej ani nie działają żadne stowarzyszenia lokalne. Występują za to dwa z największych podmiotów gospodarczych w gminie: ubojnia zwierząt rzeźnych „Dragon s.j.” oraz zakład ogólnobudowlany „Taczbud”.

Rogóżno – sołectwo położone w centralnej części gminy, stanowi siedzibę władz gminnych oraz główne centrum usługowe. Zdecydowana większość terenu jest wykorzystywana rolniczo; jedynie w północnej i południowej części sołectwa znajdują się w miarę zwarte tereny zadrzewione. Zabudowa miejscowości Rogóżno w jej głównej części – na zbiegu drogi wojewódzkiej nr 535 oraz dróg powiatowych nr 1364C, 1361C i 1360C - jest zwarta, w typie wielodrożnicy. Im dalej od centrum miejscowości, tym zabudowa bardziej luźna, rozproszona.

Wschodnia i zachodnia granicę sołectwa opiera się o koryta rzek Pręczawa i Gardęga. W zachodniej i południowej części jednostki, wzdłuż koryta Gardęgi, występują tereny ochrony przyrody: obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”, obszar Natura 2000 „Dolina Osy”, rezerwat „Rogóżno Zamek”, kilka użytków ekologicznych.

Rogóżno to gminne centrum administracyjne, usługowe i kulturalne. Znajdują się tutaj: Urząd Gminy, ośrodek zdrowia, , Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Dom Dzienny Pobytu „Senior+”, Gminna Biblioteka Publiczna, szkoła podstawowa i przedszkole publiczne, otwarta strefa aktywności, gminna oczyszczalnia ścieków. Oprócz GOK działa również Gminny Ludowy Klub Sportowy oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

W Rogóżnie zarejestrowana jest największa liczba aktywnych podmiotów gospodarki narodowej: większość to gospodarstwa rolne, ale w przeciwieństwie do pozostałych sołectw, prowadzona jest duża liczba podmiotów o innym rodzaju działalności, w tym jeden z największych podmiotów w gminie: sprzedaż maszyn i części do maszyn rolniczych „Agro-Mil”.

Rogóżno Zamek – sołectwo położone w południowo-zachodniej części gminy. Charakterystyczne są duże powierzchnie terenów przeznaczonych pod użytkowanie rolnicze, występowanie terenów zielonych w dolinach Osy i Gardęgi oraz ruiny zamku krzyżackiego. Znaczna część powierzchni sołectwa znajduje się w zasięgu form ochrony przyrody: obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”, obszar Natura 2000 „Dolina Osy”, rezerwat „Rogóżno Zamek” oraz pomniki przyrody.

W okolicach zamku krzyżackiego występuje dość zwarta zabudowa wielorodzinna z ogródkami oraz duże gospodarstwo rolne; na obrzeżach sołectwa znajdują się pojedyncze zabudowania zagrodowe i jednorodzinne. W okolicach gdzie Gardęga łączy się z Osą występują tereny zagrożone wystąpieniem powodzi – pojedyncze budynki, które są tam posadowane, mogą ulec uszkodzeniu podczas ewentualnej powodzi lub wysokich stanów wód.

Znaczną powierzchnię użytków rolnych wskazano w Studium gminy jako tereny pod produkcję energii z odnawialnych źródeł. Zakładana jest również ewentualna budowa biogazowni - pod warunkiem, że inwestycja ta będzie opłacalna. Przez sołectwo przebiega droga krajowa nr 16, wokół której można by wyznaczyć tereny inwestycyjne.

W okresie opracowywania projektu Strategii na terenie sołectwa zarejestrowanych było 20 podmiotów gospodarki narodowej, w tym jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Oprócz otwartej strefy aktywności nie występują inne obiekty infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej.

Szembruczek – sołectwo rozciąga się równoleżnikowo od wschodniej granicy gminy ku jej północno-wschodniemu krańcowi. Powierzchnia użytkowana jest rolniczo, praktycznie nie występują większe tereny zadrzewione. Przez centralną część jednostki przebiega rzeka Gardęga, wzdłuż której występują tereny zagrożone wystąpieniem powodzi oraz obszar chronionego krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi”. W miarę zwarta zabudowa mieszkaniowa występuje wokół zbiornika wodnego; pozostałe gospodarstwa tworzą mocno rozproszoną zabudowę zagrodową i jednorodziną. Po drugiej stronie wspomnianego wcześniej zbiornika wodnego zlokalizowany jest park, na terenie którego znajduje się nieczynny cmentarz. W południowo-wschodniej części sołectwa znajduje się obszar wyznaczony w Studium gminy pod pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

Na terenie Szembruczka znajduje się 51 aktywnych podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do REGON. Do podmiotów publicznych zaliczają się: jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, Koło Gospodyń Wiejskich, szkoła podstawowa.

Szembruk – sołectwo położone na północ od Szembruczka, którego główną osią komunikacyjną jest droga powiatowa nr 1365C. Zabudowa mieszkaniowa i gospodarczo-usługowa rozciąga się wzdłuż wspomnianego odcinka oraz tworzy odgałęzienia, głównie w kierunku północnym. Niepokojący jest fakt, że spora liczba nieruchomości została zlokalizowana i nadal lokalizuje się wzdłuż koryta Gardęgi. Są to tereny atrakcyjne pod mieszkalnictwo, ale należy zwrócić uwagę, aby nie znajdowały się one w zasięgu potencjalnych wód powodziowych.

Oprócz Gardęgi na obszarze sołectwa znajduje się kilka zbiorników wodnych, w tym największy w gminie: Jezioro Kuchnia. W połączeniu z obszarem chronionego

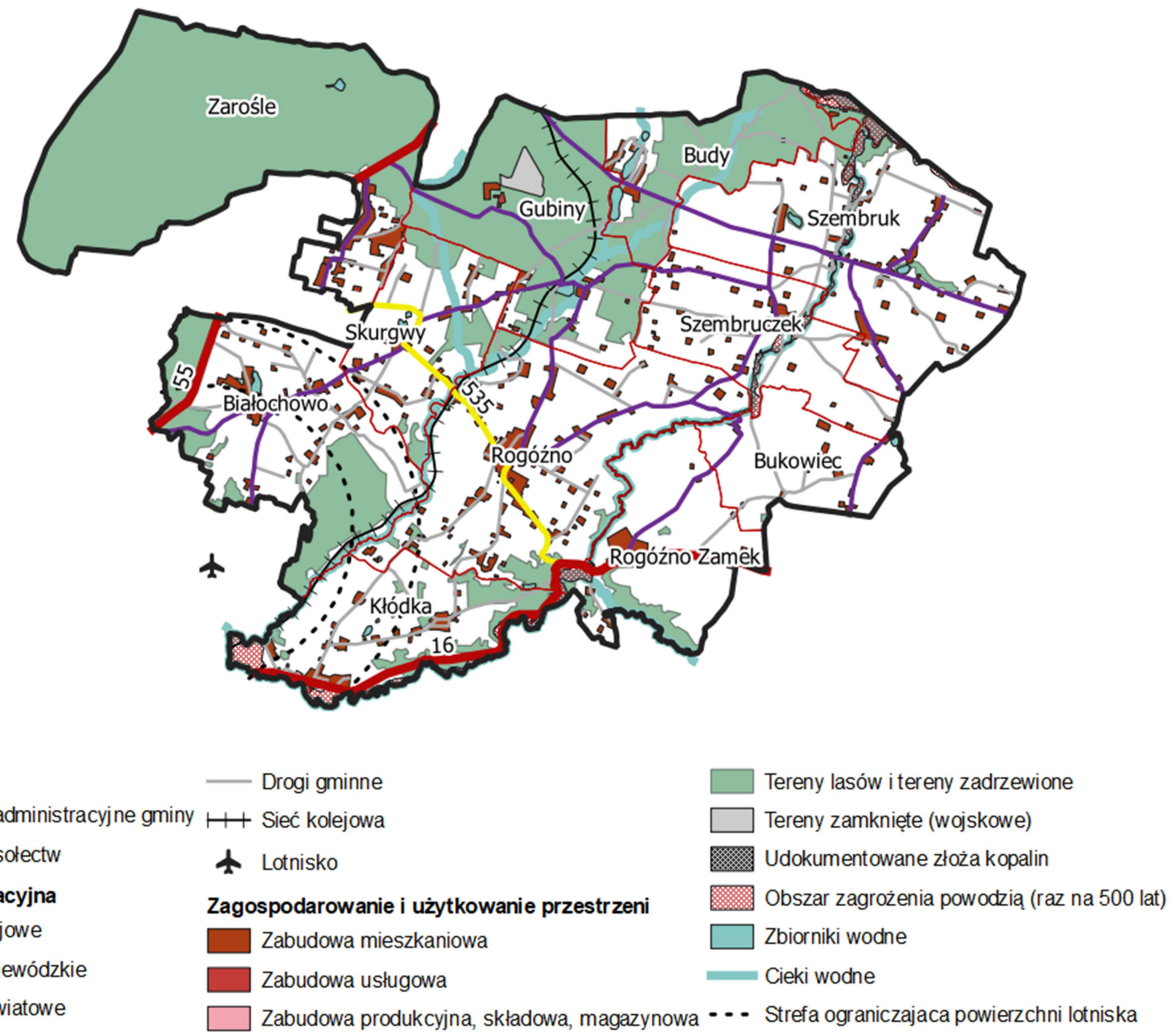
krajobrazu „Dolina Osy i Gardęgi” tworzą atrakcyjne miejsce pod turystykę, rekreację i wypoczynek.

Na terenie Szembruka w REGON było zarejestrowanych 105 aktywnych podmiotów gospodarki narodowej. Wśród podmiotów publicznych wymienić należy Ochotniczą Straż Pożarną, Koło Gospodyń Wiejskich i Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Promień”. Do ogólnodostępnej infrastruktury zalicza się otwarta strefa aktywności.

Zarośle – nazwa miejscowości pochodzi od miejsca porośniętego krzewami i drzewami, a więc jest bardzo adekwatna. Ponad połowę powierzchni sołectwa zajmuje zwarty kompleks leśny, który znajduje się w zasięgu parku krajobrazowego „Góry Łosiowe” oraz szeregu użytków ekologicznych i pomników przyrody.

Zabudowa występuje tylko w południowej części; choć nadal jest dosyć luźna i rozproszona to obserwuje się jej coraz większe zagęszczanie i tworzenie bardziej zwartej struktury. Droga krajowa nr 55 zapewnia łatwy dojazd do Grudziądza lub Kwidzyna.

W Zaroślu zarejestrowanych było 65 aktywnych podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość to gospodarstwa rolne. Na terenie sołectwa znajduje się otwarta strefa aktywności oraz działa Koło Gospodyń Wiejskich „Komysze”.

Rysunek 23: Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Rogóźno

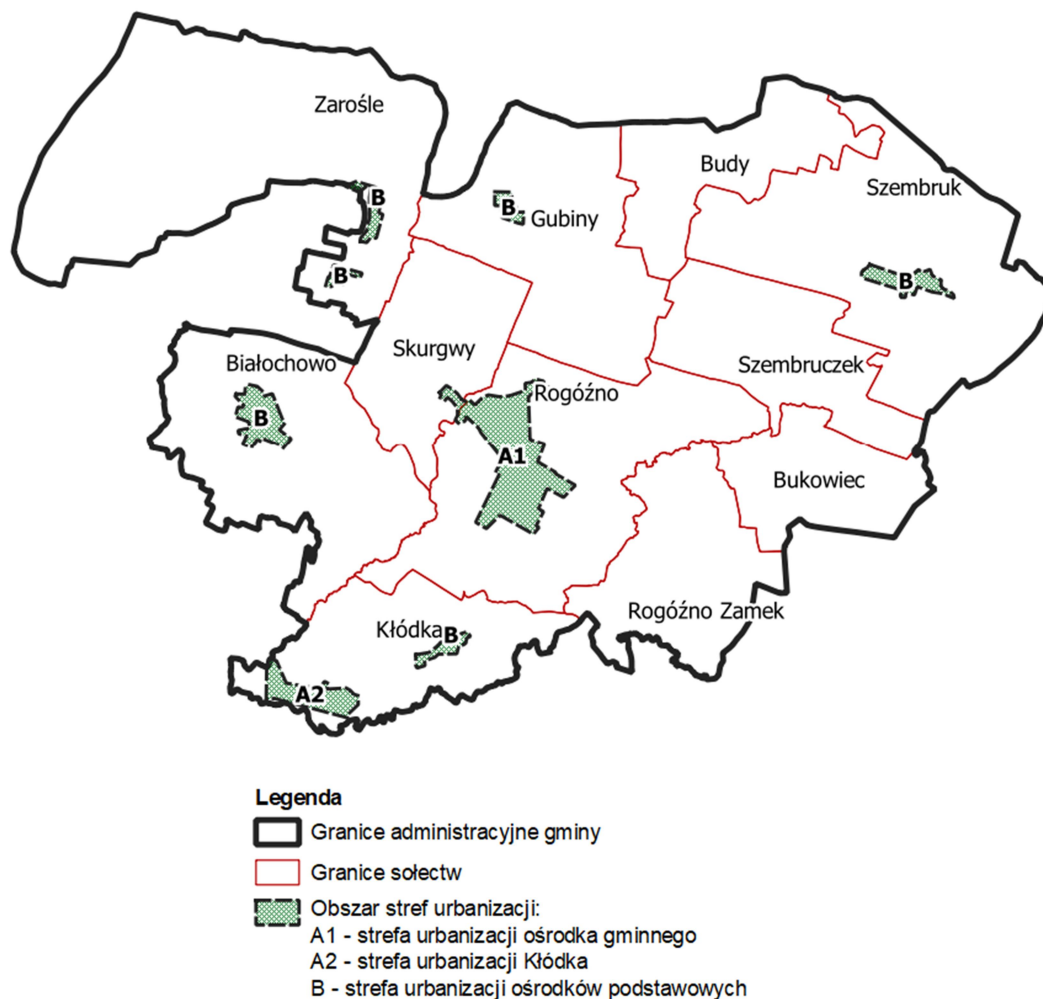
Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóźno

Jak podano w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy na terenie jednostki wykształciła się następująco hierarchia sieci osadniczej:

- **Lokalny ośrodek gminny:** miejscowość Rogóżno, siedziba władz gminnych, główny ośrodek usługowo-kulturalny gminy,
- **Jednostki pomocnicze (wsie podstawowe):** Białochowo, Budy, Bukowiec, Gubiny, Kłódka, Skurgwy, Rogóżno Zamek, Szembruczek, Szembruk, Zarośle – pełnią funkcję wsi sołeckich,
- **Przysiółki:** Malinkowo, Gapa, Leśniczówka Zwierzyniec, Sobótka, Jamy, Oszczywilk, Kłódka Szlachecka, Kłódka Młyn, Łysakowo, Sarnówka, Piątek, Wyszczekanka, Ludwichowo, Zielone Pole, Wesołe Miasteczka, Przeczno, Marianowo, Białek, Przydatki.

W Studium, na podstawie analizy istniejących uwarunkowań przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, komunikacyjnych, infrastrukturalnych, rolniczych, struktury zagospodarowania przestrzennego, wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2007 – 2014, wyodrębniono 4 strefy funkcjonalno-przestrzenne:

1. **Strefa urbanizacji ośrodka gminnego:** obejmuje miejscowość Rogóżno. W zasięgu strefy znajdują się tereny zabudowane i niezabudowane wskazane do rozwoju zabudowy. We wsi planowane jest skoncentrowanie funkcji społeczno-gospodarczych i mieszkaniowych oraz wykreowanie Rogóżna jako gminnego centrum kulturalnego, administracyjnego i gospodarczego.
2. **Strefa urbanizacji miejscowości Kłódka:** jest to wieś zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie Grudziądza. Występują dogodne uwarunkowania komunikacyjne oraz tereny inwestycyjne wskazane w miejskich dokumentach planistycznych przez co mogą występować nasilone procesy suburbanizacyjne. Dla strefy urbanizacyjnej Kłódki zakłada się rozwój funkcji mieszkalnych i usługowych oraz infrastruktury technicznej.
3. **Strefa urbanizacji ośrodków podstawowych:** obejmuje miejscowości Zarośle, Białochowo, Szembruk, Jamy oraz część miejscowości Kłódka. W obszarze wymienionych wsi planuje się tworzenie zwartych kompleksów zabudowy celem minimalizacji jej rozproszenia. Główną funkcją ma być mieszkalnictwo, w tym zabudowa zagrodowa, uzupełniona o podstawowe funkcje usługowe.
4. **Strefa osadniczo-rolniczo-leśna:** obejmuje pozostały obszar gminy, w tym: powierzchniowe formy ochrony przyrody, kompleksy leśne, rolnicza przestrzeń produkcyjna z rozproszoną zabudową zagrodową. W strefie tej obowiązują zasady ochrony naturalnego krajobrazu, ograniczenie rozwoju zabudowy w celu ochrony użytków rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej, wprowadzenie zagospodarowania turystycznego w obrębie jezior i funkcji agroturystycznej w gospodarstwach rolnych. Planowana jest realizacja inwestycji w zakresie liniowych obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy powyżej 100 kW. W Studium dla tej strefy zaproponowano również utworzenie parków kulturowych.

Rysunek 24: Strefy funkcjonalno-przestrzenne gminy Rogóžno

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóžno

Jako podstawę do sformułowania ogólnych zasad polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóžno, do których należy odnosić się przy realizacji zapisów dokumentów gminnych, w Studium przyjęto następujące założenia:

1. Ze względu na ochronę środowiska przyrodniczego w rozwoju gminy należy uwzględnić kryterium ekologiczne.
2. Dominuje funkcja rolnicza, stąd konieczność utrzymania wysokiej produktywności w rolnictwie.
3. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy muszą wynikać z istniejących uwarunkowań.
4. Należy dążyć do wzmocnienia roli wsi Rogóžno jako głównego gminnego ośrodka o funkcjach mieszkaniowo-usługowych.
5. Rozwój osadnictwa winien następować na zasadzie uzupełniania i wzbogacania istniejącej zabudowy oraz wykorzystania niezabudowanych terenów położonych przy drogach w obszarze zwartej zabudowy wsi. Jednocześnie należy dążyć do zachowania historycznych układów przestrzennych i charakterystycznej zabudowy obszarów wiejskich.

6. Na podstawie analizy funkcjonalno-przestrzennej poszczególnych wsi określono jednostki osadnicze i konkretne tereny predysponowane do rozwoju przestrzennego oraz tereny pod rolniczą strefę produkcyjną z wyłączeniem zabudowy.

Na terenie gminy wskazano tereny wyłączone z zabudowy. Są to:

- tereny lasów oraz tereny wskazane do zalesienia, z wyłączeniem terenów zabudowanych, Lasów Państwowych i pasów infrastruktury technicznej oraz wskazanych pod budowę obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz realizację inwestycji celu publicznego;
- użytki ekologiczne;
- tereny wód powierzchniowych za wyjątkiem wyznaczonych pod budowę obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej;
- tereny rezerwatów przyrody „Jamy”, „Dolina Osy” i „Rogóżno Zamek”;
- tereny cmentarzy, obejmujące cmentarze czynne i nieczynne za wyjątkiem terenów przeznaczonych pod budowę obiektów małej architektury i kultu religijnego;
- obszary rozmieszczenia Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) wraz ze strefami oddziaływania;
- pasy technologiczne linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- tereny zieleni parkowej w zespołach dworsko – parkowych, pałacowo – parkowych oraz dworsko – folwarcznych za wyjątkiem terenów przeznaczonych dla obiektów małej architektury;
- teren grodziska wczesnośredniowiecznego w Szembruku położonego nad jeziorem Kuchnia;
- strefy kontrolowane gazociągów wysokiego ciśnienia wynikające z przepisów odrębnych;
- obszar udokumentowanych złóż kopalin.

Zasady gospodarowania przestrzenią określone są również w 11 planach miejscowych. Obejmują one łączną powierzchnię 6 ha, co stanowi zaledwie 0,1% całkowitej powierzchni gminy. Nowa zabudowa powstaje więc na podstawie wydanych warunków zabudowy, co nie gwarantuje zachowania ładu przestrzennego i lokalnych walorów krajobrazowych. Konieczne jest opracowanie większej liczby planów miejscowych, zwłaszcza dla południowej części gminy Rogóżno. Ze względu na bliskie położenie w stosunku do Grudziądza tereny te są intensywnie zabudowywane; można dostrzec postępujące zjawisko suburbanizacji obszaru podmiejskiego.

ZASOBY MIESZKANIOWE

Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy Rogóżno w 2020 r. występowało 848 budynków mieszkalnych oraz 1.208 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 101.928 m². Mimo spadku liczby mieszkańców liczba mieszkań wzrasta: w stosunku do 2015 r. powstało 48 nowych mieszkań. Ich powierzchnia użytkowa również wzrosła z (średnio) 82,3 m² do 84,4 m².

Dane Urzędu Gminy Rogóżno wskazują, że w 2021 r. na terenie JST znajdowały się w sumie 853 mieszkania: 837 jednorodzinnych oraz 16 wielorodzinnych. Największa liczba zabudowań mieszkalnych zlokalizowana była w Rogóżnie. Ponadto w zasobie

komunalnym gminy znajdowało się 85 mieszkań komunalnych, w tym 1 mieszkanie socjalne w miejscowości Jamy.

Tabela 45: Liczba budynków mieszkalnych w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóźno w 2021 r.

Miejscowość	Budynki jednorodzinne [szt.]	Budynki wielorodzinne [szt.]
Białochowo	99	1
Budy	25	0
Bukowiec	18	0
Gubiny	43	0
Jamy	11	6
Kłódka	85	0
Rogóźno	231	0
Rogóźno Zamek	28	5
Skurgwy	65	1
Sobótka	4	0
Szembruczek	54	0
Szembruk	103	1
Zarośle	71	2
Razem	837	16

Źródło: Urząd Gminy Rogóźno

Standard mieszkań z roku na rok staje się coraz lepszy. Jak wskazuje GUS prawie wszystkie mieszkania są podłączone do zbiorczej sieci wodociągowej (96,9%), stopniowo wzrasta też udział lokali i domostw posiadających ustęp spłukiwany i łazienkę - w 2020 r. było to odpowiednio 87,5% oraz 83,9% mieszkań. Prawie 70% gospodarstw domowych posiada centralne ogrzewanie. Niewielka część mieszkań wyposażona była w gaz sieciowy (7,0%), ale ich liczba stopniowo rośnie.

20 marca 2021 r. Wójt Gminy Rogóźno wraz z innymi samorządowcami z regionu podpisał porozumienie z Krajowym Zasobem Nieruchomości w sprawie programu budowy mieszkań w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej, co stanowi szansę na poprawę dostępności mieszkań.

DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW I OBIEKTÓW PUBLICZNYCH

Dla mieszkańców szczególnie istotna jest dostępność do obiektów i terenów publicznych, gdzie mogą załatwić wszystkie niezbędne sprawy oraz oddawać się działaniom kulturalno-społecznym i wypoczynkowym.

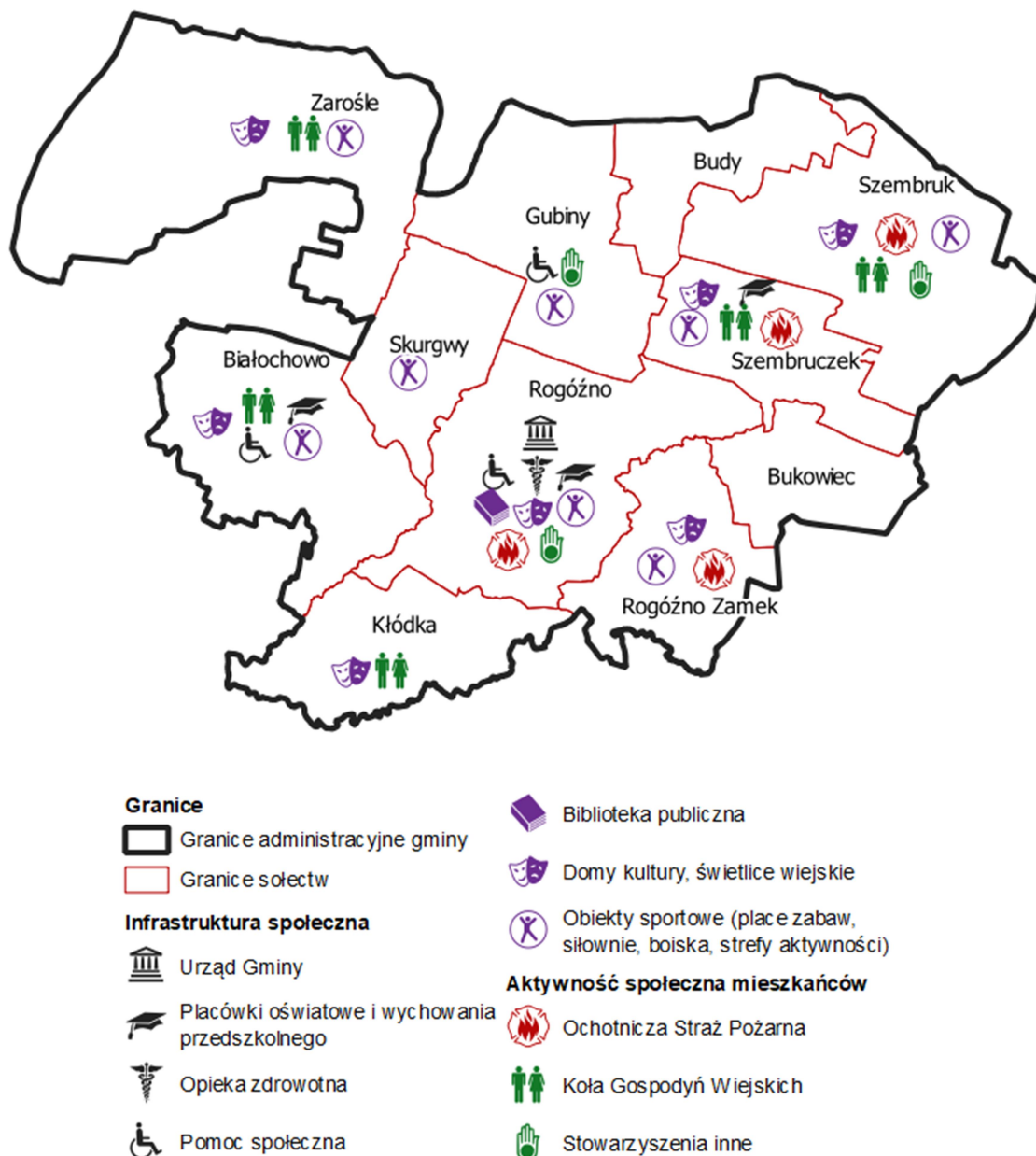
Potrzeby wyższego rzędu (jak dostępność specjalistycznych placówek medycznych, szkół ponadpodstawowych czy kultury wysokiej) zapewniane są przez gminę-miasto Grudziądz, w mniejszym stopniu przez Bydgoszcz i Toruń. Na terenie gminy Rogóźno prowadzone są natomiast placówki niższego, lokalnego szczebla, jednak ich dostępność w przestrzeni gminy także jest zróżnicowana. Większość podstawowych usług i obiektów zlokalizowana jest w miejscowości Rogóźno, stanowiącej siedzibę władz gminnych. Najmniejszą dostępność do obiektów i instytucji publicznych mają mieszkańcy sołectw Budy i Bukowiec, dalej Skurgwy. Zaskakująco

mało obiektów i instytucji występuje w sołectwie Kłódka, które bardzo intensywnie rozwija się pod względem liczby mieszkań.

Tabela 46: Obiekty i instytucje publiczne występujące na terenie gminy Rogóżno

Sołectwo	Miejscowość	Występujące obiekty i instytucje publiczne
Białochowo	Białochowo	- szkoła podstawowa - placówka opiekuńczo-wychowawcza - plaża - otwarta strefa aktywności - plac zabaw - świetlica wiejska - park podworski - Koło Gospodyń Wiejskich
Gubiny	Gubiny	- stowarzyszenie „Narnia”
	Jamy	- Klub „Senior+” - boisko sportowe
Kłódka	Kłódka	- Koło Gospodyń Wiejskich - świetlica wiejska
Skurgwy	Skurgwy	- plac zabaw
Rogóżno	Rogóżno	- Urząd Gminy - ośrodek zdrowia - GOPS - GOK - Dzienny Dom Pobytu „Senior+” - Gminna Biblioteka Publiczna - szkoła podstawowa - przedszkole publiczne - otwarta strefa aktywności - Gminny Ludowy Klub Sportowy - szkołka kolarska TEAM „Orlik” - OSP Rogóżno
Szembruczek	Szembruczek	- szkoła podstawowa - Koło Gospodyń Wiejskich - OSP Szembruczek - plac zabaw z siłownią zewnętrzną - świetlica wiejska
Szembruk	Szembruk	- OSP Szembruk - Koło Gospodyń Wiejskich - Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Promień” - Stowarzyszenie „Piękny Most” - otwarta strefa aktywności - świetlica wiejska
Zarośle	Zarośle	- Koło Gospodyń Wiejskich - otwarta strefa aktywności - świetlica wiejska
Bukowiec	Bukowiec	---
	Sobótka	---
Budy	Budy	---
Rogóżno Zamek	Rogóżno Zamek	- OSP Rogóżno Zamek - otwarta strefa aktywności - świetlica wiejska - plac zabaw - boisko sportowe

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 25: Infrastruktura publiczna oraz lokalne stowarzyszenia występujące w poszczególnych sołectwach

Źródło: opracowanie własne

Dostępna infrastruktura jest na bieżąco remontowana i modernizowana, jednak potrzeby w tym zakresie nadal są bardzo duże. Na korzyść gminy wpływają atrakcyjne walory krajobrazowe oraz występowanie licznych form ochrony przyrody. W miejscowościach utrzymywany jest porządek, realizowane są nowe inwestycje w obiekty sportowe oraz ich remonty.

Z drugiej strony Rogóźno to gmina popegeerowska, a więc standard starszej zabudowy często jest niski i obniża wartość estetyczną przestrzeni. Mimo wszystko samorząd lokalny i mieszkańcy starają się podejmować wszelkie możliwe kroki w celu

poprawy jakości przestrzeni oraz istniejącej infrastruktury. Do najważniejszych inwestycji przeprowadzonych w ciągu ostatnich kilku lat należą:

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Urzędu Gminy oraz gminnego ośrodka zdrowia,
- adaptacja pomieszczeń GOK na potrzeby GOPS,
- utworzenie Domu Dziennego „Senior+” w Rogóżnie oraz Klubu „Senior+” w Jamach,
- budowa otwartych stref aktywności w Białochowie, Rogóżnie, Zaroślu, Szembruku, Rogóżnie Zamku.

Opracowano również dokumentację pod przyszłe inwestycje, m.in.:

- koncepcję modernizacji systemu grzewczego w Jamach,
- dokumentację projektową i kosztorysową na przebudowę i budowę placów zabaw oraz infrastruktury sportowej w Białochowie, Rogóżnie, Szembruczku, Skurgwach,
- koncepcję budowy przedszkola w Rogóżnie uwzględniającą dwie potencjalne lokalizacje.

W każdym sołectwie prowadzono także inwestycje związane z remontami i utrzymaniem dróg publicznych, aby zwiększyć bezpieczeństwo mieszkańców.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I TURYSTYKA

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi ewidencję zabytków nieruchomych. Wśród zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru z terenu gminy Rogóżno znajdują się następujące:

Tabela 47: Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

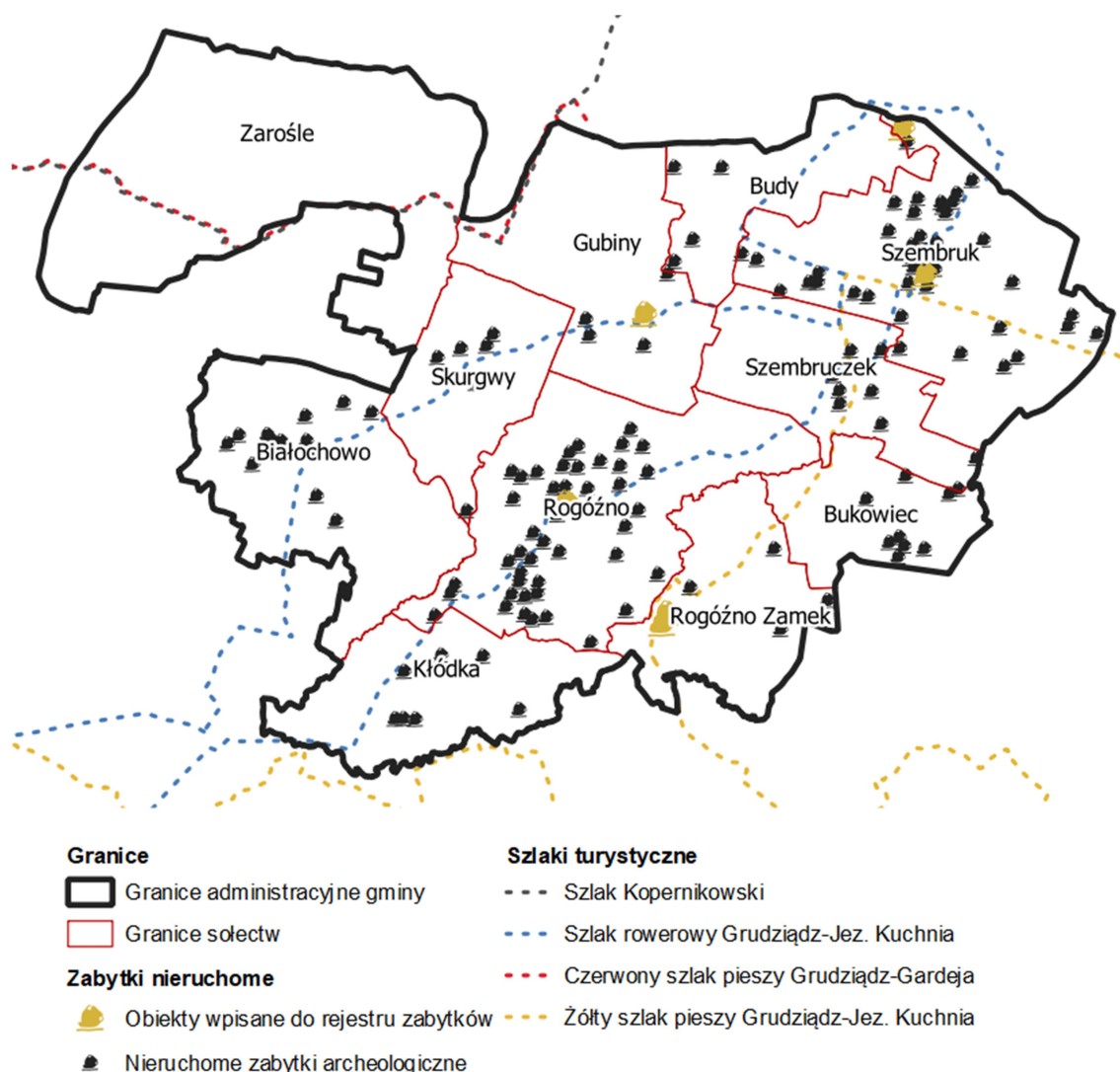
Miejscowość	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
Gubiny	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św.	13.07.1936	A/207
Rogóżno Zamek	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha	13.07.1936	A/202
	Ruiny zamku, w tym: <ul style="list-style-type: none"> — Wieża bramna — Baszta okrągła — Mury przedzamcza wraz ze wzgórzem 	18.10.1934 25.03.1998 (ustalenie granic ochrony)	A/1251
	Zespół dworski na terenie przedzamcza: <ul style="list-style-type: none"> — Budynek tzw. Bramy — Łasińskiej — Dwór — Oficyna — Czworak — Stajnia — Stodoła 	11.04.1983 oraz 08.01.1998	
Szembruk	<ul style="list-style-type: none"> — Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja — Cmentarz przykościelny 	05.04.1996	A/86

Źródło: Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi również listę zabytków nieruchomych i niewpisanych do rejestru, ale ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Na tej liście znajduje się w sumie 189 pozycji dla gminy Rogóżno – wymienione są one w załączniku do niniejszej diagnozy.

Charakterystyczne dla gminy jest występowanie licznych cmentarzy (głównie ewangelickich) oraz zespołów podworskich z XIX i XX wieku. Do mniej widocznych zabytków nieruchomych należą zabytki archeologiczne. Wokół stanowisk archeologicznych obowiązuje strefa ochrony konserwatorskiej, tzw. strefa obserwacji archeologicznych.

Obecność zabytków, terenów zielonych, dolin rzecznych i form ochrony przyrody można wykorzystać pod rozwój funkcji turystycznych i agroturystycznych. Obecnie przez teren JST przebiegają 4 szlaki piesze i rowerowe, które łączą gminę Rogóżno z pozostałymi jednostkami samorządowymi. Rozwój turystyki raczej nie będzie generował znacznych dochodów dla mieszkańców gminy i samorządu lokalnego, ale może stanowić uzupełnienie źródeł zarobku, np. poprzez prowadzenie gospodarstw agroturystycznych w sezonie letnim. Wyznaczanie nowych szlaków turystycznych oraz rozbudowa sieci dróg rowerowych będzie służyć nie tylko osobom spoza gminy, ale również mieszkańcom. Niestety nie ma możliwości wykorzystania najbardziej znanego zabytku gminy – Zamku Krzyżackiego – ponieważ jest on własnością prywatną.

Rysunek 26: Rozmieszczenie zabytków nieruchomych oraz szlaków turystycznych w przestrzeni gminy Rogóżno

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogóżno

SIEĆ KOMUNIKACYJNA I TRANSPORTOWA

Na sieć drogową gminy Rogóżno składają się następujące drogi krajowe, powiatowe i gminne:

- Droga krajowa nr 16 Dolna Grupa – Ogrodniki (przejście graniczne z Litwą) – ok. 9,6 km,
- Droga krajowa nr 55 Stolno – Nowy Dwór Gdański, ok. 4,1 km.
- Droga wojewódzka nr 535 Rogóżno Stacja – Rogóżno Zamek, ok. 4 km, zły stan techniczny.
- Drogi powiatowe: łączna długość dróg powiatowych wynosi 65,10 km, z tego 55,15 km posiada nawierzchnię bitumiczną; 2,50 km nawierzchnię brukową; 7,03 km nawierzchnię z tłucznia.

Zgodnie z informacjami podanymi przez Urząd Gminy Rogóżno długość dróg gminnych na koniec 2021 r. wynosiła 85,537 km, w tym:

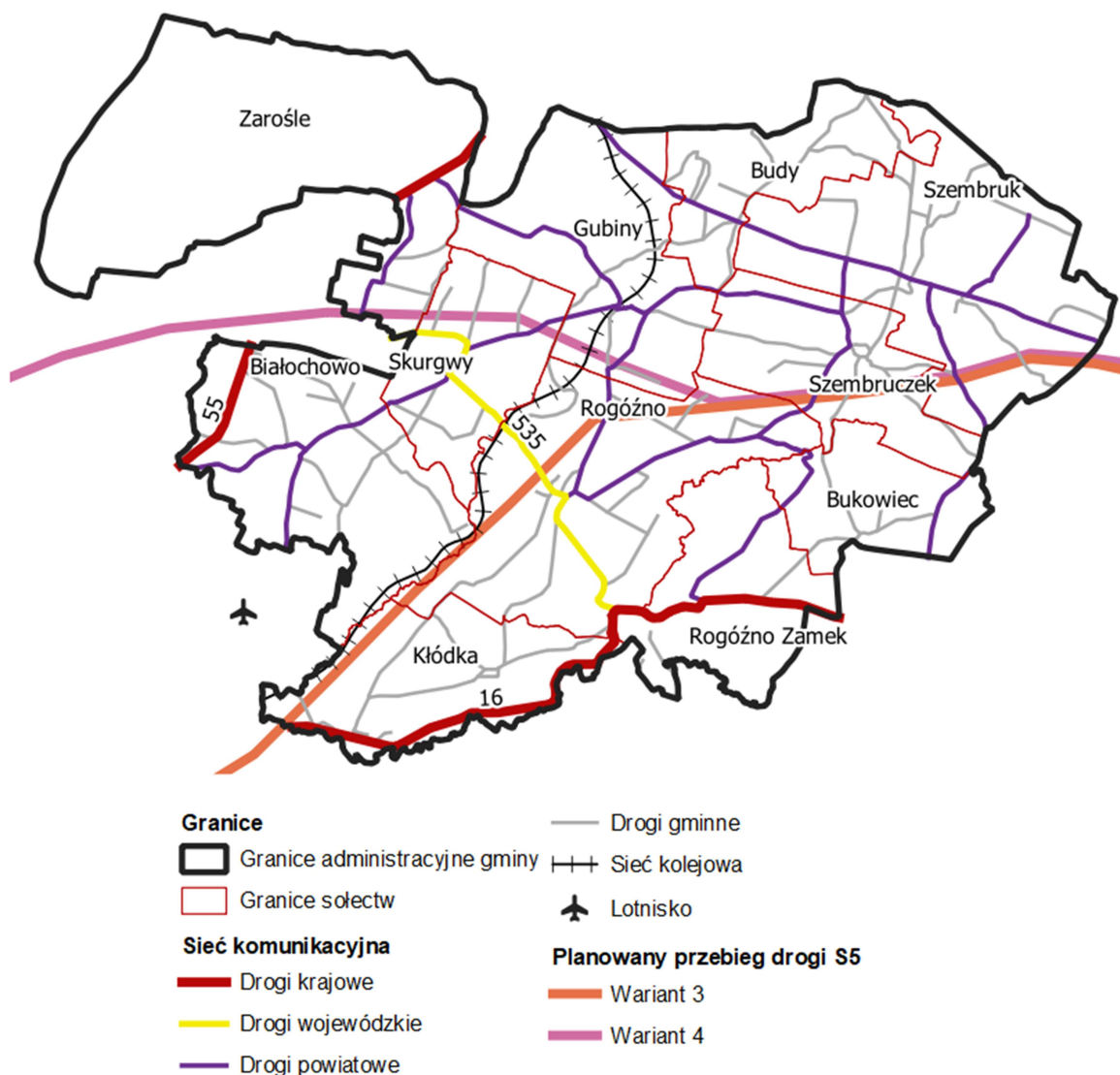
- 14,325 km o nawierzchni bitumicznej,
- 0,57 km o nawierzchni z prefabrykatów betonowych,
- 0,864 km o nawierzchni brukowcowej,
- 0,202 km o nawierzchni betonowej,
- 8,116 km o nawierzchni gruntowej naturalnej,
- 14,608 km o nawierzchni gruntowej wzmocnionej żwirem,
- 0,153 km nawierzchni z kostki kamiennej,
- 46,699 km nawierzchni z tłucznia.

Powierzchnia chodników i ścieżek rowerowych: 9.281,1 m².

Sieć kolejowa: przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 207 relacji Toruń – Grudziądz – Malbork z jedną stacją w miejscowości Rogóżno.

Transport publiczny: przewozy pasażerskie realizowane są przez:

- Spółkę Polskie Linie Kolejowe (PLK),
- Spółkę PKS,
- Firmy prywatne,
- Miejski Zakład Komunikacji w Grudziądzu (linie nr 7, 5 i 3).

Rysunek 27: Sieć komunikacyjna w gminie Rogóžno

Źródło: opracowanie własne

PODSTAWOWA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Zadaniami z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków w gminie Rogóžno zajmuje się Spółdzielnia Kółek Rolniczych.

Mieszkańcy gminy Rogóžno są zaopatrywani w wodę przeznaczoną do spożycia z 4 ujęć gminnych znajdujących się w miejscowościach: Kłódka (dz. nr 154/12), Zarośle (dz. nr 263/5 i 263/3), Rogóžno (dz. nr 328/1), Szembruk (dz. nr 7/1). Ujęcia posiadają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej. Stref ochrony pośredniej nie wyznaczono.

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2020 r. długość sieci wodociągowej wynosiła 155,2 km i było do niej podłączonych 3.874 mieszkańców, co stanowi 92,3% ludności gminy. Długość sieci wodociągowej w latach 2015 – 2020 wzrosła tylko w niewielkim stopniu: pomiędzy latami 2015 i 2016 wybudowano 0,5 km sieci. Większej zmianie uległa liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, która wzrosła z 764 szt. w 2015 r. do 814 szt. w 2020 r. Według danych

przedłożonych przez Urząd Gminy Rogóżno długość sieci wodociągowej na koniec 2021 r. wynosiła 154,87 km i było do niej podłączonych 823 mieszkańców. Do gospodarstw domowych w 2020 r. dostarczone w sumie 174,9 dam³ wody. Zużycie na 1 mieszkańca wynosiło średnio 41,5 m³, co jest jedną z najwyższych wartości w analizowanym okresie; większy pobór odnotowano tylko w 2018 r., który wyniósł ok. 41,9 m³/1 os.

Stan techniczny sieci wodociągowej wskazuje na konieczność prowadzenia napraw i modernizacji ponieważ w każdym roku analizowanego okresu występowało powyżej 80 awarii sieci. W 2020 r. zabezpieczono środki na wykonanie inwentaryzacji sieci wodociągowej oraz opracowanie analizy ryzyka ujęć wody.

Jak wskazuje GUS długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Rogóżno przez cały analizowany okres nie uległa zmianie i wynosiła 38,0 km. Siecią obsługiwanych było 1.281 osób, czyli 30,5% mieszkańców gminy. Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wzrosła ze 157 szt. w 2015 r. do 177 szt. w 2020 r. Siecią kanalizacyjną w 2020 r. odprowadzono w sumie 54,0 dam³ ścieków, z czego 45,9 dam³ stanowiły ścieki bytowe. Podobnie jak sieć wodociągowa, również kanalizacja odznacza się dość dużą awaryjnością; w latach 2015 – 2020 liczba awarii sieci kanalizacyjnej wahała się między 41 szt. a 52 szt.

Pozostali mieszkańcy gminy Rogóżno odprowadzają ścieki do zbiorników bezodpływowych oraz tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w 2021 r. posiadały następujące podmioty:

Tabela 48: Ewidencja udzielonych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w gminie Rogóżno w 2021 r.

Nazwa podmiotu posiadającego zezwolenie	Stacja zlewna
„PUM” Sp. z o.o.	Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi
Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Rogóżnie	Oczyszczalnia ścieków w Rogóżnie
Zakład Gospodarki Komunalnej w Gardei	Oczyszczalnia ścieków w Gardei
Agro-Części „Agromka” Bartosz Giełżyn	Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie
Usługi Asenizacyjne Wojciech Żbikowski	Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi
Usługi Asenizacyjne Karolina Kocieniewska	Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi
Usługi Asenizacyjne Wojciech Lipski	Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi
mToilet Sp. z o.o.	Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi

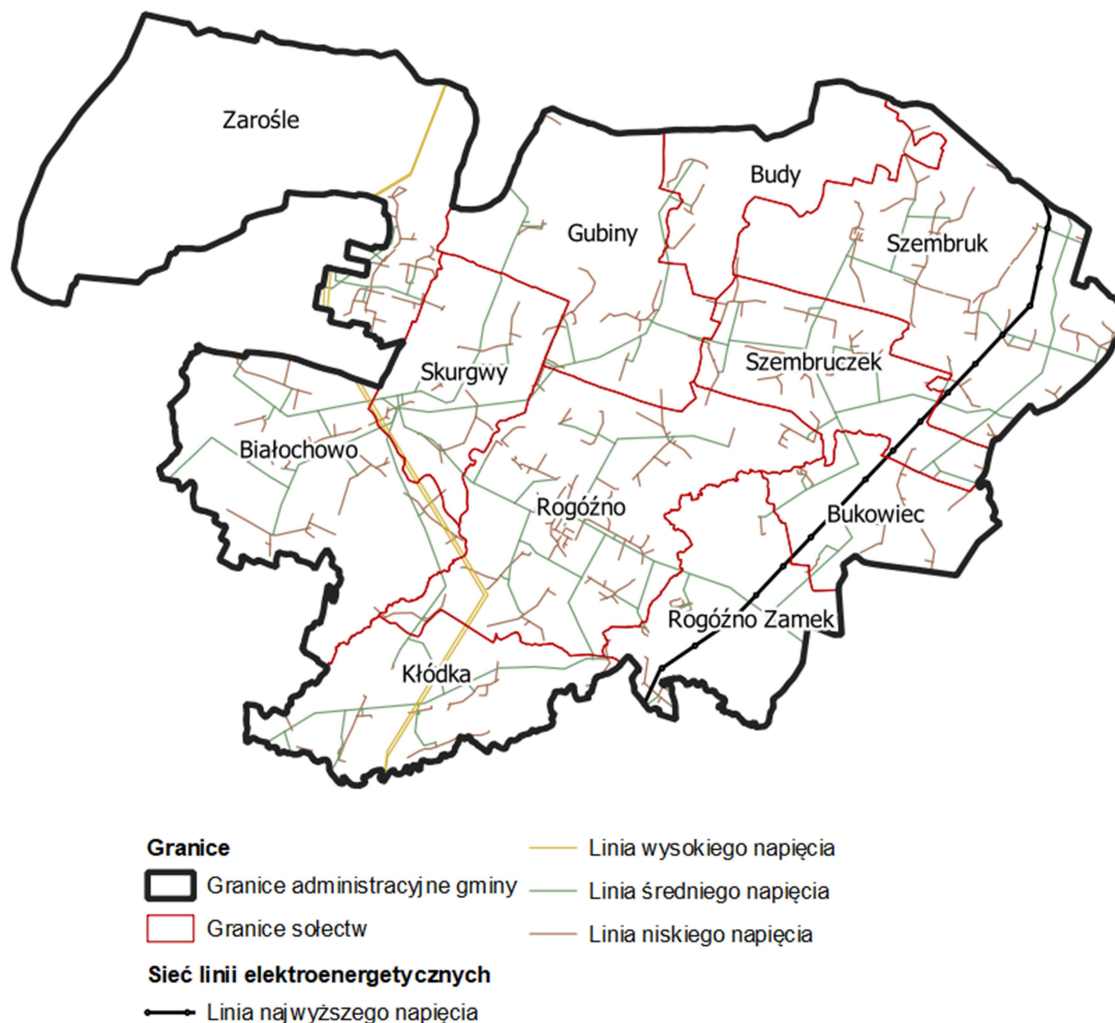
Źródło: <https://rogozno.ug.gov.pl>

Mieszkańcy obsługiwani są przez Gminną Oczyszczalnię Ścieków w Rogóżnie, którą zarządza Spółdzielnia Kółek Rolniczych. Jest to oczyszczalnia biologiczna, odprowadzająca oczyszczone ścieki do ciekłu melioracji wodnych szczegółowych R-P-3.

Przez teren gminy Rogóżno przebiegają następujące linie elektroenergetyczne:

- 400 kV GPZ Gdańsk Błonia – GPZ Grudziądz Węgrowo,
- 110 kV GPZ Grudziądz Węgrowo – GPZ Kwidzyn Celuloza Wschód,
- 110 kV GPZ Grudziądz Węgrowo – GPZ Kwidzyn Celuloza Zachód,
- Napowietrzne i kablowe linie 15 kV,
- Napowietrzne i kablowe linie 0,4 kV.

Zasilanie odbywa się z Głównych Punktów Zasilania: GPZ Grudziądz Świerkocin oraz GPZ Łasin. Dostawcą energii jest ENERGA – Operator S.A.

Rysunek 28: Przebieg sieci linii elektroenergetycznych w gminie Rogóżno

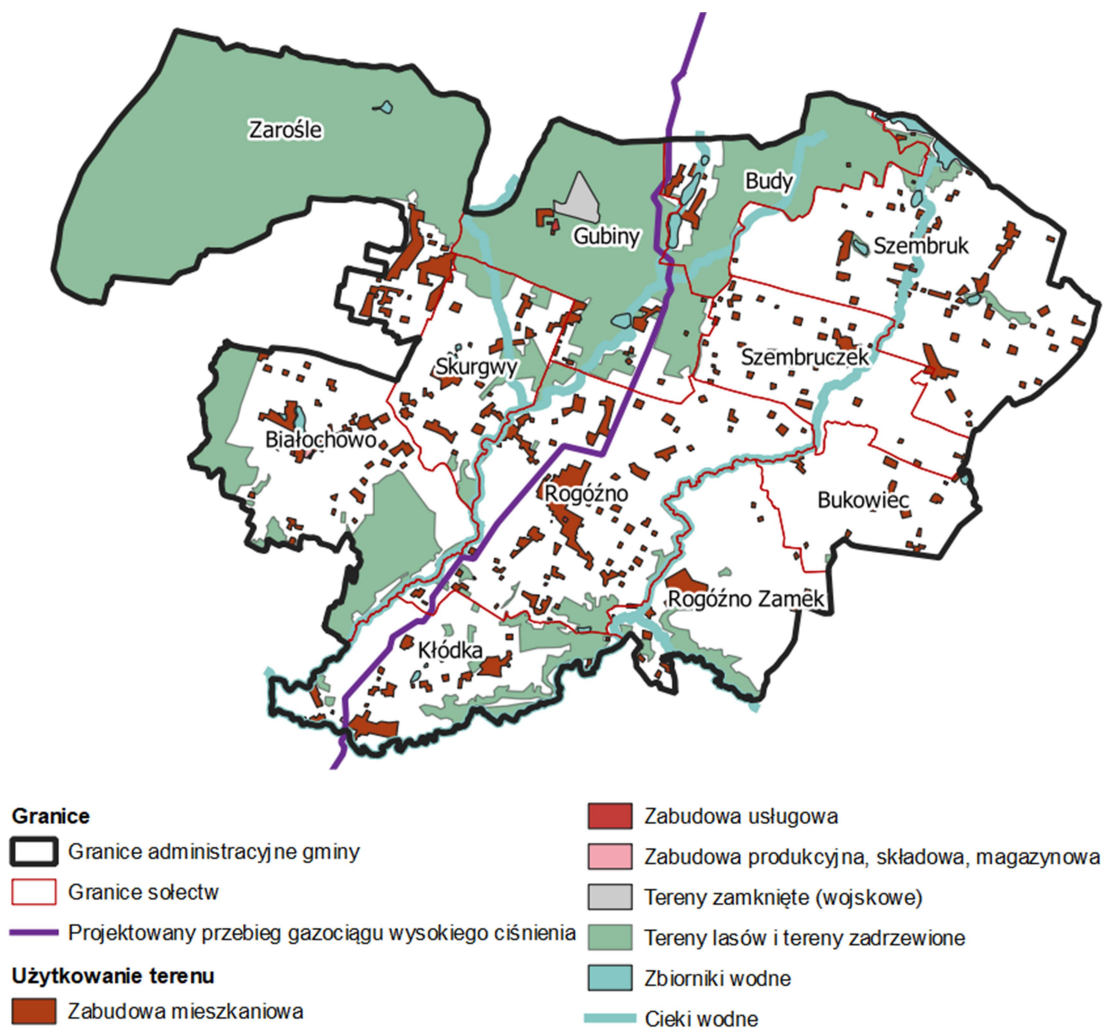
Źródło: opracowanie własne

W zakresie urządzeń i obiektów gazowniczych w granicach administracyjnych gminy Rogóżno znajdują się:

- Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 400 Gustorzyn – Pruszcz Gdański,
- Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 Gustorzyn – Reszki,
- Stacja redukcyjno-pomiarowa „Rogóżno”.

W 2021 r. przedstawiciele Spółki Gaz-System S.A. oraz projektanci z ILF Consulting Engineers Polska Sp. z o.o. przeprowadzili konsultacje społeczne w Urzędzie Gminy Rogóżno. Przedmiotem spotkania było omówienie projektu budowy gazociągu wysokiego ciśnienia Gustorzyn – Gardeja, którego część (ok. 12 km) przebiegać będzie przez Kłódkę, Rogóżno, Gubiny i Budy. Budowa gazociągu relacji Gustorzyn – Gardeja jest bezpośrednio związana z realizacją Programu FSRU (ang. Floating Storage Regasification Unit), w ramach którego planowane jest posadowienie w rejonie Gdańska

plywającego terminalu LNG, służącego do odbioru dostarczanego drogą morską skroplonego gazu ziemnego.

Rysunek 29: Projektowany przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia w stosunku do istniejącej zabudowy i użytkowania terenu

Źródło: opracowanie własne

PODSUMOWANIE

Typowo wiejski, rolniczy charakter Rogóżna oraz popegeerowska przeszłość powoduje, że gmina jest obszarem zagrożonym marginalizacją, gdzie konieczne jest podjęcie szeregu działań naprawczych, aby poprawić jakość życia mieszkańców. Wsie cechują się prostą i luźną zabudową ze skupiskami popegeerowskiej zabudowy wielorodzinnej, a w Jamach – osiedlem powojkowym. Mimo spadku liczby ludności obserwowany jest wzrost powierzchni o funkcjach mieszkalnych, przy czym jest to wzrost niekontrolowany. Najwięcej nowej zabudowy powstaje w Rogóżnie i w Kłodce, najprawdopodobniej z powodu ich najlepszej dostępności komunikacyjnej i bliskiego położenia w stosunku do Grudziądza. Wskazane jest opracowywanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie dla tych dwóch miejscowości, aby uniknąć chaosu przestrzennego. MPZP pozwolą również na wypracowanie przestrzeni, które będą atrakcyjne dla mieszkańców, a jednocześnie nie będą zaburzać walorów krajobrazowych i historycznego układu wsi. Pozwolą również na

uniknięcie zajęcia terenów niewskazanych pod budownictwo, np. zagrożonych wystąpieniem powodzi czy gleb wysokiej jakości.

Standard mieszkań stopniowo się polepsza, ale należy przyznać, że jest to spowodowane nową zabudową. Część starszych budynków również jest modernizowana, ale jest to tempo znacznie mniej dynamiczne. Szczególnych działań remontowo-modernizacyjnych wymaga zasób komunalny gminy, m.in. w osadzie Jamy, zamieszkiwany przez uboższą część społeczności lokalnej.

Pod względem komunikacyjnym i przestrzennym największą dostępnością charakteryzują się miejscowości Rogóżno i Kłódka; najmniejszą osada Jamy i wieś Budy, których mieszkańcom łatwiej korzystać z usług świadczonych w sąsiedniej gminie Gardeja. Jak podają pracownicy Urzędu Gminy jest to sytuacja dość kłopotliwa – gmina Rogóżno zapewnia podstawową obsługę (np. w zakresie dostępu do mediów czy w sprawach administracyjnych), ale ma problem z integracją mieszkańców tych wsi z resztą społeczności lokalnej. Dotyczy to zwłaszcza osady Jamy, która jest bardzo odizolowana przestrzennie.

Pod względem funkcjonalnym największa dostępność do usług publicznych jest zapewniana w Rogóżnie, Białochowie i Szembruczk. W najbardziej niekorzystnym położeniu ponownie są Jamy i Budy, a także Bukowiec i Skurgwy. Dostęp do różnych przestrzeni i funkcji zapewnia dobrze rozwinięta sieć drogowa, choć wymaga ona ciągłych remontów i modernizacji. Podobnie przedstawia się dostęp do wody – sieć zapewnia obsługę prawie wszystkich mieszkańców, ale ze względu na jej wiek i awaryjność konieczne jest przeprowadzenie szeregu napraw. Znacznie gorszy jest dostęp do sieci kanalizacyjnej, z której korzysta ok. 30% mieszkańców JST. Planom rozbudowy kanalizacji nie sprzyja rozproszenie zabudowy oraz duże koszty inwestycyjne. Tutaj również pomoc może opracowanie MPZP, które pozwoli na skupienie terenów mieszkaniowych w większym stopniu.

W zakresie wodociągów i kanalizacji problematyczny jest także sposób ich zarządzania. Podlegają one pod Spółdzielnię Kółek Rolnych, która powstała w czasach PRL. Jeśli Spółdzielnia zdecyduje się na rozwiązanie, to siecią wodociągową i kanalizacyjną w gminie nie będzie miał kto zarządzać. Zasadnym więc wydaje się konieczność utworzenia nowej jednostki – w postaci spółki wodociągowo-kanalizacyjnej albo chociaż osobnego referatu w strukturze Urzędu Gminy.

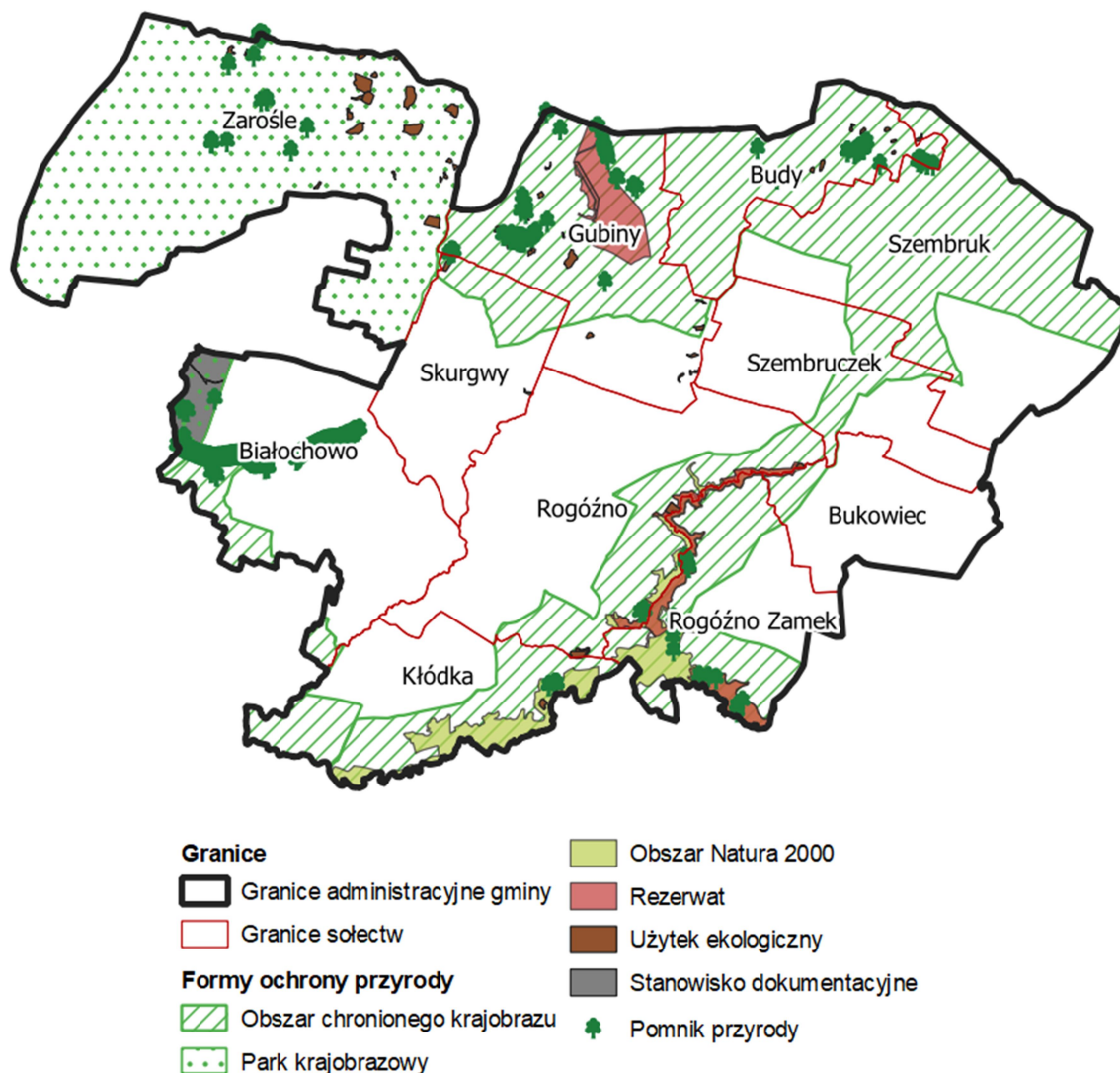
2.2.4. Struktura środowiskowa

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie gminy Rogóżno występują następujące formy ochrony przyrody, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2022 poz. 84):

- Obszar chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”,
- Obszar chronionego krajobrazu „Strefy Krawędziowej Doliny Wisły”,
- Obszar Natura 2000 „Dolina Osy”,
- Rezerwat „Rogóżno Zamek”,
- Rezerwat „Dolina Osy”,
- Rezerwat Jamy wraz z otuliną,

- Park krajobrazowy „Góry Łosiowe”,
- Stanowisko dokumentacyjne „Białochowo”,
- Użytek ekologiczny „Rogóżno I”,
- Użytek ekologiczny „Rogóżno II”,
- Użytek ekologiczny „Skurgwy II”,
- 52 użytki ekologiczne bez nazwy,
- Pomniki przyrody.

Rysunek 30: Formy ochrony przyrody w granicach administracyjnych gminy Rogóżno

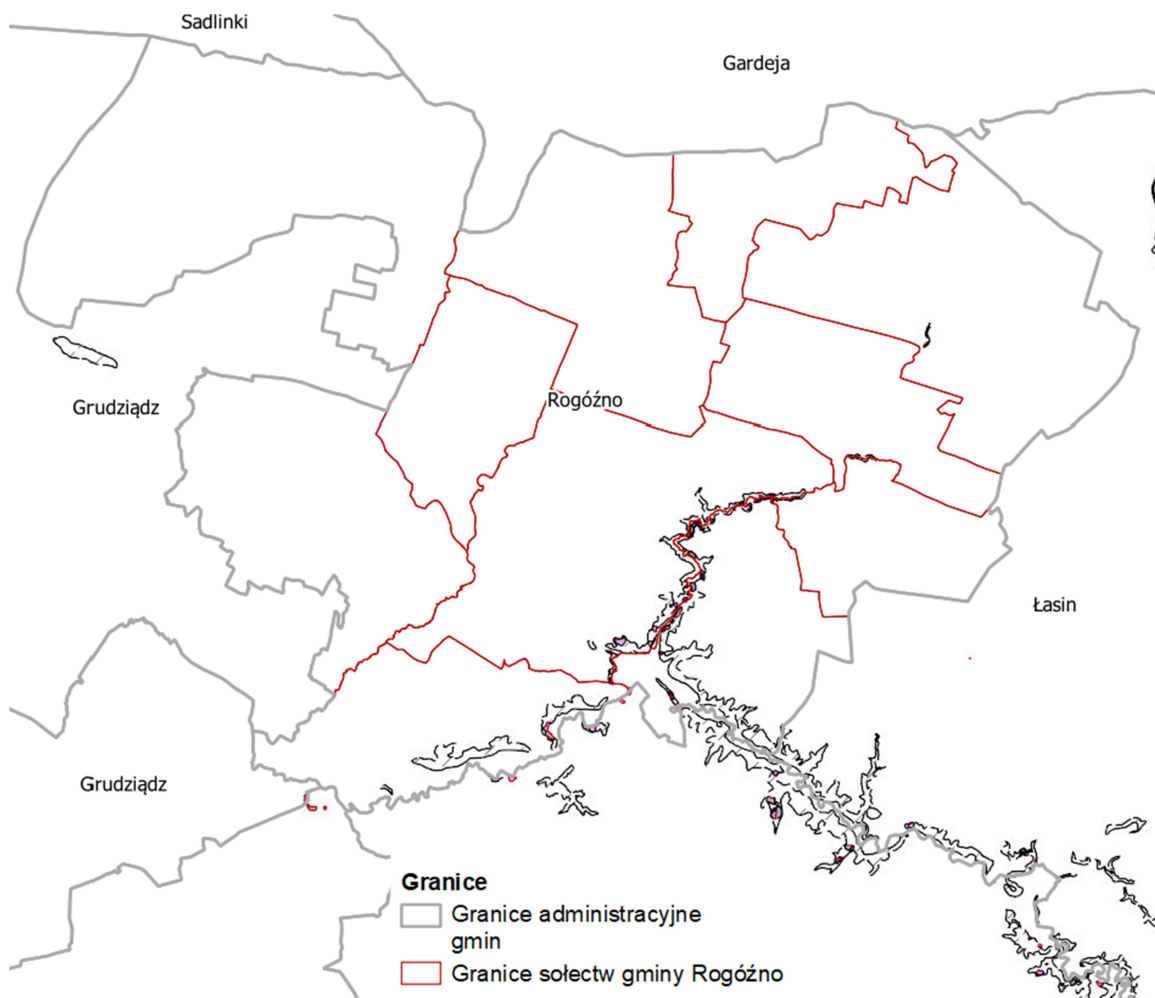
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

TERENY OSUWISKOWE I ZAGROŻONE OSUWANIEM SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Rogóżno, głównie w obszarze Natura 2000 „Dolina Osy”, występują tereny osuwiskowe i zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Dwa mniejsze powierzchniowo tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych znajdują się w okolicach Szembruczka i Szembrukska.

Jak już wspomniano wcześniej, w obrębie wszystkich osuwisk, nawet tych określonych jako „nieaktywne”, należy wykonać dodatkowe zabezpieczenia

(np. wzmocnienie fundamentów czy drenaż), ograniczyć dalszą rozbudowę w pionie i w poziomie, zaniechać prowadzenia prac, które mogą prowadzić do naruszenia stabilności stoku (np. dociążania czy podcinania stoku). Zagospodarowanie w okolicach stoku należy obserwować pod kątem pęknięć ścian budynków, uszkodzeń infrastruktury liniowej, zmian w ukształtowaniu terenu (np. pojawiania się szczelin i zapadnięć w gruncie), nagłych wyływów wód gruntowych lub zmian poziomu wody w studniach⁶⁵.

Rysunek 31: Tereny osuwiskowe i zagrożone osuwaniem się mas ziemnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych publikowanych przez System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO)

ZASOBY GEOLOGICZNE

W gminie występuje jedno rozpoznane złożo piasków i żwirów o nazwie „Kłódka Wieś – Łysakowo” (pole A i pole B). Zasoby geologiczne złoża oszacowano na 207 tys. ton, jednak nie jest ono użytkowane⁶⁶.

WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE

Obszar gminy Rogóżno w większości podlega pod Nadzór Wodny Wąbrzeźno, Zarząd Zlewni w Tczewie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Obszary leśne na północny zachód od Dusocina również należą pod Zarząd Zlewni w Tczewie

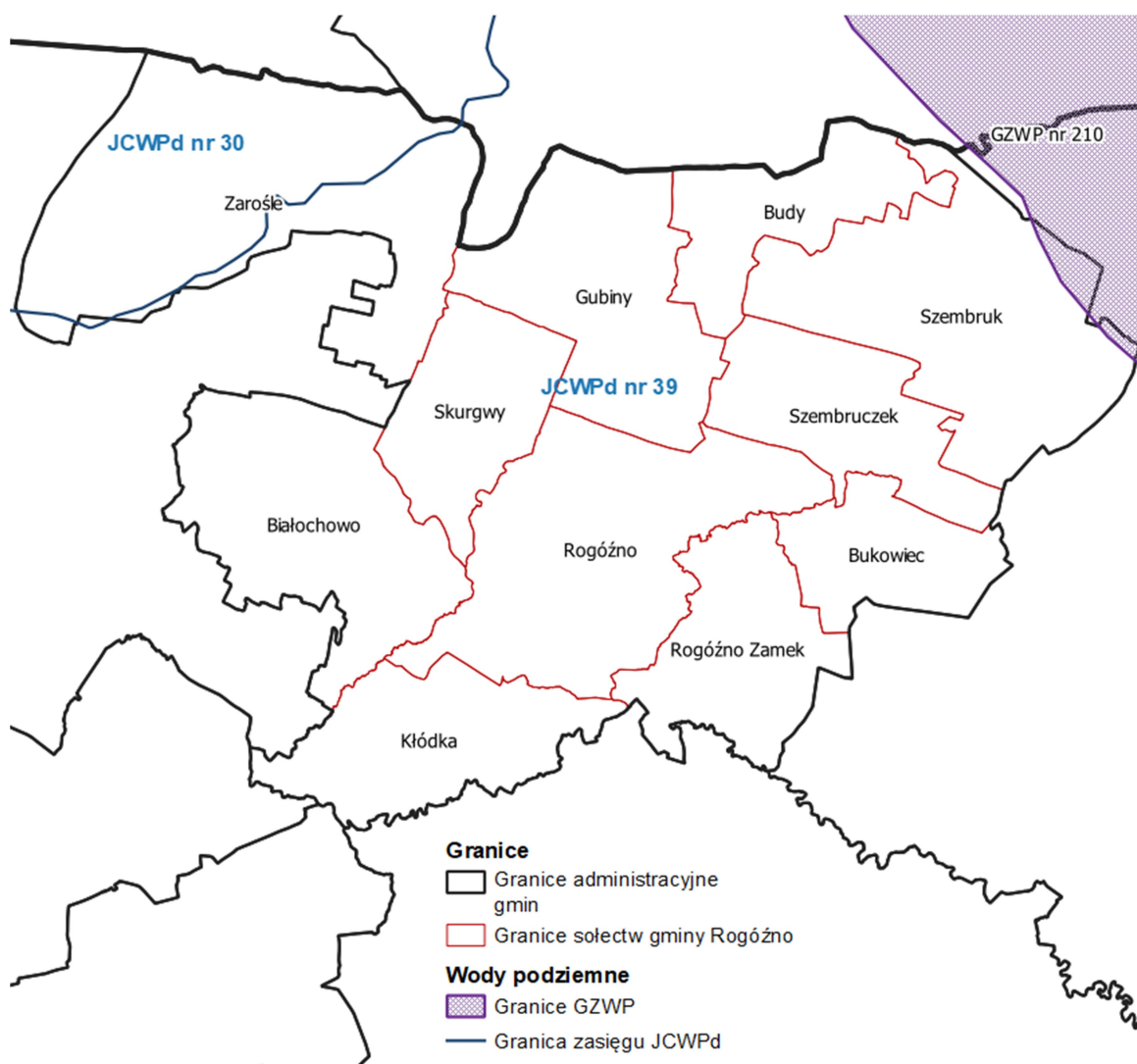
⁶⁵ Wskazówki dot. unikania zagrożeń osuwiskowych publikowane przez PIG-PIB.

⁶⁶ Źródło: „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2019 r.”, PIG – PIB, Warszawa 2020 r.

i RZGW w Gdańsku, ale nadzór wodny podlega pod Kwidzyn. Jest to obszar dorzecza Wisły, region wodny Dolnej Wisły.

Na wcześniej analizowanym obszarze otaczającym gminę Rogóżno występują 2 GZWP: nr 129 oraz nr 210. Teren samej gminy Rogóżno w bardzo niewielkim stopniu pokrywa się z GZWP nr 210 „Iława”. Strefy ochronne dla tego zbiornika nie zostały ustanowione.

W zakresie jednolitych części wód podziemnych gmina Rogóżno w większości położona jest w zasięgu JCWPd nr 39, a jej północno-zachodnia część (obszary leśne na północny zachód od Dusocina) znajdują się w zasięgu JCWPd nr 30.

Rysunek 32: Zasięg występowania GZWP nr 210 oraz JCWPd nr 30 i nr 39 w granicach administracyjnych gminy Rogóżno

Źródło: opracowanie własne

JCWPd nr 39 posiada 3 piętra wodonośne: piętro czwartorzędowe, piętro paleogeńsko-neogeńskie oraz piętro kredowe. Wody te są użytkowane głównie na potrzeby rolnicze. Występują lokalne leje depresji związane z poborem wód oraz wpływem aglomeracji. Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia azotanami

pochodzenia rolniczego (OSN) wyróżniono w zlewniach: Jez. Świętego, Jez. Steklińskiego, Jez. Nogat, rzeki Bacha oraz rzeki Struga Łysomicka. Mimo występujących zagrożeń ogólna ocena stanu JCWPd nr 39 przeprowadzona w 2012 r. była dobra, a ocean ryzyka niespełnienia celów środowiskowych – niezagrożona.

Wody JCWPd nr 30 również są użytkowane głównie na potrzeby rolnicze. Występują 2 piętra wodonośne: piętro czwartorzędowe oraz piętro paleogeńsko-kredowe. Zgodnie z oceną i rozpoznaniem JCWPd przeprowadzonymi w 2012 r. na terenie tej części wód znajdowały się 72 ujęcia, ale tylko 3 z nich charakteryzowały się średnim poborem dobowym przekraczającym 1 m³/d – były to ujęcia w Kamionce, Kwidzynie i Malborku. Występowały leje depresji związane z ujęciami w użytkowych poziomach wodonośnych w Kwidzynie, Kamionce i Sadlinkach. Nie występowały zjawiska związane z ascencją wód słonych do wód podziemnych, nie prowadzono zabiegów sztucznego odnawiania zasobów, nie występowały odwodnienia kopalniane. OSN wydzielono dla wód powierzchniowych w zlewni rzeki Młynówka Malborska. Największej presji o charakterze obszarowym poddane były tereny wykorzystywane rolniczo. Słaba izolacja pierwszego poziomu wodonośnego sprawia, że wody narażone są na antropopresję i zanieczyszczenie związkami organicznymi – szczególnie w dolinach rzek Wisły i Liwy. Istotnym czynnikiem zagrażającym wodom podziemnym są zanieczyszczenia występujące wzdłuż szlaków komunikacyjnych na terenach o słabej izolacji gruntu, obszary wiejskie pozbawione kanalizacji oraz nieuregulowana gospodarka wodami opadowymi na terenach zurbanizowanych⁶⁷. Ogólna ocena stanu JCWPd nr 30 przeprowadzona w 2012 r. była dobra, jednak ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych – zagrożona.

GIOS prowadzi monitoring jakości wód podziemnych⁶⁸. Zgodnie z udostępnionymi danymi stan chemiczny oraz ilościowy wód podziemnych dla JCWPd nr 30 i 39 był mierzony w 2012 r., w 2016 r. oraz w 2019 r. W każdym przypadku stan wód podziemnych dla JCWPd nr 30 był określany jako dobry. W przypadku JCWPd nr 39 stan wód w 2012 r. był dobry. Badania przeprowadzone w 2016 r. wskazywały na pogorszenie stanu chemicznego ze względu na wysokie prawdopodobieństwo znaczącej migracji azotanów z wód podziemnych do wód powierzchniowych obszaru zlewniowego JCW „Osa do wypływu z Jez. Trupel bez Osówki”. W 2019 r. stan chemiczny i ilościowy JCWPd nr 39 ponownie określano jako dobry.

Największym ciekim przepływającym przez gminę Rogóżno jest rzeka Osa, której zlewnia zajmuje 1.605 km² powierzchni. Prawostronnymi dopływami Osy są Gardęga i Pręczawa. Do większych cieków w gminie należy również Czerwona Woda, która jest dopływem Pręczawy.

W obszarze gminy Rogóżno wyróżniono 4 jednolite części wód powierzchniowych rzecznych⁶⁹:

- **Pręczawa (RW200017296969):** naturalna część wód. Ocena stanu za lata 2010 – 2012 wskazywała na słaby stan/potencjał ekologiczny (ze względu na makrobezkręgowce bentosowe, fosforany i fosfor ogólny) oraz dobry stan

⁶⁷ Źródło: karta informacyjna z charakterystyką JCWPd [<https://wody.isok.gov.pl/pdf/JCW/PLGW200030.pdf>]

⁶⁸ <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html>

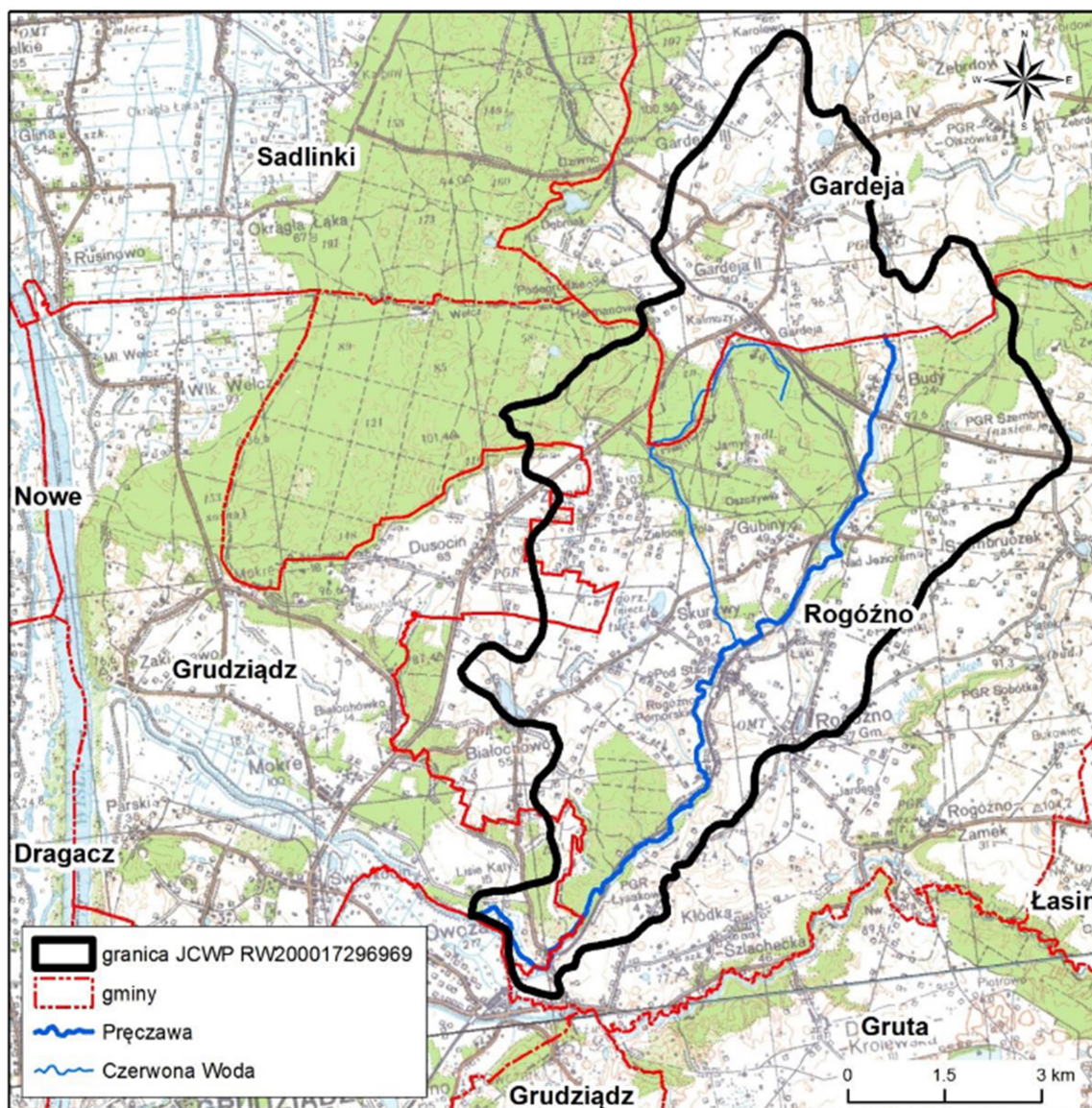
⁶⁹ Źródło informacji o JCWP: karty charakterystyki JCWP [<https://wody.isok.gov.pl>]

chemiczny. Ogólny stan JCWP określono jako zły. Ta część wód użytkowana jest przede wszystkim rolniczo, a głównym zagrożeniem jest nieuregulowana gospodarka komunalna. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. W 2020 r. GIOŚ przeprowadził klasyfikację wskaźników jakości jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych. Dla JCWP Pręczawa klasyfikacja badanych elementów była następująca:

- klasa elementów biologicznych 3,
- klasa elementów fizykochemicznych >2,
- stanu chemicznego nie określono.

Stan wód oceniono jako zły. Pogłębiona analiza presji obszaru JCWP⁷⁰ wykazała, że znaczącym użytkownikiem zlewni cieków jest oczyszczalnia ścieków w Rogóżnie. Na obszarze zlewni występuje również znaczna liczba użytkowników indywidualnych systemów zbierania i odprowadzania ścieków – według szacunków na 2015 r. ok. 79% mieszkańców tego obszaru odprowadzało ścieki w inny sposób niż do zbiorczej sieci kanalizacyjnej. Nieuporządkowana gospodarka ściekowa jest jedną z przyczyn występowania znacznej ilości fosforu w wodzie, choć jego stężenia mieszczą się w klasie stanu dobrego. Przekroczenia wskaźników fitobentosu świadczą głównie o doływie ścieków surowych. Obszar JCWP Pręczawa posiada duży udział gruntów rolnych w stosunku do całkowitej powierzchni, ale spływ powierzchniowy z terenów użytkowanych rolniczo jest ograniczony przez występowanie obszarów leśnych. Jako działania zaradcze należy wskazać przede wszystkim większą kontrolę nad gromadzeniem i odprowadzaniem ścieków; niewielka gęstość zaludnienia nie stanowi jednak rekomendacji dla objęcia obszaru systemem kanalizacji zbiorczej.

⁷⁰ „Przeprowadzenie pogłębionej analizy presji dla wybranych zlewni w regionie wodnym Dolnej Wisły – etap I” synteza, dla RZGW w Gdańsku, Gliwice 2017 r.

Rysunek 33: Zasięg JCWP Pręcawa

Źródło: „Przeprowadzenie pogłębionej analizy presji dla wybranych zlewni w regionie wodnym Dolnej Wisły – etap I” synteza, dla RZGW w Gdańsku, Gliwice 2017

- **Gardęga od dopływu z Jez. Klasztornego do ujścia (RW200019296899):** silnie zmieniona część wód. Ocena stanu za lata 2010 – 2012 wskazywała na słaby stan/potencjał ekologiczny (ze względu na makrofitę oraz ichtiofaunę) oraz dobry stan chemiczny. Ogólny stan JCWP określono jako zły. Część wód jest użytkowana rolniczo, stąd też główne zagrożenie stanowi rolnictwo, w tym zanieczyszczenie związkami azotu. Konieczne jest dokonanie bardziej szczegółowego rozpoznania przyczyn złego stanu wód w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. W 2020 r. GIOŚ przeprowadził klasyfikację wskaźników jakości jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych. Dla JCWP Gardęga od dopływu z Jez. Klasztornego do ujścia klasyfikacja badanych elementów była następująca:

- klasa elementów biologicznych 3,
- klasa elementów fizykochemicznych >2,
- stanu chemicznego nie określono,
- ogólna ocena: zły stan wód.

- **Osa od wpływu Jez. Płowęż do ujścia (RW20001929699):** silnie zmieniona część wód. Badania z lat 2010 – 2012 wskazywały na umiarkowany stan/potencjał ekologiczny (ze względu na makrofitę, ichtiofaunę i zasadowość ogólną) oraz dobry stan chemiczny. Ogólny stan JCWP określono jako zły. Wody użytkowane są rolniczo więc zagrożenie dla ich jakości stanowi rolnictwo (obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych), a także hydromorfologia. W 2020 r. GIOŚ przeprowadził klasyfikację wskaźników jakości jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych. Dla JCWP Osa od wpływu Jez. Płowęż do ujścia klasyfikacja badanych elementów była następująca:
 - klasa elementów biologicznych 4,
 - klasa elementów fizykochemicznych >2,
 - stanu chemicznego nie określono,
 - ogólna ocena: zły stan wód.
- **Kanał Palemona (RW20002652269):** silnie zmieniona część wód. Badania z lat 2010 – 2012 wskazywały na stan/potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego oraz dobry stan chemiczny, co przełożyło się na dobry stan ogólny JCWP. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: niezagrażona. W 2020 r. GIOŚ przeprowadził klasyfikację wskaźników jakości jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych. Dla JCWP kanał Palemona klasyfikacja badanych elementów była następująca:
 - klasa elementów biologicznych 4,
 - klasa elementów fizykochemicznych >2,
 - stanu chemicznego nie określono,
 - ogólna ocena: zły stan wód.

W granicach administracyjnych gminy zlokalizowany jest również szereg zbiorników wodnych, przy czym największe to:

- Jez. Białochowskie,
- Jez. Głębocek,
- Jez. Środkowe,
- Jez. Gapa,
- Jez. Gubińskie,
- Jez. Kuchnia.

Ponadto na sieć hydrograficzną gminy składa się szereg mniejszych cieków, głównie w postaci rowów melioracyjnych, oraz niewielkie zbiorniki wodne (tzw. oczka wytopiskowe). Na skutek prowadzonych melioracji oraz prac agrotechnicznych obserwuje się zanik naturalnych zbiorników wodnych o niewielkich powierzchniach, co może negatywnie wpływać na lokalną bioróżnorodność.

Zagadnienia dot. gospodarki wodnej na terenie gminy Rogózno, oprócz przepisów w zakresie gospodarowania przestrzenią narażoną na wystąpienie powodzi, powinny odnosić się także do: ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej (m.in. nawożenia, składowania nawozów i kiszonek w pobliżu cieków), ograniczenia zrzutu ścieków nieoczyszczonych do wód i gruntów (rozbudowa sieci kanalizacyjnej, lepsza kontrola nad gromadzeniem i wywozem nieczystości ciekłych przez mieszkańców) oraz podjęcia działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na

terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych (np. poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych).

Dla kompetencji poszczególnych podmiotów użytkujących tereny gminy Rogóżno, zgodnie z aktualizacjami Planów gospodarowania wodami, istotne będą:

- a) działania do realizowania przez gminę:
 - kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata.
- b) działania do realizowania przez właścicieli nieruchomości:
 - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących,
 - budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
 - regularny wywóz nieczystości płynnych.
- c) działania do realizowania przez właścicieli/użytkowników obiektów:
 - coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.

Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz. U. 2021 poz. 1615) przyjęto Plan przeciwdziałania skutkom suszy. W „Katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy” są wymienione następujące działania, które będą musiały wdrażać różne organy oraz użytkownicy wód:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia lub odtwarzania naturalnej retencji,
- podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy,
- analiza możliwości zwiększenia retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji,
- budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększenia retencji glebowej,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych,
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli,
- opracowanie projektu zintegrowanego systemu monitoringu suszy wraz z określeniem założeń administracyjnych i prawnych dla jego funkcjonowania,

- optymalizacja zasad udzielania dotacji celowej na pokrycie części odszkodowań z tytułu szkód spowodowanych przez suszę rolniczą oraz zawierania umów ubezpieczenia od ryzyka wystąpienia skutków suszy rolniczej,
- budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi – mieszkańców tych obszarów,
- opracowanie systemu efektywnego zarządzania ryzykiem suszy w zakresie czasowego ograniczenia w korzystaniu z wód,
- czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej,
- czasowe ograniczenie korzystania z wód,
- zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód,
- opracowanie i wdrożenie działań/lekcji dot. tematyki suszy do szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych w szczególności w zakresie definicji suszy, przyczyn jej występowania, skutkach oraz sposobów identyfikowania i przeciwdziałania jej skutkom,
- opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom,
- edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych,
- opracowanie zbioru dobrych praktyk służących racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie,
- propagowanie ponownego wykorzystania wód,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania,
- opracowanie zasad finansowania działań przeciwdziałających skutkom suszy,
- opracowanie Programu przeciwdziałania niedoborowi wody.

Gmina Rogóżno, jako jednostka samorządu terytorialnego, będzie mogła prowadzić przede wszystkim działania edukacyjne dla mieszkańców i rolników oraz zachęcać wszystkich użytkowników przestrzeni do stosowania rozwiązań zapobiegających skutkom suszy, jak np. stosowanie nawierzchni przepuszczalnych, zakładanie oczek wodnych, stosowanie zbiorników retencyjnych na deszczówkę czy zielonych dachów.

JAKOŚĆ POWIETRZA

Zgodnie z opracowaniem pn. „*Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020*”⁷¹ ocenę jakości powietrza w województwie dokonuje się w odniesieniu do obszaru 4 stref: aglomeracji bydgoskiej,

⁷¹ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2021.

miasta Toruń, miasta Włocławek oraz strefy kujawsko-pomorskiej. Gmina Rogóżno znajduje się w strefie kujawsko-pomorskiej.

W zależności od poziomów stężeń zanieczyszczeń uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza strefa może zostać przypisana do klasy A lub C. Klasa A wskazuje, że stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomu dopuszczalnego. Wymagane działania dotyczą utrzymania stężeń zanieczyszczeń poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnie ze zrównoważonym rozwojem. Klasa C oznacza, że stężenia zanieczyszczeń przekroczyły poziom dopuszczalny.

Wyniki oceny za 2020 r. dla strefy kujawsko-pomorskiej przedstawiają się następująco:

Tabela 49: Klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa w 2020 r.

Oceniany parametr	Klasa strefy
Dwutlenek siarki SO ₂	A
Dwutlenek azotu NO ₂	A
Tlenek węgla CO	A
Benzen C ₆ H ₆	A
Ozon O ₃	A
Pył PM10	C
Pył PM2,5	A
Ołów Pb w pyłe PM10	A
Arsen As w pyłe PM10	A
Kadm Cd w pyłe PM10	A
Nikiel Ni w pyłe PM10	A
Benzen(a)piren w pyłe PM10	C

Źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020”

Tabela 50: Klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin – klasyfikacja podstawowa w 2020 r.

Oceniany parametr	Klasa strefy
Dwutlenek siarki SO ₂	A
Tlenki azotu NO _x	A
Ozon O ₃	A

Źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020”

Badania przeprowadzone dla strefy kujawsko-pomorskiej wskazują na przekroczenia w zakresie pyłu PM10 i znajdującego się w nim benzo(a)pirenu. Zanieczyszczenia te są niebezpieczne ze względu na ich rakotwórcze działanie, wpływają negatywnie na układ oddechowy, pośrednio mogą zwiększać ryzyko wystąpienia zawału serca i udaru mózgu. W Polsce za emisję pyłu PM10 odpowiadają przede wszystkim materiały spalane w piecach domowych i lokalnych kotłowniach – dlatego też do przekroczenia poziomów zanieczyszczeń powietrza dochodzi w okresie jesienno-zimowym.

Podstawowe działania zapobiegawcze i naprawcze związane z zakwalifikowaniem strefy kujawsko-pomorskiej do klasy C obejmują:

- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych,
- opracowanie lub aktualizację programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu,
- kontrolowanie stężeń zanieczyszczeń na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych.

HAŁAS

Zgodnie z opracowaniem pn. „Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa kujawsko-pomorskiego”⁷² na terenie gminy Rogóžno nie występowały punkty monitoringu hałasu drogowego. Stały punkt pomiaru znajduje się w Grudziądzu przy ul. Piłsudskiego, czasowe pomiary wykonywano również w Łasinie (w 2020 r.) oraz w Radzynie Chełmińskim (w latach 2006 – 2019).

Mimo wszystko uwarunkowania występujące na terenie gminy Rogóžno powodują, że głównym źródłem hałasu jest ruch kołowy (na terenie JST nie występują obszary zagrożone hałasem przemysłowym). Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021 został przeprowadzony przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) na 2 odcinkach dróg krajowych przebiegających przez gminę Rogóžno oraz na 1 odcinku drogi wojewódzkiej.

Tabela 51: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021 na drogach krajowych i wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Rogóžno

Nr drogi	Nazwa odcinka	SDRR poj. silnik. ogółem	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych [poj./dobę]							
			Motocykle	Sam. osob. mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze	Rowery
						Bez przycz.	Z przycz.			
16	Grudziądz (gr. miasta) – Łasin (DW538)	5 345	51	4 011	576	108	573	9	17	3
55	Gardeja (ul. Sportowa) – Grudziądz (gr. miasta)	4 976	27	3 661	615	111	541	16	5	6
535	Rogóžno-Dworzec – Gardęga (DK16)	1 576	17	1 363	142	9	11	19	15	---

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Wzrastająca liczba pojazdów mechanicznych przyczynia się nie tylko do większej emisji zanieczyszczeń do atmosfery, ale również emisji hałasu, który szkodzi ludziom i środowisku naturalnemu. Skala tego problemu w gminie Rogóžno nie jest jednak zbyt duża. W przyszłości, po wybudowaniu drogi S5 może miejscowo dochodzić do przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu – na styku drogi i terenów zabudowanych należy więc przewidzieć miejsce pod ekrany akustyczne.

⁷² Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2021 r.

GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI I NIEBEZPIECZNYMI

W 2020 r. usługę związaną z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych świadczył Zakład Wielobranżowy „WIAŻAR” z siedzibą w Warlubiu. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne, mają obowiązek podpisania indywidualnej umowy na odbiór odpadów komunalnych z uprawnionym do tego podmiotem.

Na terenie gminy Rogóżno nie został zorganizowany stały punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) ze względu na brak środków finansowych. Stąd też władze samorządowe podpisały porozumienie z gminą-miasto Grudziądz dot. możliwości korzystania z PSZOK w Zakurzewie. Trwają również rozmowy o analogicznym modelu korzystania z PSZOK na terenie gminy Łasin.

Gmina nie posiada instalacji służącej do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016 – 2022 z perspektywą na lata 2023 - 2028 gmina Rogóżno należy do Regionu Tucholsko – Grudziądzkiego, dla którego funkcjonują 3 instalacje do przetwarzania odpadów:

- Bładowo,
- Sulnówko,
- Zakurzewo.

Zmieszane odpady komunalne oraz odpady biodegradowalne zebrane z terenu gminy przekazywane były w 2020 roku do Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Zakurzewie oraz w Sulnówku.

2 razy do roku (wiosną i jesienią) organizowane są zbiórki mobilne odpadów wielkogabarytowych, opon od samochodów osobowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz odpadów budowlanych pochodzących z drobnych remontów. Przeteryminowane leki można wrzucać do pojemników ustawionych w aptece w Rogóżnie i w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Rogóżnie. W budynku Urzędu Gminy, w szkołach i w niektórych sklepach znajdują się pojemniki na zużyte baterie.

W 2020 roku gmina Rogóżno po raz pierwszy nie osiągnęła wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła mimo, że wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. Z przeprowadzonej analizy sprawozdań zauważono, że w 2020 roku znacznie mniej odpadów zostało przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi. W 2019 roku było to 185,655 ton, a w roku 2020 tylko 139,0927 ton.

Tabela 52: Ilość odpadów zebranych w latach 2016 – 2020 na terenie gminy Rogóżno

Kod i rodzaj odpadów	Ilość zebranych odpadów [Mg]				
	2016	2017	2018	2019	2020
20 03 01 Niesegregowane odpady komunalne	587,69	559,20	622,320	626,94	619,27
20 03 99 Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach grupach	---	0	0	1,01	0

15 01 02 Opakowania z tworzyw sztucznych	55,11	65,39	90,010	90,45	115,74
15 01 07 Opakowania ze szkła	52,88	41,31	62,840	80,48	83,08
15 01 01 Opakowania z papieru i tektury	8,28	7,74	7,472	13,605	13,43
20 01 08 Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	76,62	126,27	133,110	127,63	159,52
20 02 01 Odpady ulegające biodegradacji	17,50	5,00	6,770	32,10	37,67
20 01 36 i 20 01 35 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	2,00	0,90	4,210	3,65	4,67
20 01 23 Urządzenia zawierające freony	---	0	0	0,40	1,50

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Rogóżno” za lata 2016 - 2020

Tabela 53: Poziomy odzysku, jakie gmina Rogóżno osiągnęła w latach 2016 - 2020

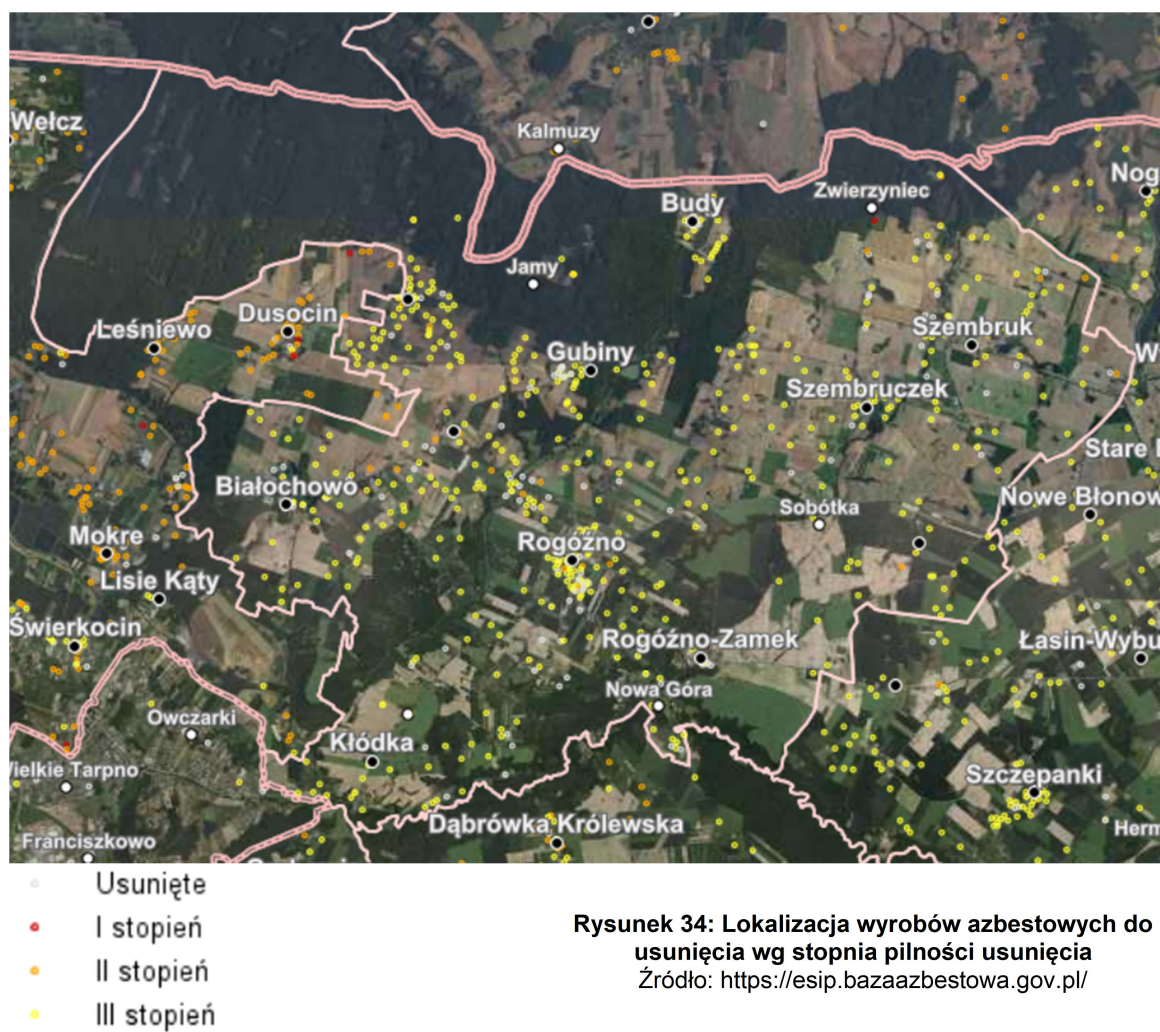
Poziom recyklingu osiągnięty przez gminę w:	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	Wymagany przepisami prawa do osiągnięcia w 2020 r.
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	10,27%	7,77%	8,23%	15,87%	21,86%	35%
Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	32,97%	30,08%	36,04%	48,90%	36,80%	50%
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	80,81%	100,00%	67,25%	86,12%	Nie dotyczy	70%

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Rogóżno” za lata 2016 - 2020

Do odpadów niebezpiecznych, których nie wolno samodzielnie usuwać, należy azbest. Zgodnie z Elektronicznym Systemem Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” na terenie gminy Rogóżno zinwentaryzowano 3.329,039 Mg wyrobów zawierających azbest, a usunięto 873,078 Mg. Do usunięcia pozostało 2.455,961 Mg azbestu, w tym według stopnia pilności usunięcia⁷³:

- I stopień: 4,606 Mg,
- II stopień: 25,138 Mg,
- III stopień: 2.426,217 Mg.

⁷³ Stopień pilności określany jest na podstawie poziomu zużycia lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest. Stopień pilności I – wymagane pilne usunięcie lub zabezpieczenie; stopień pilności II – wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku; stopień pilności III – wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Rysunek 34: Lokalizacja wyrobów azbestowych do usunięcia wg stopnia pilności usunięcia
Źródło: <https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/>

PROGRAMY I PROJEKTY PRO-EKOLOGICZNE

Działania z zakresu edukacji ekologicznej realizowane na terenie gminy Rogóżno kierowane są przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Zajęcia oraz konkursy są realizowane w placówkach oświatowych, m.in. w 2021 r. uczniowie szkół podstawowych mogli wziąć udział w ogólnopolskim konkursie edukacji ekologicznej „Mistrz Recyklingu i Przyjaciele 2021”.

Dorośli mieszkańcy gminy oraz przedsiębiorcy i instytucje publiczne mogą skorzystać z ogólnopolskich programów pro-środowiskowych poprzez złożenie wniosku w Urzędzie Gminy Rogóżno. Jednym z najpopularniejszych programów jest „Czyste Powietrze”, w ramach którego w 2021 r. gmina z własnego budżetu udzieliła 10 osobom dotację na wymianę starego pieca. Dzięki umowie z WFOŚiGW gmina prowadzi także punkt konsultacyjny programu.

W 2021 r., również 10 osobom, udzielono dotacji na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Ponożono także wydatki na demontaż i utylizację azbestu w ramach środków pozyskanych przez samorząd z WFOŚiGW.

Aby spełniać obowiązki nakładane na JST przez władze wyższego szczebla w zakresie ochrony środowiska i przystosowania do zmian klimatu, gmina Rogóżno

powinna zachęcać mieszkańców do stosowania kolejnych rozwiązań pro-ekologicznych i pro-środowiskowych. Oprócz wymiany pieców i wyposażenia domostw w przydomowe oczyszczalnie wskazana byłaby promocja rozwiązań opartych na:

- Pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych,
- Dalszej wymiany pieców i prowadzeniu termomodernizacji budynków,
- Retencjonowaniu wody na działce,
- Ograniczaniu powierzchni uszczelnionych (zabetonowanych) na rzecz powierzchni zielonych i przepuszczalnych,
- Promocji transportu niskoemisyjnego (np. roweru, samochodu elektrycznego lub transportu indywidualnego).

PODSUMOWANIE

Zasoby przyrodnicze gminy Rogóżno stanowią jej istotny kapitał i potencjał. Duża powierzchnia lasów i terenów zadrzewionych, bogata sieć hydrograficzna i swojski wiejski krajobraz mogą zachęcać do osiedlenia się i rekreacji, problematyczna może wydawać się tylko kwestia promocji tych walorów. Przy bliższej analizie uwarunkowań i przeprowadzonych badań środowiskowych wyłania się temat faktycznego stanu i jakości środowiska. Stan wód powierzchniowych jest określany jako zły i to nie przez spływy z terenów rolniczych (jak ma to miejsce zazwyczaj w przypadku gmin wiejskich), ale przez nieuporządkowaną gospodarkę ściekową. Spalanie paliw niskiej jakości w piecach mieszkańców powoduje uwalnianie do atmosfery niebezpiecznych pyłów i związków. Należy również dążyć do pogłębiania wiedzy mieszkańców z zakresu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi (azbest). W nadchodzących latach szczególna uwaga powinna być przykuwana także do ochrony zasobów wodnych i gospodarowania wodą oraz zmian klimatu.

Działania mające na celu poprawę jakości środowiska muszą być podejmowane zarówno przez władze gminne (m.in. rozbudowa infrastruktury, kontrole, organizacja zbiórki odpadów), jak również przez mieszkańców (np. odprowadzanie ścieków w sposób zgodny z przepisami, wymiana starych pieców, retencja wody opadowej na działce).

2.3. Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych w zakresie potencjalnych możliwości rozwoju gminy

Zagadnienia przedstawione w diagnozie miały za zadanie wskazać uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne gminy Rogóżno, które stanowią bariery oraz potencjały jej rozwoju. Klasycznym podsumowaniem takiego opracowania jest analiza SWOT, tj. mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Gminny Zespół ds. opracowania strategii postanowił jednak podejść do zagadnienia w nieco inny sposób, który prawdopodobnie lepiej będzie przedstawiał kierunki przyszłych działań i z czego one wynikają⁷⁴.

Zakres przedmiotowej analizy obejmuje:

⁷⁴ Inspiracją wykonania takiego opracowania był dokument pn. „Identyfikacja potencjałów i barier w województwie opolskim oraz działań na przyszłość – opinia gmin i powiatów” opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w 2018 r.

1. **Potencjały rozwojowe** – atuty, zalety, mocne strony gminy, wynikające z jej uwarunkowań i zasobów wewnętrznych. Wskazują co gmina posiada i co może wykorzystać, aby się dalej rozwijać i zyskać przewagę konkurencyjną.
2. **Bariery rozwojowe** – bariery, deficyty, słabe strony, ograniczenia wewnętrzne gminy. Wszystkie te czynniki występujące na terenie gminy, przez które nie może się rozwijać i których wpływ należy ograniczyć lub wyeliminować.
3. **Szanse rozwojowe** – czynniki zewnętrzne stwarzające szansę dla gminy. Innymi słowy wszystko to co dzieje się poza granicami jednostki samorządowej, a co może ona wykorzystać do swojego rozwoju.
4. **Zagrożenia rozwojowe** – czynniki stwarzające niebezpieczeństwo niekorzystnej zmiany dla gminy. Przeciwnieństwo szans – te czynniki zewnętrzne, sytuacja poza granicami jednostki, która może się przyczynić do pogorszenia jej stanu i pogorszenia stanu rozwoju.

Potencjały i bariery oraz szanse i zagrożenia zostały podzielone na 4 obszary: społeczeństwo, gospodarka, środowisko, samorząd. Do każdego z tych obszarów wskazano kierunki działań, jakie należy podjąć, aby wykorzystać potencjały i szanse rozwojowe gminy, a jednocześnie zmniejszyć skalę i wpływ zidentyfikowanych barier i zagrożeń.

Gminny Zespół ds. opracowania strategii wypracował potencjalne kierunki i zadania do realizacji w przyszłości, które mogą wpłynąć na kondycję jednostki samorządowej. Następnie każdy z siedmiu członków Zespołu oceniał wymienione elementy w następujący sposób:

- 1 – jeżeli w ocenie członka Zespołu kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno,
- 0 – jeżeli w ocenie członka Zespołu kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno,
- N – jeżeli w ocenie członka Zespołu kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno.

Ocena potencjalnych kierunków i zadań nie podlegała hierarchizacji, a członkowie Zespołu udzielając odpowiedzi bazowali na swojej wiedzy i doświadczeniu. Do każdego elementu można było dodać uwagę, dopowiedzenie w formie pisemnej. Oceny i odpowiedzi zostały zebrane w jednym arkuszu, a następnie podliczone.

Wśród ocenianych kierunków, zadań jako właściwych do realizacji w gminie Rogóżno najczęściej wskazywano te z obszaru środowiska i samorządu (odpowiednio: 87,62% i 85,06%), następnie społeczeństwa (79,17%). Zadania z obszaru gospodarki najczęściej były wskazywane jako nie właściwe lub nie dotyczące sytuacji w gminie Rogóżno (odpowiednio 31,80% i 22,57%).

Tabela 54: Ilościowa analiza odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii

Analizowany obszar	Liczba ocenianych kierunków/zadań	Ilość odpowiedzi udzielony przez członków Zespołu			Suma ilości odpowiedzi
		Kierunek właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno	
Społeczeństwo	48	266	34	36	336
Gospodarka	59	188	131	93	412
Środowisko	30	184	15	11	210
Samorząd	22	131	5	18	154

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia Urzędu Gminy w Rogóżnie

Co istotne, przeanalizowane przez członków Zespołu kierunki i zadania to tylko potencjalne, możliwe do realizacji działania, wskazujące raczej orientacyjną drogę, jaką należy przyjąć przy określaniu konkretnych projektów strategicznych.

Należy mieć także na uwadze, że wskazane potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia przenikają się i często są ze sobą powiązane lub mają na siebie bezpośredni/pośredni wpływ.

SPOŁECZEŃSTWO

Tabela 55: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Społeczeństwo”

Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> - aktywna i cały czas rozwijająca się działalność GOK w zakresie szerzenia kultury, stosunkowo duża aktywność społeczności lokalnej. - funkcjonowanie Dziennego Domu Pobytu „Senior+” oraz Klubu „Senior+”, które w pewnym stopniu pozwalają na zaspokojenie potrzeb związanych ze starzeniem się społeczności. - duża frekwencja mieszkańców w lokalnych wydarzeniach społeczno-kulturalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek liczby ludności i występowanie negatywnych trendów demograficznych spowodowanych głównie przez 2 czynniki: emigrację zarobkową ludności oraz spadek liczby urodzeń. - rosnąca liczba osób starszych wiąże się z koniecznością zapewnienia szeregu nowych rozwiązań i większymi obciążeniami dla budżetu gminy, np.: zapewnienie opieki geriatrycznej i opieki w miejscu zamieszkania, opieki wychowawczej, nowych form wypoczynku i spędzania czasu wolnego, odpowiedniego dostosowania infrastruktury, zapewnienia dowozu osób niepełnosprawnych. - duża liczba klientów GOPS to osoby ubogie i zagrożone wykluczeniem społecznym. Niskie dochody spowodowane bezrobociem, niemożnością podjęcia zatrudnienia przez chorobę, brakiem miejsc pracy powodują, że standard i jakość życia mieszkańców jest niska. Szczególnym problemem jest znaczny udział osób dotkniętych długotrwałym bezrobociem. - od 2019 r. obserwuje się wzrost liczby rodzin zagrożonych alkoholizmem i przemocą. - braki w usługach dot. opieki przedszkolnej: brak żłobków, za mała liczba miejsc w przedszkolach.
Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie współpracy międzygminnej i międzynarodowej. - wzrost liczby imigrantów z Ukrainy może zaspokoić przynajmniej częściowo potrzeby lokalnego rynku pracy. Imigranci, którzy osiedlą się w Polsce na stałe, będą także płacić tutaj podatki. - możliwość rozwoju społeczno-gospodarczego i realizacji inwestycji dzięki ZIT oraz pozyskiwaniu środków unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - konflikt zbrojny na Ukrainie, napięta sytuacja międzynarodowa. - niski wskaźnik wykrywalności przestępstw w gminie przez Policję. - położenie osady Jamy i miejscowości Budy w izolacji od innych wsi gminy Rogóżno skutkuje większym przywiązaniem ich mieszkańców do gminy Gardeja.

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działania w obszarze „Społeczeństwo”

1. Infrastruktura i oferta sportowo-rekreacyjno-kulturowa:

- zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego infrastruktury, poprzez bieżące remonty, konserwację i doposażenie obiektów,
- zagospodarowanie i rewitalizacja nowych terenów rekreacyjnych (np. teren przy rzece), w tym stworzenie zielonej przestrzeni publicznej,
- zwiększenie poziomu zaangażowania mieszkańców w realizowane działania, poprzez uwzględnianie ich potrzeb w przedsięwzięciach rozwojowych.

2. Placówki oświatowe i poziom nauczania:

- dostosowanie istniejącej struktury oświatowej gminy do zmian wynikających z wprowadzonej przez państwo reformy (w tym też zmiany kadrowe),
- budowa i modernizacja obiektów edukacyjnych oraz rozwój bazy dydaktycznej placówek oświatowych,
- utworzenie dodatkowych miejsc w przedszkolach i żłobkach i/lub budowa nowego przedszkola,
- wprowadzenie innowacyjnych szkoleń dla kadry nauczycielskiej,
- stałe podnoszenie jakości pracy szkoły oraz standardów kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży.

3. Kapitał społeczny:

- aktywizowanie postaw społecznych i pogłębianie integracji mieszkańców (np. poprzez organizowanie szkoleń i konferencji oraz wspieranie aktywności lokalnych liderów, rad sołeckich, grup odnowy wsi, w tym rekrutowanie i przygotowanie sołtysów do działań związanych z integracją i aktywizacją społeczności lokalnej),
- promocja podejścia do społecznej odpowiedzialności wobec miejsca zamieszkania,
- rozszerzenie działalności informacyjno-promocyjnej organizacji pozarządowych. W uwagach wskazano, że w Urzędzie Gminy działania te dedykowane są dla jednego ze stanowisk, które zapewnia również koordynację podejmowanych czynności z innymi jednostkami gminy, np. z GOPS, GOK, GBP,
- rozwój współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi i pozarządowymi oraz współpraca z JST.

4. Wielokulturowe dziedzictwo i tożsamość regionalna:

- kultywowanie lokalnych tradycji i obrzędów, w tym angażowanie społeczności lokalnej w eksponowanie wielokulturowości, w tym „inwentaryzacja” lokalnych tradycji i obrzędów,
- upowszechnienie i promocja walorów kulturowych i historii gminy,
- poszerzenie współpracy ze stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi, miastami partnerskimi i innymi podmiotami,
- turystyczne i rekreacyjne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i historycznych.

5. Procesy demograficzne:

- zapewnienie zasobów mieszkaniowych (np. przygotowanie działek gminnych pod zabudowę, sprzedaż po preferencyjnych cenach, program *Mieszkanie+*, *Twoje M*, zagospodarowanie istniejących budynków gminnych pod mieszkania oraz remonty i modernizacja obiektów komunalnych),
- inwestycje w infrastrukturę techniczną (kanalizacja, wodociągi, gaz oraz drogi, oświetlenie uliczne), w tym na obszarach wiejskich, a także przygotowanie wieloletniego programu rozwoju infrastruktury gminnej,

- rozwój infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej,
- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (np. budowa/dodatkowe miejsca w żłobkach/przedszkolach),
- inwestycje w system opieki społecznej, senioralnej oraz ochronę zdrowia, w tym rozwój branży opiekuńczo-medycznej,
- osiedlanie się na terenach wiejskich ludności miejskiej, w czym pomaga bliskość komunikacyjna Grudziądzka i Kwidzyna,
- realizacja programów wspierających osoby wykluczone społecznie (m.in. poprzez rozwój mechanizmów ekonomii społecznej, w tym rozwój spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznych), w tym prowadzenie działalności w ramach Spółdzielni Socjalnej „SPEC”,
- budowa domów spokojnej starości oraz domów dziennego pobytu (dla osób starszych, samotnych i wymagających wsparcia), w tym klubów seniora lub/i zaadaptowanie istniejącej bazy lokalowej do potrzeb. W gminie Rogóżno funkcjonują już Dom Dziennego Pobytu „Senior+” oraz Kluby „Senior+” w Jamach i Szembruku, niemniej przewiduje się, że zapotrzebowanie na taką infrastrukturę będzie wzrastać,
- rozwój programów aktywizujących/wspierających osoby starsze (np. zagospodarowanie czasu wolnego, promocja zdrowia, profilaktyka edukacyjna, wspieranie ich codziennych czynności - zakupy, sprzątnięcie, gotowanie),
- wykorzystanie potencjału „srebrnej ekonomii” i możliwości rozwoju w gminie usług dla seniorów.

Tabela 56: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze „Społeczeństwo”

Kierunki i zadania	Procentowy udział odpowiedzi N = 7 = 100%		
	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
1. Infrastruktura i oferta sportowo-rekreacyjno-kulturowa:			
* zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego infrastruktury, poprzez bieżące remonty, konserwację i doposażenie obiektów;	100,00	0,00	0,00
* budowa/rozbudowa obiektów (np. basenu, ośrodka sportowo-rekreacyjnego, centrum inicjatyw społecznych i kulturalnych, itp.);	42,86	28,57	28,57
* zagospodarowanie i rewitalizacja nowych terenów rekreacyjnych (np. teren przy rzece), w tym stworzenie zielonej przestrzeni publicznej;	100,00	0,00	0,00
* podniesienie poziomu i zwiększenie zasięgu organizowanych imprez, poprzez odpowiednią promocję oraz kompleksową informację nt. realizowanych przedsięwzięć;	57,14	42,86	0,00
* zwiększenie poziomu zaangażowania mieszkańców w realizowane działania, poprzez uwzględnianie ich potrzeb w przedsięwzięciach rozwojowych;	100,00	0,00	0,00
* współpraca z JST i pozyskanie potencjalnych inwestorów świadczących usługi w tym obszarze;	71,43	0,00	28,57
* aplikowanie o środki zewnętrzne, w tym fundusze UE na realizację przedmiotowych zadań.	71,43	0,00	28,57
2. Placówki oświatowe i poziom nauczania:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* dostosowanie istniejącej struktury oświatowej gminy	100,00	0,00	0,00

do zmian wynikających z wprowadzonej przez państwo reformy (w tym też zmiany kadrowe);			
* budowa i modernizacja obiektów edukacyjnych oraz rozwój bazy dydaktycznej placówek oświatowych;	100,00	0,00	0,00
* utworzenie dodatkowych miejsc w przedszkolach i żłobkach;	100,00	0,00	0,00
* dostosowanie szkolnictwa do potrzeb rynku pracy i tworzącego się zapotrzebowania związanego z rozwojem nowoczesnych technologii i specjalizacji przemysłu (np. poprzez tworzenie nowych lub dopasowanie istniejących kierunków kształcenia);	57,14	0,00	42,86
* wprowadzenie innowacyjnych szkoleń dla kadry nauczycielskiej;	100,00	0,00	0,00
* zapewnienie atrakcyjnej oferty nauczania (m.in. konkurującej ze szkołami miejskimi) oraz promocja szkoły (zapewniająca stały nabór uczniów);	71,43	0,00	28,57
* stałe podnoszenie jakości pracy szkoły oraz standardów kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży;	100,00	0,00	0,00
* aplikowanie o środki zewnętrzne, w tym fundusze UE na realizację zadań w tym obszarze.	71,43	0,00	28,57
3. Kapitał społeczny (aktywność mieszkańców i działalność organizacji pozarządowych):			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* aktywizowanie postaw społecznych i pogłębianie integracji mieszkańców (np. poprzez organizowanie szkoleń i konferencji oraz wspieranie aktywności lokalnych liderów, rad sołeckich, grup odnowy wsi,	100,00	0,00	0,00
* promocję podejścia do społecznej odpowiedzialności wobec miejsca zamieszkania;	100,00	0,00	0,00
* wzrost ilości organizacji pozarządowych (w tym działających na terenach wiejskich) oraz aktywizacja organizacji już istniejących i wzmocnienie ich potencjału;	71,43	28,57	0,00
* rozszerzenie działalności informacyjno-promocyjnej organizacji pozarządowych;	100,00	0,00	0,00
* rozwój współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi i pozarządowymi oraz współpraca z JST;	100,00	0,00	0,00
* wdrożenie budżetu obywatelskiego;	28,57	28,57	42,86
* zachęcenie „migrantów” do udziału w miejscowych obrzędach, uroczystościach i zabawach (festyny, „Wodzenie niedźwiedzia”);	71,43	28,57	0,00
* promowanie wśród mieszkańców technologii ekologicznych i energooszczędnych - przyjaznych dla środowiska;	71,43	0,00	28,57
* aplikowanie o środki zewnętrzne, w tym fundusze UE na realizację zadań w tym obszarze.	71,43	0,00	28,57
4. Wielokulturowe dziedzictwo i tożsamość regionalna:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* kultywowanie lokalnych tradycji i obrzędów, w tym angażowanie społeczności lokalnej w eksponowanie wielokulturowości;	100,00	0,00	0,00
* upowszechnienie i promocja walorów kulturowych i historii gminy;	100,00	0,00	0,00
* poszerzenie współpracy ze stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi, miastami partnerskimi i innymi podmiotami;	100,00	0,00	0,00
* turystyczne i rekreacyjne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i historycznych;	100,00	0,00	0,00
* wspieranie działań mniejszości narodowych i etnicznych.	28,57	57,14	14,29
5. Procesy demograficzne (zw. m.in. z migracją, odpływem młodych ludzi i starzejącym się społeczeństwem):			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno

Strategia Rozwoju Gminy Rogóżno na lata 2023 - 2030

* pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz (zwłaszcza z konkurencyjnych i innowacyjnych gałęzi gospodarki);	28,57	42,86	28,57
* tworzenie atrakcyjnych warunków dla przedsiębiorców oraz promocja i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości;	71,43	0,00	28,57
* rozwój i tworzenie nowych, dobrze płatnych miejsc pracy;	28,57	42,86	28,57
* tworzenie gminnych terenów inwestycyjnych;	28,57	42,86	28,57
* dostosowanie kierunków kształcenia do zasobów pracy w regionie;	42,86	0,00	57,14
* zapewnienie zasobów mieszkaniowych (np. przygotowanie działek gminnych pod zabudowę, sprzedaż po preferencyjnych cenach, program mieszkanie+, Twoje M, zagospodarowanie istniejących budynków gminnych pod mieszkanie oraz remonty i modernizacja obiektów komunalnych);	100,00	0,00	0,00
* inwestycje w infrastrukturę techniczną (kanalizacja, wodociągi, gaz oraz drogi, oświetlenie uliczne), w tym na obszarach wiejskich;	100,00	0,00	0,00
* rozwój infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej;	100,00	0,00	0,00
* inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (np. budowa/dodatkowe miejsca w żłobkach/przedszkolach);	100,00	0,00	0,00
* inwestycje w system opieki społecznej, senioralnej oraz ochronę zdrowia, w tym rozwój branży opiekuńczo-medycznej;	100,00	0,00	0,00
* wzrost dzietności, poprzez wprowadzenie bonu wychowawczego;	0,00	85,71	14,29
* realizacja projektów pomocowych dla młodych matek/rodziców;	42,86	42,86	14,29
* osiedlanie się na terenach wiejskich ludności miejskiej;	100,00	0,00	0,00
* realizacja programów wspierających osoby wykluczone społecznie (m.in. poprzez rozwój mechanizmów ekonomii społecznej, w tym rozwój spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznych);	100,00	0,00	0,00
* budowa domów spokojnej starości oraz domów dziennego pobytu (dla osób starszych, samotnych i wymagających wsparcia), w tym klubów seniora lub/i zaadaptowanie istniejącej bazy lokalowej do potrzeb;	100,00	0,00	0,00
* rozwój programów aktywizujących/wspierających osoby starsze (np. zagospodarowanie czasu wolnego,	100,00	0,00	0,00
* promocja zdrowia, profilaktyka edukacyjna, wspieranie ich codziennych czynności - zakupy, sprzątnie, gotowanie);	100,00	0,00	0,00
* wykorzystanie potencjału społecznego seniorów, w tym realizacja programów senioralnych (w ramach oddolnych inicjatyw lokalnych czy regrantingu - finansowe wsparcie bezzwrotne służące gł. Osiąganiu celów ważnych społecznie lub gospodarczo);	71,43	14,29	14,29
* wykorzystanie potencjału „srebrnej ekonomii” i możliwości rozwoju w gminie usług dla seniorów.	100,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia Urzędu Gminy w Rogóżnie

GOSPODARKA

Tabela 57: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Gospodarka”

Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> - duża powierzchnia lasów i terenów zadrzewionych oraz bogata sieć hydrograficzna, występowanie licznych form ochrony przyrody, a także spokojna okolica, brak większych zakładów przemysłowych, występowanie szlaków turystycznych przekładają się na bardzo dobre walory do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i agroturystyki. - stosunkowo dobrze rozwinięta sieć drogowa, choć wymaga ciągłych remontów i modernizacji. - zapewnianie wkładu własnego przez gminę jeśli 	<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca liczba osób starszych wiąże się z koniecznością zapewnienia szeregu rozwiązań i większymi obciążeniami dla budżetu gminy, np.: zapewnienie opieki geriatrycznej i opieki w miejscu zamieszkania, opieki wytchnieniowej, nowych form wypoczynku i spędzania czasu wolnego, odpowiedniego dostosowania infrastruktury, zapewnienia dowozu osób niepełnosprawnych. - duża liczba klientów GOPS to osoby ubogie i zagrożone wykluczeniem społecznym. Niskie dochody spowodowane

<p>mieszkańcy lub lokalne podmioty i instytucje zdecydują się na pozyskanie środków z zewnętrznych programów finansowych (krajowych, unijnych, regionalnych).</p> <p>- promowanie przez gminę działań pro-ekologicznych, np. poprzez wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych czy wyznaczenie w Studium terenów pod inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii.</p>	<p>bezrobociem, niemożnością podjęcia zatrudnienia przez chorobę, brakiem miejsc pracy powodują, że standard i jakość życia mieszkańców jest niska. Szczególnym problemem jest znaczny udział osób dotkniętych długotrwałym bezrobociem.</p> <p>- gospodarka gminy oparta jest na rolnictwie i działalności niewielkich podmiotów gospodarczych, co przekłada się często na niewielkie dochody mieszkańców. Brakuje podmiotów zatrudniających większą liczbę osób, co nasila zjawisko emigracji.</p> <p>- mała liczba i niewielka powierzchnia terenów inwestycyjnych. Wyznaczenie takich terenów powinno się także wiązać z ich uzbrojeniem w podstawowe media.</p> <p>- niskie kwalifikacje zawodowe potencjalnych pracowników nie zaspakajają potrzeb lokalnych pracodawców.</p> <p>- niskie dochody budżetu gminy poważnie ograniczają możliwości realizacji inwestycji i zadań społecznych.</p> <p>- mimo ogólnej poprawy warunków mieszkaniowych remontów i modernizacji wymaga gminny zasób komunalny.</p> <p>- duża awaryjność sieci wodociągowej wiąże się z koniecznością jej inwentaryzacji oraz naprawy i modernizacji.</p> <p>- zbyt mała dostępność do sieci kanalizacji sanitarnej powoduje, że mieszkańcy muszą korzystać z rozwiązań indywidualnych, których szczelność i opróżnianie w znacznym stopniu nie są zweryfikowane. Z tego względu oraz z powodu jakości wód powierzchniowych istnieje podejrzenie, że ścieki są odprowadzane w sposób nielegalny, a braki kadrowe utrudniają sprawowanie kontroli.</p> <p>- sieć wodociągowa i kanalizacyjna nie znajduje się pod zarządem Urzędu Gminy ani żadnej z podległych mu jednostek, co jest problematyczne pod względem rozwoju tych sieci.</p>
<p style="text-align: center;">Szanse rozwojowe</p> <p>- nawiązanie współpracy międzygminnej i międzynarodowej.</p> <p>- wzrost liczby imigrantów z Ukrainy może zaspokoić przynajmniej częściowo potrzeby lokalnego rynku pracy. Imigranci, którzy osiedlą się w Polsce na stałe, będą także płacić tutaj podatki.</p> <p>- promocja i rozwój turystyki może stanowić dodatkowe źródło dochodu dla gospodarstw domowych.</p> <p>- charakter rzek w gminie umożliwia rozwój turystyki wodnej, którą można dodatkowo połączyć z planowanym rozwojem infrastruktury wodnej na Wiśle.</p> <p>- budowa drogi ekspresowej S5 może przyciągnąć inwestorów, którzy chcieliby lokalizować działalność w obrębie węzłów transportowych.</p> <p>- możliwość rozwoju gazownictwa dzięki budowie gazociągu wysokiego ciśnienia.</p> <p>- możliwość rozwoju społeczno-gospodarczego i realizacji inwestycji dzięki ZIT oraz pozyskiwaniu środków unijnych.</p> <p>- położenie pomiędzy Grudziądzem i Kwidzynielem daje mieszkańcom Rogóżna łatwy dostęp do usług ponadpodstawowych, które nie są świadczone lokalnie.</p>	<p style="text-align: center;">Zagrożenia rozwojowe</p> <p>- konieczność poniesienia nakładów finansowych na pomoc imigrantom z Ukrainy bez znacznego wsparcia ze strony państwa.</p> <p>- ograniczenie ilości środków finansowych kierowanych do Polski z Unii Europejskiej na skutek polityki państwa, niedostosowania się do przepisów unijnych, nakładanych kar finansowych.</p> <p>- pogarszanie się stanu rolnictwa ze względu na zachodzące zmiany klimatu (m.in. susze), spadek rentowności gospodarstw rolnych, rozwijanie się chorób zakaźnych (ASF, ptasia grypa).</p> <p>- przenoszenie się podmiotów gospodarczych do bardziej atrakcyjnych JST.</p>

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działania:

1. Branża turystyczna i agroturystyka:

- promocja i popularyzacja posiadanych walorów (np. folder turystyczny, informacja turystyczna),
- pozyskiwanie środków zewnętrznych/inwestorów.

2. Tereny inwestycyjne:

Członkowie Zespołu ocenili, że wskazane kierunki rozwoju nie są właściwe dla gminy Rogóżno lub jej nie dotyczą. Nie ma gminnych terenów inwestycyjnych i nawet prowadzenie inwestycji na rzecz ich rozwoju (np. skomunikowanie z nowym przebiegiem

drogi S5) raczej nie przyniesie oczekiwanych rezultatów. Mimo to wskazano, aby w trakcie tworzenia nowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy rozważyć czy istnieje potrzeba wyznaczenia terenów inwestycyjnych.

3. Sektor rolny:

Potencjalne kierunki rozwoju w tym przypadku były lepiej oceniane niż te wskazane dla terenów inwestycyjnych, choć żaden z nich nie zyskał 100% wskazań. Jako najbardziej adekwatne dla sytuacji w gminie wskazano realizację zadań związanych ze wspieraniem rolnictwa ekologicznego i promocji gospodarstw ekologicznych, w tym: promocja lokalnych produktów, tworzenie lokalnych miejsc zbytu w postaci np. mini-targowisk. Za dosyć istotne (57,14% wskazań) można uznać również: ochronę gruntów przed zanieczyszczeniem i degradacją oraz pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na inwestycje.

4. Przemysł:

Potencjalne zadania w dziedzinie przemysłu w opinii członków Zespołu w zdecydowanej większości nie dotyczą sytuacji w gminie Rogóżno, na co ma niewątpliwie wpływ jej rolniczy charakter. Jako ewentualne działania członkowie Zespołu wskazali: nawiązywanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu z Grudziądza i Kwidzyna, województwa, BKG itp. oraz tworzenie przyjaznego klimatu do inwestowania poprzez politykę informacyjną.

5. Podmioty gospodarki narodowej – działalność i warunki do ich rozwoju:

Udzielone odpowiedzi były dosyć równomiernie rozłożone pomiędzy 3 stopnie oceny. Największą liczbę wskazań (71,43%), jako kierunki adekwatne do rozwoju gminy Rogóżno otrzymały:

- wsparcie dla start-up'ów, klastrów o ile takie powstaną w gminie,
- zwiększenie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (np. inkubatory przedsiębiorczości) wsparcie dla współpracy międzysektorowej i instytucjonalizacja tej współpracy,
- stworzenie warunków mieszkaniowych oraz wsparcie młodych rodzin przez gminę.

6. Rynek pracy:

- inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej, komunalnej, kulturalnej i oświatowej;
- aktywizacja zawodowa mieszkańców: staże, szkolenia, doradztwo zawodowe i zmiana kwalifikacji, w tym kontynuacja projektu LOWE,
- poprawa dostępności komunikacyjnej (transport zbiorowy),
- rozwój polityki prorodzinnej (tereny pod mieszkalnictwo, obiekty opieki do 3 roku życia, np. utworzenie oddziału żłobkowego w nowym przedszkolu),
- zapewnienie wysokiej jakości placówek oświaty.

7. Bliskość konkurencyjnych i rozwijających się regionów:

Za najważniejszy kierunek działania (100% wskazań) uznano realizację projektów i programów w ramach partnerstw z sąsiednimi jednostkami samorządu

terytorialnego. Na drugim miejscu (85,71% wskazań) znalazło się wykorzystanie atutów poza metropolitalnego położenia gminy Rogóżno.

Tabela 58: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze GOSPODARKA

Kierunki i zadania	Procentowy udział odpowiedzi N = 7 = 100%		
	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
1. Branża turystyczna i agroturystyka:			
* opracowanie atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o jej lokalne walory;	71,43	28,57	0,00
* promocja i popularyzacja posiadanych walorów (np. folder turystyczny, informacja turystyczna);	100,00	0,00	0,00
* współpraca na rzecz promocji i rozwoju turystyki, w tym tworzenie przyjaznego klimatu inwestycyjnego oraz identyfikacja i kreacja wspólnych/spójnych produktów turystycznych;	71,43	14,29	0,00
* inwestycje na rzecz rozwoju turystyki (m.in. środowiskowe - pod kątem poprawa jakości powietrza, drogowe, infrastrukturalne - rewitalizacja obiektów, komunikacyjne - w zakresie poprawy żeglowności Odry);	57,14	42,86	0,00
* zagospodarowanie turystyczne terenów, które utraciły dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze;	85,71	0,00	14,29
* pozyskiwanie środków zewnętrznych/inwestorów.	100,00	0,00	0,00
2. Tereny inwestycyjne:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* przygotowanie oferty inwestycyjnej i promocja terenów inwestycyjnych (np. poprzez portale branżowe);	14,29	71,43	14,29
* aktualizacja MPZP np. pod kątem wydzielenia gruntów pod działalność inwestycyjną;	14,29	42,86	42,86
* rozszerzanie granic SSE;	14,29	28,57	57,14
* inwestycje na rzecz poprawy atrakcyjności terenów inwestycyjnych (drogowe, kolejowe oraz zw. z rewitalizacją terenów przemysłowych);	28,57	57,14	14,29
* pozyskanie funduszy zewnętrznych/inwestorów na uzbrojenie, skomunikowanie, zakup terenów inwestycyjnych.	28,57	57,14	14,29
3. Sektor rolny:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* wspieranie rolnictwa ekologicznego i promocja gospodarstw ekologicznych (w tym działania promujące lokalne produkty rolno-spożywcze, zdrową żywność i działalność przetwórczą);	85,71	14,29	0,00
* ochrona gruntów przed zanieczyszczeniem i degradacją poprzez np. monitorowanie stanu gleb;	57,14	42,86	0,00
* działania na rzecz nowoczesnej gospodarki rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego (np. wspierające tworzenie spółdzielni rolnych);	42,86	0,00	57,14
* pozyskanie inwestorów i promocja terenów inwestycyjnych pod przetwórstwo rolno-spożywcze;	14,29	85,71	0,00
* aktualizacja zapisów w studium i planach zagospodarowania przestrzennego pod kątem umożliwienia prowadzenia działalności rolniczej i przetwórczej;	28,57	28,57	42,86
* utworzenie klastra rolniczego;	14,29	57,14	28,57
* pozyskanie funduszy zewnętrznych na inwestycje.	57,14	0,00	42,86
4. Przemysł:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno

* zapewnienie kadr dla przedsiębiorstw, w tym dostosowanie kierunków kształcenia do zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców;	0,00	42,86	57,14
* wdrażanie innowacyjnych i bezpiecznych rozwiązań w produkcji przemysłowej;	14,29	0,00	85,71
* wyznaczanie i uzbrajanie terenów pod działalność przemysłową i ich promocja;	14,29	28,57	57,14
* wspieranie funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu;	28,57	28,57	42,86
* tworzenie przyjaznego klimatu do inwestowania;	28,57	28,57	42,86
* dywersyfikacja działalności – działania na rzecz rozwoju innych branż gospodarki, w tym kreowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;	14,29	28,57	57,14
* wspieranie tworzenia powiązań gospodarczych (klastry) oraz specjalizacji regionu;	14,29	28,57	57,14
* promocja przetwórstwa przemysłowego.	0,00	42,86	57,14
5. Podmioty gospodarki narodowej - działalność i warunki do ich rozwoju:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* zmiana MPZP oraz uzbrajanie, promocja i zakup terenów pod inwestycje, wsparcie dla SSE;	28,57	28,57	42,86
* aktualizacja oferty inwestycyjnej;	14,29	42,86	42,86
* dobry klimat inwestycyjny (zachęty w formie ulg, doradztwa);	14,29	42,86	42,86
* rozwój współpracy zagranicznej;	14,29	42,86	42,86
* działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej;	28,57	28,57	42,86
* wsparcie dla powstawania start-up'ów, klastrów;	71,43	28,57	0,00
* zwiększenie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (np. inkubatory przedsiębiorczości) wsparcie dla współpracy międzysektorowej i instytucjonalizacja tej współpracy;	71,43	28,57	0,00
* stworzenie warunków mieszkaniowych oraz wsparcie młodych rodzin przez gminę;	71,43	28,57	0,00
* promocja gospodarcza (misje, wizyty studyjne, targi itp.);	57,14	42,86	0,00
* aktywizacja zawodowa mieszkańców wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej zakładów pracy (transport zbiorowy);	57,14	28,57	14,29
* współpraca przedsiębiorców ze szkołami zawodowymi;	14,29	28,57	57,14
* pozyskiwanie środków zewnętrznych/inwestorów.	28,57	28,57	42,86
6. Rynek pracy:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej, komunalnej, kulturalnej i oświatowej;	100,00	0,00	0,00
* współpraca JST ze środowiskiem naukowym i pracodawcami celem dostosowania kierunków kształcenia do zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców (dualny system kształcenia);	14,29	28,57	57,14
* zachęcanie do zakładania działalności gospodarczej w kraju przez osoby powracające z emigracji;	85,71	14,29	0,00
* aktywizacja zawodowa mieszkańców: staże, szkolenia, doradztwo zawodowe i zmiana kwalifikacji,	100,00	0,00	0,00
* poprawa dostępności komunikacyjnej (transport zbiorowy);	100,00	0,00	0,00
* pozyskiwanie nowych inwestorów, oferujących wysokopłatne miejsca pracy i zatrudniających wykwalifikowanych pracowników;	14,29	71,43	14,29
* przygotowanie terenów pod inwestycje dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym i włączanie terenów inwestycyjnych do SSE;	14,29	42,86	42,86
* dobry klimat inwestycyjny (zachęty w formie ulg, zwolnień podatkowych);	57,14	42,86	0,00
* dogodne warunki rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym utworzenie inkubatora przedsiębiorczości;	57,14	42,86	0,00
* asymilacja imigrantów;	57,14	42,86	0,00

* rozwój polityki prorodzinnej (tereny pod mieszkalnictwo, obiekty opieki do 3 roku życia);	100,00	0,00	0,00
* zapewnienie wysokiej jakości placówek oświaty;	100,00	0,00	0,00
* zwiększenie wynagrodzeń.	57,14	28,57	14,29
7. Bliskość konkurencyjnych i rozwijających się regionów:			
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
* utrzymanie/podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej JST;	57,14	42,86	0,00
* promocja terenów przygranicznych, jako miejsc do spokojnego i bezpiecznego zamieszkania i pracy;	14,29	42,86	42,86
* realizacja projektów i programów w ramach partnerstw z sąsiadami (JST);	100,00	0,00	0,00
* szukanie potencjalnych inwestorów, opracowanie katalogu terenów inwestycyjnych;	14,29	85,71	0,00
* współpraca nauki i biznesu, partnerstwo na rzecz innowacyjności;	57,14	42,86	0,00
* współpraca z ośrodkami o wysokim poziomie innowacji;	14,29	85,71	0,00
* wykorzystanie atutów poza metropolitalnego położenia;	85,71	14,29	0,00
* budowanie przewagi konkurencyjnej nad innymi JST poprzez wzrost nakładów na rozwój infrastruktury szczególnie tej dedykowanej przedsiębiorcom.	14,29	42,86	42,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia Urzędu Gminy w Rogóżnie

ŚRODOWISKO

Tabela 59: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Środowisko”

Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
<p>- duża powierzchnia lasów i terenów zadrzewionych oraz bogata sieć hydrograficzna, występowanie licznych form ochrony przyrody, a także spokojna okolica, brak większych zakładów przemysłowych, występowanie szlaków turystycznych przekładają się na bardzo dobre walory do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i agroturystyki.</p> <p>- promowanie przez gminę działań pro-ekologicznych, np. poprzez wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych czy wyznaczenie w Studium terenów pod inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii.</p>	<p>- ze względu na brak MPZP zabudowywanie kolejnych terenów przebiega w sposób niekontrolowany, chaotyczny i może skutkować utratą walorów krajobrazowo-środowiskowych.</p> <p>- zbyt mała dostępność do sieci kanalizacji sanitarnej powoduje, że mieszkańcy muszą korzystać z rozwiązań indywidualnych, których szczelność i opróżnianie w znacznym stopniu nie są zweryfikowane. Z tego względu oraz z powodu jakości wód powierzchniowych istnieje podejrzenie, że ścieki są odprowadzane w sposób nielegalny, a braki kadrowe utrudniają sprawowanie kontroli.</p> <p>- mimo licznych walorów krajobrazowych jakość środowiska w gminie jest raczej niezadawalająca: stan wód powierzchniowych jest zły, stwierdzono przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza z powodu paliw spalanych w indywidualnych paleniskach, nie ma PSZOK, osiągnięte poziomy recyklingu są niewystarczające.</p>
Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<p>- nawiązanie współpracy międzygminnej i międzynarodowej.</p> <p>- promocja i rozwój turystyki może stanowić dodatkowe źródło dochodu dla gospodarstw domowych.</p> <p>- charakter rzek w gminie umożliwia rozwój turystyki wodnej, którą można dodatkowo połączyć z planowanym rozwojem infrastruktury wodnej na Wiśle.</p> <p>- udział mieszkańców w krajowych programach mających na celu ochronę środowiska i dostosowanie do zmian klimatu, m.in. w programie „Czyste powietrze” czy „Moja woda”.</p>	<p>- ograniczenie ilości środków finansowych kierowanych do Polski z Unii Europejskiej na skutek polityki państwa, niedostosowania się do przepisów unijnych, nakładanych kar finansowych.</p> <p>- pogarszanie się stanu rolnictwa ze względu na zachodzące zmiany klimatu (m.in. susze), spadek rentowności gospodarstw rolnych, rozwijanie się chorób zakaźnych (ASF, ptasia grypa).</p>

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działania:

1. Położenie geograficzne:

— współpraca JST oraz współpraca międzyregionalna i transgraniczna,

— poprawa jakości i stanu dróg, skomunikowanie.

2. Komunikacja:

- budowa nowej i modernizacja już istniejącej infrastruktury komunikacyjnej, w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej i zaspokojenia potrzeb społecznych,
- budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych,
- usprawnienia komunikacji publicznej, np. poprzez zwiększenie liczby połączeń,
- zwiększenie bezpieczeństwa i zmniejszenie uciążliwości w komunikacji (zwłaszcza w ruchu drogowym),
- współpraca między JST,
- pozyskanie środków zewnętrznych.

3. Wykorzystanie zasobów naturalnych i ochrona środowiska. Reagowanie na zagrożenia:

- inwestycje w zakresie turystyki i rekreacji,
- promocja walorów endogenicznych,
- działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego, w tym: edukacja proekologiczna, OZE, poprawa jakości powietrza, odpowiednia gospodarka odpadami, inwestycje ekologiczne,
- ochrona przeciwpożarowa, w tym: doposażenie OSP,
- infrastruktura komunalna,
- dostosowanie przepisów prawnych,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- pozyskiwanie środków na ww. działania.

4. Infrastruktura techniczna:

- utrzymanie (monitorowanie) dobrej jakości sieci,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej,
- budowa niskoemisyjnych technologii,
- przygotowanie odpowiednich dokumentów planistycznych,
- poprawa łączności, zwłaszcza szerokopasmowego dostępu do Internetu,
- pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej.

Tabela 60: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze ŚRODOWISKO

Kierunki i zadania	Procentowy udział odpowiedzi N = 7 = 100%		
	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
1. Położenie geograficzne			
* współpraca JST oraz współpraca międzyregionalna i transgraniczna;	100,00	0,00	0,00
* współpraca z przedsiębiorcami i rozwój przedsiębiorczości;	85,71	14,29	0,00
* poprawa jakości i stanu dróg, skomunikowanie;	100,00	0,00	0,00
* rozwój usług turystycznych;	57,14	42,86	0,00
* promocja na poziomie regionalnym i lokalnym;	71,43	0,00	28,57
* tworzenie dogodnych warunków mieszkaniowych i inwestycyjnych.	71,43	28,57	0,00
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
2. Komunikacja (dostępność i infrastruktura komunikacyjna):			

* budowa nowej i modernizacja już istniejącej infrastruktury komunikacyjnej, w celu zwiększenia dostępności komunikacyjnej i zaspokojenia potrzeb społecznych;	100,00	0,00	0,00
* budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych;	100,00	0,00	0,00
* usprawnienia komunikacji publicznej, np. poprzez zwiększenie liczby połączeń;	100,00	0,00	0,00
* zwiększenie bezpieczeństwa i zmniejszenie uciążliwości w komunikacji (zwłaszcza w ruchu drogowym);	100,00	0,00	0,00
* współpraca między JST;	100,00	0,00	0,00
* pozyskanie środków zewnętrznych.	100,00	0,00	0,00
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
3. Środowisko (wykorzystanie zasobów naturalnych i ochrona środowiska/reagowanie na zagrożenia):			
* inwestycje w zakresie turystyki i rekreacji;	100,00	0,00	0,00
* promocja walorów endogenicznych;	100,00	0,00	0,00
* działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego, w tym: edukacja proekologiczna, OZE, poprawa jakości powietrza, odpowiednia gospodarka odpadami, inwestycje ekologiczne;	100,00	0,00	0,00
* poprawa bezpieczeństwa powodziowego;	0,00	42,86	57,14
* ochrona przeciwpożarowa, w tym: doposażenie OSP;	100,00	0,00	0,00
* infrastruktura komunalna;	100,00	0,00	0,00
* dostosowanie przepisów prawnych;	100,00	0,00	0,00
* modernizacja, renowacja, rewitalizacja obszarów i obiektów (zaliczanych do dziedzictwa kulturowego);	85,71	0,00	14,29
* zachowanie dziedzictwa kulturowego;	100,00	0,00	0,00
* pozyskiwanie środków na ww. działania.	100,00	0,00	0,00
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
4. Infrastruktura techniczna (w szczególności infrastruktura komunalna):			
* utrzymanie (monitorowanie) dobrej jakości sieci;	100,00	0,00	0,00
* rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej, zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej;	100,00	0,00	0,00
* budowa niskoemisyjnych technologii;	100,00	0,00	0,00
* zwiększenie terenów objętych gazyfikacją i rozwój systemu ciepłowniczego;	57,14	42,86	0,00
* tworzenie zabezpieczeń przeciwpowodziowych;	0,00	42,86	57,14
* przygotowanie odpowiednich dokumentów planistycznych;	100,00	0,00	0,00
* poprawa łączności, zwłaszcza szerokopasmowego dostępu do Internetu;	100,00	0,00	0,00
* pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej.	100,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia Urzędu Gminy w Rogóżnie

SAMORZĄD

Tabela 61: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Samorząd”

Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> - aktywna i cały czas rozwijająca się działalność GOK w zakresie szerzenia kultury, stosunkowo duża aktywność społeczności lokalnej. - duża frekwencja mieszkańców w lokalnych wydarzeniach społeczno-kulturalnych. - zapewnianie wkładu własnego przez gminę jeśli mieszkańcy lub lokalne podmioty i instytucje zdecydują się na pozyskanie środków z zewnętrznych programów finansowych (krajowych, unijnych, regionalnych). 	<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca liczba osób starszych wiąże się z koniecznością zapewnienia szeregu nowych rozwiązań i większymi obciążeniami dla budżetu gminy, np.: zapewnienie opieki geriatrycznej i opieki w miejscu zamieszkania, opieki wytchnieniowej, nowych form wypoczynku i spędzania czasu wolnego, odpowiedniego dostosowania infrastruktury, zapewnienia dowozu osób niepełnosprawnych. - niskie dochody budżetu gminy poważnie ograniczają

- promowanie przez gminę działań pro-ekologicznych, np. poprzez wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych czy wyznaczenie w Studium terenów pod inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii.	możliwości realizacji inwestycji i zadań społecznych.
Szanse rozwojowe	Zagrożenia rozwojowe
<ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie współpracy międzygminnej i międzynarodowej. - wzrost liczby imigrantów z Ukrainy może zaspokoić przynajmniej częściowo potrzeby lokalnego rynku pracy. Imigranci, którzy osiedlą się w Polsce na stałe, będą także płacić tutaj podatki. - charakter rzek w gminie umożliwia rozwój turystyki wodnej, którą można dodatkowo połączyć z planowanym rozwojem infrastruktury wodnej na Wiśle. - zwiększenie dostępności do usług świadczonych drogą elektroniczną. - możliwość rozwoju społeczno-gospodarczego i realizacji inwestycji dzięki ZIT oraz pozyskiwaniu środków unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - konflikt zbrojny na Ukrainie, napięta sytuacja międzynarodowa. - konieczność poniesienia nakładów finansowych na pomoc imigrantom z Ukrainy bez znacznego wsparcia ze strony państwa. - ograniczenie ilości środków finansowych kierowanych do Polski z Unii Europejskiej na skutek polityki państwa, niedostosowania się do przepisów unijnych, nakładanych kar finansowych.

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działania:

1. Uczestnictwo gminy Rogóżno w różnych sieciach współpracy:

- budowa i pogłębienie współpracy, w tym transgranicznej np. poprzez realizację projektów partnerskich, wspólne pozyskiwanie środków finansowych (np. ZIT), udział w opracowywaniu wspólnych dokumentów strategicznych,
- realizacja zróżnicowanych celów szczegółowych, ważnych z punktu widzenia JST wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy, podnoszenie jakości życia i konkurencyjność obszaru,
- wykorzystywanie we współpracy nowoczesnych narzędzi teleinformatycznych.

2. Pozyskiwanie i wykorzystanie środków zewnętrznych:

- aplikowanie o środki w partnerstwie,
- podnoszenie świadomości i kwalifikacji kadr, zatrudnianie fachowców lub zlecenie pisania wniosków firmom zewnętrznym,
- aktywność i skuteczność w aplikowaniu o środki zewnętrzne,
- wypracowanie sposobów pozyskiwania środków unijnych po zakończeniu perspektywy finansowej 2014-2020, w tym budowa samowystarczalności finansowej realizacja inwestycji które nie wymagają kosztownego utrzymania w późniejszym czasie.

3. Zarządzanie finansami gminy Rogóżno:

- prowadzenie zrównoważonej gospodarki finansowej, w oparciu m.in. o długoterminowe plany inwestycyjne/budżety zadaniowe i wyszkolone kadry,
- przepływ informacji odnośnie planowanych i realizowanych inwestycji na terenie JST, a także bieżące diagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej,
- stałe monitorowanie i pozyskiwanie dodatkowych środków zewnętrznych na różne inwestycje.

4. Polityka krajowa wobec gminy Rogóżno:

- racjonalna i stabilna gospodarka finansowa, w tym analiza i wybór priorytetowych działań generujących największe korzyści dla społeczności lokalnych,
- konieczność stałego monitorowania i dostosowania się do przepisów prawa krajowego,
- pozyskiwanie dodatkowych środków zewnętrznych,
- podejmowanie działań w ramach wspólnych projektów JST.

Tabela 62: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze SAMORZĄD

Kierunki i zadania	Procentowy udział odpowiedzi N = 7 = 100%		
	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
1. Uczestnictwo JST w różnych sieciach współpracy			
* budowa i pogłębienie współpracy, w tym transgranicznej np. poprzez realizację projektów partnerskich, wspólne pozyskiwanie środków finansowych (np. ZIT), udział w opracowywaniu wspólnych dokumentów strategicznych;	100,00	0,00	0,00
* realizacja zróżnicowanych celów szczegółowych, ważnych z punktu widzenia JST wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy, podnoszenie jakości życia i konkurencyjność obszaru;	100,00	0,00	0,00
* wykorzystywanie we współpracy nowoczesnych narzędzi teleinformatycznych.	100,00	0,00	0,00
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
2. Pozyskiwanie i wykorzystywanie środków zewnętrznych:			
* aplikowanie o środki w partnerstwie;	100,00	0,00	0,00
* podnoszenie świadomości i kwalifikacji kadr, zatrudnianie fachowców lub zlecenie pisania wniosków firmom zewnętrznym;	100,00	0,00	0,00
* poszukiwanie/zwiększenie udziału wkładu własnego w projektach;	42,86	28,57	28,57
* aktywność i skuteczność w aplikowaniu o środki zewnętrzne;	100,00	0,00	0,00
* analiza potrzeb inwestycyjnych w stosunku do ogłaszanych naborów, w tym działania zintegrowane w różnych obszarach służące rozwiązywaniu zidentyfikowanych obszarowo problemów;	57,14	0,00	42,86
* wypracowanie sposobów pozyskiwania środków unijnych po zakończeniu perspektywy finansowej 2014-2020, w tym budowa samowystarczalności finansowej realizacja inwestycji które nie wymagają kosztownego utrzymania w późniejszym czasie	100,00	0,00	0,00
* pomoc organizacjom pozarządowym w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.	71,43	0,00	28,57
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
3. Zarządzanie finansami JST:			
* prowadzenie zrównoważonej gospodarki finansowej, w oparciu m.in. o długoterminowe plany inwestycyjne/budżety zadaniowe i wyszkolone kadry;	100,00	0,00	0,00
* przepływ informacji odnośnie planowanych i realizowanych inwestycji na terenie JST, a także bieżące diagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej;	100,00	0,00	0,00
* stałe monitorowanie i pozyskiwanie dodatkowych środków zewnętrznych na różne inwestycje;	100,00	0,00	0,00
* wzrost dochodów własnych w zakresie podatków np. od nieruchomości, środków transportowych, poprzez rozwój przedsiębiorczości.	57,14	0,00	42,86
Kierunki i zadania	Kierunek jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie jest właściwy dla sytuacji w gminie Rogóżno	Kierunek nie dotyczy sytuacji w gminie Rogóżno
4. Polityka krajowa wobec JST:			
* racjonalna i stabilna gospodarka finansowa, w tym analiza i wybór priorytetowych działań generujących największe korzyści dla społeczności lokalnych;	100,00	0,00	0,00
* zmiana przepisów prawa w zakresie liczby zadań delegowanych JST bez zmiany wysokości dotacji/subwencji;	57,14	0,00	42,86

* niedostateczne nakłady państwa na niektóre zadania, realizacja inwestycji w oparciu o mniejszą pulę przyznaną środków, ograniczenie wydatków na zadania bieżące;	71,43	28,57	0,00
* ukierunkowanie wsparcia dla obszarów zmarginalizowanych np. miast średnich;	57,14	0,00	42,86
* konieczność stałego monitorowania i dostosowania się do przepisów prawa krajowego;	100,00	0,00	0,00
* pozyskiwanie dodatkowych środków zewnętrznych;	100,00	0,00	0,00
* podejmowanie działań w ramach wspólnych projektów JST;	100,00	0,00	0,00
* brak wpływu JST na krajową politykę imigracyjną.	57,14	14,29	28,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia Urzędu Gminy w Rogóżnie

Oprócz analiz SWOT – TOWS zalecane jest sklasyfikowanie problemów gminy oraz ich ciągu przyczynowo-skutkowego w postaci drzewa lub kilku drzew problemów i celów. Tradycyjne drzewa problemów składają się z 3 części: głównego problemu, przyczyn jakie do niego doprowadziły oraz jego skutków.

Tabela 63: Drzewa problemów i celów

Drzewa problemów	Drzewa celów
<p>Skutki problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezrobocie - niskie dochody mieszkańców i budżetu gminy - niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, niskie szanse przedsiębiorstwa na przetrwanie na rynku pracy - mała atrakcyjność inwestycyjna gminy <p>Główny problem: NISKI POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO</p> <p>Przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mała liczba terenów inwestycyjnych - większa atrakcyjność gospodarcza miast - brak ciągów komunikacyjnych klasyfikowanych powyżej drogi krajowej - duże rozdrobnienie przedsiębiorstw, nie oferują dużej liczby miejsc pracy - niska rentowność gospodarstw rolnych 	<p>Skutki celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby miejsc pracy, przygotowanie pracowników gotowych do wejścia na rynek pracy - zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych - większe dochody mieszkańców i budżetu gminy - zwiększenie znaczenia gminy Rogóźno w regionie <p>Główny cel: ZWIĘKSZENIE POZIOMU ROZWOJU GOSPODARCZEGO</p> <p>Zadania służące realizacji celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie sektora MŚP i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych (np. poprzez rozwój usług doradczych, dot. prowadzenia działalności) - tworzenie klastrów lokalnych przedsiębiorców (nawiązywanie znajomości i sieci powiązań) - rozpoznanie potrzeb lokalnych przedsiębiorców i wdrożenie odpowiadających im rozwiązań - wyznaczenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych
<p>Skutki problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niskie dochody gospodarstw domowych, ubóstwo mieszkańców, niski standard życia - emigracja zarobkowa mieszkańców, pogłębianie się negatywnych trendów demograficznych - negatywne nastroje, pogłębianie się zjawiska patologii społecznych - „wypadnięcie” z rynku pracy, trudności w zdobyciu doświadczenia <p>Główny problem: BEZROBOCIE</p> <p>Przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych i miejsc pracy - brak kwalifikacji zawodowych części bezrobotnych 	<p>Skutki celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie skali bezrobocia, ubóstwa i patologii w społeczności lokalnej - podniesienie standardów życia mieszkańców - zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków <p>Główny cel: ZMNIEJSZENIE POZIOMU BEZROBOCIA</p> <p>Zadania służące realizacji celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie potrzeb lokalnego rynku pracy oraz prowadzenie z PUP i innymi podmiotami publicznymi odpowiadających im kursów i szkoleń dla

<ul style="list-style-type: none"> - niemożność podjęcia zatrudnienia z przyczyn niezależnych od bezrobotnego (choroba, niepełnosprawność, konieczność zapewnienia opieki dla niesamodzielnego członka rodziny) - niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, obawa przed rozpoczynaniem własnej działalności, brak wiedzy o prowadzeniu działalności 	<ul style="list-style-type: none"> bezrobotnych i osób chcących podnieść swoje kwalifikacje - stworzenie punktu konsultacyjnego/doradczego w zakresie szukania pracy, prowadzenia działalności gospodarczej - zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych na skutek działań promocyjnych i inwestycyjnych - zapewnienie dostępu do usług z zakresu dziennej i/lub całodobowej opieki nad osobami niesamodzielnymi, opieki wytchnieniowej oraz żłobków i przedszkoli
<p>Skutki problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajmowanie pod zabudowę terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, obszarów chronionej przyrody, terenów o cennych walorach krajobrazowych - wystąpienie konfliktów społecznych na skutek wykluczających się funkcji w sąsiedztwie - problem z dostępem do infrastruktury technicznej i społecznej - pogorszenie estetyki przestrzeni, zakłócenie wiejskiego krajobrazu gminy <p>Główny problem: BRAK DOSTĘPU DO USŁUG I INFRASTRUKTURY, CHAOS PRZESTRZENNY</p> <p>Przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak żłobków, przedszkoli, klubów i domów seniora - ograniczone możliwości prowadzenia działań społeczno-kulturalnych w pojedynczych sołectwach (niedostatecznie rozwinięta baza i jej wyposażenie) - chaotyczny i niekontrolowany rozwój zabudowy szczególnie w części południowej, powstawanie luźnej zabudowy, która utrudnia doprowadzenie infrastruktury - niski standard techniczny gminnych zasobów komunalnych 	<p>Skutki celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zachowanie cennych walorów krajobrazowych, ochrona ostoi i siedlisk fauny i flory - zaplanowanie terenów zabudowanych o uzupełniających się funkcjach i estetyce, możliwość stworzenie atrakcyjnych miejsc do wypoczynku i rekreacji mieszkańców - skupienie nowo powstającej zabudowy ułatwi doprowadzenie infrastruktury technicznej <p>Główny cel: ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE ADEKWATNE DO POTRZEB I OCZEKIWAŃ</p> <p>Zadania służące realizacji celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego - realizacja zadań z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej - realizacja działań z zakresu infrastruktury drogowej i okołodrogowej - prowadzenie remontów i modernizacji obiektów publicznych
<p>Skutki problemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zły stan wód powierzchniowych - zanieczyszczenie powietrza - pogłębianie się zmian klimatycznych - niski poziom segregacji i recyklingu odpadów - niszczenie ostoi i siedlisk roślin i zwierząt - pogorszenie jakości życia i stanu zdrowia mieszkańców <p>Główny problem: ZŁA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO</p>	<p>Skutki celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości życia i stanu zdrowia mieszkańców - poprawa jakości stanu środowiska naturalnego - osiągnięcie wymaganych ustawowo poziomów recyklingu - zmniejszenie wpływu gospodarstw domowych i mieszkańców na środowisko (ograniczenie zużycia energii czy zużycia wody) <p>Główny cel: PODNIESIENIE JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO</p>

<p>Przyczyny problemów:</p> <ul style="list-style-type: none">- nieuregulowana gospodarka ściekowa- spalanie paliw niskiej jakości w paleniskach indywidualnych- zwiększająca się liczba pojazdów mechanicznych generujących hałas i emitujących zanieczyszczenia do atmosfery- przekształcanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i inne funkcje- niski poziom wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców	<p>Zadania służące realizacji celu:</p> <ul style="list-style-type: none">- uregulowanie gospodarki ściekowej, prowadzenie kontroli w zakresie gromadzenia i wywozu ścieków oraz spalanych paliw- utworzenie PSZOK- zachęcanie rolników do stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej- zwiększenie liczby i mocy urządzeń pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych- zachęcanie do korzystania z niskoemisyjnych form transportu (transportu zbiorowego, pojazdów elektrycznych, rowerów – w tym budowa ścieżek rowerowych)- organizacja wydarzeń edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, prowadzenie kampanii informacyjnej dla dorosłych w zakresie samodzielnego korzystania z programów ekologicznych (np. seria artykułów prasowych/na stronie gminy)
---	--

Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1: Liczba ludności porównywanych JST w latach 2015 - 2020	9
Tabela 2: Gęstość zaludnienia w porównywanych JST w 2020 r.....	9
Tabela 3: Przyrost naturalny na 1.000 ludności w porównywanych JST w latach 2015 - 2020	10
Tabela 4: Saldo migracji na 1.000 ludności w porównywanych JST w latach 2015 - 2020	11
Tabela 5: Udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2015 - 2020	16
Tabela 6: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców danej JST w latach 2015 - 2020.....	18
Tabela 7: Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1.000 mieszkańców danej JST w latach 2015 - 2020	18
Tabela 8: Zestawienie podstawowych wskaźników demograficznych dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.].....	21
Tabela 9: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015 - 2020.....	22
Tabela 10: Nowo zarejestrowane w REGON podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1.000 ludności w latach 2015 - 2020	23
Tabela 11: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2015 - 2020.....	24
Tabela 12: Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w latach 2015 - 2020.....	25
Tabela 13: Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J – N na 1.000 mieszkańców JST w latach 2015 - 2020	26
Tabela 14: Zestawienie podstawowych wskaźników gospodarczych dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.].....	29
Tabela 15: Liczba osób pracujących przypadająca na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym danej JST w latach 2015 - 2020	32
Tabela 16: Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Grudziądzu i w PUP w Kwidzynie z analizowanych JST w latach 2015 - 2021	34
Tabela 17: Udział bezrobotnych w poszczególnych kategoriach w ogólnej liczbie bezrobotnych danej JST w 2021 r.	43
Tabela 18: Dochody budżetów gmina w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015 - 2020 r. [zł]	44
Tabela 19: Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015 – 2020 [zł].....	45
Tabela 20: Analiza SWOT dla obszaru funkcjonalnego Grudziądza.....	52
Tabela 21: Potencjały oraz bariery i zagrożenia określone dla MOF Kwidzyna	53
Tabela 22: Potencjały i zagrożenia określone dla OF „Wschodnie Powiśle”	54
Tabela 23: Liczba udzielonych porad w przychodniach zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca JST w latach 2015 - 2020.....	62

Tabela 24: Liczba mieszkańców danej JST przypadająca na 1 aptekę i/lub punkt apteczny w latach 2015 - 2020	63
Tabela 25: Długość podstawowych sieci infrastruktury technicznej na terenie analizowanych JST w 2020 r. [km].....	75
Tabela 26: Długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej przypadająca na 100 km ² powierzchni danej JST w 2020 r.	76
Tabela 27: Udział osób korzystających z instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych w ogólnej liczbie mieszkańców danej JST [%] w 2020 r.....	78
Tabela 28: Zestawienie podstawowych wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.].....	82
Tabela 29: Zestawienie podstawowych wskaźników ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej dla analizowanych JST [stan na koniec 2020 r.] - cd	83
Tabela 30: Ocena stanu JCWPd znajdujących się w zasięgu analizowanych JST (stan na 2012 r.).....	91
Tabela 31: Udział odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów [%]	93
Tabela 32: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Rogóżno wraz z liczbą rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne.....	98
Tabela 33: Liczba rodzin, którym przyznano pomoc według powodów jej udzielenia w latach 2016 – 2021	99
Tabela 34: Liczba dzieci i etatów nauczycieli w placówkach oświatowych i wychowania przedszkolnego na terenie gminy Rogóżno	102
Tabela 35: Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.	102
Tabela 36: Czytelnicy i księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Rogóżnie.....	103
Tabela 37: Liczba stwierdzonych przestępstw, zdarzeń drogowych oraz wskaźnik wykrywalności przestępstw na terenie gminy Rogóżno w latach 2015 - 2021.....	107
Tabela 38: Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóżno w latach 2015 – 2021	107
Tabela 39: Liczba zdarzeń w gminie Rogóżno, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w latach 2015 - 2021	108
Tabela 40: Liczba zdarzeń, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w podziale na poszczególne miejscowości gminy Rogóżno	108
Tabela 41: Liczba podmiotów wpisanych do REGON w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóżno (stan na 14.04.2022).....	111
Tabela 42: Liczba osób bezrobotnych z gminy Rogóżno zarejestrowanych w PUP w Grudziądzu.....	116
Tabela 43: Struktura osób bezrobotnych z gminy Rogóżno w 2021 r. – udział osób bezrobotnych z danej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości [%]	117
Tabela 44: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rogóżno – stan na 01.01.2015 r.	124
Tabela 45: Liczba budynków mieszkalnych w poszczególnych miejscowościach gminy Rogóżno w 2021 r.....	135
Tabela 46: Obiekty i instytucje publiczne występujące na terenie gminy Rogóżno	136
Tabela 47: Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	138

Tabela 48: Ewidencja udzielonych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w gminie Rogóżno w 2021 r.	143
Tabela 49: Klasy strefy kujawsko-pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa w 2020 r.	156
Tabela 50: Klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin – klasyfikacja podstawowa w 2020 r.	156
Tabela 51: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021 na drogach krajowych i wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Rogóżno	157
Tabela 52: Ilość odpadów zebranych w latach 2016 – 2020 na terenie gminy Rogóżno	158
Tabela 53: Poziomy odzysku, jakie gmina Rogóżno osiągnęła w latach 2016 - 2020... ..	159
Tabela 54: Ilościowa analiza odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii	163
Tabela 55: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Społeczeństwo”	163
Tabela 56: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze „Społeczeństwo”	165
Tabela 57: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Gospodarka”	167
Tabela 58: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze GOSPODARKA	170
Tabela 59: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Środowisko”	172
Tabela 60: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze ŚRODOWISKO.....	173
Tabela 61: Potencjały i bariery rozwojowe oraz szanse i zagrożenia rozwojowe gminy Rogóżno w obszarze „Samorząd”	174
Tabela 62: Zestawienie ilości odpowiedzi udzielonych przez członków Gminnego Zespołu ds. opracowania strategii w obszarze SAMORZĄD.....	176
Tabela 63: Drzewa problemów i celów.....	178

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1: Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1.000 ludności danej JST w 2020 r.	11
Wykres 2: Saldo migracji na 1.000 ludności danej JST w 2020 r.	12
Wykres 3: Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności jednostki ogółem [%] w 2015 r.	13
Wykres 4: Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności jednostki ogółem [%] w 2020 r.	14
Wykres 5: Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [os.] – porównanie lat 2015 i 2020	14
Wykres 6: Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w danej JST w 2020 r.	14

Wykres 7: Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców danej JST w 2020 r.	15
Wykres 8: Udział gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w danej JST w 2020 r.	16
Wykres 9: Frekwencja w wyborach do rad gminy i miasta oraz w wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów [%] w 2018 r.	17
Wykres 10: Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1.000 mieszkańców danej JST w 2020 r.	18
Wykres 11: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2020 r.	22
Wykres 12: Nowo zarejestrowane w REGON podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 1.000 ludności w 2020 r.	24
Wykres 13: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.	25
Wykres 14: Udział podmiotów związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w 2020 r.	26
Wykres 15: Liczba podmiotów gospodarczych w sekcjach J – N na 1.000 mieszkańców danej JST w 2020 r.	27
Wykres 16: Liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym danej JST w 2020 r.	33
Wykres 17: Udział bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych [%] z terenu danej JST w 2021 r.	35
Wykres 18: Udział kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet w 2015 r. i w 2021 r.	36
Wykres 19: Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST [%] w 2015 r. i w 2021 r.	37
Wykres 20: Udział osób bez doświadczenia zawodowego w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST [%] w 2015 r. i w 2021 r.	37
Wykres 21: Udział osób do 30. roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.	39
Wykres 22: Udział osób powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.	39
Wykres 23: Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.	41
Wykres 24: Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych w danej JST w 2015 r. i w 2021 r.	41
Wykres 25: Dochody budżetu gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. [tys. zł].	45
Wykres 26: Wydatki budżetu gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. [tys. zł]	46
Wykres 27: Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni danej gminy ogółem [%] w 2020 r. .	58
Wykres 28: Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców danej jednostki w 2020 r.	59
Wykres 29: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ² /os.] w danej jednostce w 2020 r.	60

Wykres 30: Liczba porad udzielonych w przychodniach zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca danej JST w 2020 r.....	63
Wykres 31: Liczba mieszkańców danej JST przypadająca na 1 aptekę i/lub punkt apteczny w 2020 r.....	64
Wykres 32: Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1.000 dzieci w wieku 3 do 5 lat [os.] w 2020 r.	65
Wykres 33: Liczba bibliotek publicznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców danej JST w 2020 r.....	66
Wykres 34: Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności danej JST w 2020 r.....	66
Wykres 35: Długość podstawowych sieci infrastruktury technicznej na terenie analizowanych JST w 2020 r.....	75
Wykres 36: Długość sieci wodociągowej przypadająca na 100 km ² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.....	76
Wykres 37: Długość sieci kanalizacyjnej przypadająca na 100 km ² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.....	77
Wykres 38: Długość sieci gazowej przypadająca na 100 km ² powierzchni danej JST [km] w 2020 r.....	77
Wykres 39: Przyrost naturalny i saldo migracji [os.] w gminie Rogóżno w latach 2015 – 2020	96
Wykres 40: Piramida wieku mieszkańców gminy Rogóżno w 2020 r. [os.].....	97
Wykres 41: Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej [os.] oraz kwota udzielonych świadczeń w przeliczeniu na 1 osobę [zł/os].....	98
Wykres 42: Liczba zdarzeń na terenie gminy Rogóżno, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej w latach 2015 - 2021	109
Wykres 43: Czas dojazdu straży pożarnej na miejsce zdarzenia w 2020 r.....	110
Wykres 44: Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w ogóle podmiotów sektora publicznego w 2020 r.....	113
Wykres 45: Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w ogóle podmiotów sektora prywatnego w 2020 r.....	113
Wykres 46: Udział osób bezrobotnych w danej miejscowości w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie Rogóżno w 2021 r. [%].....	116
Wykres 47: Udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	118
Wykres 48: Udział kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka w liczbie bezrobotnych kobiet w danej miejscowości w 2021 r.	118
Wykres 49: Udział osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	119
Wykres 50: Udział osób bez doświadczenia zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	120
Wykres 51: Udział osób do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	121
Wykres 52: Udział osób powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	121
Wykres 53: Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej miejscowości w 2021 r.....	122

Wykres 54: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rogóżno – stan na 01.01.2015 r.	125
---	-----

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1: Lokalizacja jednostek administracyjnych objętych analizą porównawczą	8
Rysunek 2: Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin w województwie kujawsko-pomorskim	30
Rysunek 3: Mapa ofert inwestycyjnych w województwie kujawsko-pomorskim	31
Rysunek 4: Analizowane JST na obszarze mezoregionów	47
Rysunek 5: Obszary funkcjonalne, do których należą analizowane JST – część I	55
Rysunek 6: Obszary funkcjonalne, do których należą analizowane JST – część II	56
Rysunek 7: Szlaki piesze na obszarze analizowanych JST	68
Rysunek 8: Szlaki rowerowe na obszarze analizowanych JST	69
Rysunek 9: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 1	70
Rysunek 10: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 2	71
Rysunek 11: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 3	71
Rysunek 12: Potencjalny przebieg drogi ekspresowej S5 – korytarz 4	72
Rysunek 13: Sieć komunikacyjna analizowanego obszaru	73
Rysunek 14: Projektowany przebieg drogi S5	74
Rysunek 15: Sieć elektroenergetyczna na obszarze analizowanych JST	79
Rysunek 16: Projektowany przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia	80
Rysunek 17: Formy ochrony przyrody na obszarze analizowanych JST	87
Rysunek 18: Tereny osuwiskowe i zagrożone ruchami masowymi na obszarze analizowanych JST	88
Rysunek 19: Obszar i granice GZWP w zasięgu analizowanych JST	90
Rysunek 20: Granice JCWPd w zasięgu analizowanych JST	91
Rysunek 21: Podstawowa sieć hydrograficzna analizowanych JST	92
Rysunek 22: Podział administracyjny gminy Rogóżno	95
Rysunek 23: Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Rogóżno	131
Rysunek 24: Strefy funkcjonalno-przestrzenne gminy Rogóżno	133
Rysunek 25: Infrastruktura publiczna oraz lokalne stowarzyszenia występujące w poszczególnych sołectwach	137
Rysunek 26: Rozmieszczenie zabytków nieruchomych oraz szlaków turystycznych w przestrzeni gminy Rogóżno	140
Rysunek 27: Sieć komunikacyjna w gminie Rogóżno	142
Rysunek 28: Przebieg sieci linii elektroenergetycznych w gminie Rogóżno	144
Rysunek 29: Projektowany prz	145
Rysunek 30: Formy ochrony przyrody w granicach administracyjnych gminy Rogóżno	147
Rysunek 31: Tereny osuwiskowe i zagrożone osuwaniem się mas ziemnych	148
Rysunek 32: Zasięg występowania GZWP nr 210 oraz JCWPd nr 30 i nr 39 w granicach administracyjnych gminy Rogóżno	149
Rysunek 33: Zasięg JCWP Pręczawa	152
Rysunek 34: Lokalizacja wyrobów azbestowych do usunięcia wg stopnia pilności usunięcia	160